

รายงานการวิจัย

พุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตสำนึกของรุ่นใหม่ด้านทุจริต
เพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย

THE BUDDHIST METHODS FOR DRIVING THE QUADRUPLETS,
RAISING AWARENESS OF THE NEW GENERATION AGAINST
CORRUPTION TO REDUCE CORRUPTION PROBLEMS
IN THAI SOCIETY.

พระครูกิตติวราทร

จิราภรณ์ พันสว่าง

อมรรัตน์ พันสว่าง

รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก
กองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.)
สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ประจำปีงบประมาณ 2566

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

รายงานการวิจัย

พุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตสำนึกของรุ่นใหม่ด้านทุจริต
เพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย

THE BUDDHIST METHODS FOR DRIVING THE QUADRUPLTS,
RAISING AWARENESS OF THE NEW GENERATION AGAINST
CORRUPTION TO REDUCE CORRUPTION PROBLEMS
IN THAI SOCIETY.

พระครูกิตติวราทร

จิราภรณ์ พันสว่าง

อมรรัตน์ พันสว่าง

รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก
กองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.)
สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ประจำปีงบประมาณ 2566

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการขับเคลื่อนจตุภาคีการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาการคอร์รัปชันในสังคมไทย 2) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบพฤติกรรมการขับเคลื่อนจตุภาคีการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาการคอร์รัปชันในสังคมไทย 3) เพื่อถ่ายทอดแนวทางพฤติกรรมการขับเคลื่อนจตุภาคีการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาการคอร์รัปชันในสังคมไทย การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยแบบผสม โดยมีกลุ่มเป้าหมายจำนวน 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ตัวแทนชุมชน นักเรียน นิสิต นักศึกษา บุคลากรสถาบันการศึกษา และประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง จำนวน 345 รูป/คน กลุ่มที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก 15 รวมทั้งสิ้นจำนวน 360 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.97 และแบบสอบสัมภาษณ์โดยใช้กระบวนการวิจัยตามเทคนิคเดลฟาย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1) พฤติกรรมการขับเคลื่อนจตุภาคีการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาการคอร์รัปชันในสังคมไทย ด้วยการใช้หลักไตรสิกขา คือ สมาธิ ปัญญา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อยได้แก่ ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในครอบครัว ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรทางการศึกษา และด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรทางศาสนา ตามลำดับ 2) ตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบพฤติกรรมการขับเคลื่อนจตุภาคีการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาการคอร์รัปชันในสังคมไทย พบว่ามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ 7 ด้าน 62 ข้อ ประกอบด้วย (1) ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในครอบครัว หลักไตรสิกขา คือ สมาธิ ปัญญา (2) ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรทางการศึกษา หลักไตรสิกขา คือ สมาธิ ปัญญา (3) ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรทางศาสนา หลักไตรสิกขา คือ สมาธิ ปัญญา (4) การปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรชุมชน หลักฆราวาสธรรม 4 (5) การปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรธุรกิจ หลักทิริ-โอตะปะ (6) ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรทางการเมืองการปกครอง หลักทิริ-โอตะปะ (7) ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรสื่อมวลชน หลักทิริ-โอตะปะ โดยมีมุ่งสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการขับเคลื่อนจตุภาคีการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาการคอร์รัปชันในสังคมไทย 3) จากการสัมภาษณ์ถึงวิธีการถ่ายทอดพฤติกรรมการขับเคลื่อนจตุภาคีการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาการคอร์รัปชันในสังคมไทย พบว่า ควรจัดตั้ง

คณะทำงานส่งเสริมความสุจริต เพื่อกำหนดนโยบายและแผนปฏิบัติขับเคลื่อนจิตสุจริต ในการสร้าง
 ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และบูรณาการงานปลูกฝังวัฒนธรรม สุจริตในองค์กรต่าง ๆ ให้เกิด
 ประสิทธิภาพ เพื่อเป้าหมายความสำเร็จร่วมกันคือ การปลูกฝังวัฒนธรรมสุจริต สร้างจิตสำนึกของคน
 รุ่นใหม่ต่อต้านการทุจริต ลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย

คำสำคัญ: พุทธวิธี, จตุภาคี, ต้านทุจริต, ปัญหาคอร์รัปชัน

ABSTRACT

The objectives of the research were: 1) To study the Buddhist methods for driving the quadruplets, raising awareness of the new generation against corruption to reduce corruption problems in Thai society. 2) To examine the consistency of the Buddhist methods for driving the quadruplets, raising awareness of the new generation against corruption to reduce corruption problems in Thai society. 3) To disseminate guidelines of the Buddhist methods for driving the quadruplets, raising awareness of the new generation against corruption to reduce corruption problems in Thai society. This research was a mixed method, targeting two groups: Group 1 includes administrators, experts, public and private sector representatives, community members, students, interns, educational institution staff, and residents in the central northeastern region, totaling 345 individuals. Group 2 consists of experts and qualified individuals interviewed deeply, totaling 15 persons, making a total of 360 individuals. Research tools utilized include questionnaires with a reliability at 0.97 and interview forms using the Delphi research method. Statistical analysis methods include frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

The research results can be summarized as follows: 1) The Buddhist methods for driving the quadruplets, raising awareness of the new generation against corruption to reduce corruption problems in Thai society, employing the Threefold Principles of morality, concentration, and wisdom, are generally at a high level. Considering specific aspects, the cultivation of ethical consciousness and moral culture in families, educational institutions, and religious organizations rank highest, respectively. 2) Upon examining the consistency of the Buddhist methods driving the cultivation of ethical consciousness among the new generation to counteract corruption and reduce corruption issues in Thai society, it was found to align with empirical data across 7 dimensions and 62 items, encompassing various sectors including family, education, religion, community, business, politics, and media. 3) Through interviews on the methods of transmitting Buddhist techniques driving the cultivation of ethical consciousness among the new generation to counteract corruption and reduce corruption issues in Thai society, it was suggested to establish a committee to promote integrity, formulate policies and

action plans, and integrate cultural cultivation of integrity in various organizations, aiming at the common success of cultivating ethical consciousness, fostering anti-corruption attitudes, and reducing corruption problems in Thai society.

Keywords: Buddhist methods, the quadruplets, anti-corruption, corruption issues.

กิตติกรรมประกาศ

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่องพุทธรูปวิธีการขับเคลื่อนจิตตภาติการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่
ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย คณะผู้วิจัยขออนุโมทนาขอบคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน
ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งทำให้งานวิจัยนี้มีความ
สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยขออนุโมทนาขอบคุณและขอขอบคุณ สถาบันวิจัยญาณสังวร
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ที่ให้โอกาสและสนับสนุนในการทำวิจัยครั้งนี้ รวมทั้งผู้ที่มีส่วน
เกี่ยวข้องในการทำวิจัยครั้งนี้ทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน และให้กำลังใจมาโดยตลอด

อนุโมทนาขอบคุณและขอขอบคุณคณะผู้บริหาร บุคลากรสถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ
หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ชุมชน แลประชาชน ที่คณะผู้วิจัยได้ลงพื้นที่การในการเผยแพร่
พุทธรูปวิธีการขับเคลื่อนจิตตภาติการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันใน
สังคมไทยทุกท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์และให้การสนับสนุนในการทำวิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องใน พุทธรูปวิธีการ
ขับเคลื่อนจิตตภาติการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย
รวมถึงผู้ที่สนใจทั่วไป ตลอดจนจะเป็นประโยชน์ในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ต่อไป

พระครูกิตติวรราช (ทองปิ่น) และคณะ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญภาพ	ฐ
 บทที่	
1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	5
1.4 นิยามศัพท์	6
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
2 แนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการนำพุทธวิธีในการแก้ไขปัญหามาใช้ในสังคม	8
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับกลไกของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ	13
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการจตุภาคี	20
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการปลูกจิตสำนึก	23
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนรุ่นใหม่	29
2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทย	39
2.7 การบูรณาการพุทธวิธีด้วยหลักพุทธธรรม	44
2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	69
2.9 กรอบแนวความคิดในการวิจัย	75

3	วิธีดำเนินการวิจัย	76
3.1	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.	76
3.2	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	78
3.3	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	78
3.3.1	วัตถุประสงค์ข้อที่ 1	78
	เครื่องมือที่ใช้	78
	การสร้างเครื่องมือ	79
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	80
	การวิเคราะห์ข้อมูล	80
3.3.2	วัตถุประสงค์ข้อที่ 2	80
	เครื่องมือที่ใช้	80
	การสร้างเครื่องมือ	81
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	81
	การวิเคราะห์ข้อมูล	82
3.3.3	วัตถุประสงค์ข้อที่ 3	83
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	83
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	83
	การวิเคราะห์ข้อมูล	84
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	85
4.1	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น	86
4.2	ผลสำรวจความคิดเห็น	95
4.3	ผลสำรวจความคิดเห็นเพื่อตรวจสอบความสอดคล้อง	112
5	สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	121
5.1	สรุปผล	122
5.2	อภิปรายผล	133
5.3	ข้อเสนอแนะ	137

	หน้า
บรรณานุกรม	146
ภาคผนวก	149
ภาคผนวก ก เอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการทำวิจัยในคน	150
ภาคผนวก ข รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย	152
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย	154
ภาคผนวก ง รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย	158
ภาคผนวก จ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	160
ภาคผนวก ฉ คำดัชนีความสอดคล้องแบบสอบถาม (IOC) ของเครื่องมือเพื่อการวิจัย	174
ภาคผนวก ช หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล	180
ประวัติผู้วิจัย	183

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3.1 ตารางแสดงกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมพุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตภาวการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านพุทธจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย	77
3.2 ผลการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในงานวิจัย	79
4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับความเหมาะสมและปฏิบัติ วิธีการขับเคลื่อนจิตภาวการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านพุทธจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย ผลรวมรายด้านตามความเห็น1 ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ตัวแทนชุมชน และประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง (จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดขอนแก่น)	86
4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับความเหมาะสมและการปฏิบัติการขับเคลื่อนจิตภาวการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านพุทธจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย ตามความเห็นของ ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ตัวแทนชุมชน และประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง (จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดขอนแก่น) ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในครอบครัวหลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา	87
4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับความเหมาะสมและปฏิบัติการขับเคลื่อนจิตภาวการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านพุทธจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย ตามความเห็นของ ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ตัวแทนชุมชน และประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง (จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดขอนแก่น) ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรทางการศึกษา หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา	88
4.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับความเหมาะสมและปฏิบัติการขับเคลื่อนจิตภาวการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านพุทธจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย ตามความเห็นของ ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ตัวแทนชุมชน และประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง (จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดขอนแก่น) ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรทางศาสนา หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา	90

ตารางที่

หน้า

- 4.5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับความเหมาะสมและปฏิบัติการขับเคลื่อน 91
จตุภาคีการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันใน
สังคมไทย ตามความเห็นของ ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน
ตัวแทนชุมชน และประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง (จังหวัดร้อยเอ็ด
และจังหวัดขอนแก่น) ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรชุมชน
หลักฆราวาสธรรม 4
- 4.6 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับความเหมาะสมและปฏิบัติการขับเคลื่อน 92
จตุภาคีการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันใน
สังคมไทย ตามความเห็นของ ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน
ตัวแทนชุมชน และประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง (จังหวัดร้อยเอ็ด
และจังหวัดขอนแก่น) ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรธุรกิจ
หลักหิริ-โอตตะปะ
- 4.7 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับความเหมาะสมและปฏิบัติการขับเคลื่อน 93
จตุภาคีการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันใน
สังคมไทย ตามความเห็นของ ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน
ตัวแทนชุมชน และประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง (จังหวัดร้อยเอ็ด
และจังหวัดขอนแก่น) ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรทาง
การเมืองการปกครอง หลักหิริ-โอตตะปะ
- 4.8 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับความเหมาะสมและปฏิบัติการขับเคลื่อน 94
จตุภาคีการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันใน
สังคมไทย ตามความเห็นของ ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน
ตัวแทนชุมชน และประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง (จังหวัดร้อยเอ็ด
และจังหวัดขอนแก่น) ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กร
สื่อมวลชน หลักหิริ-โอตตะปะ
- 4.9 รายชื่อผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิที่สร้างและปฏิบัติพุทธรูปวิธีการขับเคลื่อนจตุภาคี 95
การปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย

ตารางที่	หน้า
4.10 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับพุทธวิธีการ ขับเคลื่อนจตุภาคีการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหา คอร์รัปชันในสังคมไทย ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในครอบครัว (หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา)	96
4.11 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับพุทธวิธีการ ขับเคลื่อนจตุภาคีการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหา คอร์รัปชันในสังคมไทย ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรทาง การศึกษา หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา	99
4.12 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับพุทธวิธีการ ขับเคลื่อนจตุภาคีการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหา คอร์รัปชันในสังคมไทย ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรทางศาสนา หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา	102
4.13 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับพุทธวิธีการ ขับเคลื่อนจตุภาคีการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหา คอร์รัปชันในสังคมไทย ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรชุมชน หลักธรรมาธรรม 4	104
4.14 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับพุทธวิธีการขับเคลื่อนจตุ ภาคีการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรธุรกิจ หลักหิริ-โอตตะปะ	106
4.15 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับพุทธวิธีการ ขับเคลื่อนจตุภาคีการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหา คอร์รัปชันในสังคมไทย ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรทาง การเมืองการปกครอง หลักหิริ-โอตตะปะ	108
4.16 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับพุทธวิธีการ ขับเคลื่อนจตุภาคีการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหา คอร์รัปชันในสังคมไทย ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กร สื่อมวลชน หลักหิริ-โอตตะปะ..	110
4.17 ความเหมาะสม/ปฏิบัติในเรื่อง พุทธวิธีการขับเคลื่อนจตุภาคีการปลูกจิตสำนึกของ คนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย	112

ตารางที่	หน้า
4.18 ระดับความเหมาะสมในเรื่องพุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตภาวการปลุกจิตสำนึกของคน รุ่นใหม่ด้านพุทธจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชั่นในสังคมไทย ด้านด้านการปลุกฝังเจตคติ และวัฒนธรรมสุจริตในองค์การทางการศึกษา หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา	113
4.19 ความเหมาะสมและปฏิบัติในเรื่องพุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตภาวการปลุกจิตสำนึก ของคนรุ่นใหม่ด้านพุทธจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชั่นในสังคมไทย ด้านการปลุกฝังเจตคติ และวัฒนธรรมสุจริตในองค์การทางการศึกษา หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา	115
4.20 ความเหมาะสมและปฏิบัติในเรื่องพุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตภาวการปลุกจิตสำนึก ของคนรุ่นใหม่ด้านพุทธจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชั่นในสังคมไทย ด้านการปลุกฝังเจตคติ และวัฒนธรรมสุจริตในองค์การทางศาสนา หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา	116
4.21 ความเหมาะสมและปฏิบัติในเรื่องพุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตภาวการปลุกจิตสำนึก ของคนรุ่นใหม่ด้านพุทธจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชั่นในสังคมไทย ด้านการปลุกฝังเจตคติ และวัฒนธรรมสุจริตในองค์การชุมชน หลักฆราวาสธรรม 4	117
4.22 ความเหมาะสมและปฏิบัติในเรื่องพุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตภาวการปลุกจิตสำนึก ของคนรุ่นใหม่ด้านพุทธจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชั่นในสังคมไทย ด้านการปลุกฝังเจตคติ และวัฒนธรรมสุจริตในองค์การชุมชน หลักฆราวาสธรรม 4	118
4.23 ความเหมาะสมและปฏิบัติในเรื่องพุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตภาวการปลุกจิตสำนึก ของคนรุ่นใหม่ด้านพุทธจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชั่นในสังคมไทย ด้านการปลุกฝังเจตคติ และวัฒนธรรมสุจริตในองค์การทางการเมืองการปกครอง หลักหิริ-โอตตะปะ	119
4.24 ความเหมาะสมและปฏิบัติในเรื่องพุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตภาวการปลุกจิตสำนึก ของคนรุ่นใหม่ด้านพุทธจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชั่นในสังคมไทย	120

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 ตัวอย่างแพลตฟอร์มขับเคลื่อน BCG Model ในรูปแบบอุตสาหกรรม	22
2.2 กรอบแนวคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (21st Century Learning Framework)	35

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การทุจริตคอร์รัปชันเป็นปัญหาที่สำคัญของโลก สาเหตุหนึ่งของปัญหาสังคมไทยในปัจจุบัน คือการบริหารราชการแผ่นดินที่ผิดพลาดและการทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งเกิดจากการที่ข้าราชการประจำและข้าราชการการเมืองส่วนใหญ่ยังขาดความรับผิดชอบและไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศได้อย่างทั่วถึง กล่าวคือไม่สามารถทำให้เป็นไปตามความหมายที่ว่า “การเมือง และการบริหารราชการเป็นกระบวนการการจัดสรรแบ่งปันทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้กับทุกคนในสังคมได้อย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม” เนื่องจากปัญหาที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ตรวจสอบพบมากที่สุด คือ การทุจริตคอร์รัปชันรูปแบบใหม่ เช่น การคอร์รัปชันเชิงนโยบายและผลประโยชน์ทับซ้อน ดังนั้น การแก้ไขปัญหาดังกล่าวจึงควรถูกปรับเปลี่ยนมาเป็นการสร้างค่านิยมแบบใหม่ให้กับประชาชน โดยการสร้างจิตสำนึกของความเป็นไทย ค่านิยมเพื่อการต่อต้านป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน และร่วมตรวจสอบบทบาทหน้าที่ของข้าราชการประจำและข้าราชการการเมืองให้เข้มข้นยิ่งขึ้น รวมถึงต้องสามารถจูงใจให้คนดีมีคุณธรรมจริยธรรมและความรู้ความสามารถ เป็นที่ยอมรับของสังคมเข้าสู่ระบบราชการและระบบการเมืองอันเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว (คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.), 2563)

ในช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของโควิด-19 ตั้งแต่ปี 2563 ถึงปัจจุบัน ในภาวะที่คนทั้งประเทศมีความทุกข์ยาก แต่การทุจริตคอร์รัปชันก็เกิดขึ้นต่อเนื่อง โดยค่ากล่าวหาการทุจริตมีจำนวนถึง 15,582 กรณี ซึ่งว่า การทุจริตคอร์รัปชันไม่ได้ลดราวาศอกให้กับสถานการณ์โควิด-19 หรือถ้าพูดแบบชาวบ้านในภาษาของผมนั้นก็คือ คอร์รัปชันเป็นธุรกิจเปิดปกติไม่มีวันหยุด ข้อเท็จจริงก็คือคอร์รัปชันได้ทำลายประเทศไทยต่อเนื่องไม่มีวันหยุดมาแล้วอย่างน้อย 15 ปี คือตั้งแต่ปี 2548 เป็นต้นมา ที่สถานการณ์คอร์รัปชันของประเทศไทยมีแนวโน้มแย่ลงโดยตลอด วัดจากดัชนีภาพลักษณ์คอร์รัปชันขององค์กรความโปร่งใสระหว่างประเทศ ที่อันดับของประเทศไทยตกต่ำต่อเนื่องจาก อันดับที่ 59 ในปี 2548 เป็น 85 ในปี 2561 อันดับที่ 101 ในปี 2562 ล่าสุดปีนี้จากรายงานขององค์กรความโปร่งใสระหว่างประเทศเผยแพร่เมื่อต้นปี 2564 อันดับคอร์รัปชันประเทศไทยวัดจากดัชนีภาพลักษณ์คอร์รัปชันเพิ่มเป็น 104 ในปี 2563 คือแย่ลงอีกสามอันดับจากปี 2562 ได้ 36 คะแนนจากคะแนนเต็ม 100 เท่ากับคะแนนปี 2562 อันดับที่ 104 ทำให้สถานการณ์คอร์รัปชันประเทศไทยในสายตานักลงทุนแย่กว่าอินโดนีเซียที่ได้อันดับ 101 ในปี 2563 และเท่ากับเวียดนามที่อันดับปรับดีขึ้นจาก

ปี 2562 ข้อมูลจึงย่ำว่าสถานการณ์คอร์รัปชันในประเทศไทยรุนแรงต่อเนื่องและไม่มีแนวโน้มดีขึ้น และในปี 2563 ซึ่งเป็นปีที่เริ่มมีการระบาดของโควิด สถานการณ์คอร์รัปชันก็ไม่ได้ดีขึ้นแต่กลับแย่ลง เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ ตรงกับข้อมูลของ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ที่ว่าสถานการณ์คอร์รัปชันไม่ได้ลดทอนความเสี่ยงแต่ประเทศจะเกิดวิกฤติ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2564)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560-2564 ส่วนที่ 4 ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ยุทธศาสตร์ที่ 6 การบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริตประพจน์มิชอบและธรรมาภิบาลในสังคมไทย และแผนงานวิจัยมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย แผนงานวิจัยพื้นฐาน การต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ดังนั้น รัฐบาลมีนโยบายและสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ให้มีการขับเคลื่อนต้านทุจริตคอร์รัปชันแบบจตุภาคี "จตุรภาคี" (Quadruple Helix) ซึ่งเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐ เอกชน ชุมชน สังคม มหาวิทยาลัย สถาบันวิจัย และเครือข่ายต่างประเทศ โดยเพราะสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยการบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) บูรณาการแนวทางความร่วมมือทางศาสนาในการต่อต้านการทุจริต โดยการประยุกต์หลักธรรมคำสอนกับหลักสูตรต้านทุจริตศึกษา : Anti-Corruption Education เผยแพร่แก่พุทธศาสนิกชนและบุคคลทั่วไปตามหลักบรรพ ชั่วประเทศไทยภาคอีสาน ครงแชมป์ ทุจริตเงินคนไรที่ ฟัง “ทุกจังหวัด” ประเด็นคือ การตรวจสอบผู้อยู่เบื้องหลังการทุจริตเงินคนไรที่ฟังใกล้รู้ความจริงมากขึ้น เมื่อคณะกรรมการสอบข้อเท็จผู้บริหารระดับสูง พม. คาดว่าภายในสิ้นเดือนนี้จะรู้ผลว่าใครเกี่ยวข้องกับกระบวนการทุจริต ขณะที่ ป.ป.ท. และ ปปง. ประชุมหารือการตรวจสอบเส้นทางการเงินบุคคลพัวพันการทุจริต 40 คน คืบหน้าไปร้อยละ 60 แล้ว พบรูปแบบการทุจริตโอนเงินไปมา เข้าข่ายคดีอาญายักยอกทรัพย์วันที่ 26 มี.ค. 61 ผู้สื่อข่าวรายงานว่า คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ หรือ ป.ป.ท. ประชุมหารือร่วมกับ ปปง. ถึงความคืบหน้าการตรวจสอบเส้นทางการเงินผู้บริหารระดับสูง กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตเงินสงเคราะห์คนไรที่ฟังกว่า 40 คน ซึ่งคืบหน้าไปแล้วกว่าร้อยละ 60 เลขาธิการกรมสำนักงาน ปปง. เปิดเผยว่า จากการตรวจสอบ พบกระแสเส้นทางการเงินโอนเงินไปมา อาจเข้าข่ายคดีอาญายักยอกทรัพย์ได้ แต่ยังไม่ขอเปิดเผยรายละเอียด เพราะกลัวว่าจะมีการถ่ายโอนทรัพย์สิน และมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้บริหารระดับสูง ในฐานะผู้บังคับบัญชาอย่างแนบแน่น แต่เส้นทางการเงินจะเชื่อมโยงไปถึงผู้บริหารหรือไม่ ต้องรอผลสักระยะขณะที่ผู้ช่วยเหลือเลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ท. คาดว่า การตรวจสอบศูนย์คุ้มครองฯ ทั้ง 76 จังหวัด จะแล้วเสร็จภายในสิ้น

เดือนเมษายนนี้ เดิมกำหนดกรอบทำงานไว้ถึง วันที่ 31 พฤษภาคม เพราะผ่านไป 41 วัน พบศูนย์
คุ้มครองฯ ทุจริต 53 จังหวัด คิดเป็นงบประมาณมากถึงร้อยละ 87 มากที่สุดคือภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือประกอบด้วย 20 จังหวัด ได้แก่ นครราชสีมา กาฬสินธุ์ ขอนแก่น ชัยภูมิ
นครพนม บึงกาฬ บุรีรัมย์ มหาสารคาม มุกดาหาร ยโสธร ร้อยเอ็ด ศรีสะเกษ เลย สกลนคร สุรินทร์
หนองคาย หนองบัวลำภู อุดรธานี อุบลราชธานี และอำนาจเจริญ ทุจริตทุกจังหวัดรองลงมา ภาคใต้
พบทุจริต 12 จังหวัด อาทิ สุราษฎร์ธานี ยะลา สงขลา นราธิวาส ขณะที่ ภาคเหนือ พบทุจริต 9
จังหวัด อาทิ เชียงใหม่ น่าน ลำพูน ลำปาง เชียงราย ภาคกลาง พบทุจริต 6 จังหวัด อาทิ
พระนครศรีอยุธยา อ่างทอง สระบุรี ภาคตะวันออก พบทุจริต 4 จังหวัด ได้แก่ ตราด สระแก้ว
จันทบุรี ชลบุรี และ ภาคตะวันตก พบทุจริต 2 จังหวัด คือ ราชบุรี ตาก (คณะกรรมการป้องกันและ
ปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ, 2561)

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วย
การป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 – 2564) คณะอนุกรรมการฯ ได้ร่วมกัน
สร้างหลักสูตรต้านทุจริตศึกษา (Anti-Corruption Education) ประกอบด้วย 5 หลักสูตร ดังนี้
1. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (รายวิชาเพิ่มเติม การป้องกันการทุจริต) 2. หลักสูตรอุดมศึกษา
(วัยใส ใจสะอาด “Youngster with good heart”) 3. หลักสูตรกลุ่มทหารและตำรวจ (ตามแนวทาง
รับราชการ กลุ่มทหารและตำรวจ) 4. วิทยากร ป.ป.ช. / บุคลากรภาครัฐและรัฐวิสาหกิจ (สร้าง
วิทยากรผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่สังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต) และ 5. หลักสูตรโค้ช (โค้ชเพื่อการรู้คิด
ต้านทุจริต) และคณะกรรมการ ป.ป.ช.ได้มีมติเห็นชอบทั้ง 5 หลักสูตร และให้นำเสนอคณะรัฐมนตรี
เพื่อพิจารณาสั่งการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำหลักสูตรไปปรับใช้กับกลุ่มเป้าหมายคณะรัฐมนตรี ได้มี
มติในการประชุมเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2561 ในการบูรณาการพุทธวิธีการขับเคลื่อนแบบจตุภาคี
สร้างจิตสำนึกภูมิคุ้มกันของคนรุ่นใหม่ต้านทุจริตเพื่อลดปัญหาการคอร์รัปชันในสังคมไทย โดยเด็กและ
เยาวชนคนรุ่นใหม่ในสถานศึกษาจำนวน 20 จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในอนาคต 20 ปี ต้องมี
การบูรณาการและการมีส่วนร่วมทุกภาคทุกองค์กรส่วนเพื่อลดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันของประเทศ
ให้มากที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, พ.ศ. 2560 – 2564)

ดังนั้น แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตหาวิธีหาแนวคิดที่จะนำมาบูรณาการ
พุทธวิธีการขับเคลื่อนแบบจตุภาคีสร้างจิตสำนึกภูมิคุ้มกันของคนรุ่นใหม่ต้านทุจริตเพื่อลดปัญหา
คอร์รัปชันในสังคมไทย ลงสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมได้จริงก็คือหลักธรรมทางพุทธศาสนา
ประกอบด้วย หลักฆราวาสธรรม 4 หลักhiri-โอตตปะ หลักสัมมปปธาน 4 และหลักอิทธิบาท 4 เป็น
ต้น ดังนั้นอย่าปล่อยให้พระพุทธศาสนา เป็นเพียงศาสนาที่เรานับถือตาม ๆ กันมา เพราะคำสอนของ พระ
สัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นหลักธรรมที่จะทำให้เราสามารถชีวิตร่วมกันอย่างสงบสุขได้ โดยไม่ต้องอาศัย
ตำแหน่งหรืออำนาจหน้าที่ใด แคร์ู้จักคำว่า “พอ” แค่นี้ทุกคนก็จะอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขได้

ประเทศชาติก็จะร่มเย็นเพราะอาศัยหลักธรรมคำสอน ของพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ การปลูกฝังเด็ก ๆ ให้มีความเข้าใจ ในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา ก็เป็นอีกหนึ่งหนทางที่จะ ช่วยทำให้ประเทศชาติของเรา ลดปัญหาการคอร์รัปชันได้มาก เพราะเด็กในวันนี้คือผู้ใหญ่ในวัน ข้างหน้า ถ้าเขาได้ถูกปลูกฝังในสิ่งที่ดี ๆ เชื่อว่าในอนาคตข้างหน้าเด็กเหล่านี้จะกลายกำลังสำคัญที่จะ ขับเคลื่อนประเทศชาติ ให้เจริญรุ่งเรืองปราศจากการคอร์รัปชันได้ในที่สุด งานวิจัยนี้ คณะผู้วิจัยมี การบูรณาการระหว่างศาสตร์ ได้แก่ ศึกษาศาสตร์ สังคมศาสตร์ นิติศาสตร์ พุทธศาสตร์ เป็นต้น และ การขับเคลื่อนจุดภาคีได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากภาคประชาชน ภาครัฐ ภาคเอกชนและองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ เจ้าคณะจังหวัด ผู้ว่าราชการจังหวัดละรองอธิการบดี มหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย ผู้อำนวยการวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผู้อำนวยการ ผู้อำนวยการโรงเรียน และเด็กและเยาวชน นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นายกเทศมนตรี นายก เทศบาล นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ตัวแทนภาคเอกชน ตัวแทน ตำรวจภูธรจังหวัด ผู้ปกครองและเยาวชนในสถานศึกษา เป็นต้น โครงการวิจัยนี้ จะเกิดผลผลิตที่เป็น องค์ความรู้ คือ แนวทางพุทธวิธีการขับเคลื่อนจุดภาคีปลูกจิตสำนึกภูมิคุ้มกันของคนรุ่นใหม่ต้านทุจริต เพื่อลดปัญหาการคอร์รัปชันในสังคมไทย ที่เป็นนวัตกรรม คือ รูปแบบการสร้างพุทธวิธีการขับเคลื่อนจุด ภาคีปลูกจิตสำนึกภูมิคุ้มกันของคนรุ่นใหม่ต้านทุจริตเพื่อลดปัญหาการคอร์รัปชันในสังคมไทย ผลกระทบ เชิงวิชาการจะได้บทความวิชาการที่เผยแพร่ในวารสารวิชาการระดับชาติและนานาชาติ จำนวน 1 บทความ ส่วนประโยชน์เชิงชุมชนและสังคม คือ ลดปัญหาทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทย สำหรับ ประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ จะสามารถสร้างความมั่นคงและเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ นอกจากนั้น ในเชิง นโยบาย ข้อมูลและแนวทางที่ได้จากโครงการวิจัยนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำมาใช้กำหนดเป็น นโยบายในการพัฒนาแนวทางพุทธวิธีการขับเคลื่อนแบบจุดภาคีสร้างจิตสำนึกภูมิคุ้มกันของคนรุ่นใหม่ต้านทุจริตเพื่อลดปัญหาการคอร์รัปชันในสังคมไทย ลงไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ที่จะช่วย ขับเคลื่อนสังคมและประเทศชาติให้เกิดสันติสุข และเป็นสังคมแห่งความสุขต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาพุทธวิธีการขับเคลื่อนจุดภาคีการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ต้านทุจริต เพื่อลดปัญหาการคอร์รัปชันในสังคมไทย

1.2.2 เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบพุทธวิธีการขับเคลื่อนจุดภาคีการปลูก จิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ต้านทุจริตเพื่อลดปัญหาการคอร์รัปชันในสังคมไทย

1.2.3 เพื่อถ่ายทอดแนวทางพุทธวิธีการขับเคลื่อนจุดภาคีการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ ต้านทุจริตเพื่อลดปัญหาการคอร์รัปชันในสังคมไทย

1.3 ขอบเขตของโครงการวิจัย

1.3.1 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) กลุ่มเป้าหมายเชิงปริมาณ

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ตัวแทนชุมชน และประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง (จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดขอนแก่น) กลุ่มที่ 2 นักเรียน นิสิต นักศึกษา บุคลากรสถาบันการศึกษา และประชาชนทั่วไป ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง (จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดขอนแก่น) โดยใช้วิธีสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ในการการปลูกจิตสำนึก พฤติกรรม ทศนคติ ค่านิยม ที่ดีให้กับเด็กและเยาวชน ประชาทั่วทั่วไป โดยใช้เกณฑ์พิจารณาจากความสมัครใจของผู้บริหาร นักเรียน นิสิต นักศึกษา บุคลากรสถาบันการศึกษา และประชาชนทั่วไป ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ที่เข้าร่วมโครงการ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 130 รูป/คน และจังหวัดขอนแก่น จำนวน 130 รูป/คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 260 คน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบ และทดลองใช้เครื่องมือจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหาร นักเรียน นิสิต นักศึกษา บุคลากรสถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงาน ภาครัฐและเอกชน ชุมชน และประชาชนทั่วไป จังหวัดร้อยเอ็ด 85 รูป/คน

2) กลุ่มเป้าหมายเชิงคุณภาพ

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 รูป/คน โดยเลือกแบบเจาะจง ซึ่งเกณฑ์ในการเลือกผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ได้แก่ พระสงฆ์ จำนวน 3 รูป

กลุ่มที่ 2 ได้แก่ ผู้บริหาร บุคลากร สถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ชุมชน และประชาชนทั่วไป จำนวน 7 คน

กลุ่มที่ 3 ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนารูปแบบ จำนวน 5 รูป/คน โดยการใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique)

1.3.2 ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษา ในการวิจัยครั้งนี้ ได้วิเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี และสังเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง พุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตภาติการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง มีตัวแปรที่ศึกษา ดังนี้

ตัวแปรต้น (Independent Variable) ได้แก่ ผู้บริหาร บุคลากรสถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ตัวแทนชุมชน ประชาชนทั่วไป นักเรียน นิสิตนักศึกษา ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง (จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดขอนแก่น)

ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ พุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตภาติการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย ได้แก่ 1. ด้านการปลูกฝัง

เจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในครอบครัว หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา 2. ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การทางการศึกษา หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา 3. ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การทางศาสนา หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา 4. ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การชุมชน หลักฆราวาสธรรม 4 5. ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การธุรกิจ หลักhiri-โอะตะปะ 6. ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การทางการเมืองการปกครอง(หลักhiri-โอะตะปะ) 7. ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การสื่อมวลชน (หลักhiri-โอะตะปะ)

1.3.3 ขอบเขตด้านเวลา ระยะเวลา 1 ปี (ระหว่าง 1 ตุลาคม 2566–30 กันยายน 2567)

1.4 นิยามศัพท์

1.4.1 พุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตสำนึกของการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านพุทธจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย หมายถึง การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาบูรณาการ คือ หลักไตรสิกขา ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา ในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน เพื่อขับเคลื่อนจิตสำนึกของการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านพุทธจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย

1.4.2 การขับเคลื่อน หมายถึง การดำเนินการให้บรรลุตามสิ่งที่ต้องตามที่วางแผนโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน เพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ก่อเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด

1.4.3 จิตสำนึก หมายถึง การมีส่วนร่วมทางสังคม ได้แก่ สถาบันครอบครัว องค์การทางการศึกษา องค์การทางศาสนา องค์การชุมชน องค์การธุรกิจ องค์การทางการเมืองการปกครอง และองค์การสื่อมวลชน ในการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคมและชุมชน ในเขตพื้นที่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง (จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดขอนแก่น)

1.4.4 การปลูกจิตสำนึก หมายถึง การปลูกจิตสำนึกเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย ได้แก่ การปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในครอบครัว 2 การปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การทางการศึกษา การปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การทางศาสนา การปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การชุมชน การปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การธุรกิจ การปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การทางการเมืองการปกครอง การปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การสื่อมวลชน เพื่อให้การปลูกจิตสำนึกที่ดีให้แก่เด็กและเยาวชน บนฐานรากมาจากคุณธรรม จริยธรรม โดยเด็กและเยาวชนต้องมีจิตสำนึกที่ดี เด็กและเยาวชนจะต้องมีความเข้าใจตนเอง รู้บทบาท รู้หน้าที่ รู้ขอบเขตความรับผิดชอบตนเอง

1.4.5 คนรุ่นใหม่ หมายถึง เด็กและเยาวชนคนรุ่นใหม่ที่อยู่ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง (จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดขอนแก่น)

1.4.6 ทุจริต หมายถึง ความประพฤติชั่ว ถ้าเป็นความประพฤติชั่วทางกายเรียกว่า กายทุจริต ถ้าเป็นความประพฤติชั่วทางวาจา เรียกว่า วาจาทุจริต ถ้าเป็นความประพฤติชั่วทางใจ เรียกว่า มโนทุจริต. ก. โกง เช่น ทุจริตในการสอบ คดโกง ฉ้อโกง

1.4.7 คอรัปชั่น หมายถึง การที่เห็นประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม จึงก่อให้เกิดการฉ้อราษฎร์บังหลวงของราชการ

1.4.8 สังคมไทย หมายถึง ประชาชนทุกกลุ่มที่ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันทุกภาคของประเทศไทย โดยมีวัฒนธรรมไทยเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิต สังคมไทยมิได้นับเฉพาะชนเชื้อชาติไทยเท่านั้น แต่รวมถึงชนกลุ่มน้อยอื่น ๆ ซึ่งอาจมีเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรมบางอย่างแตกต่างกัน แต่ทุกกลุ่มยึดถือวัฒนธรรมไทยเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตร่วมกัน

1.5 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1.5.1 ประโยชน์ทางด้านวิชาการ

วิจัยด้านนี้เพราะผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิดทฤษฎี จากนักการศึกษาที่เกี่ยวข้องมาบูรณาการในการเพื่อพัฒนารูปแบบพุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตตภาติการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอรัปชั่นในสังคมไทย ที่มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ซึ่งผลการวิจัยที่ได้มาจะเป็นการเพิ่มเติมความรู้ใหม่ ทั้งยังเป็นการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนารูปแบบได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

1.5.2 ประโยชน์เชิงนโยบาย

การนำผลการวิจัยมานำเสนอเพื่อกำหนดนโยบายในระดับสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มหาวิทยาลัย หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 15 สถานศึกษา

1.5.3 ประโยชน์ในการประยุกต์ใช้

1) ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับพุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตตภาติการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอรัปชั่นในสังคมไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง และเป็นประโยชน์ในการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจในกลุ่มเด็กและเยาวชนได้

2) ได้นำพุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตตภาติการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอรัปชั่นในสังคมไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21

3) นำไปพัฒนารูปแบบพุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตตภาติการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอรัปชั่นในสังคมไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาพุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตสำนึกของชนรุ่นใหม่ด้านพุทธเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานในการดำเนินการวิจัย โดยมีหัวข้อดังนี้

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการนำพุทธวิธีในการแก้ปัญหามาใช้ในสังคม
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับกลไกของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการจิตสำนึก
- 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการปลูกจิตสำนึก
- 2.5 แนวคิดเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนรุ่นใหม่
- 2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทย
- 2.7 การบูรณาการพุทธวิธีด้วยหลักพุทธธรรม
- 2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.9 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการนำพุทธวิธีในการแก้ปัญหามาใช้ในสังคม

2.1.1 ความหมายพุทธวิธี

พัชรวาลย์ สังข์ศร (2561) พุทธวิธี หมายถึง หลักการหรือแนวคำสอนในพระพุทธศาสนาที่พระพุทธเจ้าทรงวางหลักปฏิบัติไว้ ซึ่ง แนวคำสอนในพระพุทธศาสนานั้นมีอยู่มากมายหลายด้าน ทั้งด้านที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตน ด้านการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ด้านการครองเรือน การปฏิบัติตนต่อบิดามารดา ด้านการประกอบอาชีพการงาน การอยู่ร่วมในสังคม การช่วยเหลือเจือจานผู้อื่น

พุทธวิธีในการสอนของพระพุทธเจ้า

อานนท์ การแสดงธรรมให้คนอื่นฟัง มิใช่สิ่งที่กระทำโดยง่าย ผู้แสดงธรรมแก่คนอื่นฟังตั้งธรรมหาอย่างไว้นใจ คือ

1. เราจักกล่าวชี้แจงไปตามลำดับ
2. เราจักกล่าวชี้แจงยกเหตุผลมาแสดงให้เข้าใจ
3. เราจักแสดงด้วยอาศัยเมตตา
4. เราจักไม่แสดงด้วยเห็นแก่อามิส
6. เราจักแสดงไปโดยไม่กระทบตนและผู้อื่น

ภารกิจสำคัญของการศึกษา คือ การฝึกอบรมบุคคลให้พัฒนาปัญญา ให้เกิดความรู้ความเข้าใจข้อเท็จจริงและสภาวะของสิ่งทั้งหลาย มีทัศนคติต่อสิ่งทั้งหลายอย่างถูกต้องปฏิบัติและจัดการกับสิ่งทั้งหลายตามที่ควรจะเป็น เพื่อให้เกิดเป็นประโยชน์ตน คือ ความมีชีวิตอยู่อย่างสำเร็จผลดีที่สุด มีจิตใจเป็นอิสระ มีสุขภาพจิตสมบูรณ์ และประโยชน์ต่อผู้อื่น คือ สามารถช่วยสร้างสรรค์ประโยชน์สุขแก่ชนทั้งหลายที่อยู่ร่วมกันเป็นสังคมได้ ลีลาการสอน

เมื่อมองกว้างๆ การสอนของพระพุทธเจ้าแต่ละครั้ง จะดำเนินไปจนถึงผลสำเร็จ โดยมีคุณลักษณะซึ่งเรียกได้ว่าเป็นลีลาในการสอน 4 อย่าง ดังนี้

1. สันทติสนา อธิบายให้เห็นชัดเจนแจ่มแจ้ง เหมือนจูงมือไปดูเห็นกับตา
2. สมาทปนา จูงใจให้เห็นจริงด้วย ชวนให้คล้อยตาม จนต้องยอมรับและนำไปปฏิบัติ
3. สมุตเตชนา เราใจให้แก่วก้า บังเกิดกำลังใจ ปลุกให้มีอุตสาหะแข็งขัน มั่นใจว่าจะทำให้สำเร็จได้ ไม่หวั่นระย่อต่อความเหนื่อยยาก
4. สัมปหังสนา ขโลมใจให้เข้มข้น ระวัง เบิกบาน พังไม่เปื้อน และเปี่ยมด้วยความหวัง เพราะมองเห็นคุณประโยชน์ที่จะได้รับการปฏิบัติวิธีสอนแบบต่าง ๆ

วิธีสอนของพระพุทธเจ้า มีหลายแบบหลายอย่าง ที่น่าสังเกตหรือพบบ่อย คงจะได้แก่วิธีต่อไปนี้

1. แบบสากัจฉา หรือสนทนา วิธีนี้น่าจะเป็นวิธีที่ทรงใช้บ่อยไม่น้อยกว่าวิธีใด ๆ โดยเฉพาะในเมื่อผู้มาเฝ้าหรือทรงพบนั้น ยังไม่ได้เลื่อมใสในพระศาสนา ยังไม่รู้ ไม่เข้าใจหลักธรรม
2. แบบบรรยาย วิธีสอนแบบนี้ น่าจะทรงใช้ในที่ประชุมใหญ่ ในการแสดงธรรมประจำวัน ซึ่งมีประชาชน หรือพระสงฆ์จำนวนมาก และส่วนมากเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจกับมีความเลื่อมใสศรัทธาอยู่แล้ว มาฟังเพื่อหาความรู้ความเข้าใจเพิ่มเติมและหาความสงบสุขทางจิตใจ นับได้ว่าเป็นคนประเภทและระดับใกล้เคียงกัน พอจะใช้วิธีบรรยายอันเป็นแบบกว้าง ๆ ได้
3. แบบตอบปัญหา ผู้ที่มาถามปัญหานั้น นอกจากผู้ที่มีความสงสัยข้องใจในข้อธรรมต่าง ๆ แล้ว โดยมากเป็นผู้มีนิสัยถือลัทธิศาสนาอื่น บ้างก็มาถามเพื่อต้องการรู้คำสอนทางฝ่ายพระพุทธศาสนา หรือเทียบเคียงกับคำสอนในลัทธิของตน บ้างก็มาถามเพื่อลองภูมิ บ้างก็เตรียมมาถามเพื่อข่มปรามให้จน หรือให้ได้รับความอับอาย
4. แบบวางกฎข้อบังคับ ในการสอนแบบนี้พึงสังเกตว่าพระพุทธเจ้าทรงบัญญัติสิกขาบท โดยความเห็นชอบของสงฆ์ หมายความว่า ทรงบัญญัติ โดยชี้แจงให้เห็นแล้วว่าถ้าไม่รับจะเกิดผลเสียอย่างไร เมื่อรับจะมีผลดีอย่างไร จนสงฆ์รับคำของพระองค์ว่า ดีแล้ว ไม่ทรงบังคับเอาโดยพลการ

กลวิธีและอุปายประกอบการสอน

1. ยกอุทาหรณ์ และการเล่านิทานประกอบ ช่วยให้เข้าใจความได้ง่ายและชัดเจน ช่วยให้จำแม่น เห็นจริง และเกิดความเพลิดเพลิน ทำให้การเรียนการสอนมีรสยิ่งขึ้น

2. การเปรียบเทียบกับข้ออุปมา คำอุปมาช่วยให้เรื่องที่ลึกซึ้งเข้าใจยาก ปรากฏความหมายเด่นชัดออกมา และเข้าใจง่ายขึ้น

3. การใช้อุปกรณ์ในการสอน ในสมัยพุทธกาล หากจะใช้อุปกรณ์บ้าง ก็ต้องอาศัยวัตถุสิ่งของที่มีในธรรมชาติ หรือเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่ผู้คนใช้กันอยู่

4. การทำเป็นตัวอย่าง วิธีสอนที่ดีที่สุดอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นการสอนแบบไม่ต้องกล่าวสอนเป็นทำนองสาธิตให้ดู

5. การเล่นภาษา เล่นคำ และใช้คำในความหมายใหม่ เป็นเรื่องของความสามารถในการใช้ภาษาผสมกับปฏิภาณ อาจผูกเป็นคำสั้น ๆ ว่า แจ่มแจ้ง จูงใจ หาญกล้า ร่าเริง หรือ ชี้ชัด เชิญชวน คึกคัก เบิกบาน

6. อุปายเลือกคน และการปฏิบัติรายบุคคล ทรงพิจารณาว่าเมื่อจะเข้าไปประกาศพระศาสนาในถิ่นใดหนึ่งควรไปโปรดใครก่อน

7. การรู้จักจังหวะและโอกาส ผู้เรียนยังไม่พร้อม ก็ต้องมีความอดทน ไม่ชิงหักหาญหรือตั้งต้นทำ แต่ต้องตื่นตัวอยู่เสมอเมื่อถึงจังหวะหรือเป็นโอกาส

8. ความยืดหยุ่นในการใช้วิธีการ ถ้าผู้สอนสอนอย่างไม่มีอึดตาย ตัดต้นหา มานะ ทิฐิเสียได้ ก็จะมุ่งไปยังผลสำเร็จในการเรียนรู้เป็นสำคัญ สุดแต่จะใช้กลวิธีใดให้การสอนได้ผลดีที่สุด ก็จะทำในทางนั้น

9. การลงโทษและให้รางวัล สำหรับผู้สอนทั่วไป อาจต้องคิดคำนึงว่า การลงโทษ ควรมีหรือไม่ แคไหน และอย่างไร แต่ผู้ที่สอนคนได้สำเร็จผลโดยไม่ต้องอาญาโทษเลยย่อมถือว่าเป็นผู้มีความสามารถในการสอนมากที่สุด

10. กลวิธีแก้ปัญหาเฉพาะหน้า การแก้ปัญหาเฉพาะหน้าย่อมอาศัยปฏิภาณ คือความสามารถในการประยุกต์หลัก วิธีการ และกลวิธีต่าง ๆ มาใช้ให้เหมาะสม เป็นเรื่องเฉพาะครั้งเฉพาะคราวไป

ข้อสรุปที่เกี่ยวกับการสอน มีดังนี้

1. ปัญญาเป็นสิ่งสร้างสรรค์ขึ้นภายในตัวผู้เรียนเอง
2. ผู้สอนทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตร ช่วยชี้แนะทางการเรียน
3. วิธีสอน อุปาย และกลวิธีต่าง ๆ เป็นสื่อหรือเป็นเครื่องผ่อนแรงการเรียนการสอน
4. อิสระภาพทางความคิด เป็นอุปกรณ์สำคัญในการสร้างปัญญา (พระพรหมคุณาภรณ์

(ป.อ.ปยุตโต), 2556)

2.1.2 การศึกษาปัญหาสังคม

การศึกษาปัญหาสังคมนั้น โดยมีความมุ่งหมายในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1) การตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม กล่าวคือ การนับว่าอะไรเป็นปัญหาสำคัญๆ เพื่อจะช่วยให้เกิดการสังเกต เช่น สังเกตได้จากบทความหรือการแสดงความคิดเห็นในหน้าหนังสือพิมพ์

2) ความรู้ในข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหา แปล่าคือ การที่จะวิเคราะห์ถึงปัญหาใด ๆ นั้น จำต้องมีความรู้ในข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง เพื่อจะได้นำไปประกอบการวิเคราะห์และการแสดงความคิดเห็นด้วยความเหมาะสม

3) ความเข้าใจทางสังคมวิทยาของปัญหาสังคม กล่าวคือ เข้าใจว่าทำไมจึงเกิดปัญหาสังคมนั้น ๆ ขึ้น และปัญหาดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อคนถึงบุคคลในด้านใดบ้างตลอดจนเข้าใจว่าปัญหานั้น ๆ เกี่ยวข้องกับเรื่องใดบ้าง

4) ความเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎีกับการปฏิบัติ เป็นที่ยอมรับกันว่านโยบายการปฏิบัติต่าง ๆ นั้น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า ทฤษฎีและการปฏิบัติแยกกันไม่ออก เพราะฉะนั้น จำต้องศึกษาทฤษฎีต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้ในทางปฏิบัติด้วยความรอบคอบ เพื่อจะได้ทราบข้อเท็จจริงและวิธีการปฏิบัติที่เหมาะสม

5) การพิจารณาปัญหาด้วยความรอบคอบ หมายความว่า ให้พิจารณาปัญหาด้วยความละเอียดถี่ถ้วน ที่ผมตามสภาพความเป็นจริงทั้งในอดีต ปัจจุบัน และผลอันจะเกิดขึ้นในอนาคต ตลอดจนแสวงหาวิธีการที่จะทำให้สภาวะการดีขึ้น

6) การรู้คุณค่าในบทบาทอันเหมาะสมของผู้เชี่ยวชาญ เป็นที่ยอมรับกันว่า ผู้เชี่ยวชาญมีบทบาทสำคัญในสังคมสมัยใหม่ ทั้งนี้ ด้วยเหตุผลที่ผู้เชี่ยวชาญมีความรู้ในสาขาวิชานั้น ๆ มากกว่าบุคคลธรรมดา เพราะฉะนั้น ความคิดเห็นในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของผู้เชี่ยวชาญจึงมีรากฐานมาจากความรู้อันประกอบด้วยเหตุและผลซึ่งได้มีการศึกษาวิเคราะห์มาแล้วเป็นอย่างดี

2.1.3 ปัญหาสังคมไทยในยุคปัจจุบัน

ปัจจุบันนี้ สังคมได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุดมการณ์ของประชาธิปไตย ซึ่งย้าถึงความเสมอภาคและเสรีภาพของบุคคล การจูงใจให้บุคคลใช้ความสามารถในการแข่งขันเพื่อความอยู่รอดของตนในสังคม อันเป็นผลให้ความสัมพันธ์ทางสังคมส่วนต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงไปจากปกติวิสัยที่เคยเป็นอยู่ สภาวะการณดังกล่าวเป็นเหตุให้การปฏิบัติหน้าที่ขององค์ประกอบต่าง ๆ ของระบบสังคม ดำเนินไปอย่างไม่สู้จะราบรื่นและเรียบร้อยนะ ซึ่งส่งผลสะท้อนก่อให้เกิดข้อขัดข้องบางประการขึ้นในสังคมที่เรียกกันว่า “ปัญหาสังคม”

ในหมู่มนุษย์ที่ต่างกันโดยวัด ความรู้ ความประพฤติ การศึกษา การงาน ฐานะทางเศรษฐกิจ ความเป็นอยู่ เป็นต้น ซึ่งต้องอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มก้อน และมีกิจกรรมที่ต้องทำโดยเกี่ยวข้องกันและกัน ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม เป็นสังคมเล็กบ้าง ใหญ่บ้าง ย่อมจะมีปัญหามากหรือน้อยต่างกันไปตามเหตุปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาในแต่ละสังคม

ในสังคมไทยในยุคปัจจุบันนี้ ก็มีปัญหามากมาย ทั้งปัญหาเก่าที่ยังต้องแก้ไขและปัญหาใหม่ที่เกิดขึ้นเพราะปัญหาเก่าบ้าง ปัญหาใหม่ ที่เกิดขึ้นตามยุคตามสมัยที่เปลี่ยนแปลงบ้าง เมื่อว่าโดยปัญหาหลัก หรือปัญหาใหญ่ๆ ที่เป็นสาเหตุให้เกิดมีปัญหามากมาย อีกมากมาย ข้อกำหนดได้เป็น 3 ปัญหา คือ ปัญหาด้านสังคม ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ปัญหาด้านการเมืองการปกครอง ซึ่งปัญหาแต่ละปัญหานั้นเป็นปัญหาที่มีความเกี่ยวเนื่องกันและกัน กล่าวคือ เมื่อเศรษฐกิจเกิดเป็นปัญหาขึ้นก็ส่งผลถึงสังคม ทำให้คนในสังคมมีความเป็นอยู่ลำบาก การทำมาหากินสุดๆ รายได้น้อย ใครมา ค่าเงินตกต่ำ ข้าวของมีราคาแพง ทำให้เดือดร้อนถึงฝ่ายการเมืองการปกครอง ซึ่งมีหน้าที่บริหารประเทศ ต้องหาแหล่งเงินกู้ยืมจากต่างชาติมาเป็นค่าใช้จ่ายบริหารประเทศ ทำให้ประเทศชาติเป็นหนี้ต่างชาติ และต้องเดือดร้อนขายทรัพย์สินสมบัติของชาติบางส่วนให้ชาวต่างชาติเข้ามายึดครองจัดการ ก็กลับเป็นปัญหาเศรษฐกิจอีกต้องหาเงินมาใช้หนี้คืนพร้อมทั้งดอกเบี้ย ทำให้การประกอบอาชีพไม่คล่องตัว กลายเป็นปัญหาทางสังคมอีก

มนุษย์แต่ละคนในสังคมต้องแก่งแย่งการประกอบอาชีพ ต้องหาเงินมาให้พอกับการใช้จ่าย เมื่อเศรษฐกิจฝืดเคืองหาเงินยากขึ้น แม้ด้วยวิธีการที่ไม่ถูกต้องก็ต้องทำ การเอารัดเอาเปรียบของคนในสังคม การข่มเหงเบียดเบียนรังแกคนที่ด้อยโอกาสกว่า การทุจริตฉ้อโกงคอร์รัปชั่นต่าง ๆ จึงเป็นปัญหาตามมาและสั่งสมมากขึ้นๆ และเป็นการยากที่จะใช้ระยะเวลาอันสั้นเพื่อแก้ปัญหาเหล่านั้นได้ทุกปัญหา

ปัญหาดังกล่าวมานั้น เป็นปัญหาที่มีอยู่ในสังคมไทยในยุคปัจจุบันนี้ และเป็นปัญหาที่รอกการแก้ไขด้วยวิธีการที่ถูกต้องเหมาะสมและต่อเนื่อง จนกว่าปัญหาจะบรรเทาความรุนแรงลง และหมดสิ้นไปจากสังคม

ปัญหาเหล่านั้นทำสังคมไทยให้เป็นเหมือนคนป่วยหนักด้วยสารพัดโรค และรอคอยการเยียวยารักษาจากแพทย์ผู้เชี่ยวชาญฉลาดสมบูรณ์ด้วยความรู้และความสามารถ มาทำการรักษาด้วยกรรมวิธีหลายๆอย่าง สำหรับแต่ละโรคๆ และต้องอาศัยเวลาสำหรับแต่ละโรคๆ เร็วบ้าง ช้าบ้าง แล้วแต่เงื่อนไขความหนักเบาของโรคนั้น

ในการแก้ปัญหาสังคมก็เช่นกัน ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบแก้ไขปัญหแต่ละปัญหาต้องเป็นผู้ที่มีทั้งความรู้ ความสามารถ วิสัยทัศน์ ความจริงใจจริงจัง ไม่มีวิริยะอุตสาหะในการ ตรวจสอบหามูลเหตุของแต่ละปัญหาแล้วแก้ปัญหาที่สาเหตุ ถึงจะยาก ต้องใช้เวลา ต้องลงทุน ลมแรงมากเท่าไร ก็ต้องมีความพากเพียรพยายามอดทนใช้สติปัญญาพิจารณาหาแนวทางแก้ไขจนกว่าจะได้รับผลสำเร็จ และหาแนวทางวิธีการสำหรับป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาเช่นนั้น หรือปัญหาอื่นที่ซ้ำซ้อนอันเกิดเนื่องจากปัญหานั้น

2.1.4 สภาพปัญหาและการแก้ปัญหาสังคม

ประเภทของปัญหาสังคมโดยทั่วไป มี 3 ประการ ดังนี้

1) ปัญหาทางสังคม ได้แก่ ภาวะการณ์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่คนในสังคมเป็นจำนวนมากรู้สึกว่าเขาต่อคุณค่าของตน จึงต้องแก้ไขโดยเห็นว่าการกระทำเช่นนั้นอยู่ในวิสัยของกลุ่มหรือสังคมของตนเองจะทำได้ เช่น ปัญหายาเสพติด สิ่งแวดล้อมเป็นพิษ อาชญากรรม ปัญหาวัยรุ่นใจผู้ร้ายชุกชุม การเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของประชากร

2) ปัญหาทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ภาวะการณ์ทางเศรษฐกิจที่คนในสังคมเป็นจำนวนมากรู้สึกว่าคุกคามคุณค่าของคน และต้องการจะแก้ไขให้ดีขึ้น หรือขจัดให้หมดไป เพราะเชื่อว่าคนหรือสังคมสามารถแก้ไขได้ เช่น เศรษฐกิจตกต่ำ เกษตรกรถูกเอาเปรียบ เงินเฟ้อ เครื่องอุปโภคบริโภคราคาแพง คนตกงาน ความอดอยากยากจน ฯลฯ

3) ปัญหาทางการเมือง ได้แก่ ภาวะการณ์ทางการเมืองที่คนในสังคมจำนวนมากรู้สึกว่าคุกคามคุณค่าของคน และต้องการจะแก้ไขให้หมดสิ้นไปหรือเบาบางลง เพราะเชื่อว่าสามารถแก้ไขได้ นักการเมืองใช้อิทธิพล อำนาจ หน้าที่แสวงหาผลประโยชน์ โอบอุ้มช่วยเหลือญาติมิตร สมัครงพรรคพวก ใช้อิทธิพลเหนือประชาชนทั่วไป การคอร์รัปชัน (เบียดบังเวลาราชการ รับสินบน เล่นพรรคเล่นพวก อื้อกับการประมุลการก่อสร้าง) ปัญหาโจรและผู้อักร้ายภาคใต้ นักการเมืองแย่งชิงตำแหน่งกัน

สรุปได้ว่า การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาบูรณาการ คือ หลักไตรสิกขา ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา ในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน เพื่อขับเคลื่อนจิตสำนึกของชนรุ่นใหม่ที่ดำเนินชีวิตเพื่อลดปัญหาการคอร์รัปชันในสังคมไทย

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับกลไกของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ

การแปลงยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งองค์กรสมัยใหม่ที่ประสบความสำเร็จได้นั้น มักจะให้ความสำคัญต่อการียยุทธศาสตร์เป็นหลักในการดำเนินงาน และผู้บริหารสูงสุดขององค์กรหรือซีอีโอต้องเข้ามามีบทบาทสำคัญในการนำการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติ Robert S. Kaplan และ David P. Norton ได้ศึกษาเรื่อง The Office of Strategy Management ได้อธิบายให้เห็นว่าบางองค์กรได้มีการจัดตั้งกลุ่มงานพิเศษเรียกว่า “สำนักบริหารยุทธศาสตร์” มีขนาดเล็ก รายงานขึ้นตรงต่อซีอีโอ ทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือสนับสนุน ประสาน เชื่อมโยง และผลักดันงานของฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับยุทธศาสตร์ เพื่อให้มั่นใจว่ายุทธศาสตร์และเป้าหมายขององค์กรที่กำหนดไว้ได้ถูกถ่ายทอด ลงไปยังทุกฝ่ายภายในองค์กรอย่างเชื่อมโยงและสอดคล้องกัน รวมถึง การพัฒนาและบริหารระบบการวัดผลการดำเนินงานอย่างสมดุลทั้งในระดับองค์กรลงไปจนถึงในระดับตัวบุคคล นอกจากนี้ สำนักบริหารยุทธศาสตร์ยังอาจต้องเข้าไปดำเนินงานหรือร่วมดำเนินงานบางอย่างที่มีความจำเป็นต่อการนำยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติอย่างบรรลุผลอีกด้วย

2.2.1 กลไกการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ

แม้ว่าการวางยุทธศาสตร์ที่ดีจะเป็นเงื่อนไขบางประการหนึ่งของความสำเร็จของการบริหารงานสมัยใหม่ แต่บรรดานักวิชาการหลายคน เช่น Lawrence G. Hrebiniak (2005) มองว่าการนำยุทธศาสตร์ ไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุผลงานนั้นเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและยุ่งยาก ซับซ้อนมากกว่าการวางยุทธศาสตร์ ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยเงื่อนไขหรือปัจจัยแห่งความสำเร็จหลายประการ เช่น การเริ่มต้นด้วยการกำหนดยุทธศาสตร์ที่ดี การบริหารการเปลี่ยนแปลง การออกแบบโครงสร้างองค์การที่เหมาะสม/เอื้อต่อการประสานงานและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การมอบหมายงานที่ชัดเจน และเกิดการรับผิดชอบ การวางระบบกำกับดูแลควบคุมและให้ข้อมูลป้อนกลับเพื่อการปรับตัวการสร้างแรงจูงใจที่เหมาะสม การปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์การ การมอบอำนาจการตัดสินใจ การมีภาวะผู้นำและความมุ่งมั่นจริงจัง รวมถึง การกระตุ้นให้ทุกฝ่ายในองค์การเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์

2.2.2 สาเหตุของการนำยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติอย่างไม่มีประสิทธิผล

Robert S. Kaplan และ David P. Norton (2005) ได้เขียนบทความลงตีพิมพ์ในวารสาร Harvard Business Review เรื่อง The Office of Strategy Management เพื่ออธิบายให้เห็นว่า องค์การส่วนใหญ่ (ประมาณร้อยละ 60 - 90) มักจะประสบปัญหาความล้มเหลวในการบริหารยุทธศาสตร์ ซึ่งเป็นผลมาจากการที่องค์การดังกล่าวมีรูปแบบการบริหารงานในแบบแยกส่วน (Fragmentation) มีขั้นตอนการทำงานที่ต่างคนต่างทำ ต่างคนต่างรายงานตรงต่อผู้บังคับบัญชาตามสายบังคับบัญชาของตัวเองอันแสดงให้เห็นถึงปัญหาของการเปลี่ยนยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติภายในองค์การที่ยังขาดความเชื่อมโยงซึ่งกันและกันอย่างเป็นระบบ

งานศึกษาวิจัยของ Kaplan และ Norton ได้ชี้ให้เห็นถึงสาเหตุประการสำคัญที่ทำให้ องค์การต่าง ๆ มักจะไม่ประสบปัญหาในการนำยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุผล กล่าวคือ

1) ร้อยละ 67 ของฝ่ายบริหารงานบุคคลและฝ่ายเทคโนโลยีสารสนเทศในแต่ละ องค์การ ไม่ได้ยึดยุทธศาสตร์ขององค์การเป็นหลัก การวางแผนงาน/โครงการและกระบวนการทำงานของหน่วยงานดังกล่าวยังไม่ได้มีการออกแบบหรือปรับเปลี่ยนเพื่อให้สอดคล้องและรองรับกับยุทธศาสตร์ขององค์การแต่อย่างใด

2) ร้อยละ 60 ขององค์การไม่ได้กำหนดงบประมาณในการดำเนินแผนงาน/โครงการที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ขององค์การเลย

3) ร้อยละ 85 ของการประชุมผู้บริหารในองค์การต่าง ๆ ได้ใช้เวลาน้อยกว่า 1 ชั่วโมงต่อเดือนในการปรึกษาหารือเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามยุทธศาสตร์ขององค์การ

4) ร้อยละ 95 ของผู้ปฏิบัติงานในองค์กรไม่รู้จักและไม่เข้าใจว่า “ยุทธศาสตร์” ของหน่วยงานคืออะไร เมื่อบุคลากรส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจในยุทธศาสตร์ขององค์กรก็ย่อมไม่สามารถนำยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุผลอย่างถูกต้องได้

5) ร้อยละ 70 ของผู้บริหารระดับกลางและร้อยละ 90 ของผู้ปฏิบัติงานหลัก ยังไม่มีความเข้าใจว่าการจ่ายค่าตอบแทนตามผลการดำเนินงานจะต้องพิจารณาให้มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติงานตามยุทธศาสตร์ขององค์กร

2.2.3. องค์กรที่มุ่งเน้นยุทธศาสตร์

Kaplan และ Norton ได้เขียนหนังสือเรื่อง The Strategy-Focused Organization อันเป็นผลมาจากการศึกษาวิจัยในองค์กรต่าง ๆ ประมาณ 275 แห่ง ซึ่งพบว่า ผู้บริหารขององค์กรดังกล่าวต่างมีความเห็นตรงกันว่า การนำยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติให้บรรลุผลนั้นต้องใช้เวลาและความสามารถมากกว่าการวางแผนยุทธศาสตร์อย่างมีคุณภาพเสียอีก และผลการศึกษาวิจัยเชิงลึกในบางองค์กร เช่น Mobil CIGNA AT&T เป็นต้น ยังได้พบว่าระบบการวัดผลการดำเนินงานอย่างสมดุล (Balanced Scorecard) สามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ขององค์กรได้เป็นอย่างดี ฉะนั้น Kaplan และ Norton จึงได้เสนอให้ “ยุทธศาสตร์” เป็นศูนย์กลางของระบบการบริหารจัดการและกระบวนการปฏิบัติงาน รวมถึงอธิบายวิธีการหรือแนวทางการพัฒนาไปสู่องค์กรที่มุ่งเน้นยุทธศาสตร์รวม 5 ประการ ดังต่อไปนี้

- 1) รวมพลังเริ่มต้นการเปลี่ยนแปลงจากผู้บริหารระดับสูงขององค์กร
- 2) นำยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้ไปเปลี่ยนแปลงเป็นแผนงาน/โครงการที่สามารถปฏิบัติให้บังเกิดผลได้อย่างเป็นรูปธรรม
- 3) ปรับแต่ง สร้างความเชื่อมโยงและบูรณาการการปฏิบัติงานของฝ่ายต่าง ๆ ในองค์กรให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่วางไว้
- 4) สร้างแรงจูงใจให้บุคลากรในองค์กรมีความรับผิดชอบในการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการและยุทธศาสตร์ขององค์กร
- 5) วางระบบและจัดระเบียบให้การปฏิบัติงานตามยุทธศาสตร์ประสบผลสำเร็จอย่างเป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่อง

2.2.4. สำนักบริหารยุทธศาสตร์

Kaplan และ Norton ได้เสนอให้มีการจัดตั้งหน่วยงานใหม่ในระดับองค์กร (Corporate-Level Unit) ขึ้น เรียกว่า สำนักบริหารยุทธศาสตร์ (Office of the Strategy Management) หรือ OSM เพื่อทำหน้าที่ดูแลรับผิดชอบในเรื่องการบริหารยุทธศาสตร์อย่างจริงจังเป็นการเฉพาะมีลักษณะเป็นหน่วยงานขนาดเล็ก คล่องตัว ทำหน้าที่เป็น “เจ้าภาพ” ในการเชื่อมโยงและขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ในระดับต่าง ๆ ขององค์กรไปสู่การปฏิบัติให้บังเกิดผล โดยครอบคลุมภารกิจเกี่ยวกับการบริหาร

ระบบการวัดผลการดำเนินงานอย่างสมดุล (Balanced Scorecard) การถ่ายทอดเป้าหมายและการวัดผลระดับองค์การลงสู่ระดับหน่วยงานย่อย (Business Unit) และระดับตัวบุคคล (Individual Scorecard) การส่งเสริมให้เกิดความริเริ่มเพื่อทบทวนยุทธศาสตร์และผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลง รวมถึงการส่งเสริมให้มีการสื่อสาร แลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์เกี่ยวกับการนำยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติ ตลอดจนประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ฝ่ายวางแผนและงบประมาณ ฝ่ายบุคลากร ฝ่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้น เพื่อนำยุทธศาสตร์ขององค์การไปสู่การปฏิบัติร่วมกันอย่างเป็นระบบสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในสำนักบริหารยุทธศาสตร์ดังกล่าว ซึ่งอาจเรียกว่าสำนักบริหารยุทธศาสตร์ (Strategy Management Office) หรือ SMO นั้น ควรต้องกำหนดให้เป็นวิชาชีพสาขาใหม่ ซึ่งเกิดขึ้นมาจากความจำเป็นในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ขององค์การไปสู่การปฏิบัติให้บังเกิดผลนั่นเอง

2.2.5 สำนักบริหารยุทธศาสตร์มีบทบาทและภารกิจที่สำคัญ ๆ ดังต่อไปนี้

1. การจัดการระบบการวัดผลการดำเนินงาน (Balanced Scorecard) เพื่อให้การแปลงยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติประสบผลสำเร็จและเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืน สำนักบริหารยุทธศาสตร์จะต้องเป็นผู้ดูแลระบบการวัดผลดำเนินงานขององค์การเพื่อมั่นใจว่าการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่กำหนด และสามารถถ่ายทอดเป็นแผนที่ยุทธศาสตร์ (Strategy Map) รวมทั้งมีตัวชี้วัดและกำหนดค่าเป้าหมายได้อย่างถูกต้องเมื่อผู้บริหารขององค์การเห็นชอบตัวชี้วัด และค่าเป้าหมายในการดำเนินงานแต่ละปีแล้ว สำนักบริหารยุทธศาสตร์จะมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือในการสื่อสาร สร้างความเข้าใจให้ทุกคนในองค์การดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งมีการกำหนดค่าเป้าหมายของหน่วยงานย่อยในลำดับชั้นรองลงไปและแผนงาน/โครงการที่จะต้องดำเนินงานสอดคล้องและนำไปสู่ผลสำเร็จตามยุทธศาสตร์ที่กำหนด สำนักบริหารยุทธศาสตร์ไม่ใช่ทำหน้าที่เพียงแค่การรวบรวมและวิเคราะห์ตัวเลขเป้าหมายตามตัวชี้วัดเท่านั้น แต่จะต้องแสดงบทบาทเป็นที่ปรึกษาให้แก่หน่วยงานต่าง ๆ ในการกำหนดมาตรฐานการทำงาน นิยามความหมายของเป้าหมายตามตัวชี้วัด รวมถึงส่งเสริม ประสานสนับสนุนให้ความรู้ในการพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานในองค์การ เพื่อนำไปสู่ผลสำเร็จตามยุทธศาสตร์ขององค์การตามที่ได้วางไว้

2. การปรับแต่งและเชื่อมโยงภายในองค์การ (Organization Alignment) การที่องค์การจะแปลงยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติได้สำเร็จ องค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ การปรับแต่งเพื่อสร้างความเชื่อมโยงกลยุทธ์ของหน่วยงานต่าง ๆ ในองค์การ รวมทั้ง เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายเข้ามา มีส่วนร่วมในการกำหนด และจัดลำดับความสำคัญของประเด็นยุทธศาสตร์ที่องค์การจะมุ่งเน้น เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งนี้ การปรับแต่งและเชื่อมโยงยุทธศาสตร์จะช่วยทำให้หน่วยงานต่าง ๆ ในองค์การมองเห็นเป้าหมายไปในทิศทางเดียวกันอย่างเป็นระบบเกิดการประสานการดำเนินระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ

สำนักบริหารยุทธศาสตร์จะต้องทำหน้าที่เป็นมุมมองภาพรวมของกระบวนการพัฒนาระบบการวัดผลการดำเนินงานและการถ่ายทอดยุทธศาสตร์ลดหลั่นลงไปในองค์กร (Cascading) เพื่อสร้างความมั่นใจว่าเป้าหมายและการดำเนินงานทุกหน่วยงานย่อยและบุคลากรทุกระดับในองค์กรมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงซึ่งกันและกัน สามารถนำไปสู่ผลสำเร็จตามเป้าหมายรวมและยุทธศาสตร์ขององค์กรที่วางไว้

3. การทบทวนยุทธศาสตร์ (Strategy Review) ตามที่กล่าวแล้วข้างต้น จากผลการศึกษาวิจัยพบว่า ร้อยละ 85 ของผู้บริหารจะใช้เวลาน้อยกว่า 1 ชั่วโมงในเดือนหนึ่งเพื่อปรึกษาหารือกันเกี่ยวกับเรื่องยุทธศาสตร์ขององค์กร และร้อยละ 50 ของผู้บริหารไม่เคยปรึกษาหารือกันเกี่ยวกับเรื่องยุทธศาสตร์องค์กรเลย ในทางตรงกันข้ามองค์กรที่มีการแปลงยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติอย่างประสบผลสำเร็จนั้น ผู้บริหารระดับสูงจะร่วมประชุมปรึกษาหารือกันอย่างสม่ำเสมอเกี่ยวกับเรื่องการแปลงยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ โดยใช้เวลาค้างละประมาณ 4-8 ชั่วโมง เพื่อทบทวนยุทธศาสตร์และปรับเปลี่ยนกลยุทธ์การดำเนินงานให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้น

สำนักบริหารยุทธศาสตร์จะต้องแสดงบทบาทสำคัญในการจัดประชุมโดยเฉพาะการทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการสรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์หรือประเด็นที่มีความสำคัญต่อผลสำเร็จตามยุทธศาสตร์ เพื่อให้ที่ประชุมผู้บริหารระดับสูงได้พิจารณาทบทวนและเรียนรู้มากกว่าการพิจารณาสรุปผลสถานะทางการเงินและผลงานอย่างเป็นครั้งคราว รวมทั้งการติดตามมติการประชุมหรือข้อสรุปต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการปฏิบัติตามอย่างจริงจังอีกด้วย

4. การพัฒนายุทธศาสตร์ (Strategy Development) โดยปกติแล้วการกำหนดยุทธศาสตร์ในแต่ละองค์กรมักจะเป็นหน้าที่ของฝ่ายวางแผนและงบประมาณ หรือฝ่ายแผนงาน/โครงการขององค์กร ซึ่งครอบคลุมเรื่องของการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกที่มีผลกระทบต่อองค์กร การวางแผนในภาพรวมการจัดประชุมวางแผนประจำปี รวมถึงการให้ความรู้เรื่องการวางแผน/โครงการแก่ผู้บริหารอย่างไรก็ตาม การแปลงยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติไม่ใช่กิจกรรมที่จะทำกันเพียงปีละครั้งเท่านั้น เมื่อมีการนำระบบการวัดผลการดำเนินงานมาใช้ในองค์กรแล้ว ผู้บริหารระดับสูงจะต้องรับรู้ความก้าวหน้าในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง จึงควรจัดให้มีการปรึกษาหารือกันอย่างสม่ำเสมอเป็นระยะ ๆ เพื่อให้การแปลงยุทธศาสตร์เป็นไปอย่างถูกต้อง ซึ่งการแปลงยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติไม่ควรจำกัดเฉพาะเพียงแต่ระดับผู้บริหารระดับอาวุโสขององค์กรเท่านั้น แต่ควรให้สำนักบริหารยุทธศาสตร์เข้าไปมีส่วนร่วมเพื่อช่วยหยิบยกประเด็นและกลั่นกรองแนวคิดใหม่ ๆ ที่ผสมผสานขึ้นมาจากบุคลากรภายในองค์กรเอง

5. การสื่อสารยุทธศาสตร์ (Communicate Strategy) การสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจให้บุคลากรในองค์กรเกี่ยวกับยุทธศาสตร์จะต้องมีการกำหนดเป้าหมายและวางแผน/โครงการที่ชัดเจนเพื่อให้บุคลากรทุกฝ่ายได้รับรู้และเข้าใจร่วมกันอย่างถ่องแท้ สำนักบริหารยุทธศาสตร์

จึงจำเป็นต้องเพิ่มบทบาทของตนเองในการทำให้บุคลากรภายในองค์กรได้รับทราบข้อมูลที่ต้องการสื่อสารอย่างถูกต้อง เพราะฝ่ายซึ่งรับผิดชอบเกี่ยวกับการสื่อสารภายในองค์กรมักจะมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องยุทธศาสตร์และการวัดผลการดำเนินงานค่อนข้างน้อย

สำนักบริหารยุทธศาสตร์ยังอาจจะต้องเสนอแนะให้ผู้บริหารระดับสูงดำเนินการสื่อสารเรื่องยุทธศาสตร์ไปยังบุคลากรภายในองค์กรโดยตรง เพื่อให้ทุกฝ่ายได้รับทราบเรื่องเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ขององค์กรจากผู้บริหารระดับสูงด้วยตนเอง รวมทั้ง อาจจะต้องทำงานร่วมกับหน่วยบริหารงานบุคคล เพื่อให้มั่นใจว่าความรู้เรื่องยุทธศาสตร์และระบบการวัดผลการดำเนินงานได้ถูกนำไปรวมไว้ในแผนการฝึกอบรมด้วยแล้ว

6. การจัดการข้อเสนอและความคิดริเริ่มใหม่ (Initiative Management) ข้อเสนอและความคิดริเริ่มใหม่ ๆ ตามยุทธศาสตร์มักจะเกิดขึ้นได้อยู่ตลอดเวลา เช่น โครงการพัฒนาระบบคุณภาพโดยรวม (Total Quality Management) หรือ TQM โครงการนำซอฟต์แวร์เกี่ยวกับการจัดการลูกค้าสัมพันธ์ (Customer Relation Management) หรือ CRM เข้ามาประยุกต์ใช้ เป็นต้นจึงควรมีการจัดลำดับความสำคัญและการติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ

จากประสบการณ์พบว่า โครงการอันเป็นผลมาจากความคิดริเริ่มใหม่ ๆ ดังกล่าวนี้อาจแยกออกมาจากแผนงาน/โครงการตามปกติขององค์กร โดยอาจมอบหมายให้กลุ่มงานที่ปฏิบัติงานใกล้ชิดกับแผน/โครงการนั้นเป็นผู้รับผิดชอบหรืออาจตั้งกลุ่มงานเฉพาะกิจมารับผิดชอบก็ได้ อย่างไรก็ตามที่สำนักบริหารยุทธศาสตร์ควรจะเข้าไปเกี่ยวข้องก็ต่อเมื่อแผนงาน/โครงการตามความคิดริเริ่มใหม่ ๆ นั้นมีการดำเนินงานที่ล่าช้ากว่ากำหนดหรือมีแนวโน้มชี้ให้เห็นว่าเกิดปัญหาขึ้น หรือในกรณีที่มีการดำเนินงานข้ามหน่วยงานและเป็นแผนงาน/โครงการสำคัญขององค์กร ซึ่งจะต้องมีการรายงานผลความก้าวหน้าของแผนงาน/โครงการดังกล่าวโดยตรงต่อผู้บริหารระดับสูง

7. การบูรณาการยุทธศาสตร์เข้ากับฝ่ายต่าง ๆ ในองค์กร โดยปกติแล้วในแต่ละองค์กรมักจะมีหน่วยงานรับผิดชอบในเรื่องของการวางแผนและการจัดสรรทรัพยากรให้แก่ฝ่ายต่าง ๆ ภายในองค์กร มีหน่วยงานรับผิดชอบเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศในการให้คำปรึกษาและแนะนำการใช้โปรแกรมซอฟต์แวร์สนับสนุนการปฏิบัติงาน มีหน่วยงานรับผิดชอบการบริหารงานบุคคลเพื่อทำการวางแผน สรรหา พัฒนาและฝึกอบรมบุคลากรในองค์กร แต่ปัญหาที่มักจะเกิดขึ้นก็คือ หน่วยงานดังกล่าวต่างมุ่งเน้นการทำงานให้ประสบความสำเร็จตามหน้าที่ที่รับผิดชอบของตัวเองขาดการทำงานร่วมกันโดยยึดทิศทางและยุทธศาสตร์ขององค์กรเป็นหลัก สำนักบริหารยุทธศาสตร์จึงจำเป็นต้องประสานการดำเนินงานและช่วยผลักดันให้การดำเนินงานของหน่วยงานดังกล่าวเป็นไปอย่างสอดคล้องและสนับสนุนต่อการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ขององค์กร

7.1 การวางแผนงานและงบประมาณ (Planning & Budgeting) สำนักบริหารยุทธศาสตร์จะต้องทำงานอย่างใกล้ชิดกับฝ่ายวางแผนและงบประมาณ เพื่อให้การแปลงยุทธศาสตร์

บังเกิดผลสำเร็จ โดยเฉพาะการกำหนดวงเงินงบประมาณและอัตราค่าจ้างเพื่อจัดสรรให้แก่ฝ่ายต่าง ๆ นั้นจะต้องเตรียมการไว้ให้เพียงพอต่อการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์และมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับแผนงาน/โครงการตามยุทธศาสตร์อีกด้วย

7.2 การบริหารคน (Human Resources) การแปลงยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติจะไม่มีทางสำเร็จได้เลยถ้าบุคลากรในองค์กรไม่ร่วมกันดำเนินงาน โดยเฉพาะการสร้างระบบแรงจูงใจ การฝึกอบรมและพัฒนา ซึ่งจะเป็นเครื่องมือสำคัญที่มีผลต่อการทำให้บุคคลสามารถทบทวนผลการปฏิบัติงาน กำหนดเป้าหมายการทำงาน และพัฒนาขีดสมรรถนะของตนให้สอดคล้องกับแผนงาน/โครงการตามยุทธศาสตร์ สำนักบริหารยุทธศาสตร์ต้องประสานงานและผลักดันให้ฝ่ายบริหารบุคคลสามารถเชื่อมโยงระบบการบริหารงานบุคคลให้เข้ากับยุทธศาสตร์ขององค์กร เพื่อให้มั่นใจว่าแผนพัฒนาขีดสมรรถนะรายบุคคลของผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานทุกระดับมีความสอดคล้องกับเป้าประสงค์ตามยุทธศาสตร์ขององค์กร

7.3 การจัดการความรู้ (Knowledge Management) สำนักบริหารยุทธศาสตร์จะต้องมั่นใจว่าการบริหารจัดการความรู้ในองค์กรเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยแห่งความสำเร็จ (Critical Success Factors) ตามยุทธศาสตร์ขององค์กรและวิธีการปฏิบัติอันเป็นเลิศ (Best Practices) อย่างแท้จริงเพราะการนำรูปแบบที่ไม่ถูกต้องมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินงานก็อาจจะมีผลกระทบถึงความสำเร็จขององค์กรได้ หากองค์กรใดมีการแต่งตั้งผู้บริหารสูงสุดด้านการจัดการความรู้ (Chief Knowledge Officer) หรือ CKO แล้ว สำนักบริหารยุทธศาสตร์จะต้องพยายามประสานงานกับผู้บริหารดังกล่าวในการจัดการความรู้ภายในองค์กรให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ขององค์กร หากยังไม่ได้มีการมอบหมายอย่างเป็นทางการก็ควรกำหนดให้เป็นหน้าที่โดยตรงของสำนักบริหารยุทธศาสตร์ในกรณีนี้ สำนักบริหารยุทธศาสตร์ยังต้องทำหน้าที่เป็นเจ้าภาพในการวางแผนหรือกำหนดปฏิทินการทำงานใหม่ รวมถึงการออกแบบหรือการปรับแต่งกระบวนการทำงานของฝ่ายต่าง ๆ ให้มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ขององค์กรเพื่อสร้างความมั่นใจว่าแผนงาน/โครงการ และกิจกรรมของทุกฝ่ายในองค์กรจะรองรับต่อเป้าหมายรวมและยุทธศาสตร์ขององค์กรอย่างใดก็ได้ การจัดตั้งสำนักบริหารยุทธศาสตร์ดังกล่าวขึ้นในแต่ละองค์กรก็อาจจะมีทั้งข้อดีและข้อเสียบางประการ กล่าวคือ ประโยชน์ ของการมีสำนักบริหารยุทธศาสตร์

1. ช่วยปรับปรุงการบริหารยุทธศาสตร์ให้มีความเชื่อมโยงทั่วทั้งองค์กร
2. ช่วยปรับปรุงการสื่อสารเกี่ยวกับยุทธศาสตร์มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากประสบการณ์

ของกันและกัน

3. ช่วยให้ทุกคนในองค์กรรู้จักบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบ และสามารถจัดลำดับความสำคัญของงานที่จะดำเนินการได้ตามยุทธศาสตร์ที่องค์กรมุ่งเน้น เพื่อให้การดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน ข้อจำกัดของการมีสำนักบริหารยุทธศาสตร์ เช่น 1) อาจก่อให้เกิดโครงสร้างเพิ่มขึ้นใน

องค์การ 2) จำเป็นต้องใช้อัตราค่าจ้างและงบประมาณอยู่บ้าง 3) อาจเกิดการไม่ยอมรับและต่อต้านจากฝ่ายอื่น ๆ ในองค์การได้ หากมองว่าผู้ปฏิบัติงานในสำนักบริหารยุทธศาสตร์ปฏิบัติงานเกินขอบเขต หน้าที่ความรับผิดชอบของตน

สรุป องค์การสมัยใหม่ที่ประสบความสำเร็จได้นั้นมักจะให้ความสำคัญต่อการยึดยุทธศาสตร์เป็นหลักในการดำเนินงาน และผู้บริหารสูงสุดขององค์การหรือซีอีโอต้องเข้ามามีบทบาทสำคัญในการนำการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติในบางองค์การก็ยังสามารถจัดตั้งกลุ่มงานพิเศษเรียกว่า “สำนักบริหารยุทธศาสตร์” มีขนาดเล็ก รายงานขึ้นตรงต่อซีอีโอทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือสนับสนุน ประสาน เชื่อมโยง และผลักดันงานของฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ เพื่อให้มั่นใจว่ายุทธศาสตร์และเป้าหมายขององค์การที่กำหนดไว้ได้ถูกถ่ายทอดลงไปยังทุกฝ่ายภายในองค์การอย่างเชื่อมโยงและสอดคล้องกัน รวมถึงการพัฒนาและบริหารระบบการวัดผลการดำเนินงานอย่างสมดุลทั้งในระดับองค์การลงไปจนถึงในระดับตัวบุคคล นอกจากนี้ สำนักบริหารยุทธศาสตร์ยังอาจต้องเข้าไปดำเนินงานหรือร่วมดำเนินงานบางอย่างที่มีความจำเป็นต่อการนำยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติอย่างบรรลุผลอีกด้วย เช่น การสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมในประเด็นยุทธศาสตร์ขององค์การ การจัดการความรู้และนวัตกรรม เป็นต้น (พลตรี ชำนาญ ช่างสาต 2560-2561)

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการจตุภาคี

สำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารราชการจังหวัด สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย (2563) สรุปข้อมูลโดยกลุ่มงานประสานความร่วมมือภาคีรัฐภาคเอกชน

1. BCG Model คืออะไร BCG Model เป็นการพัฒนาเศรษฐกิจแบบองค์รวม ที่จะพัฒนาเศรษฐกิจ 3 มิติไปพร้อมกัน โดยเศรษฐกิจชีวภาพ (Bio Economy) ระบบเศรษฐกิจชีวภาพ มุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรชีวภาพเพื่อสร้าง มูลค่าเพิ่มและการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์มูลค่าสูง เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) ซึ่งคำนึงถึงการนำวัสดุต่าง ๆ กลับมาใช้ประโยชน์ให้มากที่สุดและทั้ง 2 เศรษฐกิจนี้ อยู่ภายใต้เศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) ซึ่งเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจที่ไม่ได้มุ่งเน้นเพียงการพัฒนาเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ต้องพัฒนาควบคู่ไปกับการพัฒนาสังคมและการรักษาสิ่งแวดล้อมได้อย่างสมดุลให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืนไปพร้อมกัน โดยเปลี่ยนข้อได้เปรียบที่ไทยมีจากความหลากหลายทางชีวภาพและวัฒนธรรม ให้เป็นความสามารถในการแข่งขันด้วยนวัตกรรม เพื่อให้เกิดเศรษฐกิจ BCG ที่เติบโต “แข่งขันได้ในระดับโลก เกิดการกระจายรายได้ลงสู่ชุมชน ลดความเหลื่อมล้ำชุมชนเข้มแข็ง มีความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่ยั่งยืน”

2. หัวใจสำคัญของ BCG Model BCG Model ได้ครอบคลุมห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) ของ 4 อุตสาหกรรมหลัก ได้แก่ (1) เกษตร และอาหาร (2) พลังงานและวัสดุ (3) สุขภาพและการแพทย์ และ (4) การท่องเที่ยวและบริการ บูรณาการเข้าด้วยกัน

โดยมีหัวใจสำคัญ คือ การพัฒนาแบบคู่ขนาน ทั้งในส่วน “ยอดปิรามิด” ซึ่งหมายถึงผู้ประกอบการหรือเกษตรกร ที่มีความพร้อมสูง มีกำลังในการลงทุนด้านเทคโนโลยี พร้อมรับความเสี่ยง สามารถเข้าถึงความก้าวหน้า ทางวิทยาการระดับสูงสำหรับผลิตสินค้าและบริการที่มีมูลค่าสูงมาก ๆ อาทิ สินค้าเกษตรมูลค่าสูง ส่วนประกอบ อาหารสุขภาพ ชีววัตถุ การแพทย์สมัยใหม่/แม่นยำ สารเคมีชีวภาพมูลค่าสูงหรือการท่องเที่ยวมูลค่าสูงเฉพาะกลุ่ม ซึ่งกลุ่มนี้จะมีจำนวนน้อยแต่มีมูลค่าเพิ่มได้สูง สามารถเป็นกำลังสำคัญของเศรษฐกิจไทย ในอนาคต สำหรับในส่วน “ฐานปิรามิด” เป็นการยกระดับ “ผลิตภาพ” และ “มาตรฐาน” ให้กับผู้ประกอบการ ขนาดกลางและขนาดย่อม เกษตรกรรายย่อยและภาคชุมชน ซึ่งแม้ไม่ได้ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงแต่ส่งผลกระทบสูง เนื่องจากเกี่ยวข้องกับ คนจำนวนมากที่เป็นรากฐานเศรษฐกิจสำคัญของประเทศ โดยการพัฒนาทั้งหมดจะต้องเสริมความเข้มแข็ง ให้กับทุนทางสังคม อันได้แก่ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น ตลอดจนทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ ตามแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่จะขยายผลไปสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ (SEP for SDGs) ที่มุ่งพัฒนาโดยไม่ทำลายและเพิ่มโอกาสให้ทุกคน

3. กลไกการทำงานแบบจตุภาคีของ BCG Model หลักในการดำเนินงานร่วมกันระหว่างหลายภาคส่วนให้เป็นไปโดยมีเอกภาพและมีพลัง แต่ละภาคส่วน จะให้ความสำคัญกับทั้งการแข่งขันได้ในระดับโลกและการส่งต่อผลประโยชน์สู่ชุมชน และขับเคลื่อนโดยกลไก การทำงานแบบจตุภาคี (Quadruple Helix) ผ่านการผสมผสานพลังภาคเอกชน ภาครัฐ มหาวิทยาลัย และชุมชน รวมทั้งการใช้ประโยชน์จากพันธมิตรความร่วมมือในระดับโลก เพื่อเลือกรับ พัฒนาต่อยอด และปรับใช้องค์ความรู้และเทคโนโลยีให้เหมาะสมกับบริบทของไทย โดยมี 2 ส่วน คือ 4 การขับเคลื่อน X 4 การส่งเสริม (4 Drivers X 4 Enablers) โดยหน่วยงานเสนอกฎคือ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม จะขับเคลื่อนศักยภาพ ของหน่วยงานภายใต้กระทรวง ทั้งในมิตินักวิจัย องค์ความรู้ และโครงสร้างพื้นฐานด้านการวิจัย โครงสร้าง พื้นฐานทางคุณภาพ (National Quality Infrastructure: NQI) และการส่งเสริมธุรกิจนวัตกรรมมาใช้เพื่อร่วม ขับเคลื่อนการทำงานในรูปแบบจตุภาคีร่วมกับภาคเอกชน ภาครัฐ ภาคการศึกษา และชุมชน

ตัวอย่างแพลตฟอร์มขับเคลื่อน BCG Model ในรูปแบบจตุภาคี

ภาพที่ 2.1 ตัวอย่างแพลตฟอร์มขับเคลื่อน BCG Model ในรูปแบบจตุภาคี

4. การสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจที่เชื่อมโยงกับการยกระดับเศรษฐกิจฐานราก

1. การสนับสนุนให้เกษตรกรนำเทคโนโลยีสมาร์ทฟาร์มมาปรับใช้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและผลผลิต ซึ่งจะ ช่วยลดต้นทุนจากการลดการใช้ปุ๋ยและยาที่เป็นต้นทุนหลักของเกษตรกรไทย และยังได้ผลผลิตที่ปลอดภัย ได้คุณภาพและปริมาณคงที่ตรงตามความต้องการของตลาด อีกทั้งยังสามารถนำผลผลิต ที่ปลอดภัยและมีคุณภาพคงที่มาแปรรูปให้มีมูลค่าที่สูงขึ้นได้อีกด้วย

2. การสนับสนุนให้เกิดอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตเกษตรเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าเพิ่มสูง เช่น สารให้ความหวาน สารแต่งกลิ่นรส สารออกฤทธิ์ทางชีวภาพ แอลกอฮอล์บริสุทธิ์ พลาสติกชีวภาพ อาหารเสริมสุขภาพ ซึ่งจะช่วยดูดซับผลผลิตทางการเกษตรส่วนเกินในตลาด บรรเทาปัญหาราคาตกต่ำในพืชเศรษฐกิจ ที่สำคัญของไทย เช่น อ้อย มันสำปะหลัง ยาง และปาล์ม

3. การผลิตยาชีววัตถุ วัคซีน และชุดตรวจวินิจฉัยที่จำเป็นได้เองภายในประเทศ ทำให้ผู้ป่วยเข้าถึงยาและ เวชภัณฑ์ที่มีราคาแพงได้เพิ่มขึ้น และลดการนำเข้ายาและเวชภัณฑ์

4. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่จากความหลากหลายทางชีวภาพและวัฒนธรรม และระบบบริหารสถานที่ท่องเที่ยว โดยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยท้องถิ่นสร้างเนื้อหาการท่องเที่ยวตลอดจนบริหารจัดการเส้นทาง และจำนวนนักท่องเที่ยวได้ด้วยตนเอง ทำให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพแหล่งใหม่ ที่กระจายนักท่องเที่ยวสู่เมืองรองหรือชุมชนท้องถิ่น ทำให้เกิดเม็ดเงินอยู่และนำเที่ยวไปพร้อมกัน

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า องค์ประกอบหลักที่สำคัญของเครือข่ายร่วมมือได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน สมาชิกและโครงสร้างของเครือข่าย การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย การทำหน้าที่อย่างมีจิตสำนึก กิจกรรมของกลุ่มเครือข่าย การเรียนรู้และการพัฒนาบุคลากรเครือข่าย

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับหลักการปลูกจิตสำนึก

2.4.1 ความหมายหลักการปลูกจิตสำนึก

ดร.ณัฐรัฐวัฒน์ สุทธิโยธิน (2559) ให้ความหมายของจิตสำนึก

จิตสำนึก (Consciousness) หมายถึง ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึกตระหนัก และการให้ความสำคัญ ต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เกิดขึ้นในระบบความคิดและจิตใจของมนุษย์

ลักษณะของจิตสำนึก

จิตสำนึกเป็นสถานะที่ผสมผสานกันระหว่าง ความรู้ความเข้าใจ ความคิด และความรู้สึก

การเกิดจิตสำนึก

จิตสำนึก (Consciousness) เกิดจากการรับรู้ การเรียนรู้ การประเมินค่า จากสิ่งเร้าต่าง ๆ ประสบการณ์ จนเกิดเป็นความตระหนักถึงความสำคัญของเรื่องนั้นสิ่งเร้าที่มนุษย์รับรู้ เรียนรู้ จนพัฒนามาเป็นจิตสำนึก ประกอบด้วยข้อมูลข่าวสาร ประสบการณ์ อารมณ์ สภาพสังคม และวัฒนธรรม

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดจิตสำนึก

1. การรับรู้
2. ทศนคติ
3. ประสบการณ์
4. ระยะเวลาในการรับรู้ ความถี่ ความต่อเนื่อง

ผลของการมีจิตสำนึก

เมื่อมนุษย์มีจิตสำนึกต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งแล้ว มนุษย์จะเพ่งความสนใจไปที่เรื่องนั้น มีความรู้สึกเกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น รู้สึกว่าเรื่องนั้นมีความสำคัญกับตนเอง มีความหมายต่อตนเอง มีคุณค่าต่อตนเอง ทำให้ตนเองมีความใส่ใจต่อเรื่องนั้นเป็นพิเศษ

ระดับของการมีจิตสำนึก

ระดับของการมีจิตสำนึกต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่

1. ความสนใจ มีความสนใจในเรื่องนั้น
2. ความเอาใจใส่ หรือใส่ใจในเรื่องนั้นเพราะ
 - 2.1 เห็นว่าเป็นสิ่งจำเป็นในชีวิต
 - 2.2 เห็นว่าเป็นสิ่งที่ตนเองต้องการ
 - 2.3 คาดหวังว่าจะให้เกิดจิตสำนึกดังกล่าว
3. ความรู้สึกเกี่ยวข้อง
4. ความรู้สึกอยากมีส่วนร่วม
5. ความต้องการลงมือปฏิบัติ

วิธีการสร้างและการปลูกฝังจิตสำนึก

การสร้างและการปลูกฝังจิตสำนึกให้แก่นักศึกษา กระทำโดยวิธีการ 8 วิธีดังนี้

1. การสร้างการรับรู้ การสร้างการรับรู้ในประเด็นที่ต้องการสร้างจิตสำนึก
2. การชี้ให้เห็นคุณค่า ความสำคัญ ความจำเป็น ที่ต้องตระหนัก
3. การกระตุ้นให้เกิดการคิด
4. การโน้มน้าวให้เกิดการยอมรับ
5. การชักนำให้นำไปปฏิบัติ
6. การเชิญชวนให้นำไปเผยแพร่
7. การตอกย้ำให้มีความต่อเนื่องในความคิดและการปฏิบัติ
8. การเสริมสร้างให้จิตสำนึกมั่นคงแข็งแรง

ทั้ง 8 วิธีการข้างต้นต้องอาศัย บุคคล อาศัยระบบและกลไก และอาศัยการสื่อสาร เป็นพลังขับเคลื่อนจากจุดเริ่มต้นไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย

กล่าวโดยสรุปว่า ความของหลักการปลูกจิตสำนึก ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึกตระหนัก และการให้ความสำคัญ มนุษย์จะเพ่งความสนใจไปที่เรื่องนั้น มีความรู้สึกเกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น รู้สึกว่าเรื่องนั้นมีความสำคัญกับตนเอง มีความหมายต่อตนเอง มีคุณค่าต่อตนเอง ทำให้ตนเองมีความใส่ใจต่อเรื่องนั้นเป็นพิเศษ

2.4.2 หลักการปลูกจิตสำนึก

จากสภาพการณ์ปัจจุบันในสังคม เราได้ยินและคุ้นเคย “คำว่า จิตสำนึก อันเป็นลักษณะที่พึงประสงค์ของการอยู่ร่วมกันในสังคม” ซึ่งเป็นจิตสำนึกในจิตสำนึกการทำความดี ฉะนั้นจิตสำนึกในตัวบุคคล จึงเกี่ยวข้องกับคุณธรรม จริยธรรมของบุคคลนั้น ๆ โดยบุคคลจะมีคุณธรรม จริยธรรมสั่งสมหรือซึมซับมาจากประสบการณ์ในครอบครัวหรือ สังคมรอบตัว ผ่านการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอจนเป็นนิสัยแห่งความดี หรือจิตสำนึก หรือวินัยในตนเองนั่นเอง

จากการศึกษาและค้นคว้า พบว่าแนวทางการจะต้องทำไปปลูกฝังจิตสำนึกด้านดีให้เกิดขึ้นในสังคมนั้น จะต้องทำไปพร้อมกันสองส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การปลูกจิตสำนึกให้แก่ผู้ใหญ่เพื่อเตือนความทรงจำโดยบางครั้งผู้ใหญ่อาจ หลง ลืม หรือละเลย ในการนำคุณธรรม จริยธรรม มาสู่การประพฤติปฏิบัติ จึงมีความจำเป็นที่จะส่งเสริมให้มีการปลูกจิตสำนึกอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการเงินการคลังและการพัสดุอันเนื่องจากเป็นกลุ่มเสี่ยงที่จะมีโอกาสทุจริตได้ง่าย

ส่วนที่ 2 คือ การปลูกฝังจิตสำนึกด้านดีให้แก่เยาวชนผ่านกระบวนการเรียนการสอนในหลักสูตรหรือกระบวนการทางสังคม เริ่มจากสังคมขนาดเล็กครอบครัวถึงระดับประเทศเป็นต้น โดยเยาวชนเปรียบผ้าขาวหากได้รับการซึมซับที่ดีจากสังคมหรือกระบวนการเรียนการสอนอันจะนำไปสู่

การเป็นพลังสำคัญที่จะขับเคลื่อนสังคมไทยในอนาคต โดยผู้เขียนสรุปว่าจิตสำนึกจะต้องทำทั้ง 2 ส่วนไปพร้อมกัน โดยให้น้ำหนักส่วนที่เป็นเยาวชนมากกว่าผู้ใหญ่ อันเนื่องจากเยาวชนจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ และมีบทบาทหน้าที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ตามลำดับ

1. หลักการพัฒนาตนเอง

ผู้เขียนได้เขียนบทความ เรื่อง การปฏิรูปตนเองในศตวรรษที่ 21 (Self-reformation in the 21 st century) โดยเผยแพร่ในวารสารวิชาการ ปชมท. ปีที่ 3 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม 2557) และใช้เป็นโจทย์ในการประชุมวิชาการประจำปี ปชมท. พ.ศ. 2558 ในวันที่ 21-22 พฤษภาคม 2558 ณ โรงแรมจิตตรังวิลล์ รีสอร์ท จังหวัดอุบลราชธานี โดยบทความดังกล่าว ผู้เขียนได้เสนอมุมมองความว่าตนเองในระดับต่าง ๆ เป็นดังนี้

ระดับที่ 1 หมายถึง ตัวเราเอง

ระดับที่ 2 หมายถึง ระดับท้องถิ่น

ระดับที่ 3 หมายถึง ระดับสถาบันอุดมศึกษา

ระดับที่ 4 หมายถึง ประเทศไทย

อนึ่ง ในบทความดังกล่าวให้มุมมองเกี่ยวกับการปฏิรูป ว่าถ้าต้องการปฏิรูประบบใด ๆ จะต้องเริ่มต้นจากการปฏิรูปตนเองเป็นอันดับแรก ฉะนั้น การปลูกจิตสำนึกต้านคอร์รัปชัน จะต้องเข้าใจตนเองและปฏิรูปตนเองให้รู้ เท้าทันเหตุการณ์อยู่ตลอดเวลา

2. หลักการสร้างภูมิคุ้มกัน

ภูมิคุ้มกัน ถ้ามองเรื่อง ความสมดุล ของร่างกาย ชนิดของภูมิคุ้มกันยังแบ่งตามลักษณะการสร้างแอนติบอดีที่ถูกกำหนดให้สร้างภูมิคุ้มกันเอง และภูมิคุ้มกันที่รับมา อธิบายเพิ่มเติมพอสังเขป ดังนี้

1. ภูมิคุ้มกันสร้างเอง (Active immunity) เป็นภูมิคุ้มกันที่อยู่ในร่างกายเป็นเวลานาน แต่การสร้างเกิดขึ้นช้า

2. ภูมิคุ้มกันที่รับมา (Passive immunity) เป็นภูมิคุ้มกันที่ได้โดยคนที่รับมามีได้สร้างภูมิคุ้มกันเองภูมิคุ้มกันแบบนี้ให้ผลคุ้มกันทันที

ในบทความนี้ ผู้เขียนสรุปว่า ภูมิคุ้มกัน ที่บุคลากร ทางการเงินการคลังและการพัสดุ สร้างขึ้นเองตามธรรมชาติ คือ ความรู้ ที่เกิดจากการสะสมความเชี่ยวชาญในวิชาชีพติดต่อกันเป็นเวลานาน ตั้งแต่รับราชการ ถึงปัจจุบัน บางท่านอาจมีประสบการณ์สูงสุดถึง 30 ปี เป็นต้น

ส่วนภูมิคุ้มกันที่รับมา คือ ความรับผิดชอบในบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบ ต่อตนเอง ต่องาน ต่อส่วนราชการ และต่อประชาชน เป็นต้น โดยภูมิคุ้มกันส่วนที่รับมานี้ คือ การที่บุคคลหนึ่งเข้ามาใช้อำนาจอธิปไตย เพื่อให้บริการประชาชนหรือผู้รับบริการ นั้นจะต้องมีจิตสำนึกเสมอว่าเรามาใช้อำนาจอธิปไตย เพื่อบริการสาธารณะ มิใช่ผู้มีอำนาจ ฉะนั้น การกระทำของเรา จะมีผลกระทบเสมอ

3. การต้านคอร์รัปชัน

การต้านคอร์รัปชัน หมายถึง การรณรงค์ปลูกจิตสำนึก เพื่อปฏิเสธคอร์รัปชันทุกรูปแบบ รวมทั้งกำหนดมาตรการป้องกัน ควบคุม และให้มีการลงโทษ เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องกับการทุจริตคอร์รัปชันอย่างเฉียบขาด และรวดเร็ว เป็นต้น

4. การปลูกจิตสำนึกตนเองสร้างภูมิคุ้มกัน

จิตสำนึกที่ดีของคนเรามี ฐานรากมาจากคุณธรรม จริยธรรม โดยบุคคลที่มีจิตสำนึกที่ดีจะต้องมีความเข้าใจบทบาท หน้าที่ รู้ขอบเขตความรับผิดชอบตนเองในฐานะต่าง ๆ รวมทั้งจะต้องแสดงบทบาทในหน้าที่ความรับผิดชอบนั้น ๆ อย่างเต็มที่เมื่อได้รับมอบหมายงานแต่ละชิ้น เช่น ผู้เขียนบทความ เป็นข้าราชการ จะต้องศึกษาเพื่อให้เข้าใจคำว่าข้าราชการ คือ ข้าของแผ่นดิน เพราะฉะนั้นกระผมจึงตั้งปณิธานว่า จะตั้งใจทำงานรับใช้พระเจ้าแผ่นดินและประเทศชาติ และจะปกป้องผลประโยชน์ของประเทศให้ดีที่สุด โดยไม่เคยคิดถึงประโยชน์ส่วนตนแม้แต่นิดเดียว เป็นต้น

อนึ่ง หากเราเข้าใจตนเองในแต่ละบทบาท หน้าที่ที่จะต้องแสดงความรับผิดชอบ ในฐานะต่าง ๆ ก็จะมีเครื่องมือสร้างภูมิคุ้มกันให้ตนเอง ได้อย่างแท้จริง เช่นตัวอย่างที่ทุกคนรู้ได้เอง คือ

1. หน้าที่ใกล้ตัว คือ ความเป็นพ่อ บทบาทของพ่อ หน้าที่ของพ่อ ประกอบด้วยหัวหน้าครอบครัวจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในครอบครัว หน้าที่พ่อต่อบุตร คือ จะต้องเลี้ยงดูบุตรให้ได้รับการศึกษาสูงสุดรวมทั้งอบรมสั่งสอนบุตรให้มีคุณธรรมจริยธรรม หน้าที่ต่อภรรยาโดยจะต้องมีความซื่อสัตย์ต่อภรรยา เป็นต้น

2. หน้าที่ราชการ โดยความรับผิดชอบของข้าราชการ พนักงานของรัฐ จะเป็นไปตามมาตรฐานตำแหน่งกำหนดหรืองานที่ได้รับมอบหมายเพิ่มเติมจากผู้บังคับบัญชา เช่น งานแก้ไขปัญหางานพัฒนาให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์ของส่วนราชการ หรืองานวิชาการที่จะรับใช้สังคม เป็นต้น โดยงานราชการนั้นเครื่องมือที่ใช้ควบคุมงานปฏิบัติงานให้ได้รับความเป็นธรรมและเสมอภาค คือ ระเบียบแบบแผน กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานนั้น ๆ ซึ่งข้าราชการ พนักงานของรัฐ เป็นเพียงผู้มาใช้อำนาจรัฐเพื่อให้งานราชการของแผ่นดินเป็นอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สูงสุด โดยจุดมุ่งหมายหน้าที่ของข้าราชการพนักงานทุกคน คือ เข้ามาทำงานรับใช้สังคม เพื่อให้คนส่วนรวมมีความสุข และเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

3. หน้าที่ในฐานะประชาชนคนไทย จะต้องเทิดทูลสถาบันพระมหากษัตริย์ ทำนุบำรุงศาสนา และรักชาติไทย เป็นต้น

4. หน้าที่การเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ เช่น จะต้องไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งหรือสิทธิ์ลงมติ “รัฐธรรมนูญ” ในเดือนสิงหาคม 2559 ที่จะถึงนี้หรือจะต้องไปใช้สิทธิ์ในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง เป็นต้น

5.การด้านทุจริตคอร์รัปชัน

การแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันในประเทศไทย นั้นจะต้องเริ่มศึกษาปัจจัยที่เป็นสาเหตุของคอร์รัปชันโดยผู้เขียนบทความได้ทำงานวิจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการคอร์รัปชันในวงราชการหลายเรื่องเช่นในปี พ.ศ. 2546 วิเคราะห์ต้นทุนการจ้างเหมาก่อสร้างโดยวิธีประกวดราคาเทียบกับวิธีการประมูลด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์พบว่าสาเหตุที่ทำให้ต้นทุนการก่อสร้างภาครัฐสูงกว่าค่าก่อสร้างที่แท้จริงเกิดจากหลายสาเหตุประกอบด้วย 1) การฮั้วงานก่อสร้างของผู้ค้าภาคเอกชนด้วยกันเอง 2) การปรับเปลี่ยนเงื่อนไขงานก่อสร้างที่เอื้อประโยชน์ให้แก่คู่สัญญาลักษณะที่เกิด คือ เจ้าหน้าที่รัฐกับคู่สัญญา ฮั้วกัน ทำให้คุณภาพของงานลดลง และ 3) การฮั้วเชิงนโยบาย เช่น กำหนดคุณสมบัติเฉพาะให้ตรงกับผู้ค้ารายใดรายหนึ่ง เป็นต้น

นอกจากนี้ยังพบว่าปัจจัยที่ทำให้เจ้าหน้าที่รัฐทุจริตในหน่วยงานภาครัฐประกอบด้วย 1) ทำเพื่อประโยชน์ตนเอง 2) ทำเพื่อประโยชน์ของเพื่อนร่วมงานและ 3) ทำตามผู้บังคับบัญชาสั่งให้กระทำ เป็นต้นต่อมาในปี พ.ศ. 2551 ผู้เขียนได้ วิจัยเรื่อง ความล้มเหลวการประมูลด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ e-Auction โดยผลการวิจัย พบว่า การคอร์รัปชันในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างเกิดขึ้นได้ใน 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นที่หนึ่งขั้นกำหนดขอบเขตการจัดซื้อจัดจ้าง (Terms of Reference : TOR) ลักษณะเป็นทั้งเชิงนโยบายหรือระหว่างผู้กำหนดรายละเอียดคุณสมบัติกับ “ผู้ค้า” เป็นต้น

2. ขั้นที่สอง เมื่อผ่านกระบวนการตามขั้นที่ 1 ส่วนราชการนั้น ๆ จะประกาศเชิญชวน “ผู้ค้า” ซื้อเอกสารและเข้าเสนอราคาโดยขั้นที่ 2 หากขั้นที่หนึ่งถูกกำหนด TOR เพื่อให้ตรงคุณสมบัติรายใดรายหนึ่งแล้วจะทำให้มีการแข่งขันน้อยแม้ว่าจะมีคนกลางมาจัดประมูลฯ ก็จะไม่เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนราชการอันเนื่องจากการไม่มีการแข่งขันอย่างแท้จริง เป็นต้น

3. ขั้นที่สามเป็นเรื่องการบริหารสัญญาลักษณะทุจริตจะเป็นลักษณะปรับเปลี่ยนเงื่อนไขงานก่อสร้างรายการพัสดุที่เอื้อประโยชน์ให้คู่สัญญาระหว่างเจ้าหน้าที่คณะกรรมการกับคู่สัญญาโดยทำให้คุณภาพของงานลดลง เป็นต้น

อนึ่ง ในช่วงที่ทำการวิจัยปี พ.ศ. 2551 พบว่า e-Auction เป็นการส่งเสริมให้คอร์รัปชัน “ถูกกฎหมาย” อันเนื่องจากการกำหนดสถานที่เสนอราคาโดยให้ผู้ค้ามาพบกัน ณ สถานที่ประมูลฯ จึงทำให้มีการฮั้วประมูลด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ e-Auction ได้ง่าย เป็นต้น

จากรายงานผลการวิจัยที่พบว่า แนวทางแก้ไขปัญหาการ “ฮั้วประมูล” ความเป็นว่า หากต้องการให้กระบวนการจัดซื้อ จัดจ้างภาครัฐ มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด แก่ส่วนราชการ รัฐจะต้องดำเนินการกำหนดมาตรการบังคับใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทุกขั้นตอน เช่น ซื้อเอกสาร ผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ เสนอราคาด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ และบริหารสัญญาด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้นซึ่งตรงกับวิธีการประกวดราคาด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ e-bidding ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันปี พ.ศ. 2558 เป็นต้นมา

6. แนวทางในการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันให้เกิดความคงทนและยั่งยืน

จากผลการวิจัย ที่ทำอย่างต่อเนื่อง พบว่า ส่วนราชการสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย หรือทั่วโลกจะมีลักษณะงานอยู่ 2 ลักษณะ คือ

ลักษณะที่ 1 “งานประจำ” ประกอบด้วย งานสอน งานวิจัย งานบริการวิชาการ และงานทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

ลักษณะที่ 2 “งานยุทธศาสตร์” ประกอบด้วย ด้านวิสัยทัศน์ พันธกิจ และกลยุทธ์ เป็นต้น

จากผลการค้นคว้า จึงสรุปลักษณะงานเป็น 2 ลักษณะดังกล่าวและพบว่า วิธีการป้องกันควบคุม และต้านคอร์รัปชันจำเป็นต้องทำคู่ขนาน 2 ลักษณะในงานด้านยุทธศาสตร์คือการพัฒนาระบบ เช่น นำระบบสารสนเทศทางการเงินมาใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการด้านการเงินการคลัง และการพัสดุ เป็นต้น และ

ส่วนที่ 2 การปลูกจิตสำนึก เป็นเรื่องการ พัฒนาคณะ ให้มีคุณธรรม จริยธรรม โดยผู้เขียนได้ใช้แบบจำลองที่ผู้เขียนสร้างขึ้น บันได 5 ขั้นต้านกำแพงเกรงแห่งการคอร์รัปชัน โดยมีขั้นตอนให้ความรู้ ดังนี้

1. จากสิ่งไม่รู้
2. ศึกษาให้รู้
3. เมื่อรู้แล้วลงมือปฏิบัติ
4. ปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ
5. วินัยในตนเอง

อธิบายเพิ่มเติมขั้นที่ 1 จากสิ่งที่ไม่รู้ว่าทุจริตมีลักษณะอย่างไรเกิดขึ้นได้อย่างไร และมีผลกระทบต่อรัฐอย่างไร

ขั้นที่ 2 บอกลักษณะการทุจริตลักษณะต่าง ๆ ได้บอกสาเหตุที่เกิดขึ้นได้และบอกผลกระทบในระดับต่าง ๆ อันเกิดจากการทุจริตได้ เป็นต้น

ขั้นที่ 3 เมื่อทราบลักษณะสาเหตุและผลกระทบระยะใกล้ระยะไกลแล้วลงมือปฏิบัติ คือ ปฏิเสธการทุจริตทุกรูปแบบครั้งหนึ่งครั้งที่สองและครั้ง

ขั้นที่ 4 เมื่อลงมือปฏิบัติเป็นประจำ จะทำให้เกิดความชำนาญ หรือเชี่ยวชาญในการปฏิเสธคล้ายกับการทำงาน หากทำเป็นประจำจะทำให้เกิดความชำนาญการและเชี่ยวชาญในวิชาชีพอันนำไปสู่บันไดขั้นที่ 5

ขั้นที่ 5 เมื่อดำเนินการตามข้อ 4 จนเป็นนิสัยจะทำให้เกิดวินัยในตนเอง หรือจิตสำนึก นั่นเอง

จากผลการถ่ายทอดองค์ความรู้ บันได 5 ขั้นปรับเปลี่ยนพบว่าบุคคลกรด้านการเงินการคลัง และการพัสดุปรับเปลี่ยนพฤติกรรม มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ ตระหนักและให้ความสำคัญต่อระบบ

สารสนเทศทางการเงินที่มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี บังคับใช้ รวมทั้งไม่ทุจริตเวลาราชการโดยทุกคน มาปฏิบัติราชการตามเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ขจัดปัญหาคอร์รัปชัน โดยวางมาตรการป้องกัน ควบคุม และลงโทษ ผู้เกี่ยวข้องในการทุจริต ให้เป็นไปอย่างรวดเร็ว รวมทั้งรณรงค์ให้เกิดจิตสำนึกต้านคอร์รัปชันให้พ้นไป จากสังคมไทยเพื่อความจำเริญเติบโตทางเศรษฐกิจของชาติ เป็นสำคัญ

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนรุ่นใหม่

2.5.1 ความหมายของเด็กและเยาวชนรุ่นใหม่

ดวงกมล สังสกุลณี (2552) อธิบายคำว่า เด็ก และเยาวชนไว้ว่าถ้ากล่าวตามความหมาย โดยรวมเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน หมายถึง เด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึงผู้ที่มีอายุไม่เกิน 25 ปี การกำหนด อายุไม่เกิน 25 ปี เป็นเกณฑ์ที่นานาประเทศยอมรับ

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชน และครอบครัว พ.ศ. 2534 มาตรา 4 ได้กำหนดไว้ว่า เด็ก หมายความว่า บุคคลอายุเกิน 7 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกิน 14 ปีบริบูรณ์

เยาวชน หมายความว่า บุคคลอายุเกิน 14 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์ เด็กที่อายุ ต่ำกว่านี้จะไม่มีความผิดอาญาเนื่องจากถือว่าเด็กยังไม่มีวุฒิภาวะไม่สามารถรู้ พิจารณาได้ว่าสิ่งใดถูก สิ่งใดผิด ดังนั้นถ้าเด็กและเยาวชนไทยอายุตั้งแต่ 7-18 ปี กระทำความผิด ตามกฎหมายอาญาหรือ พระราชบัญญัติอื่น ๆ ที่กำหนดว่าการกระทำนั้นเป็นความผิด เช่น พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พระราชบัญญัติอาวุธปืน พวกเขาต้องได้รับโทษทางอาญา แต่เนื่องจากรัฐบาลถือว่าบุคคลที่มี อายุ 17-18 ปี ยังเป็นผู้เยาว์ จึงปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดแตกต่างจากผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่

แนวคิดเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน

1) แนวคิดด้านสังคมวิทยาได้ให้ความหมาย วัยรุ่น เป็นวัยที่เปลี่ยนจากวัยเด็กเป็นวัยผู้ใหญ่ เป็นวัยที่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงซึ่งมีผลกระทบกระเทือนต่อความเจริญด้านอื่น ๆ ด้วย เช่น อารมณ์ อ่อนไหวง่าย เต็มไปด้วยความเพ้อฝัน มีอุดมคติสูงส่งมักจะมองสิ่งต่าง ๆ ในแง่ดี ดังนั้น ถ้าหากมีความ ผิดหวังหรือไม่ได้ดังที่ปรารถนาก็จะเสียใจมากไม่ค่อยเดินทางสายกลางเพราะถ้ารักก็จะรักสุดใจถ้าเกลียดก็จะเกลียดสุดใจเช่นกัน นอกจากนี้ยังต้องการให้เพื่อยอมรับ รักเพื่อต่างเพศ รักความเป็นอิสระ ต้องการความอบอุ่น เป็นต้น

สุพัทธรา สุภาพ (2536) ได้อธิบายความหมายของเด็กและเยาวชนในด้านสังคมวิทยาไว้ว่า ด้านร่างกายก็เป็นวัยที่ร่างกายมีความเจริญเติบโต เช่น แขนขายาว ร่างกายสูงใหญ่ บางครั้งเด็กก็จะ รู้สึกประหม่า วางตัวไม่ถูกเมื่ออยู่ต่อหน้าผู้ใหญ่ และไม่ค่อยสบายใจต่อร่างกายที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เช่น อวัยวะที่เติบโตขึ้น ถ้าเป็นผู้หญิงก็จะมีประจำเดือน ถ้าเป็นชายก็จะมีสเปิร์ม หรือ

ลักษณะประจำเพศปรากฏเด่นชัดขึ้น เช่น หน้าอก ตะโพก เสียง ขน หนวด เป็นต้น ทำให้หญิงกับชาย แตกต่างกันอย่างเด่นชัดโดยหญิงจะเติบโตเร็วกว่าชาย 2 ปี

เด็กวัยรุ่นมีอารมณ์อ่อนไหวได้ง่ายมักกังวลเรื่องสังคมและกลุ่มเพื่อนมาก มีการแสดงออก อย่างมาก จะเป็นผู้ใหญ่ก็ไม่ใช่จะเป็นเด็กก็ไม่เชิงเริ่มจะรู้จักเพศตรงกันข้ามเริ่มคิดถึงอาชีพและเริ่มมี พัฒนาการเกี่ยวกับชีวิตอยากมีอิสระ อารมณ์วัยนี้จะรุนแรงกว่าตอนเด็กทำอะไรมักจะใจร้อน อยากได้ อะไรดังใจ และตัดสินใจง่าย มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สงสัยในกฎเกณฑ์และระเบียบแบบแผนทาง สังคมและอยากลองดี

2) แนวคิดทางด้านจิตวิทยา

ดวงกมล สังสกุลณีย์ (2552) ได้อธิบายแนวคิดเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนในทางจิตวิทยาไว้ ดังนี้ ทางด้านจิตวิทยาได้มีการแบ่งเด็กและเยาวชนไว้หลายพวก และเรียกชื่อต่าง ๆ กันไป เพื่อเป็น การสะดวกได้แบ่งตามอายุไว้ คือ

อายุ 1 – 2 ปี เรียกว่า วัยเด็กทารก

อายุ 2 – 6 ปี เรียกว่า วัยเด็กตอนต้น

อายุ 6 -10 ปี เรียกว่า วัยเด็กตอนปลาย

อายุ 10 – 12 ปี เรียกว่า วัยก่อนเข้าวัยรุ่น

อายุ 12 -20 ปี เรียกว่า วัยรุ่น

อายุ 20 -24 ปี เรียกว่า เยาวชนหรือวัยรุ่นหนุ่มสาว

3) แนวคิดทางด้านกฎหมาย

ในประเทศไทยจะมีกฎหมายระเบียบหรือข้อบังคับในการดำเนินการเกี่ยวกับเด็กและ เยาวชนโดยกำหนดว่าผู้มีอายุเท่าใดเป็นเยาวชนหรือเรียกว่าเป็นอย่างอื่นย่อมแตกต่างกันไปแต่ละแห่ง มิได้ถือเป็นกฎเกณฑ์เหมือนกันหมด ดังนี้

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 ได้กำหนดความหมายไว้ดังนี้ “เด็ก” หมายถึง บุคคลที่มีอายุเกิน 7 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกิน 14 ปี บริบูรณ์ ส่วน “เยาวชน” หมายถึง บุคคลที่มีอายุเกิน 14 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง 18 ปี บริบูรณ์ ดังนั้น เด็กและเยาวชนที่อยู่ในอำนาจศาลคดีเด็กและเยาวชน คือ บุคคลอายุเกินกว่า 7 ปีบริบูรณ์ แต่ ยังไม่ถึง 18 ปี บริบูรณ์ ซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะแล้วด้วยการสมรส เหตุที่กฎหมายกำหนดอายุขั้นต่ำ กว่า ต้องมีอายุเกิน 7 ปี บริบูรณ์ เนื่องจากประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 73 บัญญัติว่า “เด็กอายุยัง ไม่เกิน 7 ปี บริบูรณ์ กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ” ซึ่งในการ พิจารณาอายุที่อยู่ในอำนาจชำระคดีของศาลเด็กและเยาวชนศาลฎีกาได้ตัดสินไว้เป็นบรรทัดฐานว่าให้ ถืออายุขณะฟ้องมิให้ถืออายุขณะที่กระทำความผิด (คำพิพากษาฎีกาที่ 1220/2496) ทั้งนี้เพราะถือว่าคดี เด็กมิใช่คดีอาญา วิธีการสำหรับเด็กที่ศาลเด็กสั่งใช้วิธีการที่ใช้บุคคลโดยจำกัดอายุ ดังนั้นเมื่ออายุเกิน

เกณฑ์ของศาลคดีเด็กและเยาวชน เหตุผลที่จะใช้จึงสมควรที่จะหมดไป ดังนั้นคดีที่จะฟ้องยังศาลคดีเด็กและเยาวชนได้นั้น ต้องเป็นกรณีที่เด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดมีอายุขณะฟ้องยังไม่ครบ 18 ปีบริบูรณ์ ฉะนั้นถ้าครบ 18 ปีบริบูรณ์เสียก่อน ก็ไม่อาจขึ้นศาลคดีเด็กและเยาวชนได้ ต้องไปขึ้นศาลคดีเด็กและเยาวชนได้ ต้องไปขึ้นศาลธรรมดาหรือศาลผู้ใหญ่แต่ในปัจจุบันนี้得有พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 ได้บัญญัติไว้ ดังนี้ มาตรา 5 คดีอาญาที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดให้ถืออายุเด็กหรือเยาวชนนั้นในวันที่การกระทำความผิดได้เกิดขึ้น

4) แนวคิดทางจิตวิทยา นักจิตวิทยาอธิบายสาเหตุของการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนเอาไว้หลายทฤษฎี กล่าวคือ บางทฤษฎีเห็นว่าการกระทำความผิดนั้นอาจเกิดจากความผิดปกติของร่างกายหรือจิตใจ ซึ่งอาจมีมาตั้งแต่กำเนิด หรือเกิดขึ้นภายหลังความเจ็บป่วย หรืออุบัติเหตุซึ่งสาเหตุดังกล่าวมีแนวโน้มที่จะผลักดันให้อารมณ์ของบุคคลแปรปรวน ยิ่งเป็นเด็กและเยาวชนก็อาจจะทำให้เกิดการขาดความยับยั้งชั่งใจ ไม่สามารถควบคุมตนเองได้ และมีพฤติกรรมที่เป็นปฏิปักษ์ต่อสังคมและคนรอบข้างและกระทำความผิดได้ง่าย ซึ่งอาจเป็นการกระทำที่รุนแรง

5) แนวคิดทางชีววิทยา แนวคิดนี้มองว่าการที่คนกระทำความผิดนั้นเป็นผลมาจากความผิดปกติและความบกพร่องหรืออ่อนด้อยทางชีวภาพ ซึ่งจะก่อให้เกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนและส่งผลให้ก่อการกระทำความผิดได้ ทฤษฎีในแนวคิดทางชีววิทยาประกอบได้ด้วยทฤษฎีอาชญากรโดยกำเนิด ที่มองว่าคนที่กระทำความผิดนั้นมีโครงสร้างของร่างกายและเกิดมาเพื่อการกระทำความผิดโดยเฉพาะ

6) แนวคิดทางนิเวศวิทยา แนวคิดนี้มองว่าการกระทำความผิดของคนนั้นเป็นผลมาจากระบบสภาวะแวดล้อมในสังคม โดยทฤษฎีนิเวศวิทยาที่ถูกนำมาใช้อธิบายการกระทำอย่างแพร่หลาย คือ ทฤษฎีนิเวศวิทยาแห่งสำนักชิคาโก ของเบอร์เกส และทฤษฎีฮอว์ และแม็คเคย์ ได้ทำการศึกษาวิจัยโดยใช้ทฤษฎีนิเวศวิทยาเพื่อดูการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน พบว่าการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนมีมากที่สุดในเขตผู้มีรายได้น้อยอาศัยหนาแน่น และแหล่งเสื่อมโทรม

7) แนวคิดความเชื่อในวงการอาชญาวิทยา แนวคิดนี้มองว่าการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนนั้นเกิดจากการเรียนรู้พฤติกรรมอาชญากรมาจากคนใกล้ชิด โดยทฤษฎีที่อยู่ในแนวคิดนี้ประกอบไปด้วยทฤษฎีความแตกต่างในการคบหาสมาคมหรือความสัมพันธ์ที่แตกต่าง ทฤษฎีการเลียนแบบ

8) แนวคิดจากความไร้ระเบียบในสังคม คือสภาวะไร้กฎเกณฑ์ทางสังคม มีความสลับซับซ้อนเต็มไปด้วยความยากจน สมาชิกในสังคมขาดสิ่งยึดเหนี่ยวใจ ไม่เกรงกลัวกฎหมาย ทำให้มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนหรือกระทำความผิดเกิดขึ้นในสังคม

2.5.2 แนวทางการจัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพ
 การจัดทำแนวทางการจัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพเพื่อพัฒนาทักษะแห่งอนาคตในศตวรรษที่ 21 ยึดกรอบของระบบสนับสนุนการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ดังนี้

1. ระบบมาตรฐานการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

1.1 การใช้ข้อมูลความจริงจากกระบวนการสังเกตตั้งประเด็นคำถามจากแหล่งเรียนรู้ชุมชน เชื่อมโยงไปสู่สาระการเรียนรู้รายวิชา

- 1.2 การบูรณาการความรู้ และความซับซ้อนของเนื้อหาสาระ
- 1.3 การสร้างทักษะการสืบค้น รวบรวมความรู้
- 1.4 การสร้างความรู้ ความเข้าใจเชิงลึกมากกว่าแบบผิวเผิน
- 1.5 การสร้างความเชี่ยวชาญตามความถนัดและสนใจให้เกิดกับผู้เรียน
- 1.6 การใช้หลักการวัดประเมินผลที่มีคุณภาพระดับสูง

2. ระบบการพัฒนาทางวิชาชีพในศตวรรษที่ 21

2.1 ฝึกฝนทักษะความรู้ความสามารถในเชิงบูรณาการ
 2.2 ใช้นวัตกรรมของการสอนด้วยเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลาย
 2.3 ฝึกฝนทักษะความรู้ความสามารถในเชิงลึกเกี่ยวกับการแก้ปัญหา การคิดแบบ
 วิจัย

2.4 สามารถวิเคราะห์ผู้เรียนได้ทั้งรูปแบบการเรียนรู้ สติปัญญา จุดอ่อน จุดแข็ง ในตัวผู้เรียนและสามารถวิจัยเชิงคุณภาพที่มุ่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน

2.5 พัฒนาความสามารถให้สูงขึ้น นำไปใช้สำหรับการกำหนดกลยุทธ์และจัดประสบการณ์ทางการเรียนได้เหมาะสมกับบริบททางการเรียนรู้

2.6 ประเมินผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างทักษะและเกิดการพัฒนาการเรียนรู้
 2.7 แบ่งปันความรู้ระหว่างชุมชนทางการเรียนรู้ โดยใช้ช่องทางหลากหลายในการสื่อสารให้เกิดขึ้น

3 ระบบสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

3.1 สร้างสรรค์แนวปฏิบัติทางการเรียน การรับการสนับสนุนจากบุคลากรและสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เกื้อหนุน เพื่อช่วยให้การเรียนการสอนบรรลุผล

3.2 สนับสนุนทางวิชาชีพแก่ชุมชนทั้งในด้านการให้การศึกษา การมีส่วนร่วม การแบ่งปันสิ่งปฏิบัติที่เป็นเลิศระหว่างกัน รวมทั้งการบูรณาการหลอมรวมทักษะหลากหลายสู่การปฏิบัติในชั้นเรียน

3.3 สร้างผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากสิ่งที่ปฏิบัติจริงตามบริบทโดยเฉพาะการเรียนแบบ
 โครงการ

3.4 สร้างโอกาสในการเข้าถึงสื่อเทคโนโลยี เครื่องมือหรือแหล่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ

4. รูปทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ทักษะการทำงานแห่งอนาคต 2020 (Future Work Skills 2020) สถาบันแห่งอนาคต (Institute for the Future หรือ IFTF) แห่งมหาวิทยาลัยฟินิกซ์ มีการจัดเสวนาเรื่อง Future Work Skills 2020 เพื่อคาดการณ์ความต้องการของตลาดแรงงานในอนาคต ผู้เชี่ยวชาญจากหลายสาขาได้ลงมติว่ามีทักษะสิบประการที่คนในยุคนี้และยุคหน้าต้องให้ความสนใจคือ

ความสามารถในการทำความเข้าใจข้อมูลในระดับสูง (sense-making) เพราะงานแรงงานส่วนใหญ่จะถูกยึดครองโดยเครื่องจักร แรงงานมนุษย์ต้องแข่งขันกันในงานที่ต้องการทักษะความคิดระดับที่สูงและซับซ้อนขึ้น

5. ความสามารถในการสื่อสารกับผู้อื่น (social intelligence)

ทักษะความคิดนอกกรอบและความคิดในเชิงปรับตัว (novel & adaptive thinking) ความเข้าใจในวัฒนธรรมที่แตกต่าง (cross-cultural competency)

ทักษะความคิดเชิงคอมพิวเตอร์ (computational thinking) หรือความสามารถในการย่อยข้อมูลจำนวนมากมหาศาล ทักษะเกี่ยวกับโปรแกรมคอมพิวเตอร์ธรรมดาจะกลายเป็นเรื่องล้าสมัย และทักษะด้านสถิติ การคิดหาเหตุผลจากข้อมูลจะเข้ามามีบทบาทมากขึ้น

ความเข้าใจในสื่อใหม่ (new-media literacy) หรือความสามารถในการเข้าใจ ประเมิน วิเคราะห์ สังเคราะห์ สื่อที่หลากหลายรอบตัว

ความเข้าใจความแนวคิดจากหลายสาขาอาชีพ (transdisciplinarity) เพราะปัญหาที่ซับซ้อนมากขึ้นในโลกปัจจุบัน เราจึงต้องการบุคลากรจากหลากหลายสาขาอาชีพ พุดง่าย ๆ คือต้องรู้ลึกในสาขาตนเองและรู้กว้างในสาขาอื่นไปพร้อม ๆ กัน

6. ความสามารถในการนำเสนอและออกแบบงาน (design mindset)

ความสามารถในการบริหารความจำ (cognitive load management) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อช่วยจัดการจัดเก็บและนำข้อมูลมาใช้ สมองมนุษย์ไม่ได้วิวัฒนาการมาเพื่อจะทำความเข้าใจกับข้อมูลที่มีปริมาณมหาศาลและรวดเร็วอย่างในปัจจุบัน คนที่รับข้อมูลข่าวสารจนเกินพอดี หรือรับจนไม่สามารถจะรับได้ก็เกิดอาการกรดไหลย้อน คลื่นไส้ หรือมีสิ่งงกับปริมาณข้อมูลจนสมองหยุดทำงานความสามารถในการทำงานร่วมกันในสิ่งแวดล้อมเสมือน (virtual collaboration) นั่นคือความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เข้ามาช่วยงานที่ต้องติดต่อสื่อสารระยะไกลกับทีมงานทั่วโลก

กล่าวโดยสรุป สถาบันการศึกษาไทยต้องเตรียมคนให้พร้อมเพื่อผลิตแรงงานที่มีคุณภาพในศตวรรษที่ 21 การสร้างคนในอนาคตที่มีความสามารถในการใช้และเลือกใช้เทคโนโลยี การเป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรมและความรับผิดชอบยิ่งสำคัญมากในการพัฒนาคนรุ่นใหม่ที่จะสร้างโลกให้น่าอยู่ รวมถึงทักษะอื่น ๆ เช่น ความสามารถในการติดต่อสื่อสาร การทำความเข้าใจ

กับเพื่อนร่วมงานซึ่งเป็นชาวต่างชาติความสามารถในการทำงานเป็นทีม ความสามารถในการเลือกใช้ข้อมูล ความคิดวิเคราะห์ ความคิดเชิงวิจารณ์ญาณ ตัดสินจากเหตุผล ไม่ใช่ข้อคิด อารมณ์ หรือเอาพวกพ้องเป็นสำคัญ ทั้งหมดนี้ก็เป็นเป้าหมายของแรงงานในศตวรรษที่ 21 ด้วยเช่นกัน การปลูกต้นกล้าทางปัญญาตามทักษะแห่งอนาคตใหม่ของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เครือข่าย P21 ได้ให้แนวทางรวมถึง Future Work Skills 2020 ที่ IFTF ได้เสนอไว้นั้นน่าจะพอเป็นพื้นฐานให้สถาบันการศึกษาจะต้องสร้างให้เกิดขึ้นในเนื้อแท้และตัวตนของแรงงานในศตวรรษที่ 21 ที่จะต้องเติบโตในเชิงคุณภาพมากกว่าเชิงปริมาณถ้าทำได้สำเร็จประเทศไทยจะก้าวกระโดดและแข่งขันกับประเทศต่าง ๆ ได้อย่างแน่นอน

7. ทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21

วิจารณ์ พานิช (2555) ความท้าทายด้านการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในการเตรียมนักเรียนให้พร้อมกับชีวิตในศตวรรษที่ 21 เป็นเรื่องสำคัญของกระแสการปรับเปลี่ยนทางสังคมที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 ส่งผลต่อวิถีการดำรงชีพของสังคมอย่างทั่วถึง ครูจึงต้องมีความตื่นตัวและเตรียมพร้อมในการจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนมีทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลกในศตวรรษที่ 21 ที่เปลี่ยนไปจากศตวรรษที่ 20 และ 19 โดยทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญที่สุดคือ ทักษะการเรียนรู้ (Learning Skill) ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เด็กในศตวรรษที่ 21 นี้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะจำเป็น ซึ่งเป็นผลจากการปฏิรูปเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการเตรียมความพร้อมด้านต่าง ๆ ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) ได้กล่าวถึงทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ดังนี้ สารวิชาที่มีความสำคัญแต่ไม่เพียงพอสำหรับการเรียนรู้เพื่อมีชีวิตในโลกยุคศตวรรษที่ 21 ปัจจุบันการเรียนรู้สารวิชา (content หรือ subject matter) ควรเป็นการเรียนจากการค้นคว้าเองของศิษย์ โดยครูช่วยแนะนำ และช่วยออกแบบกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนแต่ละคนสามารถประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเองได้

8. ทักษะของคนในศตวรรษที่ 21 ที่ทุกคนจะต้องเรียนรู้ตลอดชีวิต คือ การเรียนรู้ 3R x 7C
3R คือ Reading (อ่านออก), (W)riting (เขียนได้), และ (A)rithmetics (คิดเลขเป็น) 7C ได้แก่

Critical Thinking and Problem Solving (ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา)

Creativity and Innovation (ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม)

Cross-cultural Understanding (ทักษะด้านความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์)

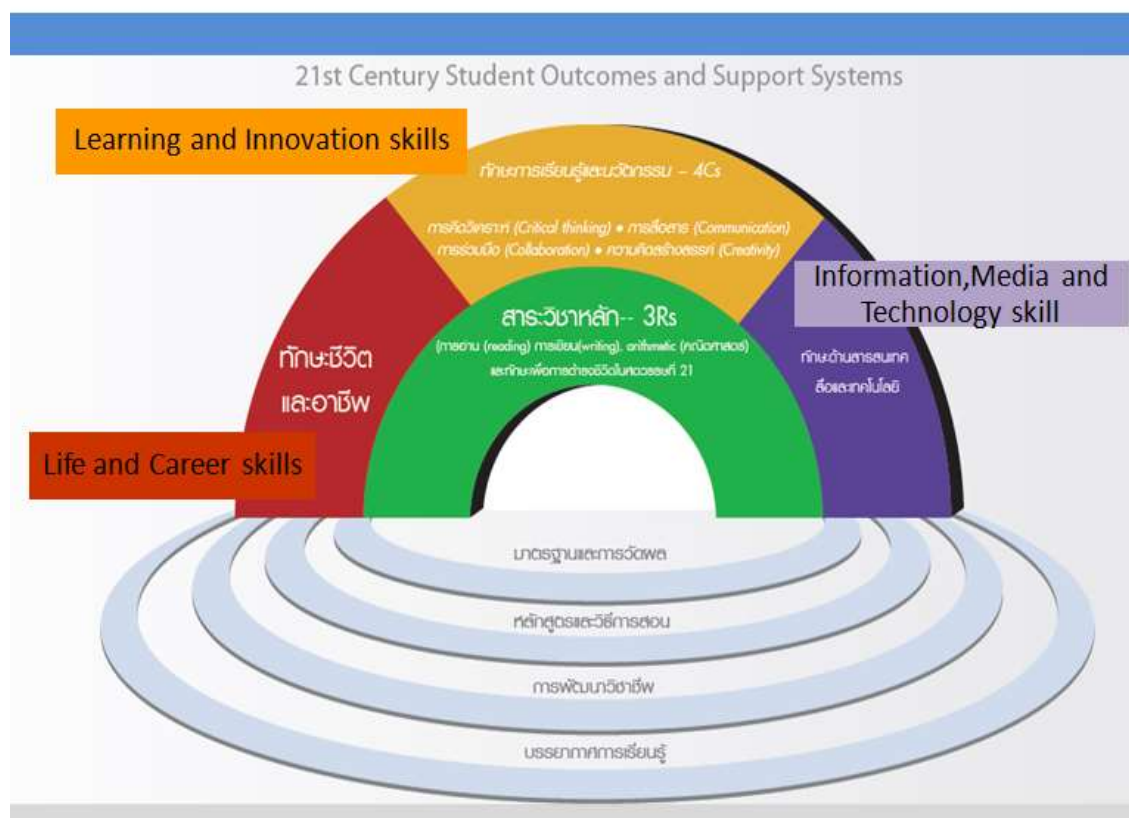
Collaboration, Teamwork and Leadership (ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ)

Communications, Information, and Media Literacy (ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ)

Computing and ICT Literacy (ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร)

Career and Learning Skills (ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้)

แนวคิดทักษะแห่งอนาคตใหม่: การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และกรอบแนวคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นการกำหนดแนวทางยุทธศาสตร์ในการจัดการเรียนรู้ โดยร่วมกันสร้างรูปแบบและแนวปฏิบัติในการเสริมสร้างประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยเน้นที่องค์ความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญและสมรรถนะที่เกิดกับตัวผู้เรียน เพื่อใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมแห่งความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน โดยจะอ้างอิงรูปแบบ (Model) ที่พัฒนามาจากเครือข่ายองค์กรความร่วมมือเพื่อทักษะแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (Partnership For 21st Century Skills) (www.p21.org) ที่มีชื่อย่อว่า เครือข่าย P21 ซึ่งได้พัฒนารอบแนวคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะเฉพาะด้าน ความชำนาญการและความรู้เท่าทันด้านต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อความสำเร็จของผู้เรียนทั้งด้านการทำงานและการดำเนินชีวิต

ภาพที่ 2.2 กรอบแนวคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (21st Century Learning Framework)

(<http://www.qlf.or.th/>)

เป้าหมายมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้คิด วิเคราะห์ เรียนรู้ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และทักษะที่จำเป็นสำหรับ ศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ปีแห่งการรวมพลังยกระดับคุณภาพการศึกษาเป็นผลสำเร็จ จึงขอเสนอเป้าหมายมุ่งพัฒนา ผู้เรียนให้สามารถคิด วิเคราะห์ เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และทักษะที่จำเป็นสำหรับ ศตวรรษที่ 21 โดยภายในปี พ.ศ. 2558 ซึ่งไปพ้องกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปีเดียวกัน ดังนี้ - ให้ผลการจัดอันดับการศึกษาไทย ผลการทดสอบ PISA ของไทย ให้อยู่ในอันดับที่ดีขึ้น - ให้สัดส่วนผู้เรียนอาชีวศึกษาต่อสามัญเพิ่มขึ้นเป็น 50 : 50 - ให้มหาวิทยาลัยไทยติดอันดับโลกมากขึ้น - ให้มีการกระจายโอกาสและเพิ่มความเสมอภาคทางการศึกษามากขึ้น ทั้งนี้ โดยเน้นการส่งเสริมให้ภาคเอกชนที่มีศักยภาพเข้ามามีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ จัดและ สนับสนุนการศึกษามากขึ้น คือวงการการศึกษา บุคลากรทางการศึกษาของรัฐทั้งหมด ต้องมีความเข้าใจ ร่วมกันว่า การศึกษาของภาคเอกชนเป็นกำลังสำคัญของประเทศ

กล่าวโดยสรุป การให้การศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 ต้องเปลี่ยนแปลงทัศนะ (perspectives) จากกระบวนทัศน์แบบดั้งเดิม (tradition paradigm) ไปสู่กระบวนทัศน์ใหม่ (new paradigm) ที่ให้โลกของนักเรียนและ โลกความเป็นจริงเป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนรู้เป็นการเรียนรู้ที่ไปไกลกว่าการได้รับความรู้แบบง่าย ๆ ไปสู่การเน้นพัฒนาทักษะและทัศนคติ - ทักษะการคิด ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะองค์การ ทัศนคติเชิงบวก ความเคารพตนเอง นวัตกรรม ความสร้างสรรค์ ทักษะการสื่อสาร ทักษะและค่านิยมทางเทคโนโลยี ความเชื่อมั่นตนเอง ความยืดหยุ่น การมุ่งมั่นตนเอง และความตระหนักในสภาพแวดล้อม และเหนืออื่นใด คือ ความสามารถใช้ความรู้อย่างสร้างสรรค์ (the ability to handle knowledge effectively in order to use it creatively) ถือเป็นทักษะที่สำคัญจำเป็นสำหรับการเป็นนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ถือเป็นสิ่งที่ท้าทายในการที่จะพัฒนานักเรียนเพื่ออนาคต ให้นักเรียนมีทักษะ ทัศนคติ ค่านิยม และบุคลิกภาพส่วนบุคคล เพื่อเผชิญกับ อนาคตด้วยภาพในทางบวก (optimism) ที่มีทั้งความสำเร็จและมีความสุข

9. ทักษะชีวิต สิ่งสำคัญสำหรับวัยรุ่นศตวรรษที่ 21

มูลนิธิยูนิเซฟ (2563) ศตวรรษที่ 21 เป็นยุคของโลกดิจิทัล ทุกอย่างเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา เป็นยุคที่โลกต้องการผู้ที่สามารถปรับตัวและรับมือกับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างสร้างสรรค์ นอกจากทักษะทางด้านนวัตกรรม ทักษะทางด้านอาชีพ และทักษะทางด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารแล้ว “ทักษะชีวิต” เป็นอีกหนึ่งทักษะที่มีความจำเป็นกับวัยรุ่นในศตวรรษที่ 21 เพราะนอกจากวัยรุ่นจะต้องเป็นผู้มีความรู้แล้ว วัยรุ่นยังต้องเป็นผู้มีทัศนคติและจิตใจที่มั่นคง เพื่อพร้อมที่จะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลง

10. ทักษะชีวิตช่วยให้วัยรุ่นอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ทักษะชีวิต (Life Skills) เป็นทักษะภายในที่จะช่วยให้วัยรุ่นสามารถเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต ไม่

ว่าจะเป็นเรื่องการดูแลสุขภาพ ความปลอดภัย สิ่งแวดล้อม คุณธรรมจริยธรรม ฯลฯ เพื่อให้สามารถมีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข หรืออาจกล่าวได้ว่าทักษะชีวิต คือ ความสามารถในการแก้ปัญหาที่ต้องเผชิญในชีวิตประจำวัน เพื่อให้สามารถดูแลตนเองได้อย่างปลอดภัย

ทักษะชีวิตเผยแพร่โดยองค์การอนามัยโลก (WHO) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บุคคลรู้จักดูแลตนเองทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ และจิตใจ ซึ่งจะส่งผลให้สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมโดยไม่เป็นภาระของสังคม เน้นความสำคัญของบุคคลให้รู้จักการปรับตัว พร้อมการเผชิญการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ดังนั้นองค์การอนามัยโลก (WHO) จึงให้ความหมายทักษะชีวิตเป็นความสามารถอันประกอบด้วย ความรู้ เจตคติ (ทัศนคติ) และทักษะซึ่งสามารถจัดการกับปัญหารอบ ๆ ตัวให้บุคคลอยู่รอดในสภาพสังคมและวัฒนธรรมยุคปัจจุบันได้อย่างมีความสุขและเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต

ทักษะชีวิตได้นำไปใช้เพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในสังคมโลกเพื่อให้เกิดการพัฒนาตนเองโดยการใช้ความคิด การปรับตัว การตัดสินใจ การสื่อสาร การจัดการกับอารมณ์และความเครียดในการแก้ไขปัญหาให้กับตนเองอย่างเหมาะสม ทักษะชีวิตจึงประกอบด้วยทักษะต่าง ๆ ที่ส่งผลให้คนรู้จักเลือกปฏิบัติสิ่งที่ถูกต้อง รวมทั้งการรู้จักยับยั้งชั่งใจ วัยรุ่นที่มีทักษะชีวิตจะเป็นผู้ที่มีเหตุผลและเลือกดำรงชีวิตในทางที่เหมาะสม

11. ทักษะชีวิตสำคัญสำหรับวัยรุ่นอย่างไร

วัยรุ่นเป็นช่วงวัยของการเจริญเติบโตและมีการพัฒนาในหลายๆ ด้าน เป็นช่วงระยะเวลาในการเปลี่ยนจากวัยเด็กไปสู่ผู้ใหญ่ มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและการเติบโตทางด้านจิตใจอย่างรวดเร็วและเป็นที่ได้รับอิทธิพลจากภายนอกมากกว่าพ่อแม่หรือครอบครัว มีความคิดเป็นอิสระมีความคิดสร้างสรรค์ เต็มไปด้วยจินตนาการและกล้าท้าทายตนเองให้ลองทำสิ่งใหม่ เป็นวัยของการลองผิดลองถูก วัยรุ่นจึงเป็นวัยจุดเปลี่ยนของชีวิตและเป็นช่วงเวลาในการพัฒนาศักยภาพด้านดีของตนเอง เป็นช่วงวัยที่ให้ความสำคัญกับภาพลักษณ์ การสร้างสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน และการเสริมสร้างทักษะทางด้านสังคม

12. ทักษะชีวิตที่วัยรุ่นควรฝึกฝน

ทักษะชีวิตคือสิ่งที่ “ต้องฝึกฝน” ทักษะชีวิตเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพสำหรับการเพิ่มขีดความสามารถของวัยรุ่น เพื่อให้วัยรุ่นรู้จักรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง เป็นผู้ริเริ่มสร้างสรรค์และรู้จักควบคุมพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เป็นความสามารถในการปรับตัวและพฤติกรรมเชิงบวกที่ช่วยให้วัยรุ่นสามารถจัดการกับความต้องการและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ วัยรุ่นที่มีทักษะชีวิตต้องมีความยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวในสถานการณ์ที่แตกต่างกันได้ มีความหวังและหาโอกาสในการแก้ปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ที่ยากลำบาก สามารถคิดวิเคราะห์และ

สร้างสรรค์ และสามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างความสัมพันธ์ที่ดี รู้จักเอาใจใส่ผู้อื่น และสามารถจัดการกับชีวิตของตนเองได้เป็นอย่างดี

13. วัยรุ่นจะฝึกทักษะชีวิตได้อย่างไร

ฝึกทักษะการตัดสินใจ (Decision making) สรุปประเด็นปัญหา จัดการกับความรู้สึกของตนเอง (ใช้เหตุผลไม่ใช้อารมณ์) ไม่ควรรับข้อมูลมากเกินไป (พิจารณาข้อมูลที่สำคัญ) พิจารณาทางเลือกหลายๆ ทาง คำนึงถึงผลดี ผลเสีย ตัดสินใจเลือกกว่าจะเลือกแบบใด

14. ฝึกทักษะการแก้ปัญหา (Problem solving)

กำหนดปัญหาที่ชัดเจน (ปัญหาที่แท้จริงคืออะไร) กำหนดเป้าหมาย (ต้องการทำอะไรให้สำเร็จ ต้องการค้นพบอะไร) รวบรวมข้อมูล ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหาให้ได้มากที่สุด วิเคราะห์ข้อมูลหาวิธีแก้ไขที่เป็นไปได้ ประเมินวิธีแก้ปัญหาและเลือกจะใช้วิธีใด ทำตามแผนที่วางไว้ ประเมินผลลัพธ์ปรับวิธีการแก้ปัญหา (ถ้าปัญหายังไม่คลี่คลาย)

15. ฝึกทักษะการคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking)

อ่านให้เยอะร่วมมือกับผู้อื่นที่เข้าใจปัญหาหรือสิ่งที่เราอยากทำ คุยกับผู้อื่นที่แตกต่างจากเรายอมรับและเรียนรู้จากความล้มเหลว รู้จักทำแผนที่ความคิด (Mind map) พาตัวเองออกไป “นอกกรอบความคิดเดิม ๆ” เริ่มลงมือทำสิ่งใหม่ๆ

16. ฝึกทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical thinking)

รู้จักตั้งคำถาม ไม่ควรเชื่อข้อมูลจนกว่าจะได้วิเคราะห์ด้วยตนเอง รู้จักคิดคาดการณ์ล่วงหน้า เอาตัวเองเข้าไปอยู่ในบทบาทของผู้อื่น (เอาใจเขามาใส่ใจเรา) แบ่งเวลาอย่างน้อยวันละ 30 นาที เพื่อทำกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาสมอง

17. ฝึกทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective communication)

เข้าใจว่าการสื่อสารคืออะไร (คือกระบวนการถ่ายทอดสัญญาณ/ข้อความ ระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสารผ่านวิธีการต่าง ๆ) ถ้าพูดในสิ่งที่ตัวเองคิด สบตาผู้รับสาร แสดงทัศนคติหรือมุมมองที่เป็นประโยชน์ รู้จักที่จะตั้งใจฟัง พูดชัดถ้อยชัดคำและใช้ภาษาถูกต้อง

18. ฝึกทักษะการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal relationship)

ใส่ใจเอาใจใส่ผู้อื่น นับถือผู้อื่น นับถือตนเอง มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน มีความยืดหยุ่น ร่วมแบ่งปันประสบการณ์ความคิดความรู้สึก

19. ฝึกทักษะการตระหนักรู้ในตน (Self-awareness)

รู้เท่าทันอารมณ์ของตนเอง ไม่บิดเบือนความรู้สึกของตนเอง (โกรธ ไม่ชอบ อิจฉา) ใช้เวลากับตัวเองในการพัฒนาอารมณ์ รู้ข้อดี ข้อด้อยของตนเอง ยอมรับข้อด้อยและพร้อมจะพัฒนา เรียนรู้ที่จะรู้จักตนเองตามความเป็นจริงที่เป็น

20. ฝึกทักษะการเข้าใจผู้อื่น (Empathy)

หยุดคิดว่าเราเข้าใจทุกคนเป็นอย่างดี นี่เพื่อรู้จักที่จะฟังผู้อื่นอย่างตั้งใจ ถ้ามองเพื่อต้องการที่จะทำความเข้าใจเพิ่มเติม จับใจความเพื่อให้เข้าใจตรงกัน แบ่งเวลา พุดคุย เปิดประสบการณ์กับคนวัยต่าง ๆ หรือคนที่แตกต่างจากเรา

21. ฝึกทักษะการจัดการกับอารมณ์ (Coping with emotion)

เมื่อกำลังมีความรู้สึกในทางลบให้หยุดสิ่งที่กำลังทำอยู่และอยู่กับปัจจุบัน หายใจลึก ๆ ยิ้ม หยุดคิดว่า “ไม่มีอะไรจะแย่ไปกว่านี้อีกแล้ว” เพราะจะยิ่งทำให้ความคิดในทางลบยากเกินกว่าจะควบคุม หยุดคิดแบบเหมารวมว่า “มันจะต้องเป็นแบบนี้แน่นอน” ฝึกที่จะรักตัวเองให้มาก ๆ หยุดคิดว่าความสำเร็จคือคำว่าชนะ มีเมตตาต่อตัวเอง เข้าใจว่าความเจ็บปวดและความทรมานเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องเผชิญ ฝึกมีสติอยู่กับปัจจุบัน จินตนาการถึงอนาคตที่เราจะสามารถทำมันให้ดีที่สุด เพื่อเพิ่มความรู้สึกทางบวกให้กับตัวเอง

22. วัยรุ่นที่มีทักษะชีวิตจะเป็นผู้ที่มีเหตุผลรู้จักเลือกใช้ชีวิตได้อย่างเหมาะสม

และมีความสุขในสังคมฝึกทักษะการจัดการกับความเครียด (Coping with stress) หาสาเหตุของความเครียด สำรวจความถี่ของความเครียดที่เกิดขึ้นบ่อยแค่ไหน สถานการณ์ใดที่ทำให้เกิดความเครียด จัดอันดับความเครียดที่ส่งกระทบกับเรามากที่สุด วางแผนเพื่อขจัดความเครียดเผชิญหน้ากับเหตุการณ์ที่ทำให้กังวล > ขอความช่วยเหลือจากคนรอบข้าง หาเวลาพักผ่อน

กล่าวสรุป วัยรุ่นในศตวรรษที่ 21 นี้ คงไม่สามารถหลีกเลี่ยงการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ที่เป็นไปอย่างรวดเร็วได้ เพราะฉะนั้นการฝึกฝนให้ตนเอง มีภูมิคุ้มกันย่อมส่งผลให้วัยรุ่นยุคนี้สามารถมีความสุขและสามารถพัฒนาตัวเองให้ก้าวไปสู่ยุคสมัยแห่งเทคโนโลยีและนวัตกรรม ทักษะชีวิตไม่ใช่เรื่องยากที่วัยรุ่นจะฝึกฝน เพียงแต่เราต้องเชื่อว่าทักษะชีวิตมีประโยชน์กับเรา และใช้เวลาในการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ให้กลายเป็นจุดแข็ง และพยายามที่จะใช้ทักษะต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เราสามารถรับมือกับทุกสถานการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทย

1. ความหมายของการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทย

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2540, หน้า 138) ให้คำจำกัดความเกี่ยวกับการทุจริตว่าเป็นกรณีที่อยู่ตำแหน่งหรือมีอำนาจในองค์กรสาธารณะ หรือองค์กรเอกชน ได้ใช้หรือดัดแปลงการใช้ตำแหน่งหรืออำนาจหน้าที่เพื่อผลประโยชน์สำหรับตนเองหรือพรรคพวก โดยผิดกฎหมายหรือผิดศีลธรรม

อุดม รัฐอมฤต (2530, หน้า 17-19) เห็นว่าการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการเป็นเรื่องของการใช้อำนาจหรืออิทธิพลในตำแหน่งหน้าที่ราชการเพื่อประโยชน์ส่วนตัวเนื่องจากเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ได้รับมอบหมายให้อำนาจกระทำการต่าง ๆ แทนรัฐ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้

เป็นผู้รักษาประโยชน์ร่วมกันของมหาชน อำนาจเหล่านี้ไม่ได้ผูกติดกับตัวบุคคลแต่จะมาจากสถานภาพการเป็นเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นกลไกของรัฐบาลในการดำเนินงานเพื่อส่วนรวม ดังนั้น การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปเพื่อประโยชน์ส่วนตัวญาติพี่น้อง พรรคพวกหรือเห็นแก่ความมั่งคั่งและสถานภาพที่จะได้รับ หรือทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใดหรือราชการต้องถือว่าเป็นการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ

ผาสุก พงษ์ไพจิตรและสังคีต พิริยะรังสรรค์ (2533, หน้า 7) เห็นว่าการทุจริตคอร์รัปชันมิได้เกิดเฉพาะภายในวงการราชการเท่านั้น โดยให้ความหมายของการคอร์รัปชันว่าหมายถึงการแสวงหาค่าเช่าทางเศรษฐกิจ (Rent-seeking) ของภาคธุรกิจในรูปแบบของการให้สินบนหรือสิ่งตอบแทนแก่นักการเมืองหรือข้าราชการเพื่อให้ได้มาซึ่งค่าเช่าทางเศรษฐกิจหรือกำไรที่ได้จากการได้สัมปทานผลิตขายสินค้าที่ถูกจำกัดจำนวนโดยนโยบายของรัฐบาลด้วย

ศุภชัย ยาวะประภาษ และคณะ (2544, หน้า 48) ได้ให้คำจำกัดความว่า คอร์รัปชัน ดังนี้

- 1) มีการรับ ใ้สิ่งของ ทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่ใช้ตัวเงิน
- 2) การช่วยเหลือพวกพ้องเพื่อหาผลประโยชน์ในอนาคต
- 3) การยกยอกเงินหรือทรัพย์สินของแผ่นดิน
- 4) การจงใจละเว้นการปฏิบัติหน้าที่อันก่อให้เกิดความเสียหายต่อส่วนรวม

2. หลักการและแนวคิดในการปราบปรามการทุจริต

พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ในฐานะนายกรัฐมนตรีได้แถลงนโยบายของรัฐบาลต่อรัฐสภาไว้ในปี 2544 ว่า รัฐบาลนี้ได้กำหนดแนวนโยบายเป็นวาระแห่งชาติ 11 เรื่องที่รัฐบาลจะต้องดำเนินการภายใต้ การบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล ได้แก่ 1) พัฒนาตลาดเงิน ตลาดทุน และตลาดตราสารหนี้ 2) ปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจควบคู่กับปรับโครงสร้างหนี้ 3) สร้างรายได้ แก้ปัญหาคนตกงาน 4) พื้นฟูชีวิตเกษตรกรไทย 5) การศึกษาสร้างคนสร้างชาติ ต่อสู้จัดภัย 6) พลิกโฉมบริการสาธารณสุข 7) สร้างครอบครัวเข้มแข็ง 8) เพิ่มบทบาทสตรีทางการเมือง 9) วางยุทธศาสตร์ภูมิภาคใหม่ 10) ประกาศสงครามกับคอร์รัปชัน และ 11) แปรรูปรัฐวิสาหกิจเพื่อประโยชน์สูงสุดของชาติ 11 นโยบาย ทั้ง 11 เรื่องได้กลายเป็นประเด็นสำคัญ ทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งได้เป็นประเด็นถกเถียงในทางวิชาการอย่างกว้างขวาง ตลอดช่วง 5-6 ปีที่รัฐบาลนี้ได้ดำเนินนโยบายเหล่านั้น มีทั้งฝ่ายที่เห็นด้วยกับฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยอย่างหลายหลาก นโยบายประกาศสงครามกับการคอร์รัปชัน และนโยบายแปรรูปรัฐวิสาหกิจ เป็นสองนโยบายที่ถูก สังคมและคนชั้นกลางในเมืองมองว่า รัฐบาลดำเนินการไม่ค่อยประสบความสำเร็จนัก เนื่องจากองค์ประกอบของรัฐบาลชุดนี้มาจากกลุ่มทุนธุรกิจขนาดใหญ่ของประเทศรวมตัวกัน ทำให้หลายฝ่ายมองว่า กระบวนการผลักดันนโยบายสาธารณะ อาจเกิดผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of interest) กันไปมาระหว่างผลประโยชน์สาธารณะ (Public

interest) กับผลประโยชน์ส่วนบุคคล (Private interest) ซึ่งล้วนแล้วแต่เกี่ยวข้องกับธุรกิจครอบครัวของผู้บริหารทางการเมืองแทบทั้งสิ้น

นโยบายประกาศสงครามกับคอร์รัปชัน รัฐบาลมีแนวทางดังนี้ 1) ดำเนินการอย่างเฉียบขาดกับผู้บริหารภาครัฐทุกระดับที่คอร์รัปชัน พร้อมปรับปรุงกระบวนการยุติธรรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้สามารถดำเนินการเอาผิดได้อย่างรวดเร็ว เพื่อให้เห็นผลทันตา 2) เพิ่มความเข้มแข็งของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) โดยจัดสรรงบประมาณ และให้อิสระอย่างแท้จริง 3) ปฏิรูปพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดงบประมาณ เพื่อปิดกั้นโอกาสในการคอร์รัปชัน 4) จัดตั้ง ป.ป.ช. ภาคประชาชน เพิ่มการให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน และ (5) จัดทำเว็บไซต์เพื่อให้ประชาชนสามารถแจ้งข้อมูลทุจริตคอร์รัปชันที่เกิดขึ้น ทั้งในวงราชการและเอกชนได้

สวนนโยบายแปรรูปรัฐวิสาหกิจ รัฐบาลมีแนวทางดังนี้ 1) ไม่เร่งขายรัฐวิสาหกิจโดยไร้ทิศทางและปราศจากการคำนึงถึงผลประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในระยะยาว 2) เร่งปรับปรุง การบริหารจัดการรัฐวิสาหกิจให้เป็นมืออาชีพให้มีระบบตรวจสอบที่เป็นอิสระและ โปร่งใส 3) นำรัฐวิสาหกิจที่พัฒนาเป็นองค์กรมืออาชีพแล้ว ให้เขาจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี ทั้งภายในและต่างประเทศ (4) เอาการเมืองออกจากรัฐวิสาหกิจ โดยการสร้างกลไกป้องกันไม่ให้ฝ่ายการเมืองหาผลประโยชน์จากรัฐวิสาหกิจได้

ดังนั้นการคอร์รัปชันภาครัฐคือการ ใช้ตำแหน่งหรืออำนาจทางราชการและ การเมืองเพื่อให้ได้มาซึ่งรายได้ หรือการฉ้อโกงเอาเงินสาธารณะมาเป็นของตนและพรรคพวก หรือ หาประโยชน์อื่น ๆ ซึ่งอาจมิใช่เป็นตัวเงิน วิธีการที่ใช้อาจจะผิดกฎหมายหรือไม่ผิดแต่เป็นพฤติกรรมซึ่งสาธารณชนจะไม่พอใจ เนื่องจากการกระทำที่ขัดกับความคาดหวังของสาธารณชนเรื่องมาตรฐาน ความซื่อสัตย์ และพฤติกรรมที่ดีของบุคคลสาธารณะ (ข้าราชการและนักการเมือง)

3. การทุจริตทางการเมือง

เป็นผลจากการที่นักการเมืองได้รับอำนาจทางการเมือง (Political power) และมีพฤติกรรม เปลี่ยนแปลงไป เช่น มีการปรับเปลี่ยนความคิดและการตัดสินใจด้วยการใช้อำนาจโดยมิชอบเพื่อให้ได้รับประโยชน์ส่วนตัวแทนที่ประโยชน์ส่วนรวม (Vargas-Hernández, 2009 อ้างถึงใน สถาบันพระปกเกล้า, 2558, หน้า 5) ซึ่งมีการทุจริตตั้งแต่การเข้าสู่อำนาจทางการเมืองของนักการเมืองเช่น การแจกเงินซื้อเสียงการแจก เหล้า เบียร์ น้ำแข็ง เครื่องดื่ม ในงานประเพณีและงานเทศกาลต่าง ๆ การซื้อผู้แข่งขันไม่ให้ลงแข่งและไม่ให้ร้องคัดค้าน การพาเที่ยวหรือดูงานโดยใช้งบประมาณหลวงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการพิมพ์ผลงานเก่าและเผยแพร่โดยการใช้งบประมาณหลวงเพื่อหวังสร้างคะแนนนิยม เป็นต้น รวมทั้ง การจ่ายสินบนเพื่อต้องการมีอิทธิพลในการกำหนดนโยบายและมีความเกี่ยวข้องกับเบื้องหลังการเจรจา ต่อรองในเนื้อหาสาระของ

การออกกฎหมาย ซึ่งเชื่อมโยงกับผู้ที่มีอำนาจในการออกกฎหมายในระดับรัฐหรือ ระดับชาติรวมทั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือคณะกรรมการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานโยบาย ตลอดจนข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนการจัดหาข้อมูลที่จะเสนอในการนำไปใช้พัฒนาเป็นนโยบายผู้จ่าย สิบบนส่วนใหญ่คือกลุ่มผู้แทนของบริษัท หรือองค์กรขนาดใหญ่ที่มีความเกี่ยวข้องของทางธุรกิจที่ ดำเนินการอยู่ และได้รับผลจากการออกนโยบายต่าง ๆ อย่างมีนัยสำคัญ อีกทั้งบริษัทเอกชนที่ ต้องการรายได้และส่วนแบ่ง ทางการตลาดสูงสุดจากนโยบายควบคุมต่าง ๆ ของรัฐ นอกจากนี้การ ทุจริตรูปแบบนี้ยังเกี่ยวข้องกับการจ่ายสินบนเพื่อให้ได้รับการจัดสรรแหล่งทรัพยากรที่หายาก เช่น ใบอนุญาตกิจการโทรคมนาคม การสกัดถ่านหิน เป็นต้น (สถาบันพระปกเกล้า, 2558, หน้า 5) ตาม ความหมายที่กล่าวมาสามารถสรุปรูปแบบความสัมพันธ์ ขององค์กรประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการ ทุจริตทางการเมืองการทุจริตทางการเมืองเป็นสาเหตุหลักประการหนึ่งที่มีความสำคัญต่อปัญหาการ ทุจริตโดยมีผลประโยชน์จากบริษัทเอกชนขนาดใหญ่เป็นกลไกขับเคลื่อน กระบวนการทุจริตทั้งในส่วน ของนักการเมืองและข้าราชการประจำระดับสูง ทำให้เกิดการใช้อำนาจในทางมิชอบ หรือการละเว้น การกระทำตามหน้าที่เพื่อเปิดช่องให้เกิดการทุจริตได้ตั้งนั้นการทุจริตทางการเมืองจึงมีความเกี่ยวข้อง สัมพันธ์กับการทุจริตทางราชการและการทุจริตในภาคเอกชนทั้งทางตรงและทางอ้อมด้วยเช่นกัน

4. การทุจริตในภาคการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นพื้นที่รับผิดชอบของราชการส่วนภูมิภาค ซึ่งเกิดจาก การกระจายอำนาจ (Decentralization) จากราชการส่วนกลาง ซึ่งรูปแบบของการทุจริตที่พบจะมี ลักษณะเดียวกันกับการทุจริตทางราชการระดับกลางและระดับล่าง เนื่องจากการกระทำของ ข้าราชการและนักการเมืองท้องถิ่น โดยมีรูปแบบการกระทำทุจริต ดังนี้

โกวิทย์ พวงงาม (2550, หน้า 20) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการทุจริตในองค์กร ปกครอง ส่วนท้องถิ่น ไว้ 4 รูปแบบ ดังนี้

- 1) ทุจริตในรูปงบประมาณ การทำบัญชีการจัดซื้อจัดจ้าง และการเงิน การคลัง เป็นการ ละเลยไม่ปฏิบัติ หรือไม่ทำตามระเบียบฯ การไม่แต่งตั้งเจ้าหน้าที่และประชาชนเข้ามามี ส่วนร่วมใน การจัดซื้อจัดจ้าง เป็นต้น
- 2) ทุจริตในรูปแบบที่เกิดจากตัวบุคคล มีการกระทำในหลายลักษณะได้แก่ผู้บริหาร และ พนักงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ใช้อำนาจในการแสวงหาผลประโยชน์เช่น เขียนเบิกเงิน เต็ม จำนวน เก็บเงินภาษีแล้วไม่ส่งคลังแก้ไขหลักฐานทางการเงิน รวมทั้งการปิดบังข้อมูลข่าวสารแก่ ประชาชน
- 3) ทุจริตโดยใช้ช่องว่างของระเบียบและกฎหมาย คือ การที่ระบบการตรวจสอบและ โครงสร้างที่ไม่ครอบคลุมอย่างทั่วถึง รวมทั้งกฎหมายเปิดช่องว่างให้มีการทุจริตได้ รวมทั้งโครงสร้าง ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้อำนาจการบริหารที่มีความเข้มแข็งแก่ผู้บริหารท้องถิ่น เพื่อให้

สามารถอยู่ ในตำแหน่งได้ครบวาระ และหากสมาชิกสภาท้องถิ่นเป็นทีมเดียวกับฝ่ายบริหารก็จะส่งผลต่อระบบ การถ่วงดุลอำนาจ

4) การทุจริตในรูปแบบที่เกิดจากการขาดความรู้ในระเบียบวิธีปฏิบัติงาน เกิดจากระดับคุณวุฒิของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน เนื่องจากพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เริ่มต้นตั้งแต่ ปวช. อาจจะยังไม่มีความรู้ความเข้าใจที่เพียงพอในการตัดสินใจทำงานใน หน้าที่บางอย่างรวมทั้งผ่านการอบรมนิเทศงานมาน้อยและผู้บริหารไม่ควบคุมดูแลเจ้าหน้าที่ให้ปฏิบัติตาม ระเบียบฯ อย่างเคร่งครัดเมื่อลงมือปฏิบัติก็ส่งผลให้เกิดความหมิ่นเหม่ต่อการถูกตรวจสอบและอาจผิดวินัยได้

ภาณุ ลวกุล (2545) ศึกษารูปแบบและวิธีการทุจริตขององค์การบริหารส่วนตำบล จากกรณีศึกษา พบว่า มี 2 รูปแบบ ได้แก่

(1) ทุจริตแบบตามน้ำ (ไม่เกิดก็ไม่ทำเป็นส่วนใหญ่) เป็นการรับสินน้ำใจ รับสินบน

(2) ทุจริตแบบทวนน้ำ (จงใจกระทำการทุจริต) ฝ่ายบริหารมักจะร่วมมือกับผู้รับเหมาหรือกลุ่มสมาชิกอบต. ของตัวเองทำกันหลายคน นั้นหมายความว่าตั้งใจที่จะโกงและพร้อมที่จะกระทำการทุจริตต่อหน้าที่ของตนเองเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์โดยไม่สนใจว่าจะมีการร้องเรียนหรือจับตามอง หรือไม่ เนื่องจากถือว่าตัวเองมีอำนาจเช่น การกินค่าคอมมิชชั่น (Commission) ซึ่งบางครั้งก็จะเกิดการ เชื่อมโยงไปสู่การทุจริตด้านวัสดุครุภัณฑ์หรืองานซ่อมแซม รวมถึงงานตกแต่งสถานที่ของทางราชการ หรือในกรณีการตรวจรับงานในการก่อสร้าง

พุทธชาติ สุธีวสินนท์ (2551) สรุปรูปแบบของการทุจริตในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้เป็น 5 แบบ ดังนี้

1) การใช้อำนาจและตำแหน่งเอื้อประโยชน์ให้บริษัท/สถานประกอบการของตนเองและพรรคพวก

2) มีการจงใจเรียกร้องข่มขู่ หน่วงเหนี่ยว หรือกลั่นแกล้งเพื่อหาประโยชน์ใส่ตน หรือ พวกพ้อง

3) การรับสินบน เพื่อให้การคุ้มครองธุรกิจผิดกฎหมาย

4) การรับ หรือการเรียกเก็บค่าคอมมิชชั่น และส่วยต่าง ๆ

5) การทำสัญญาจ้าง หรือให้สัมปทานเฉพาะผู้ให้การสนับสนุนผู้มีอำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5. ลักษณะการทุจริตในส่วนขององค์การบริหารส่วนตำบล จำแนกเป็น 7 ประเภท ดังนี้

5.1 การทุจริตด้านงบประมาณ การทำบัญชีการจัดซื้อจัดจ้าง และการเงินการคลัง ส่วนใหญ่เกิดจากการละเลยของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่

5.2 สภาพหรือปัญหาที่เกิดจากตัวบุคคล

5.3 สภาพการทุจริตอันเกิดจากช่องว่างของกฎระเบียบและกฎหมาย

5.4 สภาพหรือลักษณะปัญหาของการทุจริตที่เกิดจากการขาดความรู้ความเข้าใจและขาดคุณธรรมจริยธรรม

5.5 สภาพหรือลักษณะปัญหาที่เกิดจากการขาดประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบ

5.6 สภาพหรือลักษณะปัญหาของการทุจริตที่เกิดจากการตรวจสอบขาดความหลากหลาย ในการตรวจสอบจากภาคส่วนต่าง ๆ

5.7 สภาพหรือลักษณะปัญหาของการทุจริตที่เกิดจากอำนาจ บารมีและอิทธิพลท้องถิ่น

6. ปัจจัยที่นำไปสู่การทุจริต

6.1 โอกาสในการทุจริตผู้ที่กระทำความผิดพยายามหาโอกาสเอื้ออำนวยต่อการทุจริต โอกาสที่เอื้ออำนวยต่อการทุจริต ย่อมกระตุ้นให้เกิดการทุจริตได้ง่ายขึ้น ซึ่งโอกาสดังกล่าวเกิดขึ้นจากการบังคับใช้ กฎหมายที่ไม่เข้มแข็ง กฎหมายถูกระเบียบไม่รัดกุม และอำนาจหน้าที่โดยเฉพาะข้าราชการระดับสูงก็เป็นอีก โอกาสหนึ่งที่ทำให้เกิดการทุจริต

6.2 สิ่งจูงใจในการทุจริต ซึ่งอาจจะมาจากความยากจน ความจำเป็นที่ต้องใช้เงิน การติด การพนัน หรือจากความอยากได้อยากมีของตนเองด้วยเหตุนี้จึงเป็นแรงจูงใจให้เจ้าหน้าที่มีแนวโน้มที่จะทำพฤติกรรมทุจริตมากยิ่งขึ้น

6.3 การขาดกลไกในการตรวจสอบความโปร่งใสการทุจริตในปัจจุบันมีรูปแบบที่ซับซ้อนขึ้น โดยเฉพาะการทุจริตในเชิงนโยบายที่ทำให้การทุจริตกลายเป็นความชอบธรรมในสายตาของประชาชน ขาดกลไกการตรวจสอบความโปร่งใสที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงเป็นการยากที่จะเข้าไปตรวจสอบการทุจริต ของบุคคลเหล่านี้

สรุปได้ว่า การทุจริต หมายถึง ความประพฤติชั่ว ถ้าเป็นความประพฤติชั่วทางกายเรียกว่า กายทุจริต ถ้าเป็นความประพฤติชั่วทางวาจา เรียกว่า วาจาทุจริต ถ้าเป็นความประพฤติชั่วทางใจ เรียกว่า มโนทุจริต. ก. โกง เช่น ทุจริตในการสอบ คดโกง ฉ้อโกง ที่มีผลกระทบต่อประชาชนทุกกลุ่มที่ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันทุกภาคของประเทศไทย

2.7 การบูรณาการด้วยหลักพุทธวิธีด้วยหลักธรรม

2.7.1 หลักไตรสิกขา

ท่านพุทธทาสภิกขุกล่าวไว้ในหนังสือ คู่มือมนุษย์ (สนพ.สุภาพใจ, 2549 หน้า 13-44 และ 101-130) ว่า เมื่อมีศีลธรรมดีแล้ว ปัญหายังคงมีเหลืออยู่ว่า คนนั้นยังไม่พ้นทุกข์ ไม่พ้นจากการเบียดเบียนของกิเลส โดยเฉพาะคือ โลภะ โทสะ โมหะ เรื่อง ศีล และ ธรรม ทั้งหมดนี้ มีความมุ่งหมายให้เกิดผลเพียงเป็นอยู่อย่างสงบเรียบร้อยของสังคมทั่วไป และเป็นความผาสุกขั้นต้นๆ อันเป็นวิสัยของปุถุชน มิได้หมายมุ่งพ้นขึ้นไปถึงการดับทุกข์ หรือตัดกิเลสเด็ดขาดสิ้นเชิง จนเป็นพระอริยเจ้า พระพุทธศาสนามีหลักปฏิบัติให้คนไปไกลกว่าเรื่องศีลธรรม ไปไกลจนถึงกับสามารถกำจัดความ

หม่นหมองทุกชนิด ที่เหลือวิสัยที่ศีลธรรมจะกำจัดได้ เช่น ความยุ่งยากใจเป็นส่วนตัว ความทุกข์ในใจ อันเกิดจากการเกิด แก่ เจ็บ ตาย และกิเลสชั้นละเอียด ซึ่งไม่อยู่ในวิสัยที่ศีลธรรมทั้งหลายจะช่วยกำจัดให้ได้ จะพ้นทุกข์ได้ก็ต้องปฏิบัติตามหลัก ไตรสิกขา อันประกอบด้วย ศีล สมาธิ และปัญญา ซึ่งสรุปโดยย่อได้ดังนี้

คำ สิกขา เป็นภาษาบาลี เป็นคำเดียวกับคำ ศึกษา ในภาษาสันสกฤต คำ ศึกษา ในทางธรรม ไม่ได้หมายถึงการเล่าเรียน ท่องตำราความรู้อย่างที่เข้าใจกันในทางโลก แต่หมายถึงการลงมือปฏิบัติที่เป็นการอบรมกาย วาจา ใจ โดยตรง คือ อบรมตนเองให้เปลี่ยนจากลักษณะหนึ่งไปสู่อีกลักษณะหนึ่ง ตามที่เห็นว่าเป็นประโยชน์ยิ่งขึ้นไป

คำ ไตร แปลว่า สาม ไตรสิกขา ประกอบด้วย สิกขา 3 ได้แก่ สีสสิกขา สมาธิสิกขา และปัญญาสิกขา บางทีก็ใช้คำว่า ศีล-สมาธิ-ปัญญา ไตรสิกขานี้มีไว้เพื่อดับทุกข์

สีสสิกขา เป็นสิกขาขั้นแรกสุด สีสสิกขา แปลว่า สิ่งที่ควรศึกษาหรือควรอบรมที่เป็นขั้นศีล แม้จะมีการจำแนกไว้เป็น ศีล 5 ศีล 8 หรือ ศีล 227 และอื่น ๆ อีกเป็นอันมากก็ตาม แต่รวมใจความแล้ว ก็อยู่ตรงที่เป็นการปฏิบัติเพื่อความปรกติสงบเรียบร้อย ปราศจากโทษขั้นต้นๆ ที่เป็นไปทางกายทางวาจา ทั้งที่เกี่ยวกับสังคม หรือส่วนตัว หรือสิ่งของต่าง ๆ ที่จำเป็นแก่การเป็นอยู่ ศีลช่วยให้คนอยู่อย่างผาสุก ไม่มีเรื่องรบกวน แต่อันสงฆ์ที่สำคัญที่สุดของศีลอยู่ที่การเป็นบาปฐานที่งอก ที่เกิด ที่เจริญสมาธิ สีสสิกขาจึงเป็นการตระเตรียมเบื้องต้นให้เป็นผู้อยู่ในโลกด้วยลักษณะที่สะอาดบริสุทธิ์ซึ่งจะส่งเสริมให้เกิดสมาธิในขั้นต่อไปได้ง่าย ถ้ามีเรื่องรบกวนมากก็ยากที่จะเกิดสมาธิ

สมาธิสิกขา เป็นสิกขาขั้นที่ 2 ที่สูงขึ้นไปอีก ได้แก่การที่ผู้นั้นสามารถบังคับจิตใจของตัวเองได้ ในสภาพที่จะใช้ให้เป็นประโยชน์มากที่สุดตามที่ตนต้องการ คำ สมาธิ ที่เข้าใจกันโดยทั่วไป คือ ความตั้งใจมั่นแน่วแน่ เป็นจิตที่สงบ แต่สมาธิโดยสมบูรณ์หมายถึง การทำจิตนั้นให้เหมาะสมแก่การงานของจิต เป็นการฝึกฝนอบรมจิตให้อยู่ในลักษณะที่พร้อม ที่มีสมรรถภาพถึงที่สุดในการที่จะปฏิบัติหน้าที่ทางจิตข้อหลังนี้เป็นความมุ่งหมายอันแท้จริงของสิ่งที่เรียกว่าสมาธิ ดังที่พระพุทธองค์ทรงแสดงลักษณะของจิตด้วยคำอีกคำหนึ่งซึ่งเป็นคำสำคัญที่สุด คือคำว่า กัมมณียะ แปลว่า สมควรแก่การทำงาน คำนี้เป็นคำสุดท้ายที่ทรงแสดงลักษณะของจิตที่เป็นสมาธิ คำว่า สมาธิ แปลว่าจิตตั้งมั่นก็จริง แต่ต้องหมายถึงตั้งมั่นในลักษณะที่พร้อมที่จะปฏิบัติงาน ไม่ใช่ตั้งมั่นในลักษณะที่ไม่ปฏิบัติงานใด ๆ คือสงบนิ่งเฉยอยู่เฉยๆ ผู้ที่พอใจที่จะยึดถือความหมายเป็นความสงบเฉยนั้น ก็เพราะเมื่อจิตเป็นสมาธิสงบเฉย ไม่มีอะไรรบกวนแล้ว ในขณะนั้นย่อมรู้สึกเป็นความสุขอย่างยิ่ง ก็เลยเกิดชอบความสุขชนิดนั้น เลยรักการทำสมาธิในทางนั้น ไม่ได้พอใจสมาธิในลักษณะที่จะปรับปรุงจิตให้เหมาะสมที่จะทำการพิจารณาหรือค้นคว้าสืบไป ด้วยเหตุนี้ นักสมาธิส่วนใหญ่ จึงตกอยู่ภายใต้อำนาจของความสุขอันเกิดจากความสงบของจิต แล้วก็หยุดอยู่เพียงแค่นั้น ไม่สามารถทำสมาธิของตนให้สูงขึ้นไป จนถึงกับเป็นพื้นฐานหรือเป็นบาทฐานของการเจริญปัญญา อันจะทำให้เข้าถึงความดับทุกข์อย่างสิ้นเชิง (พระ

นิพพาน) ได้ มีหน้าซ้ำ ยังจะตกอยู่ในลักษณะของความหลง คือหลงเอาสแห่งความสุขที่เกิดจากสมาธินั้น ทำให้ไม่ก้าวหน้าไปจนถึงปัญญาชนิดที่จะตัดตัณหาหรืออุปาทานได้ สมาธิสิกขานี้ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “จิตตสิกขา” แปลว่า สิ่งที่ต้องศึกษาหรืออบรมในทางจิต

ปัญญาสิกขา เป็นสิกขาขั้นที่ 3 เป็นการฝึกฝนอบรมให้เกิดความรู้ความเข้าใจอันถูกต้องและสมบูรณ์ที่สุด ในสิ่งทั้งหลายทั้งปวงตามที่เป็นจริง คนเราตามปกติรู้อะไรตามที่เข้าใจเอาเอง ไม่ใช่ตามที่เป็นจริง พุทธศาสนาจึงมีระเบียบปฏิบัติที่เรียกว่าปัญญาสิกขา เป็นส่วนสุดท้ายสำหรับจะได้ฝึกฝนอบรมให้เกิดความเห็นแจ้งในสิ่งทั้งหลายทั้งปวงตามที่เป็นจริง “ความเห็นแจ้ง” นี้หมายถึงสิ่งที่บุคคลได้ซึมซาบมาแล้วด้วยการผ่านสิ่งนั้น ๆ มาแล้วด้วยตนเอง หรือมีประสบการณ์ตรงกับสิ่งนั้น ด้วยการพิจารณาจนเกิดเป็นความรู้ลึกในใจขึ้นมาจริง ๆ ไม่ใช่ด้วยเหตุผล คำปัญญาสิกขาในพระพุทธานุญาตจึงไม่ได้หมายถึงปัญญาที่เป็นไปตามอำนาจเหตุผล อย่างที่ใช้กันในวงการการศึกษา การพิจารณาทางปัญญาตามสิกขาข้อนี้จึงจำเป็นต้องใช้สิ่งต่าง ๆ ที่ได้ผ่านมาแล้วแต่หนหลังในชีวิตของเราเองเป็นเครื่องพิจารณา หรืออย่างน้อยที่สุดก็ต้องใช้เรื่องที่มีน้ำหนักมากพอที่จะทำให้จิตใจของเราเกิดความสด สะอาด เบื่อหน่าย คลายกำหนด ในสิ่งที่ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ได้จริง หากใช้หลักเหตุผลมาวินิจฉัยลักษณะที่ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ก็จะได้แต่ “ความเข้าใจ” อยู่แน่นอน คำ ความเข้าใจ จึงต่างจากคำความเห็นแจ้ง ด้วยเหตุนี้ ผู้ที่ปฏิบัติในทางปัญญาตามหลักพระพุทธานุญาตจึงไม่ค่อยใส่ใจเรื่องการใช้เหตุผลมากเหมือนกับการศึกษาในศาสตร์ต่าง ๆ แต่อาศัยความรู้ลึกในใจจริง ๆ ที่เคยมี เคยเป็น เคยผ่านมาแล้วแต่หนหลังเป็นสำคัญ หากแม้จะมีการเทียบเคียงด้วยเหตุผลบ้าง ก็ใช้เหตุผลโดยเอาสิ่งที่ได้ผ่านมาแล้วแต่หนหลังนั้นมาเป็นเหตุผล ไม่ใช่เหตุผลจากการคำนวณทางคณิตศาสตร์ การเห็นแจ้งจึงเป็นปัญญาที่ออกผลแก่จิตใจในขณะนั้น ๆ ไม่ใช่ความรู้ความเข้าใจที่จะต้องเก็บสะสมไว้มาก ๆ เรื่อย ๆ ไป จนกระทั่งลืมนั่น ฟันเพื่อนไปด้วยเหตุผลนั่นเอง คนจึงไม่อาจฟันทุกข์ด้วยลำพังความเข้าใจ จะฟันทุกข์ได้ก็ด้วยความเห็นแจ้งอนึ่ง ปัญญา กับ สมาธิ นั้นสัมพันธ์กัน นั่นคือ สมาธิช่วยให้เกิดปัญญา ขณะเดียวกันปัญญาก็ช่วยให้เกิดสมาธิ

พระมหาจักรพันธ์ จกกวโร (ม.ป.ป.) ได้เขียนบทความเกี่ยวกับไตรสิกขากับการดำเนินชีวิตของชาวพุทธ กล่าวถึงว่า ชาวพุทธส่วนใหญ่รู้ว่ามีอะไรแต่ไม่รู้ว่าปฏิบัติอย่างไรให้ คนไทยส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนาแต่ไม่เข้าใจว่า พระพุทธศาสนาคืออะไร อะไรเป็นคำสอน อะไรเป็นหลักในการปฏิบัติ อะไรเป็นข้อห้าม หรืออาจมีผู้รู้อยู่แต่ก็เป็นส่วนน้อยที่จะเข้าใจว่าพระพุทธศาสนาสอนอะไร และต้องปฏิบัติอย่างไรถึงจะเข้าสู่ภาวะธรรมของพระพุทธเจ้า อันนี้ถือว่าเป็นประเด็นปัญหาที่พระสงฆ์ควรเร่งแก้ไข ซึ่งวันนี้จะเสนอแนวทางในการดำเนินชีวิตตามแบบฉบับไตรสิกขาถือว่าเป็นธรรมมะพื้น ๆ ในการดำเนินชีวิตก็ได้หากเราทุกคนขาดสิ่งเหล่านี้ก็นั่นก็หมายความว่าธรรมข้ออื่นอย่าไปพูดถึงเลย

1. ศิลสิกขาในด้านของศิลปสิกขาคือต้องศึกษาในเรื่องศีล อันได้แก่เจตนาที่จะงดเว้นไม่ละเมิดข้อห้ามด้านกาย ด้านวาจา ให้รักษาความเป็นปกติของความเป็นมนุษย์ผู้ซึ่งมีใจสูง หรือ อาจกล่าวได้ว่าในด้านนี้เป็นการพัฒนาในเรื่องของพฤติกรรม โดยมีส่วนสำคัญที่ควรเน้น คือ

1.1) พฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพหรือโลกแห่งวัตถุ หรืออาจกล่าวว่าเป็นการรู้จักใช้อินทรีย์ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ในการรับรู้โดยไม่เกิดผลเสียหรือเกิดโทษ แต่ให้เกิดผลดี ส่งเสริมคุณภาพชีวิต และการฝึกอินทรีย์ให้มีประสิทธิภาพในการใช้งาน ให้ตาหูเป็น ให้อาตมเป็น ให้อายุเป็น อยู่ในหลักของอินทรีย์สังวร นั่นเอง การเสพ การบริโภคปัจจัย 4 การใช้ประโยชน์จากวัตถุ จากอุปกรณ์ต่าง ๆ รวมทั้งเทคโนโลยีด้วย ปัญญาที่รู้เข้าใจมุ่งคุณค่าที่แท้จริง ให้ได้คุณภาพชีวิต ไม่หลงไปกับคุณค่าเทียมตามค่านิยมที่ผิด ๆ อันเป็นค่านิยมที่ฟุ้งเฟ้อโก้เก๋ ที่ทำให้บริโภคมาก แต่เสียคุณภาพชีวิต เรียบง่าย ๆ ว่า กินเป็น บริโภคเป็น ใช้เป็น เริ่มด้วยการกินพอดี อันเป็นการปฏิบัติตามหลักของโภชนมัตตัญญูตา

1.2) พฤติกรรมที่สัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางสังคมและโลกแห่งชีวิต เช่น การอยู่ร่วมกันในทางสังคม โดยไม่เบียดเบียน ไม่ก่อความทุกข์ความเดือดร้อน หรือก่อเวรภัย แต่รู้จักมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนมนุษย์อย่างช่วยเหลือเกื้อกูล ดำรงตนอยู่ในกรอบของศีล ดำเนินชีวิตตามหลักของศีลให้ความร่วมมือกับการรักษากติกาของสังคม กฎเกณฑ์หรือกฎหมาย ระเบียบ แบบแผน หรือวินัยแม่บทของชุมชนหรือสังคมของตน และวัฒนธรรม รวมทั้งสิ่งที่เรียกว่าจรรยาบรรณต่าง ๆ และรู้จักแบ่งปันการเผื่อแผ่แบ่งปันช่วยเหลือ ตามหลักของการให้ทาน เพื่อช่วยเหลือปลดปล่อยความทุกข์ของเพื่อนมนุษย์ ให้ความสุข และส่งเสริมการสร้างสรรค์ สิ่งที่ดีงาม ตลอดจนการประพฤติก่อกุศลแก่ชีวิตอื่น ๆ ทั้งสัตว์มนุษย์และพืชพันธุ์ เช่น การร่วมสร้างเขตอุทยาน นิเวศสถาน การปลูกสวนป่า สร้างแหล่งต้นน้ำ

1.3) พฤติกรรมที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ การเลี้ยงชีพอย่างมีศิลปวิทยาในวิชาชีพที่ฝึกไว้อย่างดี มีความชำนาญที่จะปฏิบัติให้ได้ผลดีและเป็นสมมาอาชีพ ซึ่งเป็นลักษณะที่สำคัญ คือ ไม่เป็นไปเพื่อความเบียดเบียน ไม่ก่อความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น หรือก่อผลเสียหายแก่สังคม หากแต่เป็นเครื่องแก้ปัญหาของชีวิตและแก้ปัญหาของสังคม มีชีวิตที่เป็นไปเพื่อสร้างสรรค์ ทำให้เกิดประโยชน์ ก่อกุศลที่เอื้อต่อการพัฒนาชีวิตของตน ไม่ทำให้ชีวิตตกต่ำ หรือทำลายคุณค่าของความเป็นมนุษย์ หรือเสื่อมจากคุณความดีในภาวะแห่งตน

2. จิตสิกขาในด้านของจิตสิกขาคือศึกษาในเรื่องจิต เรียนรู้เรื่องจิต ให้เข้าใจธรรมชาติของจิต การทำงานของจิต รู้วิธีการพัฒนาจิต เพื่อให้สงบตั้งมั่น เป็นสมาธิพร้อมที่จะทำกิจหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ ในด้านการพัฒนาจิต หรือที่เรียกว่าสมาธิ แยกได้ดังนี้

2.1) ด้านคุณภาพจิต ได้แก่คุณธรรมความดีงามต่าง ๆ เช่น เมตตา กรุณา กตัญญูกตเวที การระ หิริโอตตปละ ฯ ซึ่งหล่อเลี้ยงจิตใจให้เจริญองงาม และเป็นพื้นฐานของพฤติกรรมที่ดีงาม

2.2) ด้านสมรรถภาพจิต ได้แก่ความสามารถของจิต ที่เข้มแข็ง มั่นคงหรือความมีประสิทธิภาพของจิต เช่น มีฉันทะ ความใฝ่รู้ใฝ่ดีงาม ใฝ่กระทำ จิตมีความเพียร ความขยัน ความ

อดทน มีความระลึกได้ รู้ตัวทั่วพร้อมเท่าทัน ตื่นตัวอยู่เสมอ สามารถควบคุมตัวเองได้ มีความตั้งมั่น แน่วแน่ ใส สงบ เป็นสมาธิ รวมไปถึงความไม่ประมาท ที่จะทำให้ง้าวหน้ามั่นคงในพฤติกรรมที่ดีงาม หรือตั้งมั่นในความดีงามและพร้อมที่จะใช้ปัญญาในการใช้ชีวิตและประกอบกิจการหน้าที่

2.3) ด้านสุขภาพจิต ได้แก่สภาพจิตที่ปราศจากความขุ่นมัวเศร้าหมอง เราร้อน หากแต่ มีความสดชื่น เอิบอím ร่าเริง เบิกบาน ผ่อนคลาย ผ่องใส เป็นสุข ซึ่งจะส่งผลต่อสุขภาพกาย และทำให้ พฤติกรรมที่ดีงามมีความมั่นคง สอดคล้องกลมกลืน หรืออยู่ในภาวะที่สมดุล

3. ปัญญาสิกขาในด้านปัญญาสิกขา คือศึกษาในเรื่องปัญญา พัฒนาด้านปัญญา ในการ พัฒนาด้านปัญญานี้จะมีการพัฒนาอยู่หลายระดับ เช่น

3.1) ความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่ได้ยินได้ฟังมา หรือที่เล่าเรียนมาและรับการถ่ายทอด ศิลปะวิทยาการ ตลอดจนข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2) การรับรู้ประสบการณ์และเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ อย่างถูกต้องตามเป็นจริง ไม่บิดเบือน หรืออคติด้วยความรัก ความซิง และเพราะความกลัว

3.3) การคิดพิจารณาพิจารณาวิจย้อย่างมีวิจารณ์ญาณ ด้วยการใช้ปัญญาที่บริสุทธิ์อิสระ ไม่ถูกกิเลส เช่น ความอยากได้ผลประโยชน์ และความเกลียดชังเข้าครอบงำ

3.4) การรู้จักมอง รู้จักคิด มีหลักการคิด มีวิธีคิดที่จะเข้าถึงความจริง และได้ คุณประโยชน์ มีโยนิโสมนสิการ อย่างที่เรียกว่ามองเป็น คิดเป็น เช่น รู้จักวิเคราะห์ แยกแยะ สืบสาว หาเหตุปัจจัยของสิ่งเกิดขึ้น ดำรงตั้งอยู่และแปรเปลี่ยนสภาวะไป

3.5) การรู้จักจัดการ ดำเนินการ ทำกิจให้สำเร็จ ฉลาดในวิธีการที่จะนำไปสู่จุดหมาย

3.6) มีความสามารถในการแสวงหา เลือกคัดจัดสรรประมวลความรู้ คิดได้ชัดเจน และสามารถนำความรู้ที่มีอยู่มาเชื่อมโยงมสร้างเป็นเครือข่ายความรู้และสร้างเป็นความรู้ความคิดใหม่เพื่อ ใช้ในการแก้ปัญหาและสร้างสรรค์

3.7) มีความรู้แจ้งเข้าถึงความจริงของโลกและชีวิต รู้เท่าทันกับธรรมดา หรือกับ ธรรมชาติทั้งหลาย ที่ทำให้วางใจถูกต้องต่อทุกสิ่งทุกอย่าง สามารถแก้ปัญหาชีวิต ขจัดความทุกข์ใน จิตใจของตนเองได้ หลุดพ้นจากความยึดติดในสิ่งทั้งหลาย จิตไม่ถูกบีบคั้นครอบงำกระทบกระทั่งด้วย ความผันผวนปรวนแปรของสิ่งต่าง ๆ หลุดพ้นเป็นอิสระ อยู่เหนือกระแสโลก

หากกล่าวโดยสรุปแล้ว ปัญญา 2 ด้านที่สำคัญ คือปัญญาเข้าถึงความจริงแห่งธรรมดาของ ธรรมชาติและปัญญาที่สามารถใช้ความรู้ นั้น จัดตั้งวางระบบแบบแผนของการดำเนินชีวิตได้ และ สังคมของมนุษย์ได้ประโยชน์สูงสุดจากความจริงนั้น (พระธรรมปิฎก, ป.อ. ปยุตโต. 2539, หน้า 121)

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วเราจะเห็นได้ว่า หน้าที่โดยตรงของการศึกษานั้นเป็นตัวแก้ปัญหา ถ้าการศึกษาผิดพลาด กลายเป็นตัวก่อปัญหา เราก็ต้องมาแก้ไขปัญหาที่ตัวการศึกษา เพื่อให้ได้ การศึกษาที่ถูกต้อง ให้เป็นการศึกษาที่แท้จริงที่จะเป็นตัวแก้ปัญหา (พระธรรมปิฎก, ป.อ. ปยุตโต.

2542, หน้า 4) ยิงตอนนี ทางกระทรวงศึกษาธิการได้มอบหมายให้มหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่ง เป็นผู้จัดทำหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา เพื่อใช้สอนวิชาพระพุทธศาสนา ในหลักสูตรการศึกษาของชาติ และจัดเนื้อหาวิชาพระพุทธศาสนาเข้าสอนบูรณาการใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ (8 กลุ่มวิชา) ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือจาก ประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง มัธยมศึกษาปีที่ 6 เราเคยท้วงติงเขาพอเอาเข้าจริง ๆ เรามีความสามารถทำได้หรือไม่ งานนี้กำลังท้าทายมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่ง อยู่ในขณะนี้

การให้การอบรม การสอน การเผยแผ่เป็นหน้าที่หลักของพระสงฆ์ที่สำคัญ ที่พระสงฆ์ปฏิบัติมาเป็นปกติอยู่แล้ว ทั้งที่เรียกว่าการเทศน์ แสดงธรรม หรือการปาฐกถาก็ตาม ซึ่งประชาชนทั่วไปให้ความเคารพและสนใจที่จะฟังสาระที่พระสงฆ์เป็นผู้ให้อยู่แล้ว และนับเป็นการศึกษาที่เข้าถึงประชาชนชาวบ้านได้อย่างกว้างขวาง ส่วนในเนื้อหาสาระที่พระสงฆ์ให้แก่ประชาชนจะแตกต่างกันตามโอกาสและวาระต่าง ๆ แต่สิ่งที่เป็นธรรมะหรือคำสอนที่เป็นพระพุทธศาสนาที่นับได้ว่าเป็นสาระในพระพุทธศาสนานั้น เป็นเนื้อหาที่เป็นความจริงที่มีอยู่ที่เกิดขึ้นเป็นปกติ เพราะแท้ที่จริงแล้ว คำว่า "ธรรม" นั้นก็คือ "ธรรมชาติ" นั่นเอง (วินัย วีระพัฒนานนท์ 2538, หน้า 168)

บทบาทด้านการเผยแผ่ที่เป็นปกติจนประชาชนมองเป็นวิถีชีวิตหรือเป็นกิจวัตรของพระสงฆ์ ก็คือการแสดงธรรมในวันพระ ในเทศกาลวันสำคัญ พระสงฆ์ได้โอกาสในการแสดงธรรมการเผยแผ่ธรรมอยู่เป็นปกติ และในรูปแบบที่ไม่เป็นรูปแบบ กล่าวคืออาจจะใช้วิธีการพูดคุยสนทนาในโอกาสพบปะจะเป็นการเผยแผ่โดยไม่เป็นกิจลักษณะ แต่ก็แฝงด้วยให้ข้อคิดทางธรรม หรือในโอกาสที่ประชาชนมาทำบุญวันเกิดแล้วขอพรจากพระสงฆ์ มาถวายสังฆทานแล้วพระสงฆ์ก็ให้พร ในช่วงเวลาสั้น ๆ เป็นการสอนโดยที่ผู้รับไม่รู้ตัวถูกสอน แต่ได้ซึมซับเอาคำสอน เอาศีลธรรม ได้เกิดการเรียนรู้พระธรรมคำสอน หากพระสงฆ์สำนึกตระหนักในบทบาทเหล่านี้อย่างจริงจัง พระสงฆ์จะมีโอกาสในการเผยแผ่ธรรมและได้เข้าถึงประชาชนโดยไม่ยากเลย และไม่ต้องรอเทศกาลสำคัญใด ๆ ทั้งสิ้น ในความเห็นส่วนตัวแล้วรูปแบบโอกาสใดไม่สำคัญ แต่ประเด็นสำคัญอยู่ที่ผู้ฟังเกิดการเรียนรู้ (Learning) จุดที่ต้องการคือให้ผู้ฟังได้เกิดการเรียนรู้จะให้ใครเป็นศูนย์กลางก็แล้วแต่อยากจะทำด้วยว่าขอให้การเรียนรู้เป็นศูนย์กลาง (Learning Center) อันเป็นจุดที่ต้องการให้เกิดกับผู้ฟัง ที่จะเป็นจุดเปลี่ยนแห่งพฤติกรรมของคน ที่จะเปลี่ยนไปในทิศทางใด ให้เขาเรียนรู้ในด้านใด อันเป็นการกำหนดทิศทางในการดำเนินชีวิตของตัวเอง

2.6.2 กระบวนการพัฒนาเยาวชนตามหลักไตรสิกขา

การจัดกิจกรรมอย่างหลากหลาย ต่อเนื่อง เป็นวิถีชีวิต เพื่อให้เยาวชนรู้จักคิด มีการฝึกปฏิบัติเสมอ ๆ ทั้งด้านความประพฤติ (ศีล) จิตใจ (สมาธิ) และปัญญา (ปัญญา) เพื่อให้เกิดการพัฒนาทั้ง 3 ด้าน ไปพร้อม ๆ กัน

หลักคิด : กระบวนการพัฒนาในด้านความประพฤติ (ศีล) จิตใจ (สมาธิ) และปัญญา (ปัญญา) เพื่อความเจริญงอกงามในทุกขั้นตอนของชีวิตโดยเฉพาะอย่างยิ่งการกิน อยู่ ดู ฟัง ใน

ชีวิตประจำวันที่มีสติสัมปชัญญะคอยกำกับ เพื่อให้เยาวชนพัฒนาตนจนเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคม และสิ่งแวดล้อมให้เจริญสืบต่อไป และเนื่องจากพุทธศาสนามีหลักการพัฒนามนุษย์ทุกคนมีศักยภาพที่จะฝึกฝนและพัฒนาได้ ประกอบกับวิเคราะห์เยาวชนว่ามีสติปัญญา อุบิสัย ความพร้อม และภูมิหลังที่แตกต่างกัน การพัฒนาจึงเน้นที่ตัวเยาวชนแต่ละคนเป็นสำคัญ

ด้านการเกื้อกูลสัมพันธ์พุทธวิธีกับชุมชนหมู่บ้าน วัด

หลักการ : โรงเรียนกับชุมชนซึ่งประกอบด้วยบ้าน วัด และสถาบันอื่น ๆ ในชุมชน มีความเป็นกัลยาณมิตรต่อกัน เกื้อกูลร่วมมือกันและกันในการพัฒนาเยาวชน และพัฒนาชุมชนสังคมในวิถีแห่งพุทธธรรม เพื่อประโยชน์สุขร่วมกัน

หลักคิด : การพัฒนาตนเป็นที่ยอมรับศรัทธาของชุมชน เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา จัดระดมสรรพกำลังลักษณะต่าง ๆ อย่างหลากหลายในการพัฒนางานทุกด้านของโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาเยาวชน บริการวิชาการ อาคารสถานที่ ร่วมมือสนับสนุนกับชุมชน ในการพัฒนาภูมิธรรม ภูมิปัญญา คุณธรรมจริยธรรม และกิจกรรมสัมาอาชีวะต่าง ๆ เป็นต้น แก่ชุมชน สังคม ด้วยเมตตาธรรมและด้วยความเป็นกัลยาณมิตร เพื่อให้เกิดความเจริญงอกงามและสันติสุข

1. โรงเรียน บ้าน วัด ชุมชน ดำเนินกิจกรรมร่วมกัน ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และวันตามประเพณี เช่น กิจกรรมหล่อเทียนพรรษา การทอดกฐินทอดผ้าป่า กิจกรรมวันพ่อวันแม่ ฯลฯ

2. โรงเรียนนำเยาวชนร่วมกิจกรรมของวัดและชุมชน เช่น กิจกรรมทำความสะอาดวัด ซึ่งอาจจัดในช่วงกิจกรรมพัฒนาเยาวชน หรือกิจกรรมช่วยเหลือสังคมอื่น ๆ เช่น นำอาหารไปเลี้ยงคนชราที่บ้านพักคนชรา หรือบ้านเด็กกำพร้า ฯลฯ

3. โรงเรียนต้องเป็นโรงเรียนของชุมชนโดยเปิดโรงเรียนต้อนรับผู้ปกครอง และชุมชนตลอดเวลา (Open House) เพื่อให้ผู้ปกครองได้มีโอกาสเสนอข้อคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการกิจต่าง ๆ เช่น ดูแลความสะอาดของโรงอาหาร ดำเนินการเชิญภูมิปัญญาทางพระพุทธศาสนา ภูมิปัญญาท้องถิ่น มาช่วยโรงเรียนในการจัดการเรียนรู้ เป็นต้น

4. เปิดห้องสมุดเพื่อให้ชุมชนใช้บริการได้ในวันหยุด รวมทั้งสนามกีฬา หอประชุม ฯลฯ

5. เป็นศูนย์กลางของชุมชนในด้านวิชาการ วิชาชีพ เช่น จัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในเรื่องอาชีพพิเศษต่าง ๆ จัดร้านค้าของโรงเรียนเพื่อให้ผู้ปกครองนำผลิตผลทางการเกษตร ผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ มาขาย โดยเยาวชนเป็นผู้ดูแลกิจการ

6. ร่วมกับวัดในชุมชนจัดการเรียนธรรมศึกษา กิจกรรมทางด้านศาสนาต่าง ๆ เช่น เชิญพระสงฆ์มาแสดงพระธรรมเทศนา เชิญวิทยากรมาให้ความรู้แก่เยาวชนในเรื่องต่าง ๆ ในวันหยุดจัดทัศนศึกษาทางธรรม เป็นต้น

7. จัดกิจกรรมเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน บ้าน วัด ชุมชน เช่น จัดการแข่งขันกีฬา จัดกิจกรรมปัจฉิมนิเทศโดยเชิญผู้ปกครองมาร่วมนำอาหารมารับประทานร่วมกัน จัดค่ายครอบครัว

8. เสริมความเข้มแข็งของระบบดูแลช่วยเหลือเยาวชน เช่น การเยี่ยมบ้านเยาวชน ช่วยเหลือเยาวชนแก้ไขปัญหาคอรัว ฯลฯ

9. ประชาสัมพันธ์ผลงานของโรงเรียนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น จัดทำหนังสือพิมพ์โรงเรียน วารสาร เผยแพร่แก่ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า ชุมชน ฯลฯ

10. ยกย่องเชิดชูเกียรติของผู้กระทำความดีทั้ง ครู อาจารย์ เยาวชน บุคลากรของโรงเรียน และบุคคลในชุมชน เพื่อให้เป็นตัวอย่างแก่บุคคลทั่วไป เพื่อให้วิถีพุทธเป็นวิถีชีวิตของคนทั้งชุมชน

สรุปได้ว่า การบูรณาการหลักธรรมไตรสิกขาเพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหาคอรัวทะเลาะวิวาทของเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักธรรมไตรสิกขา ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง มีประเด็นสำคัญประกอบด้วย

(1) ศีล เป็นเรื่องของการฝึกฝนในด้านของความประพฤติ เครื่องมือที่ใช้ในการฝึกฝนเรื่องศีล คือ วินัยเพราะวินัยเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการเรียนรู้หรือการศึกษาและการพัฒนามนุษย์ วินัยจะจัดระเบียบความเป็นอยู่ การดำเนินชีวิตและการอยู่ร่วมกันในสังคม ดังนั้น ศีลจึงเป็นการฝึกฝนให้คนคุ้นกับพฤติกรรมที่ดีที่พึงประสงค์ อีกทั้งยังเป็นการจัดระเบียบระบบทั้งหลายทั้งปวงที่ดีให้กับสังคมมนุษย์

(2) สมาธิ เป็นเรื่องของการฝึกฝนในด้านของจิตใจเป็นการพัฒนาคุณสมบัติต่าง ๆ ของจิตทั้งทางด้านคุณธรรมเช่น ความเมตตากรุณา ทางด้านความสามารถของจิตเช่น ความแน่วแน่มั่นคง มีสติ และในด้านของความสุขเช่น ความเบิกบานใจ ความอิ่มใจ ความสดชื่นผ่องใส ทำให้สมรรถภาพทางจิต สุขภาพของจิตประณีตขึ้น

(3) ปัญญา เป็นเรื่องของการพัฒนาในด้านการเรียนรู้ตามความเป็นจริง ซึ่งเริ่มตั้งแต่ความเชื่อ ความรู้ความเห็น ความเข้าใจ วินิจฉัยไตร่ตรองตามเหตุตามปัจจัยปัญญาจะเน้นการเรียนรู้ตามความจริงที่เป็นสากลของสิ่งทั้งปวง รู้เห็นตามที่เป็นจริง จนถึงขั้นรู้เท่าทันธรรมดาของโลกละชีวิตสามารถทำให้ใจเป็นอิสระ ปลอดปัญหาไร้ทุกข์ ปัญญาจะทำให้จิตเป็น “จิตที่เพียงพอ” โดยสมบูรณ์

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การนำหลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา มาบูรณาการใช้ในการดำเนินชีวิตของตนเอง จะทำให้การดำเนินชีวิตของตนเองนั้นมีความสุข ในการระวัง และยับยั้งความคิดของตนเองไม่ทำให้เกิดปัญหา ไม่ว่าความโกรธเป็นอารมณ์รุนแรงที่เกิดขึ้นเมื่อเรารู้สึกหงุดหงิด ไม่พอใจ เจ็บปวด หรือผิดหวัง แม้ความโกรธเป็นอารมณ์ปกติที่พบได้ทุกคน เพื่อมีด้านคอรัว ด้านสังคม และประเทศชาติต่อไป

2.6.3 หลักขรรวาสธรรม 4

หลักธรรมที่ก่อให้เกิดสวัสดิการสังคมตามคตินิพุทธศาสนาเถรวาท ด้านการดำเนินชีวิตของพุทธศาสนิกชนนั้นมีมากมายแต่หลักธรรมที่ถือว่า เป็นพื้นฐานหลักนั้น หลักธรรมดังกล่าวนี้ ได้นั้นหนักในทาง

ประเพณีปฏิบัติ ศีลธรรมในพระพุทธศาสนาเป็นพื้นฐานที่มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของชาวพุทธศาสนิกชนเป็นอย่างมากหรือที่เรียกว่าเป็นหลักสำคัญ

ฆราวาสธรรม ประกอบด้วย 2 คำ คือ ฆราวาส แปลว่า ผู้ดำเนินชีวิตในทางโลก, ผู้ครองเรือน ธรรม แปลว่า ความถูกต้อง, ความดีงาม, นิสยที่ติงาม, คุณสมบัติ, ข้อปฏิบัติ

ฆราวาสธรรม แปลว่า คุณสมบัติของผู้ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตทางโลก

ฆราวาสธรรม เป็นหลักธรรมคำสอน ของพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า คุณธรรมสี่ประการนี้ ถ้าแต่ละคนพยายามปลูกฝัง และบำรุงให้เจริญงอกงามโดยทั่วกันแล้ว จะช่วยให้ประเทศชาติบังเกิดความสุขความร่มเย็น และมีโอกาสที่จะปรับปรุงพัฒนา ให้มั่นคงก้าวหน้าต่อไปได้ดังประสงค์ คุณธรรมสี่ดังกล่าว ก็คือ ข้อปฏิบัติธรรมโดยตรงของคฤหัสถ์ทั้งหลาย ของผู้ครองเรือนทั้งหลาย ที่เรียกว่า ฆราวาสธรรม 4 ประการ

ฆราวาสธรรม คือ หลักธรรมสำหรับผู้ครองเรือน ที่จำเป็นต้องมีอยู่ประจำ เพื่อเสริมให้มีความสุขยิ่งขึ้น พระพุทธองค์ได้ตรัสกะยักข์ ชื่ออาฬวกะ ปรากฏอยู่ในอาฬวกสูตร มี 4 ประการ คือ

- 1) **สัจจะ** แปลว่า จริง ตรง แท้
- 2) **ทมะ** แปลว่า ฝึกตน ข่มจิต และรักษาใจ
- 3) **ขันติ** แปลว่า ออดทน
- 4) **จาคะ** แปลว่า เสียสละ

ฆราวาสธรรม หมายถึง คุณสมบัติของผู้ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตทางโลก หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ คนที่จะยืนหยัดผ่านอุปสรรคต่าง ๆ ในโลกนี้ไปจนกระทั่งพบความสำเร็จได้นั้น เขาต้องสร้าง “ฆราวาสธรรม” ให้เป็นคุณสมบัติขั้นพื้นฐานประจำตนก่อนนั่นเอง เพราะฉะนั้น ความหมายที่แท้จริงของ ฆราวาสธรรม คือ คุณสมบัติของผู้ที่สามารถสร้างเกียรติยศ สร้างปัญญา สร้างทรัพย์สมบัติ และสร้างหมู่ญาติมิตรให้เกิดขึ้นได้สำเร็จด้วยกำลังความเพียรของตน ประกอบด้วยธรรมะ 4 ประการ คือ

1) **สัจจะ** หมายถึง ความซื่อตรงจริงใจ พุดจริงทำจริง ผู้ที่มีสัจจะนั้นจะเป็นหลักประกันแห่งเกียรติคุณ มีคนเชื่อถือ และเป็นที่ไว้วางใจของทุกคน

2) **ทมะ** หมายถึง การฝึกฝนตนเอง ควบคุมจิตใจด้วยการใช้ปัญญา จะทำให้ชีวิตก้าวหน้า ประสบความสำเร็จ ทำอะไรเกิดความผิดพลาดน้อยมาก

3) **ขันติ** หมายถึง ความอดทนอดกลั้น เช่น ความอดทนต่อความยากลำบาก ความอดทนต่อความเจ็บปวด ความอดทนต่อความโกรธความผูกพยาบาท ความอดทนต่ออำนาจกิเลส เป็นต้น ผู้ที่มีขันตินั้นจะเป็นเครื่องประกันฐานะทางสังคมได้อย่างดี และจะเป็นผู้ที่มีความอดทนไม่เกิดความท้อแท้โดยง่าย

4) จาคะ หมายถึง ความเสียสละ ความแบ่งปัน การมีน้ำใจ เสียสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม ผู้ที่มีจาคะนั้นจะเป็นเครื่องเสริมสร้างไมตรีให้เกิดความสัมพันธ์อันดีในสังคมได้

ธรรม 4 ประการนี้มุ่งหมายให้ใช้ทั่วไปในชีวิตการครองเรือนทั้งหมด โดยยึดถือเป็นคุณธรรมพื้นฐานของจิตใจ ในการที่จะสร้างความสัมพันธ์อันดีงามกับคนทั้งหลายที่จะอยู่ร่วม หรือติดต่อเกี่ยวข้องกันเพื่อประโยชน์สุขทั้งแก่ชีวิตของตนเอง และแก่ชีวิตของคนอื่น ๆ ในสังคม

ฆราวาสธรรม 4 ซึ่งหมายถึง ธรรมะสำหรับความเป็นฆราวาสที่ดี เป็นประชาชนที่ดีหรือเป็นผู้ร่วมงานที่ดี ซึ่งมีอยู่ 4 ข้อด้วยกันคือ

1) **สัจจะ** แปลว่า ความสัตย์ ความซื่อ ถ้าย้ายความตามศัพท์แยกได้ 3 ลักษณะคือ มีความจริง ความตรง และความแท้ จริง คือ ไม่เล่น ตรง คือ ความประพฤติทางกาย วาจา ตรงไม่บิดพลิ้ว ไม่บ้ายเบี่ยง แท้ คือ ไม่เหลวไหล แต่ถ้าในทางปฏิบัติสัจจะ คือ ความรับผิดชอบ หมายความว่า ถ้าจะทำอะไรแล้ว ต้องตั้งใจทำจริง ทำอย่างสุดความสามารถให้เป็นผลสำเร็จ การที่ใครจะสามารถสร้างตัวขึ้นมาได้นั้น ต้องมีสัจจะเป็นพื้นฐาน เพราะคนที่มีสัจจะเป็นพื้นฐานจะมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ทำทุกอย่าง ไม่ปล่อยผ่านกับสิ่งที่ได้รับมา จะทำทุกสิ่ง ที่มาถึงมืออย่างสุดกำลัง และเต็มความสามารถ

ลักษณะของสัจจะ มีด้วยกัน 5 ประการ คือ

ประการที่ 1 สัจจะต่อความดี ก็คือ การประพฤติตนเป็นคนเที่ยงแท้ มั่นคงต่อความดีไม่หันเหไปในทางชั่ว ไม่ว่าจะตกอยู่ในสถานการณ์เช่นไร ในทางปฏิบัติ การจะมีสัจจะต่อความดีได้นั้น ต้องคิดให้เห็นถึงคุณค่าความดีได้อย่างแจ่มแจ้ง และเห็นโทษของความชั่วได้ชัดเจน พยายามรักษาความดีในตนไว้ ถ้าเป็นฆราวาสก็ต้องละ กรรมกิเลส 4, อคติ 4, อบายมุข 6 และต้องปรับความเห็นของตนให้ถูก ให้เป็นสัมมาทิฐิให้ได้ หากเป็นพระก็ต้องรักษาสิกขาวิสัย สืบทอดพระพุทธศาสนา หากเป็นฆราวาส ก็ต้องทำมาหากินตั้งตนให้ได้ สร้างหลักฐานให้กับวงศ์ตระกูล ใครจะอยู่ในหน้าที่อะไรก็ต้องพยายามหาดีของตนให้ได้ หากหาได้นอกทางเสียแล้วก็จะเสียความจริงต่อความดี

ประการที่ 2 สัจจะต่อหน้าที่ คือ การที่ใครก็ตามที่เกิดมามีหน้าที่ติดตัวมาด้วยกันทั้งนั้น ดังนั้น จึงควรมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน ใครเป็นสามีก็รับผิดชอบต่อหน้าที่สามี เลี้ยงครอบครัวให้ดี ไม่ปันใจให้หญิงอื่น จริงใจกับภรรยา ใครเป็นภรรยาก็จริงใจต่อหน้าที่ของภรรยา ดูแลการทำงานในบ้านให้เรียบร้อย ไม่เที่ยวเตร่ ไม่เล่นการพนันเผาผลาญทรัพย์ เป็นลูกก็ต้องมีความรับผิดชอบต่อว่า เราเป็นลูกมีหน้าที่รักษาวงศ์ตระกูลให้ดี ถ้าพ่อแม่แก่เฒ่า ก็ต้องเลี้ยงดูท่าน ทหารก็จริงใจลงไปในหน้าที่ทหาร เป็นตำรวจก็รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตำรวจ ไม่ว่าใครจะเป็นอะไร ก็ทุ่มไปกับหน้าที่ของตัวเองให้เต็มที่ หากทำเช่นนี้ได้จึงเรียกว่า มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่

ประการที่ 3 สัจจะต่อการทำงาน ก็คือการตั้งสัจจะลงไปในงาน หมายถึงการทำงานนั้นต้องทำจริง ไม่ทำเหาะๆ แหะๆ หรือทำเล่นๆ ดังนั้น เมื่อมีหน้าที่แล้วก็ย่อมมีงานตามมา สามีก็มีงานของสามี คือนานาเลี้ยงครอบครัว เป็นภรรยาก็มีงานของภรรยา เป็นลูกก็มีงานของลูก เป็นพระก็มี

งานของพระ จะเป็นอะไรก็มี หน้าที่และมีงานตามมา ยิ่งอายุมาก หน้าที่ก็ยิ่งมากเป็นเงาตามตัว เมื่อหน้าที่มาก งานก็มากด้วยเช่นกัน คนที่ไม่จริงต่อการงาน มีอยู่ 3 ประเภทด้วยกัน คือ

พวก “ทูลจริต” คือ พวกที่ทำงานเสีย

พวก “ลิลิ” คือ พวกที่ทำงานเลาะแหละ

พวก “อากุล” คือ พวกที่ทำงานคั่งค้าง

หากทำอย่างนี้จะเสียสัจจะต่อการงาน วิธีแก้ก็คือ ทำให้ดี ทำให้เคร่งครัด ทำให้เสร็จสิ้น หากทำได้ก็จะกลายเป็นสัจจะต่อการงานอีกประการหนึ่ง เรามักได้ยินคำพังเพยว่า “เรือล่มเมื่อจอด” คำนี้ใช้กับผู้ที่เคยทำดีมาแล้ว แต่ประมาทเมื่อปลายมือ เพราะไม่ตั้งใจทำให้ดีที่สุดหรือทำสักแต่ว่าทำ เพราะฉะนั้น เมื่อทำความดีแล้ว ต้องทำให้ดีพร้อม จนใคร ๆ ก็ทำให้ดีกว่านี้ไม่ได้อีกแล้ว คือ ต้องทำงานขั้นนั้นให้สำเร็จให้ได้และให้ดีที่สุด นี่คือการรับผิดชอบของคนที่มีสัจจะต่อการงาน

ประการที่ 4 สัจจะต่อวาจา

สัจจะต่อวาจา คือ จริงต่อวาจา นั่นก็คือคำพูดของเราเอง ไม่ว่าจะเป็นการพูดด้วยปาก หรือการเขียน ตลอดจนการแสดงอาการที่เป็นการปฏิบัติต่อผู้อื่นก็ตาม จัดอยู่ในเรื่องของวาจาได้ สัจจะต่อวาจามีอยู่ด้วยกัน 2 ประเภท คือ

ประเภทที่ 1 พูดอย่างไรทำอย่างนั้น คือ เมื่อพูดออกไปแล้วก็ต้องพยายามทำให้ได้จริงตามที่พูด

ประเภทที่ 2 ทำอย่างไรพูดอย่างนั้น คือ การพูดคำจริง เมื่อเราทำอะไรลงไปก็พูดไปตามนั้น การกระทำต้องตรงกับคำพูดของตัวเองเสมอ

ประการที่ 5 สัจจะต่อบุคคล

สัจจะต่อบุคคล คือ ต้องจริงต่อบุคคล ในที่นี้คือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตัวเราจริงต่อบุคคลนั้น หมายถึง การเป็นผู้ที่ประพฤติต่อคนอื่นอย่างสม่ำเสมอ ไม่กลับกลอก และความจริงต่อบุคคลจะเกิดขึ้นได้นั้น ต้องอาศัยความจริงใจต่อกัน ถ้าเราอยากให้คนอื่นเขาจริงใจต่อเรา เราก็ต้องให้ความจริงกับเขาด้วยคนเรามักชอบบ่นว่า “ผมนะไม่มีเพื่อนจริงสักคน” ความจริงแล้ว ตัวเองต่างหากที่ไม่จริงกับเขาก่อน แล้วเขาจะมาจริงใจกับเราได้อย่างไร เวลาคบกับใครก็บอกเขาว่า “มีธุระเดือดร้อนอะไรละก็ บอกนะ จะช่วยเต็มที่” แต่พอเขาจะมาพึ่งพาให้ช่วยเหลือ กลับบิดพลิ้ว สารพัดจะหาเหตุผลมาอ้างมาแก้ตัว อย่างนี้ก็ไม่มีความจริงใจด้วย

สรุปความได้ว่า คนที่มีสัจจะคือคนที่ทำอะไรทุ่มสุดตัว จะทำงานชิ้นใดก็ทุ่มทำให้ดีที่สุด คบใครก็คบกันจริง ๆ ไม่ใช่ต่อหน้าสรสเรีญลับหลังนินทา ถ้าจะคบก็คือคบ ถ้าไม่คบก็ตัดบัญชี กันไปเลย ผีกทุ่มหมดตัวอย่างนี้ ไม่ช้าก็จะได้เหมือนพระสัมมาสัมพุทธเจ้าของเรา วันที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ พอนั่งสมาธิคุ้ยบัลลังก์แล้ว ก็ทรงตั้งสัจจะอธิษฐานทุ่มชีวิตเลยว่า แม่เลือดเนื้อในร่างกายจะแห้งเหือด

หายไป เหลือแต่หนัง เอ็นกระดูก ก็ตามที่ หากยังไม่บรรลุสัมมาสัมโพธิญาณแล้ว เราจะไม่ยอมลุกขึ้นเป็นอันขาด พระบรมศาสดาของเรา ทุ้มสุดตัวอย่างนี้ เราเป็นลูกศิษย์ท่านต้องทำตาม

2) ทมะ

ทมะ แปลว่า การรู้จักข่มจิตข่มใจตนเอง ทมะ หมายถึง ความรักในการฝึกฝนตนเอง ความกระตือรือร้นในการเคี่ยวเข็ญฝึกฝนตนเอง อย่างไม่มีข้อแม้เงื่อนไข เพื่อให้ตนเองมีทั้งความรู้ความสามารถ และความดีเพิ่มพูนมากขึ้นทุกวัน เกิดเป็นคนต้องหมั่นปรับปรุงตนเองอยู่เรื่อยไป อยู่อยู่กับที่ ขณะที่คนอื่นเขาวิ่งบ้าง เติบโตบ้าง แม้ที่สุดกำลังคลานอยู่ ถ้าเรามัวนอนหลับ ก็เท่ากับเรากำลังถอยหลัง เรื่องฝึกตัวเป็นสิ่งสำคัญ ใครที่มีผู้ได้บังคับบัญชามาก ไม่ว่าจะป็นตำรวจ ทหาร ข้าราชการ พ่อค้าอะไรก็ตาม หากไม่ฝึกตัว ไปไม่รอด นอกจากต้องฝึกทางด้านวิชาการตลอดแล้ว ยังต้องฝึกแก่นิสัยใจคอตัวเองอีกด้วย ฝึกแก่นิสัยตัวเองคือ ฝึกตัวด้านคุณธรรมนั่นเอง เพราะการที่เราฝึกแก่นิสัยที่ไม่ดีของตนเอง จะทำให้เรามีความพร้อมที่จะยอมรับการอบรมสั่งสอน จากคนอื่น ๆ ซึ่งจะเป็นทางมาแห่งปัญญาที่สำคัญ ทมะ แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ

ทันตอกิเลส หมายถึง รู้เท่าทันกิเลสภายในตัวของเรา รู้ว่าอะไร คือสิ่งที่จำเป็นสำหรับชีวิต อะไรคือสิ่งฟุ่มเฟือย สิ่งไร้สาระ ไม่เกิดประโยชน์ เพราะการที่เราทันตอกิเลสนั้น เราจะรู้จักยับยั้งไม่ให้หลงไปกระทำในสิ่งที่ไม่ดี

ทันคน หมายถึง รู้เท่าทันคนที่เราต้องติดต่อ คบค้าสมาคม เพื่อรู้เท่าทันความคิดของเขาว่า จะส่งผลดีหรือไม่ดีต่อตัวของเราหรือหน้าที่การงานของเราอย่างไร

ทันโลก หมายถึง รู้เท่าทันโลก รู้ว่าโลกนี้มีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใด และเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร เพื่อที่เราจะสามารถปรับตัวได้ทัน

ทันธรรมชาติ หมายถึง รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสภาพดินฟ้าอากาศในแต่ละฤดูกาล ทั้งนี้เพื่อจะได้ดูแลสุขภาพได้อย่างเหมาะสม และวางแผนการทำงานให้เหมาะสมกับสภาพอุปสรรคที่จะเกิดขึ้นในแต่ละฤดูกาลด้วย

ทันโลก สามารถแบ่งได้เป็น 4 เรื่อง

(1) ทันสถานการณ์ ในที่นี้เพื่อให้เราทราบว่าสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจะกระทบกับเราในด้านที่เป็นโอกาส หรือวิกฤต เพื่อที่เราจะสามารถหาวิธีการรับมือได้ทัน

(2) ทันเทคโนโลยี การทันต่อเทคโนโลยี จะช่วยพัฒนาขีดความรู้ความสามารถของคนที่ให้ก้าวหน้า ก้าวไกล สะดวกรวดเร็วมากกว่า ในแง่การคำนวณต้นทุนในการผลิต หรือการค้า และสร้างโอกาสที่ดีกว่าในการแข่งขันในทางธุรกิจ

(3) ทันกฎหมาย ทันต่อกฎหมายจะทำให้เราทราบว่าเรามีข้อจำกัดอย่างไร อะไรต้องปฏิบัติ และอะไรที่ไม่สามารถปฏิบัติได้ เพื่อที่จะหลีกเลี่ยงการเกิดปัญหาและค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น

(4) พันวัฒนธรรมประเพณี การที่เรารู้ว่าท้องถิ่นแต่ละแห่งมีประเพณีและวัฒนธรรมอย่างไรนั้น เราจะสามารถรู้ว่า ท้องถิ่นนั้น ๆ ต้องการอะไร และสิ่งไหนที่เขาสามารถยอมรับได้หรือไม่ได้ เพื่อเราจะรู้ว่าขอบเขตจำกัดของเราในการทำงานนั้นอยู่ที่ตรงไหน

3) ขันติ

ขันติ (ภาษาสันสกฤต: กษัตติ) หมายถึง การรักษาปกติภาวะของตนไว้ได้ ไม่ว่าจะถูกระเบียบกระทบกระทั่งด้วยสิ่งอันเป็นที่พึงปรารถนา หรือไม่พึงปรารถนาก็ตาม มีความมั่นคงหนักแน่นเหมือนแผ่นดิน ซึ่งไม่หวั่นไหว ไม่ว่าจะมีความเดือดร้อนไป ของเสีย ของหอม ของสกปรกหรือของดีงามก็ตาม

ในธรรมสังคณีปกรณ์ กล่าวว่า ขันติ คือ ความอดทน กิริยาที่อดทน ความอดกลั้น ความไม่ดุร้าย ความไม่ปากร้าย ความใจเย็นแห่งจิต อันใด นี้เรียกว่า ขันติ บางแห่ง คำว่า ความใจเย็นแห่งจิต เป็นความเข้มแข็งแห่งจิต

ลักษณะความอดทนที่ถูกต้อง

- (1) อดทนถอนตัวหรือหลีกเลี่ยงจากความชั่วให้ได้
- (2) อดทนทำความดีต่อไป
- (3) อดทนรักษาใจไว้ไม่ให้เศร้าหมอง

ประเภทของความอดทน ความอดทนแบ่งตามเหตุที่มากระทบได้เป็น 4 ประเภท คือ

(1) อดทนต่อความลำบากตรากตรำ เป็นการอดทนต่อสภาพธรรมชาติ ดินฟ้าอากาศ ความหนาว ความร้อน

(2) อดทนต่อทุกขเวทนา เป็นการอดทนต่อการเจ็บไข้ได้ป่วยความไม่สบายกายของเราเอง ความปวด ความเมื่อย

(3) อดทนต่อความเจ็บใจ เป็นการอดทนต่อความโกรธ ความไม่พอใจ ความขัดใจ อันเกิดจากคำพูดที่ไม่ชอบใจ กิริยามารยาทที่ไม่งาม บางคน เพียงถูกคนโน้นกระทบที่ คนนี้กระทบที่ เขาว่าหน้อยค่อนข้างอดทน ก็อดอดเจ็บใจบางคนทนต่อความเจ็บใจได้บ้าง เพราะเขาเป็นผู้บังคับบัญชาของตนถึงจะทนไม่ได้ก็ต้องทน การทนอย่างนี้ได้ถือว่ายังไม่เรียกว่า ขันติบางคนทนต่อความเจ็บใจ ต่อคำพูดของคนในระดับเดียวกัน พรรคพวกเพื่อนฝูงในที่ทำงานเดียวกันได้ถือว่า มีขันติระดับปานกลางส่วนคนที่ มีขันติ จริง ๆ นั้น ต้องทนต่อการกระทบกระทั่งเบียดเบียนเปรี้ยวเปรย การทำให้เจ็บอกเจ็บใจ จากคนใต้บังคับบัญชาหรือผู้ต่ำกว่าได้ ในการทำงานนั้น เราต้องมีการติดต่อกับบุคคลหลายประเภท เพราะแต่ละคนมีการฝึกฝนตนเองต่างกัน ถ้าหากไม่มีขันติแล้ว ก็ไม่อาจจะทำงานให้ออกมาดีได้อย่างเป็นสุข ทั้งบางครั้งยังอาจทำให้มีเรื่องเดือดร้อนมาสู่ตัวเองอีกด้วย

(4) อดทนต่ออำนาจกิเลส เป็นการอดทนต่ออารมณ์อันน่าใคร่น่าเกลียดเพลินใจ อดทนต่อสิ่งที่เราอยากทำ แต่ไม่ควรทำในที่นี้มุ่งหมายถึง การไม่เอาแต่ใจตัว ไม่ยอมปล่อยตัวตามกระแส

โลก ความเพลิดเพลิน เช่น ความสนุกสนาน การเที่ยวเตร่ ความฟุ้งเฟ้อต่าง ๆ หรือการได้ผลประโยชน์ในทางที่ไม่ควร เป็นต้น

อานิสงส์ของการเป็นคนใจเย็น มีความอดทนจะได้รับสิ่งเหล่านี้

- (1) ผู้อดทน (ใจเย็น) ย่อมเป็นที่รัก เป็นที่ชอบใจของคนเป็นอันมาก
- (2) ย่อมเป็นผู้ไม่มากด้วยเวร
- (3) ย่อมเป็นผู้ไม่มากด้วยโทษ
- (4) ย่อมเป็นผู้ไม่หลงกระทำกาละ

เมื่อตายไปย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์

โทษของความไม่อดทน

- (1) ผู้ไม่อดทนย่อมไม่เป็นที่รัก ไม่เป็นที่ชอบใจของคนเป็นอันมาก
- (2) ย่อมเป็นผู้มากด้วยเวร (มีเรื่องโกรธทะเลาะกับใคร ๆ มาก)
- (3) ย่อมเป็นผู้มากด้วยโทษ (เป็นคนไม่มีดี มีแต่โทษ เป็นคนแย)
- (4) ย่อมเป็นผู้หลงกระทำกาละ (เมื่อจวนหมดลม จะเป็นคนหลง)

เมื่อตายไปย่อมเข้าถึงอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก

4) จาคะ

จาคะ แปลว่า ความเสียสละ, การแบ่งปัน, ความเอื้อเฟื้อ มีความหมายเช่นเดียวกับคำว่า ทาน และ บริจาค

จาคะ หมายถึง การสละสิ่งของและความสุขส่วนตัวเพื่อประโยชน์สุขแก่ผู้อื่น และหมายรวมถึงการสละละทิ้งกิเลส ละความโลภ ความเห็นแก่ตัว ความตระหนี่ ความใจแคบ และการเลิกละนิสัย ตลอดจนความประพฤติที่ไม่ดี ที่ทำให้เกิดความเสียหาย ก่อความบาดหมางทะเลาะเบาะแว้ง เป็นต้นด้วย

จาคะ เป็นคุณธรรมที่เป็นเหตุให้ผู้ปฏิบัติมองเห็นและเอื้ออาทรต่อความทุกข์ยากและความต้องการของคนอื่น นำให้เป็นคนไม่คับแคบ ไม่เห็นแก่ตัวแล้วให้ความช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ด้วยความเห็นอกเห็นใจ เป็นคนชอบให้ ชอบแบ่งปันคิดถึงคนอื่นมากกว่าตัวเอง

จาคะในพระพุทธศาสนามีอยู่ 2 ประการ คือ

(1) อามิสจาคะ หมายถึง การสละหรือการให้สิ่งของแก่กันและกัน เช่น ให้เสื้อผ้า เครื่องประดับ ดอกไม้ อาหาร เป็นต้น ซึ่งมีความหมายเหมือนกับอามิสทาน เป็นหลักการที่สามิภรรยาต้องหยียนให้แก่กัน ที่สำคัญสามิภรรยาต้องมีจิตใจที่คิดเสียสละ ยินดีในการให้เหมือนกัน (สมจาคา) แต่ต้องประกอบด้วยปัญญา

(2) กิเลสจาคะ หมายถึง การสละกิเลส หรือพฤติกรรมที่ไม่ดีไม่งามออกไปโดยไม่ต้องมีใครร้องขอ หรือเมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอ เช่น ภรรยาขอร้องให้สามีเลิกกินเหล้า ถ้าสามีเลิกกินเหล้าตามคำขอของภรรยาได้แสดงว่า สามีมีจาคะให้แก่ภรรยา หรือสามีขอร้องภรรยาว่า อย่างนี้หาชาวบ้าน

เลย มันเป็นเรื่องที่ไม่ดี ถ้าภรรยาเลิกนิทาชาวบ้านตามที่สามีร้องขอได้ก็แสดงว่า ภรรยามีจาคะต่อสามี ประเด็นเรื่องกิเลสจากะนี่เองที่จะทำให้ชีวิตคู่เป็นไปอย่างราบรื่น เนื่องจากการสละความไม่ดี ไม่งาม ไม่ถูกต้องอันจะเป็นสาเหตุทำลายความสุขของชีวิตคู่ให้พังทลายลง

ความหมายที่แท้จริงของจาคะคืออะไร ถ้าเข้าใจถูกต้องและปฏิบัติได้ถูกต้องจะเป็นประโยชน์อย่างมาก และโปรดเข้าใจเพิ่มเติมว่า จาคะมิใช่เป็นเรื่องที่ใช้เฉพาะชีวิตคู่เท่านั้น ทุกคนสามารถนำมาใช้ปฏิบัติต่อกันได้เป็นอย่างดี ดูเหมือนว่าโลกปัจจุบันยังต้องการจาคะทั้ง 2 ประการอย่างมาก

อานิสงส์ของการสร้างตัวให้มีพราวาธรรม

1) อานิสงส์ของการมีสัจจะ

- (1) ได้รับเกียรติยศชื่อเสียง
- (2) ปลุกนิสัยความรับผิดชอบให้เกิดขึ้นในตัว
- (3) เป็นคนหนักแน่นมั่นคง
- (4) ได้รับการเคารพยกย่อง
- (5) ครอบครัวมีความมั่นคง
- (6) มีคนเชื่อถือ และยำเกรง
- (7) มีความเจริญก้าวหน้าในการประกอบหน้าที่การงาน

2) อานิสงส์ของการมีทมะ

- (1) สามารถตั้งตัวได้
- (2) ยับยั้งตนเองไม่ให้หลงไปทำผิดได้
- (3) ไม่มีเวรกับใคร
- (4) ปลุกฝังนิสัยรักการฝึกฝนตนให้เกิดขึ้นในตัว
- (5) มีปัญญาเป็นเลิศ
- (6) ทำให้เป็นคนมีความสามารถในการทำงาน

3) อานิสงส์ของการมีขันติ

- (1) ทำให้ได้ทรัพย์มา
- (2) สามารถเป็นหลักในครอบครัวได้
- (3) ทำงานได้ผลดี
- (4) ไม่หลงผิดไปทำความชั่วได้
- (5) สามารถเป็นหลักให้กับบริวารได้
- (6) ไม่มีเรื่องวิวาทกับคนอื่น
- (7) ปลุกฝังนิสัยการอดทนต่ออุปสรรคและปัญหาต่าง ๆ

4) อาณิสสของการมีจาคะ

- (1) เป็นการสร้างความปลอดภัยแก่ตนเอง
- (2) มีกัลยาณมิตรรอบตัว
- (3) ปลุกฝังการมีอารมณ์พองใสและนิสัยเสียสละให้เกิดขึ้นในตัว
- (4) เป็นที่นับหน้าถือตาของคนทั่วไป
- (5) ครอบครัวยุติและสังคมเป็นสุข

สรุปแล้วคุณของการมีฆราวาสธรรมโดยรวม ก็คือ เมื่อมีสัจจะย่อมมีเกียรติยศชื่อเสียง เมื่อมี ทมะย่อมได้รับปัญญา เมื่อมีขันติย่อมเกิดทรัพย์ในบ้าน และเมื่อมีจาคะย่อมเกิดมิตรที่ดีไว้เป็นสมัครพรรคพวกในสังคม

โทษของการไม่สร้างตัวให้มีฆราวาสธรรม

1) โทษของการขาดสัจจะ

- (1) เป็นคนเหลวไหล
- (2) ปลุกนิสัยขาดความรับผิดชอบให้เกิดขึ้นในตัว
- (3) พบแต่ความตกต่ำ
- (4) มีแต่คนดูถูก
- (5) ไม่มีคนเชื่อถือ
- (6) ไม่สามารถรองรับความเจริญต่าง ๆ ได้
- (7) ไร้เกียรติยศชื่อเสียง

2) โทษของการขาดทมะ

- (1) ขาดนิสัยรักการฝึกฝนตนเอง
- (2) ทำให้ขาดความสามารถในการทำงาน
- (3) สามารถหลงผิดไปทำความชั่วได้ง่าย
- (4) จะเกิดการทะเลาะวิวาทได้ง่าย
- (5) จะจมอยู่กับอบายมุข
- (6) ครอบครัวยุติตรอน
- (7) ไม่สามารถตั้งตัวได้
- (8) เป็นคนโง่เขลา

3) โทษของการขาดขันติ

- (1) เป็นคนจับจด ทำงานคั่งค้าง
- (2) เต็มไปด้วยศัตรู
- (3) ทำให้เสื่อมจากทรัพย์

- (4) ขาดความเจริญก้าวหน้า
- (5) ไม่ได้ได้รับความไว้วางใจจากผู้อื่น
- (6) หลงผิดไปทำความชั่วได้ง่าย
- (7) ไม่สามารถเป็นหลักให้ครอบครัวได้
- (8) ไม่สามารถอดทนต่อปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ได้

4) โทษของการขาดจาคะ

- (1) ปลุกฝังความตระหนี่ให้เกิดขึ้นในใจ
- (2) ไม่มีใครอยากเข้าใกล้
- (3) ได้รับคำครหาติเตียน
- (4) เป็นทุกข์ใจ

สรุปแล้วโทษของการขาดพรหมจรรย์ธรรมโดยรวมก็คือ เมื่อขาดสัจจะย่อมเกิดปัญหา ถูกหวาดระแวง เมื่อขาดทมะย่อมเกิดปัญหาความโง่เขลา เมื่อขาดขันติย่อมเกิดปัญหาความยากจน และเมื่อขาดจาคะย่อมเกิดปัญหาความเห็นแก่ตัวเกิดขึ้นในสังคม

กล่าวโดยสรุป ทมะ ธรรมข้อนี้เป็น หัวใจ ของธรรมข้ออื่น ๆ อีกมาก ถ้าใครขาดธรรมข้อนี้แล้ว ชีวิตจะไม่ก้าวหน้า หรือพัฒนาไม่ขึ้นเอาเลยทีเดียว ทมะ คือ ผีฝึกฝน หรือปรับปรุงตน นั่นก็หมายความว่า ใครที่มีทมะเป็นธรรมประจำในจิตใจแล้ว คนนั้นไซ่ลานเดิน คือสามารถที่จะฝึกฝนและปรับปรุงตน ให้ดีขึ้นให้สูงขึ้นไปตามลำดับ

พระธรรมกิตติวงศ์ (2548) ได้กล่าวถึง จาคะ แปลว่า ความเสียสละ, การแบ่งปัน, ความเอื้อเฟื้อ มีความหมายเช่นเดียวกับคำว่า ทาน และ บริจาค

จาคะ หมายถึงการสละสิ่งของและความสุขส่วนตัวเพื่อประโยชน์สุขแก่ผู้อื่น และหมายรวมถึงการสละละทิ้งกิเลส ละความโลภ ความเห็นแก่ตัว ความตระหนี่ ความใจแคบ และการเลิกละนิสัยตลอดถึงความประพฤติที่ไม่ดี ที่ทำให้เกิดความเสียหาย ก่อความบาดหมางทะเลาะเบาะแว้ง เป็นต้นด้วย

จาคะ เป็นคุณธรรมที่ เป็นเหตุให้ผู้ปฏิบัติมองเห็นและเอื้ออาทรต่อความทุกข์ยากและความต้องการของ คนอื่น นำให้เป็นคนไม่คับแคบ ไม่เห็นแก่ตัวแล้วให้ความช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ด้วยความเห็นอกเห็นใจ เป็นคนชอบให้ ชอบแบ่งปันคิดถึงคนอื่นมากกว่าตัวเอง

สุวิทย์ ทองศรีเกตุ (2536) ได้กล่าวถึง พรหมจรรย์ธรรม 4 – ธรรมของผู้ครองเรือน ดังนี้

พรหมจรรย์ธรรม 4 ธรรมของผู้ครองเรือน 1) สัจจะ คือ ความซื่อสัตย์ 2) ทมะ คือ การฝึกตน 3) ขันติ คือ ความอดทน 4) จาคะ คือ ความเสียสละ ซึ่ง 4 ข้อนี้ไม่ใช่ธรรมของพรหมจรรย์เพียงอย่างเดียว บรรพชิตผู้ออกบวชก็ควรถือปฏิบัติเช่นเดียวกัน เพราะใครที่มี สัจจะ ทมะ ขันติ จาคะ ชีวิตก็จะเจริญก้าวหน้าไปได้อย่างรวดเร็ว รายละเอียดของแต่ละข้อมีดังนี้คือ

- 1) สัจจะ คือการเป็นคนจริง ในที่นี้จะนำเสนอสองนัยยะ

นัยยะแรกคือ เมื่อตั้งใจอะไรไว้แล้ว ก็จริงต่อเป้าหมายนั้นไม่ทอดทิ้งต่อเป้าหมายนั้น เพราะงานทุกอย่างในโลกนี้ทั้งงานใหญ่ งานเล็ก ล้วนต้องเจออุปสรรคด้วยกันทั้งสิ้น ทั้งอุปสรรคภายในคือใจของเราเอง หรืออุปสรรคภายนอก เงื่อนไข สิ่งแวดล้อม ผู้คนรอบตัวก็ตาม ดังนั้นจะประสบความสำเร็จได้ “เราต้องจริง” เมื่อเจออุปสรรคก็ไม่หยุด แต่จะเดินหน้าต่อไปจนบรรลุเป้าหมายที่วางไว้

นัยยะที่สองคือเป็นคนที่รักษาคำพูด พูดคำไหนคำนั้น เชื่อถือได้ เหมือนดังพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสว่า “ตถาคต พูดอย่างไรทำอย่างนั้น ทำอย่างไรพูดอย่างนั้น” ถ้าทำได้อย่างนี้ เราจะเป็นคนที่น่าเชื่อถือ ส่งผลให้ชีวิตเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป

2) ทมะ คือการฝึกตัวเอง เมื่อเราตั้งใจอะไรไว้แล้วก็ต้องฝึกตัวเองให้เพิ่มพูนตลอดเวลาเพื่อจะได้สามารถทำไปถึงเป้าหมายได้สำเร็จสมความตั้งใจ ตอนเริ่มต้นอาจจะไม่ได้เก่ง แต่มุ่งตรงต่อเป้าหมายนั้น แล้วฝึกตัวเองพัฒนาศักยภาพ ขอเพียงอย่าหยุดการฝึกตัวเอง ฝึกไปจนตลอดชีวิตของเราเลย สุดท้ายความสำเร็จจะเป็นของเรา

3) ขันติ คือความอดทน ความอดทนในที่นี้มีสี่ระดับ

3.1 อดทนต่อความลำบากตรากตรำ

3.2 อดทนต่อทุกขเวทนา

3.3 อดทนต่อการกระทบกระทั่ง

3.4 อดทนต่อสิ่งที่เย้ายวนใจ หรือกิเลสซึ่งทนได้ยาก

4) จาคะ คือความเสียสละ ทั้งสละวัตถุสิ่งของ มีน้ำใจช่วยเหลือคนอื่น และสละอารมณ์ ไม่เก็บอารมณ์ขุ่นมัวไว้ในใจ ทำให้ใจเราผ่องแผ้วอยู่เรื่อย ๆ คนเราจะประสบความสำเร็จได้ต้องรู้จักจาคะให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลคนอื่นด้วย คนไหนที่เริ่มเติบโตในหน้าที่การงานแล้ว มีน้ำใจต่อผู้ร่วมงานรอบข้างไม่โตเดี่ยว ดึงคนอื่นขึ้นมาด้วยเป็นกลุ่ม ก็จะสามารถรับมือกับอุปสรรคที่จะเกิดขึ้นได้อย่างมั่นคง

สารี อินสอน (2550) กล่าวว่า ฆราวาสธรรม เป็นหลักธรรมที่ประชาชนคนธรรมดาทั่วไปจำเป็นต้องมีไว้เพื่อเป็นหลักยึดใน การดำเนินชีวิต เหมือนเป็นอารมณ์ระดับกายที่มีค่า ทำให้เป็นคนที่มีลักษณะน่าเชื่อถือ น่าเคารพ น่าศรัทธา น่าไว้วางใจ เป็นหลักธรรมที่เสริม และไปด้วยกันดีกับอิทธิบาท 4 ทำให้เพิ่มพลังในการทำงานยิ่งกว่ารถยนต์ที่เติมน้ำมันเบนซินซูเปอร์เสียอีก ดังนั้น เราซึ่งควรมาศึกษารายละเอียดของฆราวาสธรรม ดังนี้

1) สัจจะ คิดทำอะไรให้จริงจังและจริงใจ ทุ่มหมดตัว ไม่ยั้ง ไม่เหนียวเหนียว ไถ้แก่

1.1 จริงต่อหน้าที่ บุคคลไม่ว่าสถานะใดต้องมีหน้าที่ทุกคน เมื่อรู้จักบทบาท หน้าที่ของตนแล้วก็รับผิดชอบและทำหน้าที่ของตนอย่างจริงจัง

1.2 จริงต่องาน เมื่อบุคคลมีหน้าที่ก็ต้องมีงานตามหน้าที่จริงต่อการงานไม่ว่าจะอยู่ในหน้าที่อะไรก็ทุ่มทำงานในหน้าที่นั้นให้หมดตัว ไม่ต้องขยักไว้

1.3 จริ่งใจต่อเวลา รู้จัก ใช้เวลาให้คุ้มค่า เรื่องไม่เป็นเรื่องไม่ควรทำเสียเวลาเปล่า เวลาที่ผ่านไปมันไม่ได้ผ่านไปเปล่า ๆ มันเอาอายุ เอาชีวิตของเราไปด้วย

1.4 จริ่งต่อบุคคล นั่นคือคบกับใคร ก็คบกันจริง ๆ ไม่ใช่คบกันเพียงแต่มารยาท หรือต่อหน้าสรรเสริญ ลับหลังนินทา

1.5 ตรงต่อความดี คือ จริ่งใจต่อคุณธรรมความดี จะทำอะไรเพื่อช่วยเหลือเพื่อน หรือทำตามหน้าที่ ต้องมีคุณธรรมกำกับด้วย อย่าทำให้คนอื่นเดือดร้อน

แม้แต่องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า เมื่อวันที่ตรัสรู้นั้นเมื่อก่อนนั่งสมาธิบัลลังก์แล้ว ท่านก็ทรงตั้งสัจจะอธิษฐานทุ่มชีวิตเลยว่า “แม่เลือดเนื้อในร่างกายจะแห้งเหือดหายไปเหลือแต่หนัง เอ็น กระดูกก็ตามที หากยังไม่บรรลुสัมมาสัมโพธิญาณแล้วเราจะไม่ยอมลุกขึ้นเป็นอันขาด”

2) ทมะ คือ การข่มใจ เป็นการรู้จักบังคับใจต่อตัวเองหรือฝึกปรับปรุงตัวเองเรื่อยไป เราในฐานะชาวพุทธ เราควรจะบังคับตัวเองหรือฝึกตนเองในการแก้นิสัย นิสัยใดที่รู้ว่าไม่ดีก็ ต้องรีบแก้ เช่น นิสัยของความเกียจคร้าน ต้องฝืนใจให้ได้ ฝึกฝนอยู่บ่อย ๆ ทำซ้ำแล้วซ้ำเล่า ไม่ซ้ำก็จะคุ้นจนไม่รู้สึกรู้ว่า ฝืนใจทำงาน นิสัยเสียอื่น ๆ ก็เช่นกัน เมื่อได้ข่มใจฝึกปรับปรุงตัวเองเรื่อย ๆ ไป ก็ย่อมจะเป็นที่รักแก่คนทั่วไป ไม่มีพิษมีภัยกับใคร

3) ขันติ คือความอดทนเป็นลักษณะบ่งถึงความเข้มแข็งทางใจ ขันติมี 4 ลักษณะ

3.1 อดทนต่อความลำบากตรากตรำ ได้แก่ อดทนต่อสภาพดินฟ้าอากาศ ฝนจะตก แดดจะร้อน อากาศจะหนาว หรือภูมิประเทศจะแห้งแล้งอย่างไรก็ทนได้ทั้งสิ้น

3.2 อดทนต่อความทุกข์เวทนา คือ ทนต่อความเจ็บไข้ได้ป่วย

3.3 อดทนต่อความเจ็บใจ คือ ทนต่อการดูถูกว่ากล่าวกระทบกระเทียบบเปรี้ยว การกระทำที่เจ็บอกเจ็บใจ

3.4 อดทนต่ออำนาจกิเลส หมายถึง การไม่เอาแต่ใจตัว อดทนต่อสิ่งยั่วยวนหรือความฟุ้งเฟ้อต่าง ๆ

4) จาคะ แปลว่า เสียสละ หมายถึง ตัดใจหรือตัดกรรมสิทธิ์ของตน ตัดความยึดถือ ความเสียสละมี 2 นัย

4.1 เสียสละวัตถุ หมายถึง การแบ่งปันกันกิน แบ่งปันกันใช้ รวมทั้งการทำบุญให้ทาน

4.2 สละอารมณ์ หมายถึง ไม่ผูกโกรธใคร ใครจะทำให้โกรธ เราก็อาจจะดูว่ากล่าวกันไป แต่ไม่ผูกใจโกรธไม่คิดจะตามจองล้างจองผลาญ

กล่าวโดยสรุปคุณธรรมของผู้ครอง เรือนทั้ง 4 ข้อจะทำให้ผู้ครองเรือนสามารถอยู่และครองเรือนได้อย่างปกติสุข ครอบครัวรักใคร่มีเอื้อเอื้อต่อกัน ปัญหาครอบครัวไม่มี

2.6.4 หลักธรรม หิริ โอตตัปปะ

1. ความหมายของหิริ

จากการศึกษา พบว่า มีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่าน ผู้วิจัยจึงขอยกตัวอย่างมา ดังนี้

พระกวีวรรณ (2502) อธิบายว่า หิริ แปลว่า ความละอายแก่ใจละอายต่อการที่จะกระทำชั่วหมายความว่าเราไม่ทำชั่วนั้นไม่ใช่เพราะอายคนนั้นคนนี้ ถ้าหากไม่มีใครเห็น ไม่มีใครได้ยินก็อาจจะทำชั่วได้ แต่ถ้าหากเขาเกิดละอายใจตนเองขึ้นมา เขาย่อมไม่ทำความชั่วทั้งในที่ลับและที่แจ้งแม้จะให้เงินทองมากมายให้ศตบรรดาศักดิ์ เขาก็ไม่ยอมทำ ถ้าคนที่มีความอาย จิตใจดี มีเงิน มีอิทธิพลมีธรรมชื่อนี้อยู่ในใจแล้ว แม้เขามีโอกาสที่จะโกงเขาก็ไม่โกงเพราะละอายใจตนเอง เพราะถ้าความสบายใจของตนจะต้องตั้งอยู่บนรากฐานแห่งความทุกข์ของผู้อื่นแล้ว คนดี ๆ เขาก็จะไม่ยอมทำเป็นอันขาด ฉะนั้น ธรรมะคือ หิริ นี้จึงได้ขึ้นชื่อว่าเป็นผู้มีส่วนคุ้มครองโลกให้อยู่ร่วมกันโดยสันติสุขประการหนึ่ง

กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ (2525) อธิบายว่า หิริ แปลว่า ความละอาย หมายถึงความละอายใจต่อการทำความชั่ว หิริมีลักษณะเกลียดความชั่ว ผู้มีหิริย่อมละอายแก่ใจตนเอง ในเมื่อจะกระทำการที่เป็นทุจริตทั้งในที่ลับและในที่แจ้ง ไม่ว่าทางกาย วาจาหรือใจ แม้จะไม่มีบุคคลอื่นใดทราบตนก็ทราบและรู้เห็นด้วยตนเองความละอายต่อการกระทำความชั่วนี้เกิดขึ้นในใจตนเอง

ทวีต เพล่งวิทยา (ม.ป.ป.) กล่าวว่า คำว่า หิริ ในหนังสือธรรมานุกรมใช้คำว่า Moral shame แปลว่าความละอายแก่ใจละอายนี้ต่างกับขี้อาย (Shy) ขี้อายมีลักษณะ ประหม่า ถดถอย ระมัดระวังตัวสนิทสนมกับคนน้อย ขี้อลาด น่าเบื่อ มักมีความรู้สึกด้อย พุดและแสดงซ้ำ ไม่ชอบติดต่อกับผู้อื่นจากความหมายข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า หิริ แปลว่า ความละอายแก่ใจ ความละอายต่อบาป หิริ หมายถึงความละอายใจตัวเองต่อการทำความชั่วความผิด ต่อการประพฤติทุจริตทั้งหลาย และความละอายใจตัวเองที่จะละเว้นไม่ทำความดีซึ่งควรจะทำให้เกิดมีในตน เช่น บิดามารดามีความละอายใจที่จะไม่ดูแลบุตรของตน เช่นนี้เรียกว่ามี หิริ ซึ่งเกิดขึ้นได้ด้วยการคิดถึงการศึกษานานะ ยศ ศักดิ์ ชาติตระกูลของตน คิดถึงความเสียกายที่จะเกิดขึ้น รวมกับความกลัวกลัวของจิตใจที่จะไม่ทำชั่วเช่นนั้น โดยหิริ เป็นธรรมรักษาคຸມครองโลก ทำให้โลกเกิดสันติ ทำให้คนเราอยู่กันอย่างสงบสุข เพราะคนที่มีหิริจะเกลียดความชั่ว และละอายที่จะทำความชั่วทั้งต่อหน้าและลับหลังทำให้ไม่ก่อความเดือดร้อนให้แก่โลกและสรรพสัตว์ทั้งปวง

2. ความหมายของ โอตตัปปะ

จากการศึกษา พบว่า มีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่าน ผู้วิจัยจึงขอยกตัวอย่างมา ดังนี้ สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ (2531) อธิบายว่า ความสะดุ้งความหวาดกลัวต่อความชั่ว ทางกาย ทางวาจา ทางใจ เรียกว่า โอตตัปปะ ท่านเปรียบเสมือนดังคนขลาดกลัวตาย ไม่อาจจะเข้าใกล้สัตว์ร้ายได้ เช่นงู หรือ เสือ อันจะผลาญชีวิตหรือทำให้ร่างกายเจ็บช้ำลาบากต้อง

หลบหนีไปให้ไกล โอดตปปะ ความหวาดกลัวต่อความชั่วก็เป็นเช่นนั้น เห็นความชั่วเสมอดั่งสัตว์ร้าย ไม่อาจเข้าใกล้ไม่อาจแตะต้อง

ปุ๋ย แสงฉาย (2551) อธิบายว่า โอดตปปะ ได้แก่ความกลัวบาป อกุศล ทุจริตหรือความกลัวผลแห่งบาป อกุศล ทุจริต คนเราเวลาจะหาสิ่งที่ไม่ดีไม่ชอบ ย่อมกลัวคนดีเตียนกลัวคนลงโทษ เช่น เรานึกจะลักขโมยเขาก็กลัวคนจะรู้ จะเห็น กลัวคนจะลงโทษ เรากล่าวคาหยาบต่อที่ประชุมชน เราก็ก้าวคนเขาจะตีเตียนอีกอย่างหนึ่ง เมื่อโลกยังไม่เจริญ ยังไม่มีผู้รู้สั่งสอนในเรื่อง บาป บุญ คุณ โทษยังไม่มีผู้รู้ว่าเป็นบาป เป็นอกุศล เป็นทุจริต จะต้องทำให้เกิด โทษ ทุกข์ ภัย ในอบายภูมิ 4 มีนรกเป็นต้น แต่ว่าคนก็ยังกลัวกันยังไม่กล้าฝ่าฝืนข้อห้ามหรือขนบธรรมเนียมที่มีอยู่ในหมู่ชนนั้น ๆ ด้วยกลับมีผู้ตีเตียนหรือกลัวถูกลงโทษ ต่อเมื่อมีผู้รู้สั่งสอนให้รู้จัก บาป บุญ คุณ โทษ โลกนี้ โลกอื่น นรก สวรรค์ นิพพาน คนทั้งหลายจึงรู้จักว่าอะไรเป็นบาป บุญคุณ โทษ เป็นอกุศล อกุศล เป็นทุจริต สุจริตแล้ว เพิ่มความกลัวขึ้นเป็นอันว่าความกลัวที่เพิ่มขึ้นนี้เรียกว่าความกลัวต่อการกระทำ บาปอกุศล ทุจริต

กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ (2525) อธิบายว่า โอดตปปะ แปลว่า ความเกรงกลัว หมายถึงความเกรงกลัวต่อความชั่ว คือมองเห็นโทษในการทำชั่ว สะดุ้งด้วยการกระทำการอันเป็นทุจริต เพราะขาดต่อผลแห่งการทุจริตนั้นชื่อว่า โอดตปปะทวิต แปลงวิทยา (ม.ป.ป) กล่าวว่าคำว่า โอดตปปะ ในหนังสือธรรมานุกรมใช้คำว่า Moralfear แปลว่า ความเกรงกลัว ความกลัวนี้ คือไม่กระทำชั่วร้ายจิตใจเบิกบานเป็นสุข ต่างกับคำว่าหวาดกลัว

จากความหมายข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า โอดตปปะ แปลว่า ความเกรงกลัว หมายถึง ความสะดุ้งกลัวต่อผลของความชั่ว ต่อผลของความทุจริตที่ทำไว้ ซึ่งเป็นอาการของจิตที่หวั่นไหวเมื่อจะทำความชั่ว เพราะกลัวความผิดที่จะตามให้ผลในภายหลัง เกิดขึ้นได้เพราะคิดถึงโทษหรือความทุกข์ที่จะเกิดขึ้นจากการทำชั่ว จากการประพฤติทุจริตของตน เช่น ตัวเองเองต้องเดือดร้อน เกิดความเสียหาย เสียทรัพย์สินเงินทอง เสียอริสราภาพ หรือถูกคนอื่นตาหนีตีเตียน ถูกสังคมรังเกียจ

คุณค่าของ หิริ-โอดตปปะ

กรมการศาสนากระทรวงศึกษาธิการ (2525) ได้อธิบายถึงวิธีการฝึกให้มี หิริ-โอดตปปะไว้ดังนี้

1. ให้รู้จักรังเกียจต่อการทำความชั่ว ทำความเดือดร้อนแก่สังคม เช่น ยกพวกตีกัน มั่วสุม เสพยาเสพติด ปาระเบิด เป็นต้น
2. พิจารณาให้เห็นโทษของการทำความชั่ว
3. เมื่อจะทำอะไรให้คำนึงถึงศักดิ์ศรีและเกียรติยศฐานะของตน
4. สร้างความรู้สึกรังเกียจต่อผลที่ได้จากการทุจริตและให้ภูมิใจในผลที่ได้จากสุจริต
5. ให้ความรู้สึกว่าความบริสุทธิ์ทางจิตใจมีค่าสูงกว่าผลประโยชน์ทางวัตถุ
6. ให้ความเคารพในระเบียบวินัยและหลักศีลธรรม

ชม ภูมิภาค (2525) กล่าวว่า การปลูกฝังคุณธรรม เรื่องความละเอียดอ่อนต่อนั้นจะถือว่าทำได้สำเร็จ ก็ต่อเมื่อควรดเว้นการกระทำทุกอย่างที่ถือว่าเป็นบาป ซึ่งโดยปกติก็น่าจะเริ่มต้นด้วยความรู้จักว่าบาปมันคืออะไร มีเกณฑ์การพิจารณาเช่นใดได้บ้างที่ถือว่าการกระทำนั้นเป็นบาป เมื่อรู้อย่างนั้นเป็นบาปแล้ว ก็ต้องมีทัศนคติไม่ดีต่อสิ่งนั้นเมื่อมีทัศนคติไม่ดีต่อบาปแล้ว ก็ย่อมจะไม่ กระทำสิ่งนั้น โดยที่ทางจิตวิทยานั้นถือว่าทัศนคติเป็นแรงของการกระทำเป็นทางเลือกของการกระทำ บาปนั้น พุดง่าย ๆ ก็คือความไม่ดีต่าง ๆ เช่น การให้ทุกข์แก่กัน การเอารัดเอาเปรียบกัน การเบียดเบียนกัน ผลของบาปคือความเดือดร้อนไม่มีความสุขก่อให้เกิดความชิงชังต่อกันบาป คือความชั่วเป็นการกระทำที่เรียกว่า ทุจริตทุจริตนั้นแบ่งออกได้เป็น 3 ประการคือ

1. กายทุจริต คือ การประพฤติชั่วด้วยกาย ซึ่งทางศาสนาจำแนกไว้ 3 ประการได้แก่

1.1 ฆ่าสัตว์หรือทำร้ายผู้อื่น การฆ่าหรือการทำลายชีวิตของกันและกันให้ถึงแก่ความตายเป็นความผิดทั้งทางด้านกฎหมายและศาสนา เพราะคนเราทุกคนย่อมรักชีวิตจากความสุขเหมือนกันเพียงแต่เวลาเจ็บไข้ไม่สบายเราก็อายากหายเร็ว ๆ ถ้าใครบอกเราว่าโลกนั้น ร้ายแรงถึงตาย เราจะไม่สบายใจและกลัวตาย เมื่อเราต่างคนต่างรักชีวิตเช่นนี้แล้ว การทำร้ายชีวิตของเขาหรือทำร้ายหรือเบียดเบียนเขาจึงเป็นบาป

1.2 การรักหรือชอบโกงเอาของคนอื่นมาเป็นของตนเอง นอกจากชีวิตแล้วทรัพย์สินก็นับว่าเป็นสิ่งที่ทุกคนหวงแหนมาก ใครเป็นเจ้าของย่อมไม่ยอมให้คนอื่นมาเอาไปเจ้าของทรัพย์สินสมบัติทุกคนจะพยายามป้องกันรักษาทรัพย์ของตนไว้ไม่ยอมให้ใครมาล่งละเมิดกรรมสิทธิ์ของตนไว้ ดังนั้นการแย่งเอาทรัพย์สินของผู้อื่นจะโดยวิธีลักทรัพย์หรือการใช้อำนาจขู่เข็ญหรือฉ้อโกง ด้วยวิธีการใด ๆ ก็ตามนับว่าเป็นการกระทำชั่ว

1.3 ประพฤติผิดในกาม ในเรื่องนี้หมายถึง การล่งเกินหญิงที่มีสามีและหญิงที่อยู่ในความปกครองดูแลของผู้อื่น การข่มขืนกระทำชำเรา ดังที่เป็นข่าวในหนังสือพิมพ์ทุกวันนี้ถือว่าเป็นการกระทำที่ผิดชั่วในข้อนี้ ถ้าทำให้ผู้หญิงถึงตายด้วยก็เป็นความผิดในประการแรกด้วย

2. วาจิทุจริต คือ ประพฤติชั่วด้วยวาจาในประเภทนี้ได้จำแนกเอาไว้ 4 ประการคือ

2.1 การพูดเท็จ คือ การพูดไม่ตรงความจริง เช่นเห็นแล้วพูดว่า ไม่เห็นรู้อยู่แล้วพูดว่าไม่รู้

2.2 พูดส่อเสียด การพูดส่อเสียดนั้น เป็นคำพูดที่ตั้งใจจะให้ผู้อื่นเจ็บใจให้เกิดความแตกร้าวระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง ระหว่างผู้ฟังกับคนอื่น ผู้พูดมีความประสงค์จะยุแหย่ให้เกิดความบาดหมางในใจระหว่างกันและกัน คำพูดนั้นอาจจะจริงหรือตรงกับความจริงก็ได้แต่อยู่ที่เจตนาต้องการจะให้เกิดผลร้าย

2.3 คำพูดหยาบ เป็นคำด่าว่าต่าง ๆ ตามแต่ผู้พูดจะนำมาใช้ซึ่งได้ยินแล้วระคายหูไม่น่าฟังไม่น่าเป็นที่น่ายินดีแก่สุภาพชนทั่วไป

2.4 การพูดเพื่อเจ้อ เป็นการพูดที่ไม่มีประโยชน์แก่ผู้ฟังเลยเป็นเรื่องเหลวไหลไร้สาระทำให้คนฟังรำคาญเสียเวลาทั้ง 4 ประการที่กล่าวถึงนี้เป็นวจีทุจริต คือพูดเท็จพูดส่อเสียดพูดคาหยาบ และพูดเพื่อเจ้อถือว่าเป็นบาปทางวาจา

3. มโนทุจริตหรือบาปทางใจ เป็นการประพฤตชั่วทางใจ ทางศาสนาจำแนกไว้ 3 ประการคือ

3.1 โลภอยากได้ของผู้อื่น ความจริงเราทุกคนย่อมมีความอยากได้ด้วยกันทั้งนั้น คืออยากมีสิ่งนั้นอยากมีสิ่งนี้ตามชอบใจ แต่การอยากได้นั้นควรจะเป็นการขวนขวายหาเอาเองด้วยความชอบธรรม ถ้าอยากได้ของคนอื่น แต่ตัวเองไม่คิดจะสร้างหรือทำให้มีขึ้นด้วยตนเอง ก็นับว่าเป็นความอยากที่ชั่ว เพราะเมื่อไม่คิดที่จะแสวงหาสิ่งนั้นที่ต้องการอย่างพูด อย่างที่ผู้อื่นขวนขวายมาได้ก็ต้องคิดละเมิดกรรมสิทธิ์ของผู้อื่นด้วยการลักขโมยหลอกลวงหรือข่มขู่ด้วยอำนาจบ้าง ความโลภอยากได้ของผู้อื่นนี้ ถือว่าเป็นเหตุทำให้ทำชั่ว นับได้ว่าเป็นความคิดชั่วอย่างหนึ่ง

3.2 ความพยาบาทปองร้ายผู้อื่นความคิดผูกใจเจ็บ คอยหาโอกาสที่จะแก้แค้นความพยาบาทนี้เป็นการจองเวร เอาเรื่องกันไม่รู้จักจบจักสิ้น คนเราอยู่ร่วมกัน หากคอยจองเวรคอยพยาบาทกันแล้วก็จะไม่มีความสุข เพราะต่างฝ่ายต่างคอยปองร้าย เป็นศัตรูกันตลอดเวลา หากมีเหตุอะไรเกิดขึ้นก็จะไม่มีใครคิดช่วยเหลือแก่กันและกัน จะมีแต่คอยซ้ำเติมกันให้หนักยิ่งขึ้นเท่านั้นด้วยเหตุนี้ความคิดพยาบาทปองร้ายจึงเป็นบาปทางใจอีกประการหนึ่ง

3.3 การเห็นผิดจากคลองธรรมพูดง่าย ๆ ก็คือเป็นผู้มีความเห็นว่าสิ่งที่สังคมเขาเห็นว่าดีเราเห็นว่าชั่ว สิ่งที่สังคมเห็นว่าชั่วเราเห็นว่าดี

กล่าวโดยสรุป แบบนั้นคือความไม่ดีต่าง ๆ เป็นการสร้างถูกกีดกันการเอารัดเอาเปรียบ การทำให้เกิดปัญหาทำให้เกิดความเดือดร้อนซึ่งแบบนั้นแบ่งเป็น 3 ประเภท ประเภทที่ 1 คือ กายทุจริต ได้แก่ การฆ่าทำร้ายผู้อื่น การลักขโมย การฉ้อโกงการประพฤตผิดในกาม ประเภทที่ 2 ได้แก่ วจีทุจริต คือ ประพฤติโทษด้วยวาจา ได้แก่ พูดเท็จ การพูดส่อเสียด การพูดคำ หยาบ การพูดเพื่อเจ้อ ประเภท ที่ 3 ได้แก่ มโนทุจริต คือ การคิดในใจในสิ่งที่ไม่ดีทั้งหลายเมื่อคนรู้ว่าบาปคืออะไรมีเกณฑ์ในการตัดสินแล้วว่าอะไรคือบาปอะไรคือบุญแล้วต่อไปจะต้องยอมรับว่า บาปนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ดีต้องมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อบาป การที่จะให้คนเกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อสิ่งที่เรียกว่าบาปนั้น คนต้องเห็นตัวอย่างของผลบาปที่เกิดขึ้นจากการกระทำบาปนั้น ๆ เมื่อคนเกิดกลัวเกิดความเกลียดต่อบาป แล้วคนก็ย่อมจะไม่ทำบาป แต่การที่คนจะไม่ทำแบบนั้นอาจจะมีสาเหตุอยู่ 2 ระดับ ระดับแรกคือไม่ทำบาป เพราะเกรงกลัวที่ตนจะได้รับผลร้ายจากบาปเช่น กลัวถูกจับได้เช่นนี้เป็นระดับหนึ่ง ส่วนอีกระดับหนึ่ง เป็นระดับสูงคือความละอายใจ ว่าสิ่งที่ไม่ดี ละอายใจที่จะทำ ไม่ได้คิดไปถึงว่ากลัวคนจะจับได้ แต่เห็นในใจตนเองเกิดความละอายใจเองไม่ทำเองเช่นนี้ เป็นความรู้สึกระดับสูงเป็นความรู้สึกหรือคุณธรรมที่เราต้องการจะปลูกฝังในเยาวชนของเราการปลูกฝังคุณธรรมเรื่องความละอายต่อบาปนี้จะต้องเกี่ยวข้องกับการปลูกฝังธรรม 2 ประการ คือประการแรก คือ โอตตัปปะ หมายถึง ความเกรงกลัวความเกรงผิดไม่กล้า

ทำในสิ่งที่ เป็นบาปทุจริต รู้สึกหวาดหวั่นต่อความชั่วร้าย หรือผลที่จะเกิดขึ้นกับตนเองหรือเกรงกลัวโทษฐานที่จะได้รับประการที่สอง เป็นธรรมระดับสูง เมื่อเกิดความเกรงกลัวแล้วยังไม่พอ เพราะความเกรงกลัวนั้นเป็นผลจากสิ่งบังคับภายนอก เช่น กลัวจะถูกจับลงโทษจำคุก จึงไม่ทำแต่หากมั่นใจว่าไม่ถูกจับ เมื่อใดแล้วจะลงมือทำเช่นนี้ เป็นคุณธรรมในระดับต่ำ เราต้องการระดับสูงคือให้เกิดขึ้นในใจ ภายในส่วนลึกของหัวใจเองเห็นว่าบาปนั้นเป็นสิ่งชั่วร้าย พึงหลีกเลี่ยงแรงบังคับคือใจตนเองมิใช่แรงภายนอกใด ๆ ใจตนเองเป็นเครื่องควบคุมพฤติกรรมของตนนั่นคือ ความละเอียดแก่ใจหรือความละเอียดใจ หรือที่เรียกว่า หิริ เป็นความละเอียดแก่ใจตนเอง มิใช่เพราะอายคนอื่น หรือเกรงกลัวโทษทัณฑ์ใด ๆ แต่เป็นเพราะเห็นว่าสิ่งนั้นไม่ดี เป็นของชั่วเป็นบาปไม่ชอบการประพฤติชั่วมีความรู้สึกขยี้ขยี้ต่อความชั่วร้ายเหมือนเราเกลียดสิ่งโสโครกไม่กล้าแตะต้อง ความละเอียดต่อบาปเป็นความรู้สึกขยี้ขยี้ต่อบาปขึ้นชื่อว่าการกระทำชั่วหรือบาปแล้วไม่อยากจะเข้าใกล้หรือแตะต้อง ไม่ใช่เพราะกลัวถูกจับได้ แต่เป็นการละลายใจตนเองนับเป็นคุณธรรมที่ปลูกฝังยากพอสมควร จะต้องใช้เวลาในการกระทำสม่ำเสมอให้เกิดฝังลึกในความรู้สึกมิใช่เพียงแต่รู้ว่า บาปคืออะไรเท่านั้น ต้องมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อบาป ต้องเป็นความรู้สึกที่ลึกซึ้งเพียงพอต้องได้ปฏิบัติมานาน ต้องปฏิบัติสุจริตธรรมละเว้นห่างจากทุจริตกรรมนั้นคือต้องมี กายสุจริต วาจาสุจริต มโนสุจริต เราต้องกระทำในสิ่งที่ไม่เป็นบาป คือจะทำแต่ความดีช่วยเหลือเกื้อกูลคนอื่นไม่รังแก แต่ช่วยเขาพูดแต่ความจริงที่มีประโยชน์ และเป็นสิ่งที่พึงใจของผู้ฟัง อย่าพูดมากไม่มีสาระจะพูดอภิปรายอะไรก็ให้อยู่ในประเด็นของเรื่อง แม้แต่ก็ต้องคิดในทางที่ดี มีความเชื่อตามประเพณีฐานทางสังคม

จากข้อความข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปคุณค่าได้ว่า คุณธรรมด้านหิริ-โอตตปปะซึ่งเป็นคุณธรรมระดับบุคคลนั้นจะช่วยเป็นเครื่องแต่งจิตอบรมจิตของบุคคลให้ดีให้มากขึ้นได้และจะต่อเนื่องไปถึงสังคมทำให้สังคมที่เสื่อมโทรมยุ่งเหยิงเดือดร้อนวุ่นวายกับสงบลงได้และเมื่อในประเทศด้านต่าง ๆ จะประสบความสำเร็จมากขึ้นโดยเฉพาะการคอร์รัปชันหรือการทุจริต ถ้ามีหิริโอตตปปะแล้วไม่มีอิจฉาริษยาเบียดเบียนซึ่งกันและกันมันก็เป็นสุขเท่านั้น หากคิดผิดประทุษร้ายเกิดความละเอียดและกลัวขึ้นมา นั้น ธรรมเตือนขึ้นมาแล้ว เลยไม่กล้าทำความชั่ว ครั้งลงไปก็เป็นเหตุให้เดือดร้อนวุ่นวาย ตนเองเดือดร้อนเพราะทำชั่ว คิดชั่ว แล้วก็เป็นที่เหตุให้คนอื่นเดือดร้อนอีกด้วย

การวัดหิริ-โอตตปปะ

ไชยการ ทองแก้ว (2520) ทางการศึกษาเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหิริ-โอตตปปะกับ สัปปุริสธรรม เพื่อเป็นแนวทางในการค้นหาคุคลิกภาพธรรมมาธิปไตย โดยใช้วิธีการวัดแบบ Verbal projective technique ในการสร้างข้อคำถาม โดยลักษณะของข้อคำถาม สร้างเป็นสถานการณ์ในข้อหนึ่ง ๆ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ การรับรู้มาตรฐานสังคม เป็นคำถามที่ให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นว่า สังคมนั้นรับรู้ในสถานการณ์นั้นเพียงใด และตนตามอัตภาพ เป็นคำถามที่ถามตัวผู้ตอบเองว่าตนจะตัดสินใจอย่างไรในสถานการณ์นั้น ๆ โดยแยกอุปลักษณ์ออกเป็น 2 อย่างคือ หิริ

กับโอตตปะตามนิยปฏิบัติการ การสร้างข้อคำถามในแต่ละสถานการณ์ นอกจากจะแยกเป็นข้อ ก. และข้อ ข.แล้วยังมุ่งที่จะวัดลักษณะทั้งสองนี้ร่วมกันอีกด้วย โดยในข้อแร่มุ่งวัดคุณธรรมด้านhiri ในข้อถัดไปมุ่งวัดคุณธรรมด้านโอตตปะสลับกันไปจนจบ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนแบบ กา เครื่องหมายถูกลงในช่องหมายเลข 1-7 ตามที่ตนตัดสินใจ จากนั้นน้อยไปมาก ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ โดยใช้สถานการณ์ที่ประสบอยู่ในชีวิตประจำวันทั่ว ๆ ไป และจะไม่เป็นสถานการณ์ที่รุนแรง จนทำให้ผู้ตอบตัดสินใจ ตอบได้ตรงกันหมด แต่ละคำถามจะถามเพียงประเด็นเดียว ใช้ภาษาง่าย ๆ ชัดเจน ไม่ซับซ้อน

สุวรรณี กิจสมโภชน์ (2535) ทางการศึกษาเรื่อง การศึกษาทัศนคติเชิงจริยธรรมด้าน หิริ-โอตตปะ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ โดยใช้แบบสอบถามตามมาตรวัดของ Likert scale แบบมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับเริ่มจาก เห็นด้วยอย่างยิ่ง จนถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยการศึกษาทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมด้านhiri-โอตตปะ รวมทั้งแผนการสอนวิชาเสริมสร้างลักษณะนิสัยระดับชั้นประถมศึกษาในหมวดจริยศึกษา ในเนื้อหาคุณธรรมด้าน หิริ-โอตตปะ มาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม โดยยึดหลักที่ว่า ทัศนคติเชิงจริยธรรม มีคุณสมบัติที่จะทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมได้แม่นยำกว่าการใช้ความรู้เกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมของบุคคลเพียงอย่างเดียว (ดวงเดือน พันธมนาวิน, 2524) และมีเกณฑ์การเลือกสถานการณ์ คือเป็นสถานการณ์ที่ประสบอยู่ในชีวิตประจำวันทั่ว ๆ ไปเป็นข้อความที่แสดงถึงพฤติกรรมหรือการกระทำของคนส่วนใหญ่มีโอกาสกระทำ หรือพบเห็นได้ในชีวิตจริง เพื่อทราบถึงความรู้สึกของบุคคลต่อเรื่องนั้น ๆ แต่ละคำถามจะใช้ภาษาง่าย ๆ ชัดเจน ไม่ซับซ้อน

สมควร บุตรตาน้อย (2538) ศึกษาเรื่อง การสร้างแบบวัดคุณธรรมด้านhiri-โอตตปะ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดเชียงใหม่ วัดโดยใช้แบบทดสอบโดยใช้การสร้างข้อสอบตามค่านิยมของคุณธรรมด้านhiri-โอตตปะในแต่ละด้าน โดยลักษณะของข้อสอบที่สร้างเป็นแบบสถานการณ์สมมติทั่ว ๆ ไปในแต่ละสถานการณ์มี 3 ตัวเลือก โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนแต่ละข้อเป็น 2, 1, 0 แปลเป็นคุณธรรมที่ถูกต้อง มีคุณธรรมเล็กน้อยหรือปานกลาง และมีคุณธรรมที่ไม่ถูกต้องจากการศึกษาวิธีการวัดhiri-โอตตปะ สามารถแบ่งออกได้ 2 วิธีคือ

1. การใช้แบบสอบถาม ซึ่งอาจจะใช้มาตรวัดการประมาณค่าเพื่อวัดระดับพฤติกรรมเกี่ยวกับhiri-โอตตปะ
2. การใช้แบบทดสอบ เพื่อวัดการมีคุณธรรมที่ถูกต้องหรือไม่ถูกต้องตามความรู้ ความเข้าใจโดยทั้ง 2 วิธีนี้ เป็นการวัดโดยสร้างจากสถานการณ์สมมติที่เกิดขึ้นหรือ พบเห็นได้ในชีวิตประจำวัน เป็นสถานการณ์ทั่ว ๆ ไปและไม่เป็นสถานการณ์ที่รุนแรง

กล่าวโดยสรุปได้ว่า หิริ แปลว่า ความละอายแก่ใจ ความละอายต่อบาป หิริ หมายถึงความละอายใจตัวเองต่อการทำความชั่วความผิด ต่อการประพฤติดุจริตทั้งหลายและความละอายใจตัวเองที่จะละเว้นไม่ทำความดีซึ่งควรจะทำให้เกิดมีในตน เช่น บิดามารดามีความละอายใจที่จะไม่ดูแลบุตร

ของตน เช่นนี้เรียกว่ามี หิริ ซึ่งเกิดขึ้นได้ด้วยการคิดถึงการศึกษาฐานะ ยศศักดิ์ ชาติตระกูลของตน คิดถึงความเสียายที่จะเกิดขึ้น รวมกับความกลัวกลัวของจิตใจที่จะไม่ทำชั่วเช่นนั้น โดยหิริ เป็น ธรรมรักษาคุ่มครองโลก ทำให้โลกเกิดสันติ ทำให้คนเราอยู่กันอย่างสงบสุข เพราะคนที่มีหิริจะเกลียด ความชั่ว และละอายที่จะทำความชั่วทั้งต่อหน้าและลับหลังทำให้ไม่ก่อความเดือดร้อนให้แก่โลกและ สรรพสัตว์ทั้งปวง โอดตปปะ แปลว่า ความเกรงกลัว หมายถึง ความสะดุ้งกลัวต่อผลของความชั่ว ต่อ ผลของความทุจริตที่ทำไว้ ซึ่งเป็นอาการของจิตที่หวั่นไหว เมื่อจะทำความชั่ว เพราะกลัวความผิดที่จะ ตามให้ผลในภายหลัง เกิดขึ้นได้เพราะคิดถึงโทษหรือความทุกข์ที่จะเกิดขึ้นจากการทำชั่ว จากการ ประพฤติทุจริตของตน เช่น ตัวเองเองต้องเดือดร้อนเกิดความเสียหาย เสียทรัพย์สินเงินทอง เสีย อิศราภาพ หรือถูกคนอื่นตำหนิติเตียน ถูกสังคมรังเกียจ เป็นต้น

2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อมรรตน์ เจริญ (2557) ได้วิจัยเกี่ยวกับ “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการปลูกจิตสำนึกสุจริตให้กับนักเรียน โรงเรียนบ้านหาดแพง (หาดแพงวิทยา)” การวิจัยครั้งนี้มี วัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการปลูกจิตสำนึกสุจริตให้กับนักเรียน โรงเรียนบ้านหาดแพง (หาดแพงวิทยา) 2) สร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการปลูกจิตสำนึก สุจริตให้กับนักเรียนโรงเรียนบ้านหาดแพง (หาดแพงวิทยา) 3) ทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมการปลูกจิตสำนึกสุจริตให้กับนักเรียนโรงเรียนบ้านหาดแพง (หาดแพงวิทยา) 4) ศึกษาความ พึงพอใจของครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานผู้ปกครอง และนักเรียน ตอรูปแบบการจัดการ เรียนรู้ที่ส่งเสริมการปลูกจิตสำนึกสุจริตให้กับนักเรียนโรงเรียนบ้านหาดแพง (หาดแพงวิทยา) กลุ่มตัว อย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูโรงเรียนบ้านหาดแพง จำนวน 8 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน จำนวน 4 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 86 คน และ ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 86 คน รวมทั้งสิ้น 184 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบ ประเมินคุณลักษณะความสุจริต และแบบประเมินความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย () ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าที (t-test Dependent) ผลการวิจัย พบว่า 1. สภาพการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการปลูกจิตสำนึกสุจริตให้กับนักเรียนอย่างหลากหลาย ประกอบด้วย กิจกรรมใน 3 ลักษณะ คือ กิจกรรมปลูกฝัง กิจกรรมป้องกัน และกิจกรรมประสาน ชุมชน 2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการปลูกจิตสำนึกสุจริตให้กับนักเรียนโรงเรียนบ้านหาด แพง (หาดแพงวิทยา) คือรูปแบบ 3-3-3 ประกอบด้วย 1) กิจกรรมการปลูกฝัง ได้แก่ กิจกรรมเด็กดี ศรีหาดแพง กิจกรรมธนาคารความดี และกิจกรรมออมทรัพย์ 2) กิจกรรมการป้องกัน ได้แก่ กิจกรรม เดินตามรอยเท้าพ่อ กิจกรรมนิทานคุณธรรม และกิจกรรมโครงงานคุณธรรม 3) กิจกรรมประสาน ชุมชน ได้แก่ กิจกรรมรณรงค์สุจริต กิจกรรมสุจริตเริ่มที่บ้าน และกิจกรรมวัดสู่โรงเรียน 3. ผลการ

ทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการปลูกจิตสำนึกสุจริตให้กับนักเรียนโรงเรียนบ้านหาดแพง (หาดแพงวิทยา) ปรากฏผล ดังนี้ 3.1 นักเรียนโรงเรียนบ้านหาดแพง (หาดแพงวิทยา) มีคุณลักษณะความสุจริต ระดับคุณภาพดีเยี่ยมร้อยละ 75.63 ระดับคุณภาพดีร้อยละ 21.94 และระดับผ่านร้อยละ 2.433.2 นักเรียนโรงเรียนบ้านหาดแพง (หาดแพงวิทยา) มีคะแนนคุณลักษณะความสุจริตหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .014. ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ชื่นพื้นฐาน ผู้ปกครอง และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการปลูกจิตสำนึกสุจริตให้กับนักเรียนโรงเรียนบ้านหาดแพง (หาดแพงวิทยา) อยู่ในระดับมากที่สุด

วิไลวัจน์ กฤษณะภูติ, ภูวนิดา คุณผลิน และสมศักดิ์ พรพันธุ์ (2560) ได้วิจัยเกี่ยวกับแนวทางการป้องกันและการแก้ไขการทุจริตคอร์รัปชันตามทัศนคติของประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการทุจริตคอร์รัปชันตามทัศนคติของประชาชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ศึกษาสภาพการป้องกันและการแก้ไขการทุจริตคอร์รัปชัน และแนวทางการป้องกันและแก้ไขการทุจริตคอร์รัปชันตามทัศนคติของประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 39 คน ประกอบด้วย เกษตรกร นักธุรกิจพนักงานราชการ ข้าราชการชำนาญ ผู้รับจ้าง ครูอาจารย์ และนักศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แนวทางสัมภาษณ์ เพื่อสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) แนวทางการสนทนากลุ่ม เพื่อหาแนวทางการป้องกันและแก้ไขการทุจริตคอร์รัปชัน และสมมุติฐานที่ 1 มีการตรวจสอบข้อมูลสามเส้า (Data-Triangulation) การวิเคราะห์ข้อมูลแบบเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1. วิธีการทุจริตคอร์รัปชันตามทัศนคติของประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ การจัดซื้อจัดจ้าง การกินตามน้ำ การเข้าสู่ตำแหน่งหน้าที่การงานหรือการสมัครเข้าทำงาน การรับสินบาทคาดสินบน การประมูลโครงการ (การฮั้วกัน) การรับค่าคอมมิชชั่น และระบบพวกพ้องหรือระบบอุปถัมภ์ แต่ละวิธีต่างก็มีการทุจริตคอร์รัปชันแตกต่างกัน 2. สภาพการป้องกันและแก้ไขการทุจริตคอร์รัปชันตามทัศนคติของประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หน่วยงานได้ดำเนินการป้องกันและแก้ไขการทุจริตคอร์รัปชัน โดยการตั้งกรรมการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง ที่มีมาตรการเคร่งครัด การรับบุคคลเข้าทำงานได้ผ่านการสอบกลั่นกรองด้วยความยุติธรรม ไม่มีระบบพวกพ้องหรือระบบอุปถัมภ์ วิธีการป้องกันการประมูลโครงการ (การฮั้วกัน) โดยใช้ E-auction 3. แนวทางการป้องกันและแก้ไขการทุจริตคอร์รัปชันตามทัศนคติของประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ฝ่ายบริหารขององค์กรควรยึดระเบียบราชการอย่างเคร่งครัดตามหลักธรรมาภิบาล ควรจัดตั้งกลุ่มหรือชมรมต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน ตั้งแต่หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด และประเทศ และควรสร้างหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาการทุจริตคอร์รัปชัน : ปัญหาสาเหตุและแนวทางแก้ไข ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาถึงระดับอุดมศึกษา

ปริญญ วัฒนกุล, ธีรภัทร ลอยวิรัตน์ (2563) ได้วิจัยเกี่ยวกับ การศึกษารูปแบบการ สร้างเครือข่ายเยาวชนเพื่อส่งเสริมค่านิยมสุจริตและการต่อต้านการคอร์รัปชัน จังหวัดมหาสารคาม บทคัดย่อการวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษารูปแบบการสร้างเครือข่ายเยาวชนเพื่อส่งเสริม ค่านิยมสุจริตและต่อต้านการคอร์รัปชันในจังหวัดมหาสารคาม และ 2) เพื่อนำเสนอต้นแบบกิจกรรม เพื่อส่งเสริมค่านิยมสุจริตและต่อต้านการคอร์รัปชันในจังหวัดมหาสารคาม โดยใช้พื้นที่ที่ศึกษา คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เนื่องจากเป็นมหาวิทยาลัยที่มีความเก่าแก่ อยู่ใกล้ชิดชุมชนและ ให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชนมายาวนาน ประชากรกลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาชั้นปีที่ 1-4 ที่สมัครใจ เข้าร่วมโครงการ จำนวน 150 คน โดยใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมผลการวิจัย พบว่า 1) รูปแบบของกระบวนการสร้างค่านิยมสุจริตและการต่อต้านคอร์รัปชัน ได้แก่ รูปแบบของการกระตุ้น ความสนใจ ในเรื่องของความซื่อสัตย์สุจริต โดยมีสถาบันการศึกษาเป็นสถาบันที่ทำหน้าที่ในการให้ การศึกษาอบรมสร้างนิสัย ให้ความรู้ ควบคู่กับการพัฒนาทักษะด้านปัญญา ประกอบกับมีองค์กร ทางสังคมอื่น ๆ ทำหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนการสร้างนิสัยความซื่อสัตย์สุจริต 2) ต้นแบบกิจกรรมการ ส่งเสริมค่านิยมสุจริตและการต่อต้านคอร์รัปชันนี้เป็นรูปแบบของกิจกรรมเชิงวิชาการพร้อมทั้ง กิจกรรมเชิงปฏิบัติการ แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสังคมและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างชุมชน โดย เริ่มจากชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัย และแสวงหาโอกาสในการขยายไปสู่ชุมชนรอบข้างที่กว้างขึ้นใน ระดับตำบล ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด ตามที่มีปัจจัยเอื้ออำนวย

ธีรภัทร พิมลศรี และคณะ (2563) ได้วิจัยเกี่ยวกับ การสังเคราะห์รูปแบบ กลไกและแนวทางการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตเพื่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริต การวิจัยครั้งนี้มี วัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพัฒนาการของรูปแบบ กลไก และแนวทางการปลูกฝังเจตคติ และ วัฒนธรรมสุจริตที่มีผลต่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของไทย ทั้งทางตรงและทางอ้อม 2) ศึกษากรณีของต่างประเทศ 3 ประเทศ ได้แก่ เขตปกครองพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน สาธารณรัฐสิงคโปร์และสาธารณรัฐฟินแลนด์ 3) วิเคราะห์ และสังเคราะห์รูปแบบ กลไกและแนวทางการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริต เพื่อนำมาใช้ในสังคมไทย และ 4) เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะ ต่อสำนักงาน ป.ป.ช. โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการวิจัยเอกสาร การสนทนากลุ่ม การประชุม ทางวิชาการและการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักผลการศึกษา พบว่า 1. พัฒนาการของการปลูกฝังความ สุจริตจากคณาจารย์นโยบายของรัฐบาลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540-2562 พบว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2540-2550 มี การปลูกฝังความสุจริตโดยการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมกับภาคประชาชน องค์กรทางการศึกษา องค์กรสื่อมวลชน องค์กรวิชาชีพ องค์กรเอกชน และองค์กรสาธารณประโยชน์และเครือข่ายต่าง ๆ ร่วมกันสร้างความสุจริต และต่อต้านการทุจริตและช่วงปี พ.ศ. 2551-2562 พบว่า การปลูกฝัง ความสุจริตยังคงดำเนินการพัฒนาระบบการบริหารราชการให้โปร่งใสตามหลักธรรมาภิบาล ผนวกกับ การใช้มาตรการทางกฎหมายการสร้างการมีส่วนร่วมกับทุกภาคส่วนในการป้องกัน และเฝ้าระวังการ

ทุจริต และการกำหนดมาตรการป้องกันการแทรกแซงจากนักการเมืองโดยการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย และการพัฒนานวัตกรรมในการป้องกันการทุจริต 2. ผลการศึกษากรณีของต่างประเทศของเขตปกครองพิเศษฮ่องกง สาธารณรัฐสิงคโปร์ สาธารณรัฐฟินแลนด์ พบทั้งจุดเด่น จุดด้อยที่สามารถนำมาปรับใช้ได้ ดังนี้ 1) องค์การที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตโดยตรงใช้อำนาจทางกฎหมายเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริต กำหนดโครงสร้างที่ชัดเจนและใช้ระบบการบริหารจัดการภายในหน่วยงานที่มีประสิทธิภาพ 2) องค์การทางการศึกษาใช้จรรยาบรรณวิชาชีพควบคุมและตรวจสอบครูตามหลักคุณธรรม 3) องค์การทางศาสนายังไม่พบข้อมูลที่ชัดเจน 4) องค์การชุมชนเน้นการให้ความรู้แก่ประชาชนเพื่อเป็นกลไกการเฝ้าระวังและตรวจสอบการทุจริต 5) องค์การธุรกิจใช้วิธีการให้ความรู้และแหล่งข้อมูลต่าง ๆ แบ่งตามประเภทธุรกิจ 6) องค์การทางการเมืองการปกครองใช้กฎหมายและเน้นการสร้างบรรทัดฐานทางด้านจริยธรรม 7) องค์การสื่อมวลชนใช้ประมวลจริยธรรมสื่อเป็นแนวทางปฏิบัติ 3. ผลการวิเคราะห์ และสังเคราะห์รูปแบบ กลไก และแนวทางการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริต พบว่า 1) ครอบครัวต้องเป็นต้นแบบที่ดี การสร้างปฏิสัมพันธ์โดยมีกลไกบุคคลคือพ่อแม่ผู้ปกครอง และใช้แนวทางการทำกิจกรรมในครอบครัวและกิจกรรมทางศาสนา 2) องค์การทางการศึกษาใช้การกำหนดนโยบาย และระเบียบปฏิบัติด้านการประพฤติสุจริต การปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู และกลไกการบริหาร โดยการกำหนดโครงสร้างการบริหาร และกลไกเครือข่าย เช่น ผู้ปกครอง ชุมชน แนวทางการปลูกฝังใช้การบรรจุเรื่องความสุจริตในแผนพัฒนาโรงเรียนและใช้การฝึกอบรมผ่านกิจกรรมต่าง ๆ 3) องค์การทางศาสนามีรูปแบบการปลูกฝังวัฒนธรรมสุจริตด้วยพระธรรมวินัย และหลักธรรมทางศาสนา มีกลไกระดับบุคคล คือ เจ้าอาวาส กลไกการควบคุม ใช้การรักษาและบังคับใช้หลักพระธรรมวินัยและกลไกในการผลักดันใช้การอบรมสั่งสอนหลักธรรม แนวทางการปลูกฝังใช้การจัดกิจกรรมส่งเสริมความสุจริตและกิจกรรมทางศาสนา 4) องค์การชุมชนมีรูปแบบการปลูกฝังผ่านผู้นำชุมชนให้เป็นแบบอย่างให้สมาชิกชุมชน และใช้ทุนทางสังคม มีกลไกผู้นำและคณะกรรมการชุมชน กลไกการควบคุม ใช้การจัดทำธรรมนูญชุมชน และแนวทางการสื่อสารกับสมาชิกชุมชนอย่างทั่วถึง รวมถึงการใช้หลักธรรมทางศาสนาการยกย่องเชิดชูบุคคลต้นแบบ 5) องค์การธุรกิจมีรูปแบบการใช้หลักการบริหารองค์การอย่างโปร่งใส ใช้หลักจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ การประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างใช้บทลงโทษ และการให้ความรู้เรื่องความสุจริตโดยมีกลไก คือหลักจรรยาบรรณวิชาชีพ นโยบายขององค์การ ระบบการสื่อสารภายในองค์การ ระบบการบริหารทรัพยากรมนุษย์และการกำกับดูแล ระบบการปลูกฝังพฤติกรรมสุจริต และการสื่อสารถ่ายทอดองค์ความรู้ทั้งภายในและภายนอกองค์การ การมีส่วนร่วม การใช้กิจกรรมสร้างแรงจูงใจและการยกย่องเชิดชู รวมถึงการจัดทำคู่มือพนักงานเพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติ การเข้าร่วมกิจกรรมอบรม การทำบันทึกข้อตกลง การใช้พันธสัญญาทางใจกับพนักงานในการลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ และการปฏิบัติงานประจำที่ส่งเสริมความสุจริต 6) องค์การทางการเมือง

การปกครองมีรูปแบบการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนงานด้านการประพฤตินเป็นแบบอย่างที่ดี รวมถึงการใช้กลไกคณะกรรมการและแผนป้องกันการทุจริต และใช้แนวทางเน้นการสร้างการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการปฏิบัติงาน การทำกิจกรรม การยกย่องบุคคลต้นแบบ ประพฤติสุจริตและจัดทำสื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร 7) องค์การสื่อมวลชนใช้รูปแบบการปลูกฝังด้วยจรรยาบรรณวิชาชีพและกำหนดกฎระเบียบ บทลงโทษเป็นลายลักษณ์อักษรโดยมีกลไกหน่วยงาน เช่น เครือข่าย สมาคม และสภาสื่อมวลชนกำกับดูแลการนำเสนอข้อมูล และใช้แนวทางการกำหนดนโยบายองค์การโปร่งใสการประกาศเจตจำนงสุจริต การจัดกิจกรรมปลูกฝังความสุจริตอย่างต่อเนื่อง คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อสำนักงาน ป.ป.ช. ดังนี้ 1) สำนักงาน ป.ป.ช. ควรเป็นหน่วยงานหลักในการเผยแพร่คู่มือการปลูกฝังวัฒนธรรมสุจริตให้กับองค์กรทางสังคม เพื่อสร้างเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กร 2) สำนักงาน ป.ป.ช. ควรจัดตั้งกลไกคณะทำงาน 7 ชุด สำหรับการดำเนินการปลูกฝังวัฒนธรรมสุจริตตามองค์การทางสังคมทั้ง 7 ประเภท โดยคณะทำงานควรประกอบด้วยบุคลากรของสำนักงาน ป.ป.ช. และผู้แทนจากองค์กรทางสังคมสำหรับข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ มีดังนี้ 1) สำนักงาน ป.ป.ช. ควรใช้แนวทางการสนับสนุนการดำเนินงาน โดยการจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมกับองค์กรทางสังคม สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรที่เกี่ยวข้อง 2) ใช้แนวทางส่งเสริมความสุจริตโดยจัดกิจกรรมให้ความรู้หรือโครงการส่งเสริมความสุจริต 3) สำนักงาน ป.ป.ช. ควรใช้แนวทางการสร้างความเข้าใจ โดยการจัดทำแหล่งข้อมูลอ้างอิงแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ผ่านเว็บไซต์สำหรับองค์กรทางสังคม 4) เนื่องจากกลไกบุคคลมีบทบาทสำคัญในทุกองค์การทางสังคม การปลูกฝังเจตคติและความสุจริตจึงควรเริ่มต้นจากการส่งเสริมให้ผู้นำองค์กรเป็นแบบอย่างที่ดี 5) สำนักงาน ป.ป.ช. ควรเสริมแรงจูงใจให้กับองค์กรปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กร เช่น การมอบรางวัลประจำปี การประกาศยกย่ององค์กรที่มีการเปลี่ยนแปลงและสร้างวัฒนธรรมสุจริตชัดเจนได้ 6) เมื่อดำเนินการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรต่าง ๆ แล้ว สำนักงาน ป.ป.ช. และคณะทำงานควรมีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ในเรื่องการส่งเสริมความสุจริตระหว่างองค์กร เช่น จัดให้มีการประชุมทางวิชาการ การแสดงผลดำเนินผลงาน ประจำปี การจัดกิจกรรมพัฒนาความรู้ และการปลูกฝังความสุจริตร่วมกัน

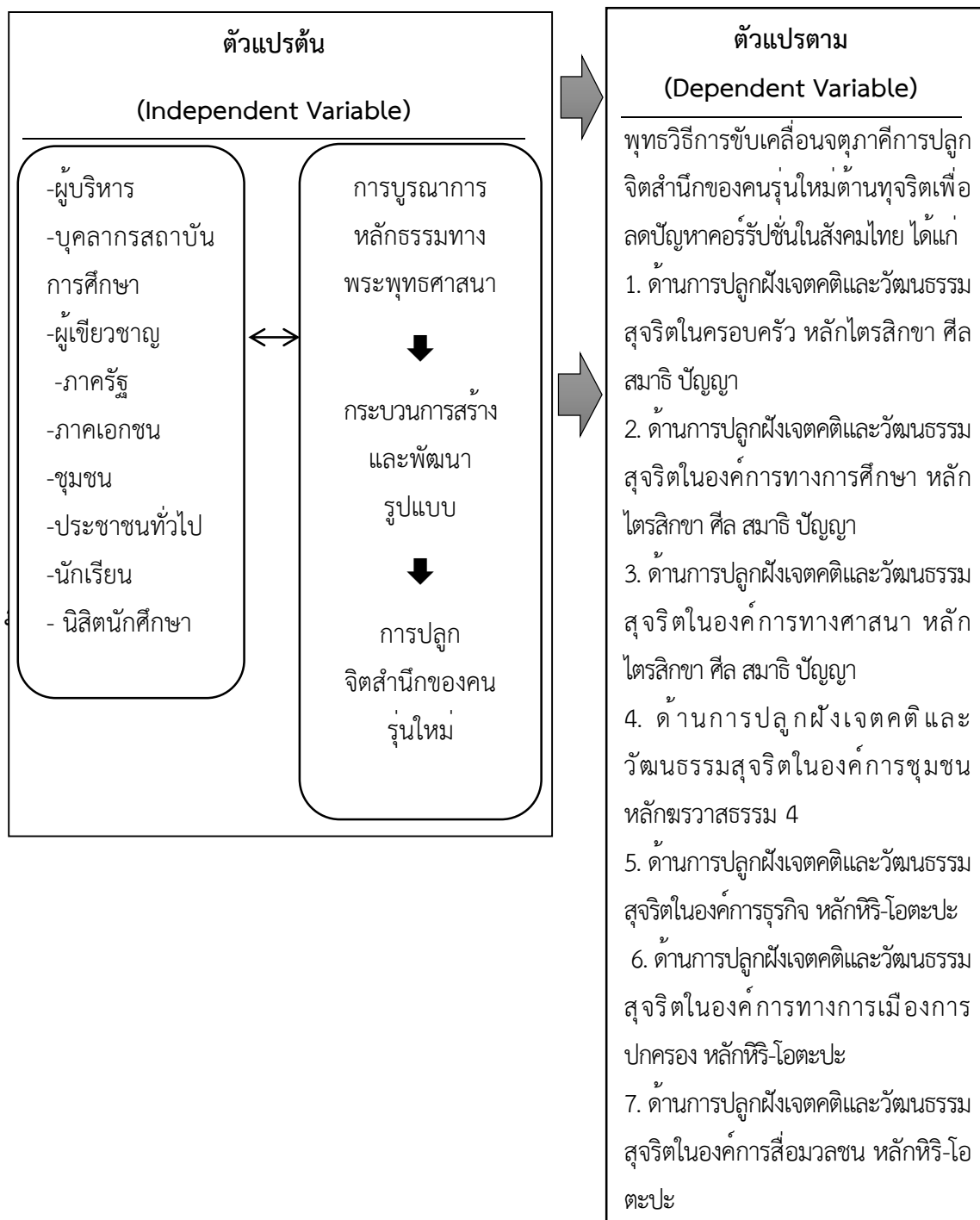
เยาวชนช ทานาม (2565) ได้วิจัยเกี่ยวกับ การพัฒนาชุดหนังสือนิทานปลูกจิตสำนึกในใจเด็กปฐมวัยต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาชุดหนังสือนิทานปลูกจิตสำนึกในใจเด็กปฐมวัยต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน 2) ทดลองใช้ชุดหนังสือนิทาน 3) ศึกษาผลการพัฒนาชุดหนังสือนิทาน เป็นการวิจัยและพัฒนา ดำเนินการวิจัย 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 พัฒนาชุดหนังสือนิทาน ระยะที่ 2 ทดลองใช้ชุดหนังสือนิทาน และระยะที่ 3 ศึกษาผลการพัฒนาชุดหนังสือนิทาน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ชุดหนังสือนิทานปลูกจิตสำนึกในใจเด็กปฐมวัยต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน แบบประเมินความรู้ความเข้าใจ และแบบประเมินความพึงพอใจการใช้ชุดหนังสือนิทาน

สำหรับครู/ผู้ปกครอง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบประเมิน และแบบสอบถาม สถิติ ที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1) จากการสำรวจพฤติกรรมเบื้องต้นของเด็กปฐมวัยและการสัมภาษณ์ครู/ผู้ปกครอง เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการสร้างชุดหนังสือนิทาน พบว่าเด็กส่วนใหญ่จะมีพฤติกรรมและคุณลักษณะของการมีความซื่อสัตย์สุจริต แต่จะมีเพียงบางคนที่ชอบแย่งของเล่นไม่ปฏิบัติตามกฎกติกาโดยเด็กมีคะแนนความรู้ความเข้าใจเรื่องความซื่อสัตย์สุจริตและการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($=3.32$) พิจารณาความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับเหมาะสมมาก ($=4.36$) สามารถนำไปจัดกิจกรรมปลูกจิตสำนึกในใจเด็กปฐมวัยได้ 2) ภายหลังการจัดกิจกรรมการเล่นิทาน เด็กปฐมวัยมีคะแนนความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน เท่ากับ 17.35 คะแนน มีคะแนนพฤติกรรมต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน เท่ากับ 14.26 คะแนน สูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง และ 3) ผลการพัฒนาชุดหนังสือนิทาน พบว่า ครูและผู้ปกครองมีความพึงพอใจ อยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด ($=4.53$)

สรุป จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตภาวดีการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ต้านทุจริตเพื่อลดปัญหาการคอร์รัปชันในสังคมไทย ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องในการปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีให้กับเด็กและเยาวชนในสังคมไทย ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง (จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดขอนแก่น) เพื่อการบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาพุทธ ในการสร้างและพัฒนา รูปแบบการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ เพื่อลดปัญหาการคอร์รัปชันในสังคมไทย

2.9 กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดเกี่ยวกับ พุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตสำนึกของคณกรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย ผู้วิจัยได้นำมาบูรณาการมาสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีวิทยาการวิจัยแบบผสม (Mixed Method research) ระหว่าง 1) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และ 2) การวิจัยพหุกรณีศึกษา (multi-cases study) เป็นการวิจัย เพื่อพุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตตภาติการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย ตามหลักการวิจัยจุดมุ่งหมายสำคัญของการพัฒนารูปแบบการวิจัย เพื่อให้สอดคล้องกับองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิมทั้งด้านทฤษฎีและผลการวิจัยเชิงประจักษ์ และสอดคล้องกับข้อตกลงเบื้องต้นของการวิจัย โดยมีรายละเอียดในการดำเนินงานดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

1.3.1 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) กลุ่มเป้าหมายเชิงปริมาณ

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ตัวแทนชุมชน และประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง (จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดขอนแก่น) กลุ่มที่ 2 นักเรียน นิสิต นักศึกษา บุคลากรสถาบันการศึกษา และประชาชนทั่วไป ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง (จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดขอนแก่น) โดยใช้วิธีวิธีสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ในการการปลูกจิตสำนึก พฤติกรรม ทศนคติ ค่านิยม ที่ดีให้กับเด็กและเยาวชน ประชาทั่วทั่วไป โดยใช้เกณฑ์พิจารณาจากความสมัครใจของผู้บริหาร นักเรียน นิสิต นักศึกษา บุคลากรสถาบันการศึกษา และประชาชนทั่วไป ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ที่เข้าร่วมโครงการ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 130 รูป/คน และจังหวัดขอนแก่น จำนวน 130 รูป/คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 260 คน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบ และทดลองใช้เครื่องมือ จากกลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหาร นักเรียน นิสิต นักศึกษา บุคลากรสถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงาน ภาครัฐและเอกชน ชุมชน และประชาชนทั่วไป จังหวัดร้อยเอ็ด 85 รูป/คน

2) กลุ่มเป้าหมายเชิงคุณภาพ

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 รูป/คน โดยเลือกแบบเจาะจง ซึ่งเกณฑ์ในการเลือกผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ได้แก่ พระสงฆ์ จำนวน 3 รูป

กลุ่มที่ 2 ได้แก่ ผู้บริหาร บุคลากร สถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ชุมชน แลประชาชนทั่วไป จำนวน 7 คน

กลุ่มที่ 3 ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนารูปแบบ จำนวน 5 รูป/คน โดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique)

รายละเอียดดังปรากฏในตารางที่ 3.1

**ตารางที่ 3.1 ตารางแสดงกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมพุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตภาติการปลูกจิตสำนึก
ของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย**

ลำดับที่	หน่วยงาน	กลุ่มเป้าหมาย
1	ผู้บริหาร บุคลากร สถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ชุมชน และประชาชนทั่วไป จังหวัดร้อยเอ็ด	130
2	ผู้บริหาร บุคลากร สถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ชุมชน และประชาชนทั่วไป จังหวัดขอนแก่น	130
3	กลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหาร นักเรียน นิสิต นักศึกษา บุคลากร สถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ชุมชน และประชาชนทั่วไป จังหวัดร้อยเอ็ด	85
4	ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก	15
	รวม	360

การวิจัยพหุกรณีศึกษา (multi-cases study)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2

ประชากร (Population) คือ กลุ่มเป้าหมายเชิงคุณภาพ

ประชากร คือ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยเลือกแบบเจาะจง ซึ่งเกณฑ์ในการเลือกผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ได้แก่ พระวิทยากรและวิทยากรที่มีประสบการณ์ฝึกอบรม จำนวน 10 รูป/คน

กลุ่มที่ 2 ได้แก่ ผู้บริหาร บุคลากร สถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ชุมชน และประชาชนทั่วไป จำนวน 15 คน

กลุ่มที่ 3 ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนารูปแบบ จำนวน 5 รูป/คน โดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique)

โดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) เลือกแบบเจาะจง (purposive method) ซึ่งมีคุณสมบัติเป็นผู้มีประสบการณ์ทำงานเกี่ยวข้องกับการป้องกันแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทยมากกว่า 10 ปีขึ้นไป

3.2 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

เมื่อพิจารณาจากกรอบแนวคิดของการวิจัยซึ่งเป็นพุทธรูปวิธีการขับเคลื่อนจิตสำนึกของการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านพุทธจริตเพื่อลดปัญหาการคอร์รัปชันในสังคมไทย ในการวิจัยครั้งนี้จึงแบ่งตัวแปรในการวิจัยออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ตัวแปรต้น และตัวแปรตาม มีรายละเอียด ดังนี้

3.2.1 ตัวแปรต้น (Independent Variable) ได้แก่ ผู้บริหาร บุคลากรสถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ตัวแทนชุมชน ประชาชนทั่วไป นักเรียน นิสิตนักศึกษา ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง (จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดขอนแก่น)

3.2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ พุทธรูปวิธีการขับเคลื่อนจิตสำนึกของการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านพุทธจริตเพื่อลดปัญหาการคอร์รัปชันในสังคมไทย พุทธรูปวิธีการขับเคลื่อนจิตสำนึกของการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านพุทธจริตเพื่อลดปัญหาการคอร์รัปชันในสังคมไทย ได้แก่ 1. ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในครอบครัว หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา 2. ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรทางการศึกษา หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา 3. ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรทางศาสนา หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา 4. ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรการชุมชน หลักฆราวาสธรรม 4 5. ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรธุรกิจ หลักหิริ-โอตตะปะ 6. ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรทางการเมืองการปกครอง(หลักหิริ-โอตตะปะ) 7. ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรสื่อมวลชน (หลักหิริ-โอตตะปะ)

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.3.1 วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1) เครื่องมือที่ใช้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายปิดและปลายเปิด แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับ พุทธรูปวิธีการขับเคลื่อนจิตสำนึกของการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านพุทธจริตเพื่อลดปัญหาการคอร์รัปชันในสังคมไทย

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะการถ่ายทอดพุทธรูปวิธีการขับเคลื่อนจิตสำนึกของการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านพุทธจริตเพื่อลดปัญหาการคอร์รัปชันในสังคมไทย มีลักษณะมาตราประมาณค่า (Rating Scale) ตามหลักวิธีการของลิเคิร์ต (R.A. Likert) โดยการแบ่งระดับในการวัดออกเป็น 5 ระดับ โดยกำหนดค่าระดับ ดังนี้

5 หมายถึง ความเหมาะสม/ปฏิบัติ ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง ความเหมาะสม/ปฏิบัติ ในระดับมาก

3 หมายถึง ความเหมาะสม/ปฏิบัติ ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง ความเหมาะสม/ปฏิบัติ ในระดับน้อย

1 หมายถึง ความเหมาะสม/ปฏิบัติ ในระดับน้อยที่สุด

2) การสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำเสนอลักษณะของเครื่องมือ การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ตามลำดับดังนี้

1) ลักษณะของเครื่องมือ ที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถาม จำนวน 62 ข้อ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยอาศัยกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในบทที่ 2 โดยพิจารณาเครื่องมือที่มีผู้วิจัยมาก่อน และคำนึงถึงความสอดคล้องกับนิยาม ศัพท์เฉพาะที่กำหนดไว้ในบทที่ 1 แบบสอบถาม จำนวน 62 ข้อ จำแนกเป็น ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามระดับพฤติกรรมวิธีการขับเคลื่อนจิตสำนึกของการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย เป็นแบบมาตราประเมินค่า (rating scale) 5 ระดับ ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะการถ่ายทอดพฤติกรรมวิธีการขับเคลื่อนจิตสำนึกของการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย

2) การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) นั้น ใช้เทคนิค IOC (index of item - objective congruence) หรือดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ แล้วคัดเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปมาทดลองใช้เกณฑ์ของ Cox and Vagars (1996) Bernnan (1972) และ Berk (1980, อ้างถึงใน ศิริชัย กาญจนวาสี, 2550) โดย ใช้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาว่า ข้อความเกี่ยวกับสภาพปัญหาวิธีพฤติกรรมวิธีการขับเคลื่อนจิตสำนึกของการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย ซึ่งเป็นข้อคำถามที่ตรงกับสิ่งที่ต้องการศึกษา มีความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหาเชิงทฤษฎีที่ได้ศึกษาวิเคราะห์และกำหนดไว้เป็นนิยามศัพท์เฉพาะหรือไม่ ซึ่งค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ของแบบสอบถามที่ใช้วิจัยในครั้งนี้อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 และตรวจสอบการใช้ถ้อยคำภาษามีความเหมาะสมและสื่อความหมายที่ตรงกับสิ่งที่ต้องการจะสอบถาม

3) การตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (reliability) เป็นการหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ โดยนำไปทดลองใช้ (try out) กับผู้ให้ข้อมูลไม่ได้รับการสุ่มเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เพื่อนำมาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's Alpha Coefficients) ตามวิธีของ Cronbach (1970) ผลการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อถือได้ของเครื่องมือวัดตัวแปรที่ใช้ในงานวิจัย ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3.2 ผลการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในงานวิจัย

แบบสอบถาม	จำนวนข้อ	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา
แบบสอบถาม	62	0.97

3) การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1) ขอนหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจาก มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอรัญญิต เพื่อขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ

2) ส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือ และความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามส่งถึงผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างและส่งทางไปรษณีย์โดยขอความอนุเคราะห์ให้ตอบกลับภายใน 3 สัปดาห์

4) การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม ที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการประมวลผลข้อมูลเชิงปริมาณ ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วแปลความหมายค่าเฉลี่ยโดยเทียบกับเกณฑ์ดังนี้ (Best, 1978 อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

คะแนนเฉลี่ยอยู่ในช่วง 4.51 – 5.00 หมายถึง ความเหมาะสม/ปฏิบัติ ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ยอยู่ในช่วง 3.51 – 4.50 หมายถึง ความเหมาะสม/ปฏิบัติ ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ยอยู่ในช่วง 2.51 – 3.50 หมายถึง ความเหมาะสม/ปฏิบัติ ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยอยู่ในช่วง 1.51 – 2.50 หมายถึง ความเหมาะสม/ปฏิบัติ ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ยอยู่ในช่วง 1.00 – 1.50 หมายถึง ความเหมาะสม/ปฏิบัติ ในระดับน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากแบบสอบถามแบบปลายเปิด ใช้ การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) โดยการศึกษารายละเอียดของคำตอบของแต่ละบุคคลก่อนการจำแนกประเภทโดยพิจารณาคำตอบของทุกราย นำคำตอบเหล่านั้นมาจัดกลุ่มหรือหมวดหมู่ การพิจารณาจะดูได้จากความถี่ของแต่ละกลุ่ม โดยผู้วิจัยจะยึดคำตอบที่มีความถี่น้อยที่สุดมาใช้เป็นประเด็นในการอภิปราย หรือถือเป็นประเด็นที่สำคัญ

3.3.2 วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1) เครื่องมือที่ใช้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามปลายเปิด และแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยใช้กระบวนการวิจัยตามเทคนิคเดลฟาย (Delphi techniques)

2) การสร้างเครื่องมือ

รอบที่ 1 ให้ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิตอบแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับพฤติกรรมการขับเคลื่อนจตุภาคีการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย

รอบที่ 2 ผู้วิจัยนำข้อความที่ได้รับจากการตอบแบบสอบถามในรอบที่ 1 ของผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิมาจำแนกและจัดกลุ่มข้อมูล แล้วจัดทำเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่าของไลเคิร์ท (Likert's Five Rating Scale) ซึ่งกำหนดค่าระดับคะแนนช่วงความคิดเห็นเป็น 5 ระดับ มีความหมาย ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิต้องการให้เกิดในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิต้องการให้เกิดในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิต้องการให้เกิดในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิต้องการให้เกิดในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิต้องการให้เกิดในระดับน้อยที่สุด

จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้ตรวจสอบคุณภาพในด้านการพัฒนารูปแบบโครงสร้าง และเนื้อหาแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิตอบแบบสอบถาม โดยให้น้ำหนักตามลำดับความสำคัญของเรื่องต่าง ๆ

รอบที่ 3 ผู้วิจัยนำผลการตอบแบบสอบถามที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมด มาหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตอบแบบสอบถามอีกครั้ง เพื่อเป็นการยืนยันความคิดเห็นเดิมในรอบที่ 1-2 พร้อมกับให้ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาว่ามีความคิดเห็นตรงหรือสอดคล้องกับตำแหน่งของคำตอบที่ผู้เชี่ยวชาญ ท่านอื่นแสดงความคิดเห็นหรือไม่ หากไม่เห็นด้วยก็ให้แสดงเหตุผลเพิ่มเติม แต่ถ้าผู้ตอบแบบสอบถาม ไม่แสดงเหตุผลก็ถือว่าเห็นด้วยกับตำแหน่งของคำตอบดังกล่าว

3) การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ติดต่อผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้วิจัยติดต่อผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิด้วยตนเอง เพื่อแจ้งวัตถุประสงค์ รายละเอียดของการวิจัยและขอทราบความสมัครใจในการแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะต่าง ๆ เกี่ยวกับพฤติกรรมการขับเคลื่อนจตุภาคีการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย ตลอดจนข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละท่านเพื่อคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน

2. การใช้แบบสอบถาม

ในรอบที่ 1 ผู้วิจัยจัดส่งแบบสอบถามปลายเปิดพร้อมคำชี้แจงประกอบคำถามให้ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ เพื่อนำความคิดเห็นมาวิเคราะห์และสร้างแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ในด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับพุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตภาติการปลุกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย

ในรอบที่ 2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากการแสดงความคิดเห็นตามทัศนะของผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิในรอบที่ 1 ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิตอบแบบสอบถามอีกครั้ง โดยนำเสนอด้วยตนเอง จากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ในรอบที่ 3 ผู้วิจัยจัดส่งแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าที่มีรายละเอียดจากรอบที่ 2 ให้ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิชุดเดิมมาตอบแบบสอบถามอีกครั้ง โดยแสดงค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของคำตอบจากผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 คน เพื่อประกอบการพิจารณาในการตอบแบบสอบถามของผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิอีกครั้ง

4) การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่รับจากแบบสอบถามปลายเปิดในรอบที่ 1 ของผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิมาวิเคราะห์โดยนำความคิดเห็นมาจำแนกและจัดกลุ่ม รวบรวมเนื้อหาที่ใกล้เคียงกันมาไว้ในข้อเดียวกันเพื่อสร้างแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

2. ผู้วิจัยนำคำตอบจากการตอบแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิในรอบที่ 2 และรอบที่ 3 มาหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อสรุปเป็นระดับของการพยากรณ์แต่ละข้อเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาความสอดคล้องของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ ถ้าค่าสถิติของแบบสอบถามในแต่ละข้ออยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด ถือว่าสอดคล้องกัน ถ้าค่าสถิติค่าใดค่าหนึ่งอยู่นอกเกณฑ์ที่กำหนดหรือนอกเกณฑ์ทั้งสองค่า จะถือว่าไม่สอดคล้องกัน และนำมาเสนอเป็นผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งนี้ผู้วิจัยคัดเลือกข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 5 อันดับแรก ในแต่ละตัวแปรมาอภิปรายผลการวิจัย โดยเลือกใช้สถิติในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. การวิเคราะห์ข้อมูลใช้คอมพิวเตอร์ช่วยในการกระทำข้อมูลโดยโปรแกรม SPSS for Windows เพื่อหาค่าสถิติต่าง ๆ ดังนี้

1) การแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2) การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้และความโด่ง สำหรับการวิเคราะห์ระดับความเหมาะสม ที่สถานศึกษาสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

3.3.3 วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง และได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างที่จะใช้ในการวิจัยภาคสนาม (Field Research) เน้นไปที่กลุ่มวิจัยเป็นการเลือกตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย โดยใช้คำถามเชื่อมโยงเพื่อไปสู่คำตอบที่ต้องการ คือ เพื่อพุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตสำนึกของครูรุ่นใหม่ด้านพุทธจริตเพื่อลดปัญหาการคอร์รัปชันในสังคมไทย สำหรับแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 ข้อมูลความเกี่ยวข้องและการมีส่วนได้ส่วนเสียของผู้ให้สัมภาษณ์และผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ตัวแทนชุมชน และประชาชน จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดขอนแก่น

ส่วนที่ 3 คำถามที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งเสริมพุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตสำนึกของครูรุ่นใหม่ด้านพุทธจริตเพื่อลดปัญหาการคอร์รัปชันในสังคมไทย

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง พุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตสำนึกของครูรุ่นใหม่ด้านพุทธจริตเพื่อลดปัญหาการคอร์รัปชันในสังคมไทย ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

2.1 ประเภทของข้อมูล ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท

2.1.1 ข้อมูลขั้นต้น ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ถึงวิธีการถ่ายทอดพุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตสำนึกของครูรุ่นใหม่ด้านพุทธจริตเพื่อลดปัญหาการคอร์รัปชันในสังคมไทย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและการมีส่วนได้ส่วนเสียของผู้ให้สัมภาษณ์และผู้บริหาร บุคลากร สถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ชุมชน และประชาชนทั่วไป และการส่งเสริมพุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตสำนึกของครูรุ่นใหม่ด้านพุทธจริตเพื่อลดปัญหาการคอร์รัปชันในสังคมไทย จากกลุ่มตัวอย่างการวิจัย

2.1.2 ข้อมูลขั้นรอง เอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยครั้งนี้ เช่น หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา วิธีการขับเคลื่อน จิตสำนึก การปลูกจิตสำนึก ของครูรุ่นใหม่ ด้านพุทธจริตเพื่อลดปัญหาการคอร์รัปชันในสังคมไทย แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำท้องถิ่น แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงาน ภาครัฐและเอกชน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2 ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.2.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร เก็บรวบรวมข้อมูลจากสถานที่ต่าง ๆ ดังนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ตัวแทนชุมชน และประชาชน จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดขอนแก่น

2.2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างวิจัยตามที่กำหนดไว้แบบเฉพาะเจาะจงประกอบไปด้วย ประชากร ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 รูป/คน โดยเลือกแบบเจาะจง ซึ่งเกณฑ์ในการเลือกผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ได้แก่ พระสงฆ์ จำนวน 3 รูป

กลุ่มที่ 2 ได้แก่ ผู้บริหาร บุคลากร สถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ชุมชน และประชาชนทั่วไป จำนวน 7 คน

กลุ่มที่ 3 ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนารูปแบบ จำนวน 5 รูป/คน โดยการใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique)

ผู้วิจัยได้ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ เพื่อชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

2.2.3 ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ของตัวอย่างตามที่ได้นัดหมาย

2.2.4 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และเทปบันทึกเสียง มาถอดเสียงที่ได้จากการบันทึกมาจัดพิมพ์ จัดเตรียมข้อมูลไว้ตามประเภทของกลุ่มตัวอย่าง

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ และจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างตามประเด็นคำถามที่ตั้งไว้ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการขับเคลื่อนจิตภาวการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ ต้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย มาจัดให้อยู่ในระเบียบ โดยทำการตรวจสอบและเลือกสรรเนื้อหา กรองข้อมูลและตัดข้อมูลส่วนที่ไม่เกี่ยวข้อง มาจัดลำดับ จัดกลุ่มข้อมูลเพื่อให้ง่ายต่อการนำไปใช้วิเคราะห์ และสามารถตอบคำถามตามวัตถุประสงค์วิจัย ทั้งนี้ในการวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา เพื่อค้นหาคำตอบของงานวิจัยตามวัตถุประสงค์และสรุปผลการวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง พุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตภาวการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย โดยมีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาพุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตภาวการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย 2) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบพุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตภาวการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย 3) เพื่อถ่ายทอดแนวทางพุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตภาวการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย ซึ่งในบทนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอเป็น 3 ตอน ดังนี้

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับพุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตภาวการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย

4.2 ผลสำรวจความคิดเห็นในเรื่อง พุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตภาวการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย ในประเด็นหลัก 7 ด้าน คือ 1 ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในครอบครัว หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา 2) ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรทางการศึกษา หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา 3) ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรทางศาสนา หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา 4) ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรชุมชน หลักฆราวาสธรรม 4 5) การปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรธุรกิจ หลักหิริ-โอตตะปะ 6) ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรทางการเมืองการปกครอง หลักหิริ-โอตตะปะ และ 7) ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรสื่อมวลชน หลักหิริ-โอตตะปะ

4.3 ผลสำรวจความคิดเห็นเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องในเรื่องพุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตภาวการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย ในประเด็นหลัก 7 ด้าน คือ 1) ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในครอบครัว หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา 2) ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรทางการศึกษา หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา 3) ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรทางศาสนา หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา 4) ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรชุมชน หลักฆราวาสธรรม 4 5) การปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรธุรกิจ หลักหิริ-โอตตะปะ 6) ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรทางการเมืองการปกครอง หลักหิริ-โอตตะปะ และ 7) ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรสื่อมวลชน หลักหิริ-โอตตะปะ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับ พุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตสำนึกของครูผู้สอนในการปลูกจิตสำนึกของครูผู้สอนใหม่ด้านพุทธจริตเพื่อลดปัญหาการคอร์รัปชันในสังคมไทย ที่ได้จากการวิจัยในระยะที่ 1 ประกอบด้วย

1. การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตสำนึกของครูผู้สอนใหม่ด้านพุทธจริตเพื่อลดปัญหาการคอร์รัปชันในสังคมไทย ซึ่งเป็นข้อมูลเบื้องต้นในกระบวนการสร้างและพัฒนาแบบ การปลูกจิตสำนึกของครูผู้สอนใหม่ ด้านพุทธจริตเพื่อลดปัญหาการคอร์รัปชันในสังคมไทย (จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดขอนแก่น)

2. แบบสอบถามนี้มีทั้งหมด 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 แบบสอบถามพุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตสำนึกของครูผู้สอนใหม่ด้านพุทธจริตเพื่อลดปัญหาการคอร์รัปชันในสังคมไทย เป็นแบบมาตราประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ และ ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะการถ่ายทอดพุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตสำนึกของครูผู้สอนใหม่ด้านพุทธจริตเพื่อลดปัญหาการคอร์รัปชันในสังคมไทย

ตารางที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับความเหมาะสมและปฏิบัติ วิธีการขับเคลื่อนจิตสำนึกของครูผู้สอนใหม่ด้านพุทธจริตเพื่อลดปัญหาการคอร์รัปชันในสังคมไทย ผลรวมรายด้านตามความเห็น 1 ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ตัวแทนชุมชน และประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง (จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดขอนแก่น)

รายการประเมิน	ความเหมาะสม/ปฏิบัติ			
	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
1. ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในครอบครัวหลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา	360	4.64	0.23	มากที่สุด
2. ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรทางการศึกษา หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา	360	4.59	0.23	มากที่สุด
3. ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรทางศาสนา หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา	360	4.51	0.16	มากที่สุด
4. ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรชุมชน หลักฆราวาสธรรม 4	360	4.44	0.21	มาก
5. ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรธุรกิจหลักทริ-โอตะปะ	360	4.40	0.26	มาก

6. ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การทางการเมืองการปกครอง(หลักทิริ-โอตะปะ)	360	4.43	0.23	มาก
7. ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การสื่อมวลชน (หลักทิริ-โอตะปะ)	360	4.47	0.29	มาก
รวม	369	4.49	0.14	มาก

จากตารางที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับความเหมาะสมและปฏิบัติการขับเคลื่อนจตุภาคีการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทยตามความเห็นของ ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ตัวแทนชุมชน และประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง (จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดขอนแก่น) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.14) โดยเรียงจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในครอบครัว หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.23) รองลงมาคือ ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การทางการศึกษา หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.23) และ ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การทางศาสนา หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.16) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับความเหมาะสมและการปฏิบัติการขับเคลื่อนจตุภาคีการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทยตามความเห็นของ ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ตัวแทนชุมชน และประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง (จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดขอนแก่น) ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในครอบครัว หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา

รายการประเมิน	ความเหมาะสม/ปฏิบัติ			
	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
1) ท่านมีการประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี	360	4.71	0.49	มากที่สุด
2) ท่านมีการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีภายในครอบครัว	360	4.60	0.50	มากที่สุด
3)ท่านมีการใช้เหตุผลกับสมาชิกในครอบครัวด้วยการสนทนา แลกเปลี่ยนระหว่างสมาชิกในครอบครัว	360	4.64	0.52	มากที่สุด
4) ท่านมีการเลี้ยงดูคนในครอบครัวด้วยความเหมาะสม	360	4.52	0.55	มากที่สุด
5) ท่านมีการสอนด้วยวาจาที่สุภาพ จริงใจ	360	4.71	0.48	มากที่สุด

6) ท่านมีการใช้วัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น เช่น การเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนา	360	4.73	0.47	มากที่สุด
7) ท่านมีการให้ความรักกับคนในครอบครัว เช่น การใช้กิจกรรมภายในครอบครัว การสนทนาแลกเปลี่ยนระหว่างสมาชิกในครอบครัว	360	4.64	0.58	มากที่สุด
8) ท่านมีการลงโทษตามความเหมาะสม สมเหตุสมผล	360	4.53	0.53	มากที่สุด
9) ท่านมีการควบคุมในครอบครัวด้วยความเหมาะสม	360	4.68	0.48	มากที่สุด
รวม	360	4.64	0.23	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับความเหมาะสมและพฤติกรรมการขับเคลื่อนจุดภาคการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาการคอร์รัปชันในสังคมไทย ตามความเห็นของ ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ตัวแทนชุมชน และประชาชน ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง (จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดขอนแก่น) พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.23) โดยเรียงจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ท่านมีการใช้วัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น เช่น การเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนา ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.47) รองลงมา ท่านมีการประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.49) และท่านมีการสอนด้วยวาจาที่สุภาพ จริงใจ ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.48) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับความเหมาะสมและพฤติกรรมการขับเคลื่อนจุดภาคการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาการคอร์รัปชันในสังคมไทย ตามความเห็นของ ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ตัวแทนชุมชน และประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง (จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดขอนแก่น) ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรทางการศึกษา หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา

รายการประเมิน	ความเหมาะสม/ปฏิบัติ			
	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
1) ท่านมีการให้ความรู้แก่บุคลากร	360	4.31	0.63	มาก
2) ท่านมีการใช้รยาบรรณวิชาชีพหรือกฎการบังคับใช้เรื่องจริยธรรม	360	4.53	0.65	มากที่สุด
3) ท่านมีการใช้หลักการบริหารในองค์กรโปร่งใส	360	4.64	0.53	มากที่สุด
4) ท่านมีการสร้างสภาพแวดล้อมหรือบรรยากาศที่เอื้อต่อการส่งเสริมคุณธรรม	360	4.56	0.55	มากที่สุด

5) ท่านมีการประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดี	360	4.62	0.51	มากที่สุด
6) ท่านเห็นว่าสิ่งสำคัญ คือ ลัทธิจริยบรรณวิชาชีพครู และระบบประเมินผลการสอนเชื่อมโยงกับคุณธรรม	360	4.67	0.52	มากที่สุด
7) ท่านเห็นว่าสิ่งสำคัญ คือ เครือข่ายทางสังคม เช่น เครือข่ายผู้ประกอบการที่เข้มแข็ง	360	4.62	0.52	มากที่สุด
8) ท่านเห็นว่าควรมีการเข้าร่วมกิจกรรม เช่น การอบรม ทัศนศึกษา การสร้างความตระหนักและความเข้าใจในวิธีการปฏิบัติงาน	360	4.68	0.52	มากที่สุด
9) ท่านเห็นว่าควรมีการสร้างการมีส่วนร่วมกับเครือข่ายทางสังคม เช่น วัด ชุมชน	360	4.64	0.51	มากที่สุด
รวม	360	4.59	0.23	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับความเหมาะสมและปฏิบัติการขับเคลื่อนจตุภาคีการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย ตามความเห็นของ ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ตัวแทนชุมชน และประชาชน ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง (จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดขอนแก่น) พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.23) โดยเรียงจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ท่านเห็นว่าควรมีการเข้าร่วมกิจกรรม เช่น การอบรม ทัศนศึกษา การสร้างความตระหนักและความเข้าใจในวิธีการปฏิบัติงาน ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.52) รองลงมา ท่านเห็นว่าสิ่งสำคัญ คือ ลัทธิจริยบรรณวิชาชีพครู และระบบประเมินผลการสอนเชื่อมโยงกับคุณธรรม ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.52) และ ท่านมีการใช้หลักการบริหารในองค์การโปร่งใส ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.53) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับความเหมาะสมและปฏิบัติการขับเคลื่อนจตุภาคีการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย ตามความเห็นของ ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ตัวแทนชุมชน และประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง (จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดขอนแก่น) ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การทางศาสนา หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา

รายการประเมิน	ความเหมาะสม/ปฏิบัติ			
	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
1) ท่านมีการใช้หลักพระธรรมวินัย หลักธรรมทางศาสนา	360	4.38	0.76	มาก
2) ท่านมีการการจัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์	360	4.56	0.55	มากที่สุด
3) ท่านมีการประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดี	360	4.69	0.47	มากที่สุด
4) ท่านมีการกำหนดโทษผู้ที่ละเมิดกฎระเบียบที่วางไว้	360	4.45	0.59	มาก
5) กฎระเบียบต่าง ๆ เช่น พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎมหาเถรสมาคม กติกาของวัด หลักพระธรรมวินัย	360	4.67	0.47	มากที่สุด
6) ท่านเห็นว่สิ่งสำคัญ คือ หลักธรรมศาสนา และผู้นำศาสนา	360	4.44	0.64	มาก
7) ท่านเห็นว่าควรมีการปฏิบัติตามกฎระเบียบ	360	4.58	0.52	มากที่สุด
8) การเข้าร่วมกิจกรรมหรือพิธีกรรมทางศาสนา เช่น การมีหัวข้อธรรมเทศนาที่ทันสมัย	360	4.27	0.57	มาก
9) การสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกเพื่อสนับสนุนงานขององค์การทางศาสนา	360	4.51	0.58	มากที่สุด
รวม	360	4.51	0.16	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับความเหมาะสมและปฏิบัติการขับเคลื่อนจตุภาคีการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย ตามความเห็นของ ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ตัวแทนชุมชน และประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง (จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดขอนแก่น) พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.16) โดยเรียงจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ท่านมีการประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดี ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.47) รองลงมา กฎระเบียบต่าง ๆ เช่น พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎมหาเถรสมาคม กติกาของวัด หลักพระธรรมวินัย ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.47) และ ท่านเห็นว่าควรมีการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.52) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับความเหมาะสมและปฏิบัติการขับเคลื่อนจตุภาคีการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย ตามความเห็นของ ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ตัวแทนชุมชน และประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง (จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดขอนแก่น) ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การชุมชน หลักทวารวาสธรรม 4

รายการประเมิน	ความเหมาะสม/ปฏิบัติ			
	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
1) ท่านมีการใช้ทุนทางสังคมภูมิปัญญาท้องถิ่น ประวัติศาสตร์จารีตประเพณี การใช้พิธีกรรม การอุปมาอุปไมย การยกตัวอย่างคนดี บทเพลง	360	4.34	0.52	มาก
2) ท่านมีการประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี	360	4.44	0.61	มาก
3) ท่านมีการการถ่ายทอดประสบการณ์ของสมาชิกในชุมชนจากรุ่นสู่รุ่น	360	4.45	0.56	มาก
4) ท่านมีการใช้หลักธรรมคำสอนทางศาสนา	360	4.50	0.55	มาก
5) ท่านเห็นว่าสิ่งสำคัญ คือ ผู้นำและคณะกรรมการชุมชน	360	4.41	0.59	มาก
6) ท่านเห็นว่าสิ่งสำคัญ คือ ธรรมนูญชุมชน	360	4.46	0.60	มาก
7) ท่านมีการทำกิจกรรมภายในชุมชน และกิจกรรมร่วมกับเครือข่าย	360	4.37	0.55	มาก
8) ท่านเห็นว่าควรมีการสร้างการเรียนรู้ในชุมชน การสื่อสารภายในชุมชน การใช้กิจกรรมเสริมแรงจิตใจ และการใช้มาตรการทางสังคม	360	4.54	0.52	มากที่สุด
9) ท่านเห็นว่าควรมีการใช้พิธีกรรมทางศาสนา ความเชื่อ	360	4.43	0.55	มาก
รวม	360	4.44	0.21	มาก

จากตารางที่ 4.5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับความเหมาะสมและปฏิบัติการขับเคลื่อนจตุภาคีการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย ตามความเห็นของ ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ตัวแทนชุมชน และประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง (จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดขอนแก่น) พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.21) โดยเรียงจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ท่านเห็นว่าควรมีการสร้างการเรียนรู้ในชุมชน การสื่อสารภายในชุมชน การใช้กิจกรรมเสริมแรงจิตใจ และการใช้มาตรการทางสังคม ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.56) รองลงมา ท่านมีการใช้หลักธรรมคำสอนทาง

ศาสนา ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.55) และ ท่านเห็นว่าสิ่งสำคัญ คือ ธรรมนูญชุมชน ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.60) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับความเหมาะสมและปฏิบัติการขับเคลื่อนจตุภาคีการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย ตามความเห็นของ ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ตัวแทนชุมชน และประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง (จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดขอนแก่น) ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรธุรกิจ หลักทรี-โอตะปะ

รายการประเมิน	ความเหมาะสม/ปฏิบัติ			
	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
1) ท่านมีการใช้จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ	360	4.07	0.67	มาก
2) ท่านมีการประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี	360	4.50	0.53	มาก
3) ท่านมีการใช้หลักการบริหารในองค์กรโปร่งใส	360	4.49	0.52	มาก
4) ท่านมีการปลูกฝังด้วยวาจา	360	4.53	0.53	มากที่สุด
5) ท่านมีการให้ความรู้และการอบรมอย่างต่อเนื่อง	360	4.47	0.55	มาก
6) ท่านมีการมีส่วนร่วมของสมาชิกในองค์กร	360	4.32	0.50	มาก
7) ท่านเห็นว่าสิ่งสำคัญ คือนโยบายองค์กร	360	4.31	0.53	มาก
8) ท่านเห็นว่าควรมีการจัดทำคู่มือพนักงานเพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติงาน	360	4.38	0.59	มาก
9) ท่านเห็นว่าควรมีการสื่อสารทั้งภายในและภายนอกองค์กร	360	4.48	0.73	มาก
รวม	360	4.40	0.26	มาก

จากตารางที่ 4.6 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับความเหมาะสมและปฏิบัติการขับเคลื่อนจตุภาคีการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย ตามความเห็นของ ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ตัวแทนชุมชน และประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง (จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดขอนแก่น) พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.26) โดยเรียงจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ท่านมีการปลูกฝังด้วยวาจา ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.53) ท่านมีการประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.53) รองลงมา ท่านมีการใช้หลักการบริหารในองค์กรโปร่งใส ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.52) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.7 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับความเหมาะสมและปฏิบัติการขับเคลื่อนจตุภาคีการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย ตามความเห็นของ ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ตัวแทนชุมชน และประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง (จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดขอนแก่น) ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การทางการเมืองการปกครอง หลักทริ-โอตะปะ

รายการประเมิน	ความเหมาะสม/ปฏิบัติ			
	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
1) ท่านมีการการบังคับใช้กฎหมาย ประมวลจริยธรรม	360	4.17	0.50	มาก
2) ท่านมีการใช้การบริหารจัดการด้านจริยธรรมในภาครัฐ	360	4.40	0.65	มาก
3) ท่านเห็นว่าสิ่งสำคัญคือ ระบบตรวจสอบการทุจริต ระบบการบริหารบุคคล ระบบการสื่อสาร และระบบการประเมินผล	360	4.40	0.54	มาก
4) ท่านเห็นว่าควรมีการสร้างการมีส่วนร่วมกับภาคประชาชน และภาคีเครือข่าย	360	4.55	0.54	มากที่สุด
5) ท่านเห็นว่าควรมีการใช้กิจกรรมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ และค่านิยมความสุจริต	360	4.41	0.51	มาก
6) ท่านเห็นว่าควรมีการใช้กิจกรรมเสริมแรงจิตใจ การรางวัล การยกย่องบุคคลประพฤติสุจริต	360	4.59	0.56	มากที่สุด
7) ท่านเห็นว่าควรมีการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ ในการประกาศเจตนารมณ์ต่อต้านทุจริต และการเปิดเผยข้อมูลสู่สาธารณะ	360	4.45	0.54	มาก
8) ท่านเห็นว่าควรมีการจัดกิจกรรมประกวดแข่งขัน	360	4.32	0.55	มาก
9) ท่านเห็นว่าควรมีการศึกษาดูงานหน่วยงานที่ประสบความสำเร็จ	360	4.55	0.54	มากที่สุด
รวม	360	4.43	0.23	มาก

จากตารางที่ 4.7 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับความเหมาะสมและปฏิบัติการขับเคลื่อนจตุภาคีการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย ตามความเห็นของ ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ตัวแทนชุมชน และประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง (จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดขอนแก่น) พบว่า โดยรวมอยู่

ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.23) โดยเรียงจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ท่านเห็นว่าควรมีการใช้กิจกรรมเสริมแรงใจ การรางวัล การยกย่องบุคคลประพฤติสุจริต ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.56) รองลงมา ท่านเห็นว่าควรมีการสร้างการมีส่วนร่วมกับภาคประชาชนและภาคีเครือข่าย, ท่านเห็นว่าควรมีการศึกษาดูงานหน่วยงานที่ประสบความสำเร็จ ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.54) และ ท่านเห็นว่าควรมีการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ ในการประกาศเจตนารมณ์ต่อต้านทุจริต และการเปิดเผยข้อมูลสู่สาธารณะ ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.54) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.8 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับความเหมาะสมและปฏิบัติการขับเคลื่อนจตุภาคีการปลูกจิตสำนึกของคณกรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย ตามความเห็นของ ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ตัวแทนชุมชน และประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง (จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดขอนแก่น) ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรสื่อมวลชน หลักทริ-โอตะปะ

รายการประเมิน	ความเหมาะสม/ปฏิบัติ			
	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
1. การใช้หลักจรรยาบรรณวิชาชีพสื่อมวลชน	360	4.09	0.71	มาก
2. การให้ความรู้การอบรมอย่างต่อเนื่อง	360	4.41	0.51	มาก
3. การใช้หลักการบริหารในองค์กรโปร่งใส	360	4.66	0.52	มากที่สุด
4. การลงโทษประจานผู้กระทำความผิด	360	4.41	0.70	มาก
5. องค์กรวิชาชีพ/คณะกรรมการ/เครือข่ายสื่อมวลชน	360	4.47	0.54	มาก
6. การจัดรายการที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม	360	4.36	0.60	มาก
7. การนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม	360	4.65	0.51	มากที่สุด
8. กิจกรรมส่งเสริมความซื่อสัตย์สุจริต	360	4.68	0.47	มากที่สุด
รวม	360	4.47	0.29	มาก

จากตารางที่ 4.8 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับความเหมาะสมและปฏิบัติการขับเคลื่อนจตุภาคีการปลูกจิตสำนึกของคณกรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย ตามความเห็นของ ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ตัวแทนชุมชน และประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง (จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดขอนแก่น) พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.29) โดยเรียงจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ กิจกรรมส่งเสริมความซื่อสัตย์สุจริต ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.47) รองลงมา การใช้หลักการบริหารใน

องค์การโปร่งใส ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = 0.52) และการนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่มีความรับผิดชอบ ต่อสังคม ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.51) ตามลำดับ

4.2 ผลสำรวจความคิดเห็นในเรื่อง พุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตภาวการปลูกจิตสำนึกของ คนรุ่นใหม่ด้านพุทธจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย

ผู้วิจัยได้สำรวจความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 15 รูป/คน เป็นแบบสอบถามรอบที่ 1 จากทั้งหมด 3 รอบในเทคนิคเดลฟาย (Delphi techniques) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นหลังจากได้สำรวจสภาพ ปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับพุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตภาวการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้าน พุทธจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทยและมุ่งสำรวจความคิดเห็นในเรื่อง พุทธวิธีการขับเคลื่อน จิตภาวการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านพุทธจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย ในประเด็น หลัก 7 ด้าน คือ 1) ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในครอบครัว หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา) 2) ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรทางการศึกษา หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา) 3) ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรทางศาสนา (หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา) 4) ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรชุมชน หลักฆราวาสธรรม 4 5) การปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรธุรกิจ หลักหิริ-โอตตะปะ 6) ด้านการปลูกฝังเจต คติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรทางการเมืองการปกครอง หลักหิริ-โอตตะปะ และ 7) ด้านการ ปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรสื่อมวลชน หลักหิริ-โอตตะปะ ซึ่งข้อมูลที่ได้ผู้วิจัยจะนำมา จัดหมวดหมู่แล้วสร้างเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ในรอบที่ 2 ตามขั้นตอน การสร้างแบบสอบถามในเทคนิคเดลฟาย (Delphi techniques) ต่อไป

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป เกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ดังปรากฏในตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.9 รายชื่อผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิที่สร้างและปฏิบัติพุทธวิธีการ ขับเคลื่อนจิตภาวการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านพุทธจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย

ที่	รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ	ตำแหน่ง	ประสบการณ์ (ปี)
1	พระครูอิสสระธรรมานุวัฒน์	เจ้าคณะตำบลบ่อพันขันเขต 2	30
2	พระครูอุดมจันทรรสาร	เจ้าคณะตำบลหัวช้าง	28
3	พระครูวิบูลย์เจติยานุรักษ์	เจ้าคณะตำบลจำปาขัน	28
4	นายอำนาจโยชิตี มาหินกอง	ปลัดอาวุโสอำเภอเมืองสรวง	25
5	นางรัตปรานี บัวลอง	ผอ.ร.ร.บ้านหนองพลับ	18
6	นายไชยวัฒน์ ไชยงค์	ผอ.ร.ร.ดอนโหม่งสัมพันธ์ปลาคุณมวงน้อย	19
7	ว่าที่ร้อยโทกล้านรงค์ อารีเอื้อ	ปลัดอาวุโสอำเภอเมืองสุวรรณภูมิ	23

8	นายนิยม สุภาโกชน์	กำนันตำบลท่าหาดยาว	15
9	นายประจวบ ไชยงค์	ผู้ใหญ่บ้านตำบลปลาคุณ หมู่ 1 ตำบลท่าหาดยาว	14
10	นายเฉลา บุญสว่าง	ผู้ใหญ่บ้านตำบลดอนสัมพันธ์ หมู่ 3 ตำบลท่าหาดยาว	14
11	ดาบตำรวจสมศักดิ์ หนองหว้า	เจ้าพนักงาน สภ.โพนทราย	15
12	ร้อยตำรวจเอกสุพรรณ บุญจง	สภ.โพนทราย	19
13	จาสิบเอกสมบุรณ์ จรทอง	เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย อบต. หัวโทน	18
14	จำเริญกรัญญ์ พุทธิดอน	เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยชำนาญงาน เทศบาลตำบล พรสวรรค์ อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด	15
15	นายสมชาย สีเหลือง	นายกเทศบาลตำบลจำปาขัน	15

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับพุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตสำนึกของชนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย ตารางที่ 4.10 – 4.16 ดังนี้

ตารางที่ 4.10 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับพุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตสำนึกของชนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในครอบครัว (หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา)

ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในครอบครัว หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ
การถ่ายทอดพุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตสำนึกของชนรุ่นใหม่ด้านทุจริต เพื่อลดปัญหาคอร์รัปชัน ในสังคมไทย	1. ครอบครัวควรมีการส่งเสริมให้คนในครอบครัวมีความซื่อสัตย์ สุจริต ให้เกิดขึ้นในครอบครัวของแต่ละบุคคล โดยการทำให้เป็นหัวหน้าครอบครัว ซึ่งคนในครอบครัวจะต้องมีการตอบสนองความมีจิตสำนึกที่ดีด้วย 2. ให้ผู้ปกครองควรทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับคนในครอบครัวของตนเอง โดยใช้ปัญญา 3. ปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย บุคคลหรือคณะในบุคคลบุคคลนั้นอยู่ในศีลหรือไม่ หาก

	ขาดการยึดหลักศีล 5 ย่อมทำให้เป็นปัญหาต่อตนเองและสังคม ดังนั้น บุคคลนั้นควรมีการยึดถือหลักศีล 5 เป็นสำคัญต่อการปฏิบัติในศีลแต่ละข้อไม่ขาดย่อมสามารถแก้ไขปัญหาคอรัปชั่นที่เกิดจากการอยากได้ อยากมี โลภะ มีโทษะ โมหะ เป็นมูลเหตุที่จะเกิดปัญญาคือมาหิริโอตตปปะไม่มี ไม่มีความละอาย ไม่มีความเกรงกลัวต่อบาปหรือกฎหมายบ้านเมืองได้ 4. ให้ผู้ปกครองเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับบุตรหลานของตนเอง 5. ผู้นำครอบครัวควรทำเป็นแบบอย่างที่ดี โดยใช้ปัญญา พร้อมให้คำแนะนำกับคนในครอบครัว 6. ให้ผู้ปกครองทำเป็นแบบอย่าง โดยใช้ปัญญา 7. การปลูกฝังจิตสำนึกให้กับเยาวชนในสังคมได้ ครอบครัวเองจึงเป็นพลังที่สำคัญในการขับเคลื่อน หรือส่งเสริมให้ครอบครัวสร้าง หรือปลูกฝังลูกหลานของท่านให้เป็นแบบอย่างที่ดีในสังคม 8. ควรปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในครอบครัวให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพราะสถาบันครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่เราต้องสร้างเสริม และปลูกฝังคุณธรรม ให้เกิดสูงสุดเพื่อจะได้ส่งต่อไปสถาบันอื่นอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป 9. ควรปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมที่สุจริตในครอบครัวให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพราะสถาบันครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่เราต้องสร้างเสริม และปลูกฝังคุณธรรม ให้เกิดสูงสุดเพื่อจะได้ส่งต่อไปสถาบันอื่นอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป 10. ควรปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมที่สุจริตในครอบครัวให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพราะสถาบันครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่เราต้องสร้างเสริม
--	--

	และปลูกฝังคุณธรรม ให้เกิดสูงสุดเพื่อจะได้ส่งต่อไปสถาบันอื่นอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป 11. ครอบครัวเป็นสิ่งที่สำคัญในการที่จะสนับสนุนให้บุตรหลานของตนเองมีความเป็นระเบียบวินัยต่อตนเอง มีความซื่อสัตย์สุจริตทั้งในปัจจุบันและอนาคตได้ ทั้งหมดนี้ก็ขึ้นอยู่กับพื้นฐานของครอบครัว 12. ผู้นำครอบครัวควรทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีให้ครอบครัว ด้วยปัญญา 13. ในสังคมสมัยปัจจุบันนี้ มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด การที่จะปลูกฝังข้อคิดข้อปฏิบัติหรือการดำรงชีวิตในครอบครัวนั้น อันดับแรกต้องยังเยาวชนให้อยู่ในศีลก่อน เพราะศีลจะทำให้ควบคุมอารมณ์อื่น ๆ ได้ และต่อมาก็คือสมาธิจะทำให้ปัญญาในการพิจารณาถึงสิ่งชั่วดีได้และปัญญาทำให้ควบคุมพฤติกรรมที่จะทำให้ไม่หลงผิดได้ 14. ในการปลูกฝังเจตคติ และวัฒนธรรมสุจริต โดยการทำเป็นแบบอย่าง มาแต่บิดามารดาถึงลูกหลาน ในการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว การอบรมด้วยวาจาและทำเป็นแบบอย่างที่เหมาะสม 15 ปัจจุบันสังคมไทย ประสบปัญหาคนในสังคมเสื่อมถอยจริยธรรม จึงเป็นปัญหา เร่งด่วนที่สังคมทุกภาคส่วนจะต้องมีส่วนร่วมมือกันแก้ไข โดยเริ่มจากครอบครัว พ่อ แม่ ครู เป็นต้น ถึงผู้นำชุมชนสังคม ผู้นำประเทศต้องเป็นแบบอย่างที่ดีเพราะการเป็นแบบอย่างที่ดีนั้นหรือเป็นการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่ดีที่สุด
--	--

ตารางที่ 4.11 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับพุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตตภาติการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทยด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การทางการศึกษา หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา

ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การทางการศึกษา หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ
การถ่ายทอดพุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตตภาติการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริต เพื่อลดปัญหาคอร์รัปชัน ในสังคมไทย	1. ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นสิ่งที่ดีงาม ที่ควรทำให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน สำหรับองค์การทางการศึกษาควรปลูกฝังความมีระเบียบวินัย เพื่อลดความเลื่อมล้ำที่อาจจะเกิดขึ้น 2. ครูและข้าราชการในโรงเรียน ทำเป็นแบบอย่างให้นักเรียน 3. ปลูกฝังในสุจริตธรรมในองค์การทางการศึกษา เราจะไม่ทุจริตในการไม่เรียนแบบคนอื่นเข้า เช่น ลอกแบบคนอื่น มองดูคนอื่น หรือลอกตามตำรา เป็นต้น 4. พระสงฆ์ทำเป็นแบบอย่างของพุทธศาสนิกชน และมีการแนะนำให้พุทธศาสนิกชนเกี่ยวกับการมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น เพื่อป้องกันการคอร์รัปชันที่เกิดขึ้นกับสังคม ในวันสำคัญต่าง ๆ ทางศาสนา 5. ครูเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียน 6. ครูเป็นแบบอย่างที่ดีและให้คำแนะนำกับนักเรียน ในการทำกิจกรรมที่สร้างสรรค์ที่เป็นประโยชน์แก่ตัวนักเรียนและ 7. สำหรับองค์การทางการศึกษานั้นก็เป็นพลังในการขับเคลื่อนจิตตภาติ การปลูกฝังจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ ให้ห่างจากคำว่าทุจริต ที่อาจจะส่งผลต่อสังคมระยะยาว สถานศึกษาควรมีการ

	ส่งเสริมให้เยาวชนมีจิตสำนึกตามวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นตนเอง 8. สถาบันทางการศึกษาเป็นสถาบันที่สำคัญอีกสถาบันหนึ่งที่ทุกคน ไม่ว่าจะเป็น พ่อแม่ ครู อาจารย์ ต้องปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ให้เกิดกับตัวเอง และส่งต่อไปยังบุตร ครูอาจารย์ปลูกฝังบุตร แล้วส่งต่อไปยังสถาบันการศึกษา เช่น มหาวิทยาลัย เป็นต้น 9. สถาบันทางการศึกษาเป็นสถาบันที่สำคัญอีกสถาบันหนึ่งที่ทุกคน ไม่ว่าจะเป็น พ่อแม่ ครู อาจารย์ ต้องปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ให้เกิดกับตัวเอง และส่งต่อไปยังบุตร ครูอาจารย์ปลูกฝังบุตร แล้วส่งต่อไปยังสถาบันการศึกษา เช่น มหาวิทยาลัย เป็นต้น 10. สถาบันทางการศึกษาเป็นสถาบันที่สำคัญอีกสถาบันหนึ่งที่ทุกคน ไม่ว่าจะเป็น พ่อแม่ ครู อาจารย์ ต้องปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ให้เกิดกับตัวเอง และส่งต่อไปยังบุตร ครูอาจารย์ปลูกฝังบุตร แล้วส่งต่อไปยังสถาบันการศึกษา เช่น โรงเรียนมหาวิทยาลัย เป็นต้น 11. สถาบันทางการศึกษาถือว่ามีความสำคัญในการอบรมสั่งสอน เด็ก และเยาวชน ที่เป็นคนอนาคตของชาติ ให้เป็นผู้ที่มีคุณธรรมและจริยธรรมในตนเอง 12. ครูและข้าราชการในโรงเรียนทำเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียน 13. ในองค์กรของการศึกษานั้น เราต้องเริ่มปลูกฝังเยาวชนตั้งแต่ตอนเป็นเด็ก ๆ เลย โดยการใช้หลักของไตรสิกขาเข้ามา เพื่อใช้ธรรมะของพระพุทธเจ้าเป็นแนวทางในการปฏิบัติให้แนวคิดในการศึกษา เช่นให้ความรู้ใหม่ๆ ที่
--	---

	ทันสมัยคู่กับคุณธรรม แล้วกลุ่มของเยาวชนเหล่านั้นจะมีปัญหาที่จะพัฒนาแล้ว จะทำให้เกิดพฤติกรรมที่ดีและมีคุณธรรม ที่เป็นสุจริตในองค์กรของการศึกษาและจะทำให้องค์กรของการศึกษานั้น เป็นวัฒนธรรมที่มีแต่ความสุจริตและดีงามต่อไป 14. อันดับแรกคือ ผู้บริหารควรคัดเลือกบุคลากรที่มีความสุจริตมีคุณธรรม มีความสามารถ และผู้บริหารมีความสามารถสร้างความเชื่อมั่นความศรัทธาแก่บุคลากร มีนโยบายที่ส่งเสริมความสุจริต บริษัทควรตรวจสอบได้เป็นที่ชัดเจนในหลักการใช้จริยธรรมวิชาชีพ 15. เนื่องจากปัจจุบันสังคมไทย ทีวีความรุนแรงและความหลากหลายมากขึ้น ดังเป็นข่าวในทุกวันนี้ การสื่อมวลชน ที่สะท้อนให้เห็นถึงความเสื่อมถอยทางคุณธรรมของ เยาวชน เนื่องจากเด็กไทยต้องผจญกับความอ่อนแอ และปัญหาของครอบครัว เช่น ปัญหายาเสพติด การใช้ความรุนแรงเป็นต้น สังเกตจากโครงการ ครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ทุกวันนี้ นักเรียนขาดจริยธรรมมากถึงแม้ครูสอนจะปลูกฝังมากเพียงใด ก็ยังไม่พอกับนักเรียน ที่ต้องศึกษา เพราะเกิดจากยุคสมัยเปลี่ยนแปลงไป สิ่งแวดล้อมเปลี่ยนไป ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษา ผู้สอนผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียนเองต้องมีความเข้าใจหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา แล้วนำแนวทางพัฒนาการเรียนรู้ ตามหลักไตรสิกขา มาใช้ในชีวิตประจำวัน
--	---

ตารางที่ 4.12 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับพุทธวิธีการขับเคลื่อนจตุภาคีการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทยด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรทางศาสนา หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา

ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรทางศาสนา หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ
การถ่ายทอดพุทธวิธีการขับเคลื่อนจตุภาคีการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริต เพื่อลดปัญหาคอร์รัปชัน ในสังคมไทย	1. ผู้นำทางศาสนาเอง ก็เป็นพลังขับเคลื่อนที่สำคัญในการแนะนำให้กับเยาวชน ที่เป็นกำลังสำคัญในการต่อต้านการทุจริต 2. พระสงฆ์ทำเป็นแบบอย่าง และคอยสอนพุทธศาสนิกชนในวันพระและวันสำคัญทางศาสนา 3. ปลูกฝังในองค์กรทางศาสนา ให้ความเพียร ให้ความซื่อสัตย์สุจริต ไม่มีความประมาท มีสติ มีปัญญา มีศีล หรือสิ่งต่าง ๆ ที่เราไม่ประมาท เหล่านี้ 4. โรงเรียนต้องฝึกนักเรียนเกี่ยวกับการทุจริต วัดความฝึกอบรมณ์ศาสนิกชน เรื่องความซื่อสัตย์ สุจริต 5. พระสงฆ์เป็นแบบอย่างที่ดี สอนพุทธศาสนา ในวันพระ และวันสำคัญทางศาสนา 6. พระสงฆ์เป็นแบบอย่างที่ดี สอนพุทธศาสนา ในวันพระ และวันสำคัญทางศาสนา 7. องค์กรทางศาสนาก็เป็นพลังสำคัญในการให้ความรู้ ให้ความแนวทางต่าง ๆ กับเยาวชนที่จะนำไปใช้ในการป้องกันตนเองให้เกิดพลังป้องกันในตนเอง แล้วมาช่วยประโยชน์ต่อสังคมต่อไป 8. องค์กรทางศาสนา เป็นองค์ที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจมนุษย์ ทุกชนชั้นให้ประพฤติปฏิบัติในทางที่ถูกที่ควร เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ และเป็นที่ยึดเหนี่ยวใจให้กับพุทธศาสนิกชนทุกหมู่เหล่า 9. องค์กรทางศาสนา เป็นองค์ที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจมนุษย์ ทุกชนชั้นให้ประพฤติปฏิบัติในทาง

	ที่ถูกที่ควร เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ และเป็นที่พึ่งทางใจให้กับพุทธศาสนิกชนทุกหมู่เหล่า 10. องค์การทางศาสนา เป็นองค์ที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจมนุษย์ ทุกชนชั้นให้ประพฤติปฏิบัติในทางที่ถูกที่ควร เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ และเป็นที่พึ่งทางใจให้กับพุทธศาสนิกชนทุกหมู่เหล่า 11. ศาสนาล้วนแล้วแต่สอนให้ทุกคนเป็นดีมีศีลธรรมให้เป็นแบบอย่างที่ดีต่อสังคม แต่ในปัจจุบันปัญหาการคอร์รัปชันที่เกิดขึ้นในสังคมของผู้ที่ไม่หวังดีที่เห็นแก่ประโยชน์ของตนเอง ด้วยเหตุนี้เององค์การทางศาสนาจึงต้องมีนโยบายต่าง ๆ ที่จะทำให้ทุกคนในสังคมไทยมีจิตใจที่มั่นคงไม่เห็นแก่ประโยชน์ของตนเอง ให้เห็นประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าส่วนตน 12 พระสงฆ์ทำเป็นแบบอย่างและคอยสอนพุทธศาสนิกชนในวันสำคัญทางศาสนา 13. ในองค์การของศาสนาในทุกวันนี้มีแค่ชื่อไว้เรียกกันเฉยๆ เพราะในตัวของบุคลากรนั้นมิได้ประพฤติปฏิบัติตาม เลยทำให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชันมากมายตามที่มีในข่าว ฉะนั้น เราต้องเริ่มปลูกฝังให้เยาวชนได้เรียนรู้หลักธรรมะที่แท้จริง โดยเริ่มจากหลักธรรมะของไตรสิกขา ก่อน คือ ศีลถ้ามีศีลแล้วจะมีการสำรวมในตัวเอง สมาธิ คือ ไม่ว่าจะทำอะไรที่เป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย ก็จะไม่ระลึกรู้ได้เสมอว่ามันผิด เป็นสิ่งที่ไม่ควรทำ ปัญญา จะทำให้รู้แล้วในสิ่งทั้งหลายทั้งปวงและจะทำให้เห็นสิ่งที่ไม่ควรทำในองค์การของศาสนา เพราะว่ามันเป็นกรรมหนักสามารถนำในนรกได้ 14. อันดับแรกคือการปฏิบัติตามธรรมวินัย มีการประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี โดยมีหลักธรรมของศาสนาเป็นข้อแบ่งใช้สร้างความเชื่อมั่นให้กับศาสนิกชน ในศาสนานั้น ๆ เริ่มแต่กรรมการศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนา มหาเถรสมาคม หน่วยงานในการปกครองมหาเถรสมาคมเป็นต้น โดยการใช้หลัก ปรีชาญาณ ความรู้ให้แตกฉาน รู้ดีรู้ชั่วรู้ลึกซึ้ง ปฏิบัติ ให้ถูกที่
--	---

	ถูกทางถูกสถานะถูกธรรมวินัย แล้วปฏิบัติ จะค่อยๆ เห็นผล เป็นรูปธรรม นามธรรม 15. การปลูกฝังเจตคติ และวัฒนธรรมขององค์กรทางศาสนา ด้วยความสุจริตนั้นต้องฝึกอบรมตามหลักไตรสิกขา ว
--	--

ตารางที่ 4.13 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับพุทธวิธีการขับเคลื่อนจตุภาคีการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทยด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การชุมชน หลักฆราวาสธรรม 4

ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การชุมชน หลักฆราวาสธรรม 4	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
การถ่ายทอดพุทธวิธีการขับเคลื่อนจตุภาคีการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริต เพื่อลดปัญหาคอร์รัปชัน ในสังคมไทย	1. ผู้นำชุมชน คือพลังที่สำคัญที่จะขับเคลื่อนให้ชุมชน ลดความเลื่อมล้ำที่อาจจะเกิดขึ้นได้ 2. โรงเรียนต้องฝึกนักเรียนเกี่ยวกับการทุจริต วัดต้องคอยฝึกศาสนิกชนเรื่องความซื่อสัตย์ ชุมชนต้องมีผู้นำชุมชนมีเป็นแบบอย่างที่ดีในการป้องกันการทุจริตที่จะเกิดขึ้นในชุมชน 3. ปลูกฝังในองค์การชุมชน หลักฆราวาสธรรมให้มีความซื่อสัตย์ ให้มีจาตะคือบริจาครทรัพย์ มีสามัคคีในหมู่ชุมชนหรือคณะ 4. ผู้นำควรมีความซื่อสัตย์สุจริตตามหลักฆราวาสธรรม 4 ที่ไม่เป็นการเห็นแก่ประโยชน์ของตนเอง 5. โรงเรียนต้องฝึกนักเรียนเกี่ยวกับการสุจริต วัดต้องเป็นต้นคอยฝึกศาสนิกชน เรื่องความซื่อสัตย์ บ้านผู้นำชุมชน มีเป็นแบบอย่างสุจริต 6. โรงเรียนต้องฝึกนักเรียนเกี่ยวกับการสุจริต วัดต้องเป็นต้นคอยฝึกศาสนิกชน เรื่องความซื่อสัตย์ บ้านผู้นำชุมชน มีเป็นแบบอย่างสุจริต 7. การปลูกฝังจิตสำนึกให้กับชุมชน หรือการให้ความรู้กับชุมชน ก็ถือเป็นการส่งเสริม การปลูกจิตสำนึกที่ได้ผู้นำชุมชนก็มีส่วนสำคัญในการสร้าง หรือให้แนวคิดกับชุมชน ให้ชุมชนนั้นเป็นชุมชนที่ปลอดการทุจริต

	8. ประชาชนควรให้ความเคารพความคิดเห็นส่วนมากมีจิตสาธารณะ มีความรับผิดชอบต่อชุมชน 9. ประชาชนควรให้ความเคารพความคิดเห็นส่วนมากมีจิตสาธารณะ มีความรับผิดชอบต่อชุมชน 10. ประชาชนควรให้ความเคารพความคิดเห็นส่วนมากมีจิตสาธารณะ มีความรับผิดชอบต่อชุมชน 11. ผู้นำชุมชนเป็นบุคคลที่สำคัญต่อการชักนำหรือชักชวนให้สมาชิกในชุมชนปฏิบัติตาม ด้วยเหตุนี้ผู้นำชุมชนจึงต้องทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่สมาชิกในชุมชน และคอยส่งเสริมหรือแนะนำให้สมาชิกในชุมชนเพื่อต่อต้านการทุจริตทุกประเภท 12. โรงเรียนต้องฝึกนักเรียนเกี่ยวกับการทุจริต วัดต้องคอยฝึกศาสนิกชน เรื่อง ความซื่อสัตย์ ผู้นำชุมชนต้องเป็นแบบอย่างให้สมาชิกในชุมชน ในการต่อต้านการทุจริต 13. ในองค์กรของชุมชนนั้น มีคนมากมายหลายแบบ และในคนเหล่านั้นบางคนเป็นคนดีมีคุณธรรม บางคนเป็นคนซื่อไม่มีคุณธรรม ฉะนั้นการจะอยู่ด้วยกันต้องมีหลักธรรมในการประพฤติปฏิบัติ คือ ขรวาสธรรม 4 ประการ ได้แก่ สัจจะ หมายถึง ความซื่อตรง ความจริงใจ ทมะ หมายถึง การฝึกตน ในหน้าที่การงานต่าง ๆ ขันติ หมายถึง การอดทนต่อทุกสิ่งทุกอย่าง จาคะ หมายถึง การบริจาคนิสัยของที่ตนของมิได้ใช้ในบางชุมชนนั้นเจตคติเป็นสิ่งที่ต้องมี เพราะว่ามีความรู้สึกรังเกียจ อารมณ์ ปัญญาและองค์ประกอบของพฤติกรรมถ้ามีพฤติกรรมหลักธรรมหรือหลักของเจตคตินาน ๆ ก็จะกลายเป็นวัฒนธรรมที่สุจริตในชุมชนได้ 14. รูปแบบการปลูกฝัง คือ การใช้ทุนทางสังคม ที่มีในชุมชนนั้น ระดมความคิดรวมไปถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นประเพณี จารีตของชุมชน ก่อนอื่นก็ผู้นำชุมชน คณะกรรมการควรซื่อสัตย์สุจริตโปร่งใส ทำต่อให้เป็นภาวะผู้นำที่ดีมีความสามารถเชื่อถือได้ และเป็นที่ยอมรับโดยทั่วกัน 15. การปลูกฝังเจตคติ และวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรชุมชน ใช้รูปแบบของสโมสร เพราะเป็นการปลูกฝังที่ดีใช้ทุนในสังคม
--	--

	มาใช้ เช่น ภูมิปัญญา จารีตประเพณี ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ด้วยความร่วมมือของคนในชุมชน
--	---

ตารางที่ 4.14 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับพุทธวิธีการขับเคลื่อนจตุภาคีการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทยด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรธุรกิจ หลักทิริ-โอตะปะ

ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรธุรกิจ หลักทิริ-โอตะปะ	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
การถ่ายทอดพุทธวิธีการขับเคลื่อนจตุภาคีการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริต เพื่อลดปัญหาคอร์รัปชัน ในสังคมไทย	1 การปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีในองค์กรภาคธุรกิจควรมีความเที่ยงธรรมไม่เห็นแก่ประโยชน์ของตนเองมากเกินไป 2. ร้านค้าต้องมีความซื่อสัตย์ มีความไม่เห็นผลประโยชน์ของตัวเอง 3. ปลูกฝังในองค์กรธุรกิจ ตามหลักทิริโอตัตปะให้มีความละเอียด ให้มีความเกรงกลัว มีความซื่อสัตย์ต่ออาชีพของตนและคนอื่น ๆ เพื่อนร่วมงานหรือลูกค้าด้วย 4. ไม่เห็นประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าประโยชน์ส่วนตน 5. ร้านค้าต้องมีความซื่อสัตย์ มีความไม่เห็นผลประโยชน์ของตนเอง 6. ร้านค้าต้องมีความซื่อสัตย์ มีความไม่เห็นผลประโยชน์ของตนเอง 7. องค์กรธุรกิจ ทั้งขนาดใหญ่ ขนาดเล็กแม้แต่ขนาดกลาง ก็มีส่วนร่วมที่จะเป็นพลังขับเคลื่อน ในการป้องกันทุจริตได้ เพราะภาคเอกชนมีความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นอย่างมาก อีกทั้งยังเป็นบริษัทที่มีพนักงานมากดังนั้นการเกิดคอร์รัปชันในองค์กร จึงอาจเกิดขึ้นได้ ภาคธุรกิจจึงควรมีการป้องกันที่รัดกุม 8. การบริหารธุรกิจทำให้เกิดความเจริญ ต้องยึดหลัก ทิริ-โอตัตปะ ในการบริหาร เพื่อให้องค์กรมีคุณธรรมจริยธรรมควบคู่การบริหารคน

	9. การบริหารธุรกิจทำให้เกิดความเจริญ ต้องยึดหลัก หิริ-โอตตปัปะ ในการบริหาร เพื่อให้องค์กรมีคุณธรรมจริยธรรม ควบคู่การบริหารคน 10. การบริหารธุรกิจทำให้เกิดความเจริญ ต้องยึดหลัก หิริ-โอตตปัปะ ในการบริหาร เพื่อให้องค์กรมีคุณธรรมจริยธรรม ควบคู่การบริหารคน 11. องค์การธุรกิจเป็นองค์การที่มีขนาดใหญ่ทำให้เสี่ยงต่อการคอร์รัปชันขึ้นในองค์กร เพื่อป้องกันปัญหาการคอร์รัปชันในองค์กรเหล่านั้น ดังนั้นผู้นำองค์กรควรมีนโยบายเพื่อป้องกันการคอร์รัปชันที่อาจจะเกิดขึ้นในองค์กรได้ 12. ร้านค้าต้องมีความซื่อสัตย์มีความไม่เห็นแต่ประโยชน์ส่วนตนเอง 13. ในองค์กรของธุรกิจก็มีคนหลายประเภทอยู่เหมือนกัน และมีการทุจริตคดโกงในรูปแบบต่าง ๆ แต่ว่าถ้าเราได้ว่าถ้าปลูกฝังเจตคติ ให้กับพนักงานในบริษัทหรือใช้หลักธรรมะทางพระพุทธศาสนา คือ หิริ-โอตตปัปะ ถ้าใช้หลักธรรมนี้ไปอบรมพนักงานทำให้เขาได้รู้ถึงความหมายของหลักธรรมหรือโทษที่จะได้รับ ในการประพฤติส่วนเกิน หลักธรรม คือ หิริ ได้แก่ ความละอายใจ โอตตปัปะ ได้แก่ ความเกรงกลัวต่อบาปกรรมที่จะเกิดขึ้น และในท้ายที่สุดวัฒนธรรมที่เป็นสุจริต จะเกิดขึ้นในองค์กรบริษัท หรือการทำธุรกิจต่าง ๆ 14. รูปแบบคือ การให้ความรู้ เรื่องความสุจริต คือบุคลากรมีความสัมพันธ์เหมือนเครือญาติมากกว่าธุรกิจส่วนใหญ่ โดยเน้นย้ำพูดคุยด้วยวาจา หมั่นประชุมภายใน ก็จะทำให้บุคลากรเกิดความรู้ความเข้าใจ สิ่งที่เขาได้คือ ผู้นำจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดี แสดงออกถึงความเอาจริงในการส่งเสริมความสุจริตโปร่งใส แก่พนักงานและตนเอง 15. กำหนดนโยบายสร้างความโปร่งใส เป็นการสร้างนโยบายด้านจริยธรรมเพื่อสร้างคุณธรรมให้แก่พนักงาน เป็นยุทธศาสตร์การส่งเสริมความสุจริตให้กับองค์กร
--	--

ตารางที่ 4.15 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับพฤติกรรมการขับเคลื่อนจตุภาคีการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทยด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การทางการเมืองการปกครอง หลักทิริ-โอตะปะ

ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การทางการเมืองการปกครอง (หลักทิริ-โอตะปะ)	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
การถ่ายทอดพฤติกรรมการขับเคลื่อนจตุภาคีการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริต เพื่อลดปัญหาคอร์รัปชัน ในสังคมไทย	1. หน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องทางการเมืองควรเป็นแบบอย่างในการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันในหน่วยที่ปฏิบัติงาน 2. ต้องมีประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ของตนเอง 3. ปลูกฝังในองค์การทางการเมืองและการปกครองตามทิริโอตตปะ ไม่ผิดในศีลธรรมหรือกฎหมายบ้านเมืองกฎกติกาบ้านเมืองนั้น ๆ 4. องค์การทางการเมืองการปกครองต้องมีความเป็นกลางในการนำเสนอการปฏิบัติงานอย่างเป็นธรรมแก่ประชาชน 5. ต้องเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน 6. ต้องเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน 7. ในส่วนขององค์การการปกครองเองจะมีผู้นำทางการเมืองในหน่วยงานต่าง ๆ มีส่วนในการขับเคลื่อนจตุภาคี เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีให้กับเยาวชนเป็นอย่างมาก เพราะผู้นำองค์กรควรเป็นแบบอย่างในการส่งเสริมเด็ก เยาวชน และผู้ใหญ่ หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้ช่วยกันป้องกันการทุจริต ที่จะขึ้นกับสังคมไทย 8. การปกครองเป็นองค์กรที่สำคัญยิ่ง ที่การบริหารซึ่งเป็นองค์สูงสุดในการบริหาร ที่จะส่งต่อไปยังองค์กรอื่น ๆ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด ผู้ปกครองควรมีจิตสำนึกหยั่งรู้ ห่วงคิดในทางคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งควรใช้หลัก ทิริ-โอตตปะ 9. การปกครองเป็นองค์กรที่สำคัญยิ่ง ที่การบริหารซึ่งเป็นองค์สูงสุดในการบริหาร ที่จะส่งต่อไปยังองค์กรอื่น ๆ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด ผู้ปกครองควรมีจิตสำนึกหยั่งรู้ ห่วงคิดในทางคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งควรใช้หลัก ทิริ-โอตตปะ

	10. การปกครองเป็นองค์กรที่สำคัญยิ่ง ที่การบริหารซึ่งเป็นองค์สูงสุดในการบริหาร ที่จะส่งต่อไปยังองค์กรอื่น ๆ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด ผู้ปกครองควรมีจิตสำนึกหยั่งรู้ หยั่งคิดในทางคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งควรใช้หลัก หิริ-โอตตปปะ 11. องค์การทางการเมืองที่ใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่ เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบล และองค์การทางการเมืองที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรมีนโยบายส่งเสริมป้องกันการทุจริตในท้องถิ่นนั้น ๆ 12 ต้องเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน 13. คณะกรรมการป้องกันการทุจริตขององค์การ ควรปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การทางการเมืองการปกครองอย่างต่อเนื่อง เช่น การกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนงานที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในภาครัฐ การบังคับใช้กฎหมาย ประมวลจริยธรรม มาตรการ ทางวินัย สอดคล้องกับแนวทางขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา จัดกิจกรรมปลูกฝังความสุจริต จัดทำแบบการศึกษาด้วยตนเองโดยการเรียนรู้ผ่านสื่อเทคโนโลยี การยกย่องบุคคลต้นแบบแห่งความสุจริต เพื่อรักษาศรัทธาของประชาชน ต้องมีประวัติที่โปร่งใส ไม่มีการคอร์รัปชัน แม้จะมีโอกาสโกงกินก็จะไม่ทำ มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อบาป ช่วยแก้ปัญหาบ้านเมืองได้ สามารถเข้าถึงประชาชนแก้ปัญหาปากท้องให้ประชาชน เป็นผู้มีความดี และมีศีลธรรม 14. รูปแบบการปลูกฝัง คือ การบังคับใช้กฎหมายประมวลจริยธรรม และมาตรการทางวินัย รวมถึงการให้ความรู้เรื่องความสุจริต และมีจิตสำนึกความพอเพียง เพราะใช้ในการบริหารจัดการ ด้านจริยธรรมในภาครัฐ ต้องทำเป็นแบบอย่างที่ดี เช่น การประกาศเจตนารมณ์ต่อต้านการทุจริตในองค์กรอย่างต่อเนื่อง 15. สร้างกระบวนการให้กับองค์กร คือการกำหนดค่านิยมร่วมกันของคนทั้งองค์กร เพื่อที่จะเข้าไปสู่การสร้างองค์กรที่มี
--	--

	คุณภาพ มีค่านิยมสุจริต ร่วมกันมีส่วนร่วมในการช่วยต่อต้านทุจริต เช่น มีความรับผิดชอบต่อน้ำที่ ความซื่อสัตย์สุจริต
--	--

ตารางที่ 4.16 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับพุทธวิธีการขับเคลื่อนจตุภาคีการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทยด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การสื่อมวลชน หลักทิริ-โอตะปะ ทิริ

ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การสื่อมวลชน หลักทิริ-โอตะปะ	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
การถ่ายทอดพุทธวิธีการขับเคลื่อนจตุภาคีการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริต เพื่อลดปัญหาคอร์รัปชัน ในสังคมไทย	1. มีการรณรงค์การปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตผ่านสื่อต่าง ๆ 2. ให้สื่อสารมวลชนมีความเป็นกลางไม่เอนเอียง 3. ปลูกฝังในองค์การสื่อมวลชน ให้เข้าไปเป็นตามความเป็นจริง มองแต่ละเรื่อง ถ้าข่าวเรื่องนั้นไม่เป็นเรื่องจริง ประชาชนก็จะหลงไปตามข่าวนั้นด้วย ให้ถือหลักที่ว่า ให้เชื่อกรรมอย่าเชื่อมงคล ตามหลักพระพุทธศาสนาของพุทธ 4. ให้สื่อสารมวลชนมีความเป็นกลางหรือหน่วยงานที่เกี่ยวกับ การสื่อสารนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริง 5. ให้สื่อสารมวลชนมีความเป็นกลางไม่ออกซ้าย-ขวา 6. ให้สื่อสารมวลชนมีความเป็นกลางไม่ออกซ้าย-ขวา 7. สื่อมวลชนควรเสนอข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่เยาวชนเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชัน 8. องค์กรสื่อมวลชนต้องใช้หลัก ทิริ-โอตตปะ ในการบริหารจัดการองค์กร เพื่อการทำงานเกิดผลที่ดี 9. องค์กรสื่อมวลชนต้องใช้หลัก ทิริ-โอตตปะ ในการบริหารจัดการองค์กร เพื่อการทำงานเกิดผลที่ดี 10. องค์กรสื่อมวลชนต้องใช้หลัก ทิริ-โอตตปะ ในการบริหารจัดการองค์กร เพื่อการทำงานเกิดผลที่ดี 11. องค์กรสื่อมวลชนจะต้องมีความเป็นกลางโดยให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริงแก่ประชาชน

	12 หน่วยงานที่เกี่ยวกับการสื่อสารควรให้ข่าวสารที่เป็นกลางไม่เอนเอียง 13 องค์การสื่อสารมวลชนเป็นองค์กรหนึ่ง ที่ต้องมีหลักธรรมคือหิริและโอตตปปะ เพราะว่าการเผยแผ่ข่าวสารต่าง ๆ ต้องมูลของความจริงตรงไปตรงมา มิใช่จะทำแต่ข่าวที่เป็นกระแสอย่างเดียว การที่จะปลูกฝังเจตคติ คือ ความรับรู้ถึงอารมณ์ความรู้สึก ปัญญา ในการพิจารณาข่าวต่าง ๆ หรือการประพฤติปฏิบัติ ให้เกิดความเป็นจริงของข่าวนั้นต้องประกอบด้วย อีกอย่างหนึ่ง คือความสุจริต คือการประพฤติดีไม่มีโทษภายหลัง 14. รูปแบบการปลูกฝัง คือ การใช้หลักการบริหารในองค์การโปร่งใสโดยการกำหนด นโยบายการรับคำตอบแทนหรือผลประโยชน์อื่น ๆ เป็นต้น การใช้จริยธรรมวิชาชีพสื่อสารมวลชน มีการตรวจสอบ การทำงานของบุคลากร โดยเฉพาะผู้นำ ต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับลูกน้อง 15. สภาสื่อมวลชน ควรปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การสื่อมวลชน อย่างต่อเนื่อง เช่น กำหนดนโยบายประกาศเจตจำนงสุจริต กำหนดระเบียบ จรรยาบรรณวิชาชีพ และทำกิจกรรมปลูกฝังความสุจริต การใช้หลักจรรยาบรรณวิชาชีพ เพื่อให้ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่รับสินบน หรือปกปิดข้อมูลข่าวสารมีความรับผิดชอบต่อสังคม ต้องยึดมั่นในหลักการที่ถูกต้อง การนำเสนอความถูกต้องและข้อเท็จจริงเพื่อประโยชน์สาธารณะ การเคารพสิทธิส่วนบุคคล และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การเรียนรู้ปัญหาจากการทำข่าว การศึกษาปัญหาจริยธรรม กฎหมาย สื่อ และกระบวนการยุติธรรม การทำสื่อคุณธรรม การให้ความรู้และการอบรมกระตุ้นเตือนสร้างจิตสำนึกที่ดี รู้ผิดชอบชั่วดี ให้ละอายกลัวต่อความประพฤติผิดจริยธรรมทางกายวาจาใจ ที่จะส่งผลกระทบเสียหายต่อผู้อื่น
--	---

4.3 ผลสำรวจความคิดเห็นเพื่อตรวจสอบความสอดคล้อง ในเรื่องพุทธรูปวิธีการขับเคลื่อนจตุภาคการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทยที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ตารางที่ 4.17 ความเหมาะสม/ปฏิบัติในเรื่อง พุทธรูปวิธีการขับเคลื่อนจตุภาคการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย

ประเด็นหลัก	ความเหมาะสม/ปฏิบัติ			
	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
1. ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในครอบครัว (หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา)	35	4.48	0.10	มาก
2. ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การทางการศึกษา (หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา)	35	4.46	0.06	มาก
3. ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การทางศาสนา หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา	35	4.44	0.12	มาก
4. ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การชุมชน (หลักฆราวาสธรรม 4)	35	4.47	0.09	มาก
5. ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การธุรกิจ (หลักหิริ-โอตตะปะ)	35	4.52	0.08	มากที่สุด
6. ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การทางการเมืองการปกครอง(หลักหิริ-โอตตะปะ)	35	4.46	0.06	มาก
7. ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การสื่อมวลชน (หลักหิริ-โอตตะปะ หิริ)	35	4.43	0.13	มาก
รวม	35	4.47	0.05	มาก

จากตารางที่ 14 แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ จำนวน 35 ซึ่งเป็นแบบสอบถามในรอบที่ 2 ของเทคนิคเดลฟาย (Delphi techniques) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ด้านพุทธรูปวิธีการขับเคลื่อนจตุภาคการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย จำนวน 15 รูป/คน นั้นเกี่ยวกับความคิดเห็นในเรื่อง พุทธรูปวิธีการขับเคลื่อนจตุภาคการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย ในประเด็นหลัก 7 ด้าน คือ 1) ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในครอบครัว (หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา) 2) ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การทางการศึกษา

(หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา) 3) ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรทางศาสนา (หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา) 4) ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรชุมชน (หลักฆราวาสธรรม 4) 5) การปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรธุรกิจ (หลักหิริ-โอตตะปะ) 6) ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรทางการเมืองการปกครอง(หลักหิริ-โอตตะปะ) และ 7) ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรสื่อมวลชน (หลักหิริ-โอตตะปะ) โดยพิจารณาจากการเลือกตามระดับของความเหมาะสมที่องค์กรหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน และประชาชน สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ซึ่งมีเกณฑ์ของไลเคิร์ต (Likert's Five Rating Scale) ซึ่งกำหนดค่าระดับคะแนนช่วงความคิดเห็นเป็น 5 ระดับ มีความหมาย ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิต้องการให้เกิดในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิต้องการให้เกิดในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิต้องการให้เกิดในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิต้องการให้เกิดในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิต้องการให้เกิดในระดับน้อยที่สุด

พบว่า ทุกประเด็นมีความเหมาะสมทุกด้าน เมื่อพิจารณารายด้าน จะเห็นว่า ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรธุรกิจ (หลักหิริ-โอตตะปะ) มีความเหมาะสม/ปฏิบัติ อยู่ในระดับมากที่สุดค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.08) รองลงมาคือ ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในครอบครัว (หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา) ที่ระดับค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.10) รองลงมาคือด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรชุมชน (หลักฆราวาสธรรม 4) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.09) รองลงมาด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรทางการศึกษา (หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา), ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรทางการเมืองการปกครอง(หลักหิริ-โอตตะปะ) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.06) รองลงมา ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรทางศาสนา หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.12) และ ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรสื่อมวลชน (หลักหิริ-โอตตะปะ หิริ) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.13) ตามลำดับ โดยในแต่ละด้านมีรายละเอียด ดังปรากฏในตารางที่ 14-17 ดังนี้

4.3.1 ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในครอบครัว หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา

ตารางที่ 4.18 ระดับความเหมาะสมในเรื่องพุทธวิธีการขับเคลื่อนจุดภาคการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย ด้านด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรทางการศึกษา หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา

ประเด็นด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตใน ครอบครัว (หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา)	ความเหมาะสม/ปฏิบัติ			
	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	แปล ความหมาย
1) ท่านมีการประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี	35	4.43	0.65	มาก
2) ท่านมีการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีภายในครอบครัว	35	4.49	0.51	มาก
3) ท่านมีการใช้เหตุผลกับสมาชิกในครอบครัวด้วยการสนทนา แลกเปลี่ยนระหว่างสมาชิกในครอบครัว	35	4.54	0.51	มากที่สุด
4) ท่านมีการเลี้ยงดูคนในครอบครัวด้วยความเหมาะสม	35	4.51	0.51	มากที่สุด
5) ท่านมีการสอนด้วยวาจาที่สุภาพ จริงใจ	35	4.66	0.48	มากที่สุด
6) ท่านมีการใช้วัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น เช่น การเข้า ร่วมพิธีกรรมทางศาสนา	35	4.37	0.49	มาก
7) ท่านมีการให้ความรักกับคนในครอบครัว เช่น การใช้ กิจกรรมภายในครอบครัว การสนทนาแลกเปลี่ยนระหว่าง สมาชิกในครอบครัว	35	4.29	0.83	มาก
8) ท่านมีการลงโทษตามความเหมาะสม สมเหตุสมผล	35	4.46	0.51	มาก
9) ท่านมีการควบคุมในครอบครัวด้วยความเหมาะสม	35	4.57	0.50	มากที่สุด
รวม	35	4.48	0.10	มาก

จากตารางที่ 4.18 ความเหมาะสมและปฏิบัติการขับเคลื่อนจิตภาติการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย ตามความเห็นของ ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ตัวแทนชุมชน และประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง (จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดขอนแก่น) พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.48, S.D. = 0.10) โดยเรียงจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ท่านมีการสอนด้วยวาจาที่สุภาพ จริงใจ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.66, S.D. = 0.48) รองลงมา ท่านมีการควบคุมในครอบครัวด้วยความเหมาะสม ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.57, S.D. = 0.50) และ ท่านมีการใช้เหตุผลกับสมาชิกในครอบครัวด้วยการสนทนาแลกเปลี่ยนระหว่างสมาชิกในครอบครัว ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.54, S.D. = 0.51) ตามลำดับ

4.3.2 การปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การทางการศึกษา หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา

ตารางที่ 4.19 ความเหมาะสมและปฏิบัติในเรื่องพุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตสำนึกของการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านพุทธจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรทางการศึกษา หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา

ประเด็นด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรทางการศึกษา หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา	ความเหมาะสม/ปฏิบัติ			
	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
1) ท่านมีการให้ความรู้แก่บุคลากร	35	4.31	0.47	มาก
2) ท่านมีการใช้จรรยาบรรณวิชาชีพหรือกฎการบังคับใช้เรื่องจริยธรรม	35	4.69	0.47	มากที่สุด
3) ท่านมีการใช้หลักการบริหารในองค์กรโปร่งใส	35	4.31	0.47	มาก
4) ท่านมีการสร้างสภาพแวดล้อมหรือบรรยากาศที่เอื้อต่อการส่งเสริมคุณธรรม	35	4.69	0.47	มากที่สุด
5) ท่านมีการประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดี	35	4.29	0.46	มาก
6) ท่านเห็นว่าสิ่งสำคัญ คือ ลักจรรยาบรรณวิชาชีพครู และระบบประเมินผลการสอนเชื่อมโยงกับคุณธรรม	35	4.66	0.54	มากที่สุด
7) ท่านเห็นว่าสิ่งสำคัญ คือ เครือข่ายทางสังคม เช่น เครือข่ายผู้ปกครองที่เข้มแข็ง	35	4.29	0.52	มาก
8) ท่านเห็นว่าควรมีการเข้าร่วมกิจกรรม เช่น การอบรม ทัศนศึกษา การสร้างความตระหนักและความเข้าใจในวิธีการปฏิบัติงาน	35	4.63	0.55	มากที่สุด
9) ท่านเห็นว่าควรมีการสร้างการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับเครือข่ายทางสังคม เช่น วัด ชุมชน	35	4.31	0.47	มาก
รวม	35	4.46	0.06	มาก

จากตารางที่ 4.19 ความเหมาะสมและปฏิบัติในการขับเคลื่อนจิตสำนึกของการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านพุทธจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย ตามความเห็นของ ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ตัวแทนชุมชน และประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง (จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดขอนแก่น) พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.06) โดยเรียงจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ท่านมีการใช้จรรยาบรรณวิชาชีพหรือกฎการบังคับใช้เรื่องจริยธรรม, ท่านมีการสร้างสภาพแวดล้อมหรือบรรยากาศที่เอื้อต่อการส่งเสริมคุณธรรม ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.47) รองลงมา ท่านเห็นว่าสิ่งสำคัญ คือ ลักจรรยาบรรณวิชาชีพครู และระบบประเมินผลการสอนเชื่อมโยงกับคุณธรรม ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = 0.54) และ ท่านเห็นว่าควรมี

การเข้าร่วมกิจกรรม เช่น การอบรม ทักษะศึกษา การสร้างความตระหนักและความเข้าใจในวิธีการปฏิบัติงาน ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.63, S.D. = 0.55) ตามลำดับ

4.3.3 ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การทางศาสนา หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา

ตารางที่ 4.20 ความเหมาะสมและปฏิบัติในเรื่องพุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตสำนึกของการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย ด้านการปลูกฝัง เจตคติ และวัฒนธรรมสุจริตในองค์การทางศาสนา หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา

ประเด็นด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การทางศาสนา หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา	ความเหมาะสม/ปฏิบัติ			
	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
1) ท่านมีการใช้หลักพระธรรมวินัย หลักธรรมทางศาสนา	35	4.29	0.75	มาก
2) ท่านมีการการจัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์	35	4.54	0.51	มากที่สุด
3) ท่านมีการประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดี	35	4.46	0.51	มาก
4) ท่านมีการกำหนดโทษผู้ที่ละเมิดกฎระเบียบที่วางไว้	35	4.51	0.51	มากที่สุด
5) กฎระเบียบต่าง ๆ เช่น พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎมหาเถรสมาคม กติกาของวัด หลักพระธรรมวินัย	35	4.49	0.51	มาก
6) ท่านเห็นว่าสิ่งสำคัญ คือ หลักธรรมศาสนา และผู้นำศาสนา	35	4.09	0.70	มาก
7) ท่านเห็นว่าควรมีการปฏิบัติตามกฎระเบียบ	35	4.66	0.48	มากที่สุด
8) การเข้าร่วมกิจกรรมหรือพิธีกรรมทางศาสนา เช่น การมีหัวข้อธรรมเทศนาที่ทันสมัย	35	4.23	0.55	มาก
9) การสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกเพื่อสนับสนุนงานขององค์การทางศาสนา	35	4.71	0.46	มากที่สุด
รวม	35	4.44	0.12	มาก

จากตารางที่ 4.20 ความเหมาะสมและปฏิบัติในการขับเคลื่อนจิตสำนึกของการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย ตามความเห็นของ ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ตัวแทนชุมชน และประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง (จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดขอนแก่น) พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.44, S.D. = 0.12) โดยเรียงจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกเพื่อสนับสนุนงานขององค์การทางศาสนา ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.71, S.D. = 0.46) รองลงมา ท่านเห็นว่าควรมี

การปฏิบัติตามกฎระเบียบ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = 0.48) และ ท่านมีการการจัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.51) ตามลำดับ

4.3.4) ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การชุมชน หลักทวารวาสธรรม 4

ตารางที่ 4.21 ความเหมาะสมและปฏิบัติในเรื่องพุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตสำนึกของคณาจารย์ใหม่ด้านพุทธจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การชุมชน หลักทวารวาสธรรม 4

ประเด็นด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตใน องค์การชุมชน (หลักทวารวาสธรรม 4)	ความเหมาะสม/การปฏิบัติ			
	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	แปล ความหมาย
1) ท่านมีการใช้ทุนทางสังคมภูมิปัญญาท้องถิ่น ประวัติศาสตร์ จารีตประเพณี การใช้พิธีกรรม การอุปมาอุปไมย การยกตัวอย่าง คนดี บทเพลง	35	4.29	0.57	มาก
2) ท่านมีการประพาดิตนเป็นแบบอย่างที่ดี	35	4.69	0.47	มากที่สุด
3) ท่านมีการการถ่ายทอดประสบการณ์ของสมาชิกในชุมชนจาก รุ่นสู่รุ่น	35	4.26	0.51	มาก
4) ท่านมีการใช้หลักธรรมคำสอนทางศาสนา	35	4.69	0.47	มากที่สุด
5) ท่านเห็นว่าสิ่งสำคัญ คือ ผู้นำและคณะกรรมการชุมชน	35	4.26	0.51	มาก
6) ท่านเห็นว่าสิ่งสำคัญ คือ ธรรมนูญชุมชน	35	4.66	0.54	มากที่สุด
7) ท่านมีการทำกิจกรรมภายในชุมชน และกิจกรรมร่วมกับ เครือข่าย	35	4.29	0.46	มาก
8) ท่านเห็นว่าควรมีการสร้างการเรียนรู้ในชุมชน การสื่อสาร ภายในชุมชน การใช้กิจกรรมเสริมแรงจูงใจ และการใช้มาตรการ ทางสังคม	35	4.71	0.46	มากที่สุด
9) ท่านเห็นว่าควรมีการใช้พิธีกรรมทางศาสนา ความเชื่อ	35	4.40	0.50	มาก
รวม	35	4.47	0.09	มาก

จากตารางที่ 4.21 ความเหมาะสมและปฏิบัติการขับเคลื่อนจิตสำนึกของคณาจารย์ใหม่ด้านพุทธจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย ตามความเห็นของ ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ตัวแทนชุมชน และประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง (จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดขอนแก่น) พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.09) โดยเรียงจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ 8) ท่านเห็นว่าควรมีการสร้างการเรียนรู้ในชุมชน

การสื่อสารภายในชุมชน การใช้กิจกรรมเสริมแรงจิตใจ และการใช้มาตรการทางสังคม ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.71, S.D. = 0.46) รองลงมา ท่านมีการประพัตินเป็นแบบอย่างที่ดี, ท่านมีการใช้หลักธรรมคำสอนทางศาสนา ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.69, S.D. = 0.47) และ ท่านเห็นว่าสิ่งสำคัญ คือ ธรรมนูญชุมชน ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.66, S.D. = 0.54) ตามลำดับ

4.3.5 ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การชุมชน หลักขรรวาทธรรม 4

ตารางที่ 4.22 ความเหมาะสมและปฏิบัติในเรื่องพุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตสำนึก ของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การชุมชน หลักขรรวาทธรรม 4

ประเด็นด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริต ในองค์การชุมชน (หลักขรรวาทธรรม 4)	ความเหมาะสม/ปฏิบัติ			
	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	แปล ความหมาย
1) ท่านมีการใช้จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ	35	4.29	0.62	มาก
2) ท่านมีการประพัตินเป็นแบบอย่างที่ดี	35	4.54	0.51	มากที่สุด
3) ท่านมีการใช้หลักการบริหารในองค์การโปร่งใส	35	4.46	0.51	มาก
4) ท่านมีการปลูกฝังด้วยวาจา	35	4.63	0.49	มากที่สุด
5) ท่านมีการให้ความรู้และการอบรมอย่างต่อเนื่อง	35	4.80	0.41	มากที่สุด
6) ท่านมีการมีส่วนร่วมของสมาชิกในองค์กร	35	4.14	0.43	มาก
7) ท่านเห็นว่าสิ่งสำคัญ คือนโยบายองค์กร	35	4.83	0.38	มากที่สุด
8) ท่านเห็นว่าควรมีการจัดทำคู่มือพนักงานเพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติงาน	35	4.23	0.43	มาก
9) ท่านเห็นว่าควรมีการสื่อสารทั้งภายในและภายนอกองค์กร	35	4.77	0.43	มากที่สุด
รวม	35	4.52	0.08	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.22 ความเหมาะสมและปฏิบัติการขับเคลื่อนจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย ตามความเห็นของ ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ตัวแทนชุมชน และประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง (จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดขอนแก่น) พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.52, S.D. = 0.08) โดยเรียงจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ท่านเห็นว่าสิ่งสำคัญ คือนโยบายองค์กร ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.83, S.D. = 0.38) รองลงมา ท่านมีการให้ความรู้และการอบรมอย่างต่อเนื่อง ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.80, S.D. = 0.41) และ ท่านเห็นว่าควรมีการสื่อสารทั้งภายในและภายนอกองค์กร ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.77, S.D. = 0.43) ตามลำดับ

4.3.6 ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การทางการเมืองการปกครอง หลักทรี-โอตะปะ

ตารางที่ 4.23 ความเหมาะสมและปฏิบัติในเรื่องพุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตสำนึกการปลูก
จิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย ด้านการปลูกฝังเจตคติ
และวัฒนธรรมสุจริตในองค์การทางการเมืองการปกครอง หลักทรี-โอตะปะ

ประเด็นด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตใน องค์การทางการเมืองการปกครอง หลักทรี-โอตะปะ	ความเหมาะสม/ปฏิบัติ			
	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	แปล ความหมาย
1) ท่านมีการการบังคับใช้กฎหมาย ประมวลจริยธรรม	35	4.09	0.45	มาก
2) ท่านมีการใช้การบริหารจัดการด้านจริยธรรมในภาครัฐ	35	4.86	0.36	มากที่สุด
3) ท่านเห็นว่าสิ่งสำคัญคือ ระบบตรวจสอบการทุจริต ระบบการ บริหารบุคคล ระบบการสื่อสาร และระบบการประเมินผล	35	4.14	0.36	มาก
4) ท่านเห็นว่าควรมีการสร้างการมีส่วนร่วมกับภาคประชาชน และ ภาคีเครือข่าย	35	4.86	0.36	มากที่สุด
5) ท่านเห็นว่าควรมีการใช้กิจกรรมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ และ ค่านิยมความสุจริต	35	4.20	0.41	มาก
6) ท่านเห็นว่าควรมีการใช้กิจกรรมเสริมแรงจิตใจ การรางวัล การ ยกย่องบุคคลประพฤติสุจริต	35	4.77	0.43	มากที่สุด
7) ท่านเห็นว่าควรมีการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ ในการประกาศ เจตนารมณ์ต่อต้านทุจริต และการเปิดเผยข้อมูลสู่สาธารณะ	35	4.20	0.41	มากที่สุด
8) ท่านเห็นว่าควรมีการจัดกิจกรรมประกวดแข่งขัน	35	4.71	0.46	มากที่สุด
9) ท่านเห็นว่าควรมีการศึกษาดูงานหน่วยงานที่ประสบ ความสำเร็จ	35	4.29	0.52	มาก
รวม	35	4.46	0.06	มาก

จากตารางที่ 4.23 ความเหมาะสมและปฏิบัติในการขับเคลื่อนจิตสำนึกการปลูกจิตสำนึกของ
คนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย ตามความเห็นของ ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ
หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ตัวแทนชุมชน และประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง
(จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดขอนแก่น) พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.46$, S.D. =
0.06) โดยเรียงจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ท่านเห็นว่าควรมีการสร้างการมีส่วนร่วมกับภาค
ประชาชน และภาคีเครือข่าย, ท่านมีการใช้การบริหารจัดการด้านจริยธรรมในภาครัฐ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} =$

4.86, S.D. = 0.36) รองลงมา ท่านเห็นว่าควรมีการใช้กิจกรรมเสริมแรงจิตใจ การรางวัล การยกย่อง บุคคลประพฤติสุจริต ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.77, S.D. = 0.43) และ ท่านเห็นว่าควรมีการจัดกิจกรรม ประกวดแข่งขัน ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.71, S.D. = 0.46) ตามลำดับ

4.3.7 ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การสื่อมวลชน หลักทริ-โอตะปะ

ตารางที่ 4.24 ความเหมาะสมและปฏิบัติในเรื่องพุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตสำนึกของการปลูก จิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย

ประเด็นด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตใน องค์การสื่อมวลชน หลักทริ-โอตะปะ	ความเหมาะสม/ปฏิบัติ			
	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	แปล ความหมาย
1) การใช้หลักจรรยาบรรณวิชาชีพสื่อมวลชน	35	4.17	0.79	มาก
2) การให้ความรู้การอบรมอย่างต่อเนื่อง	35	4.51	0.51	มากที่สุด
3) การใช้หลักการบริหารในองค์การโปร่งใส	35	4.69	0.47	มากที่สุด
4) การลงโทษประจานผู้กระทำความผิด	35	3.80	0.72	มากที่สุด
5) องค์กรวิชาชีพ/คณะกรรมการ/เครือข่ายสื่อมวลชน	35	4.74	0.44	มากที่สุด
6) การจัดรายการที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม	35	4.34	0.48	มาก
7) การนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม	35	4.66	0.48	มากที่สุด
8) กิจกรรมส่งเสริมความซื่อสัตย์สุจริต	35	4.51	0.51	มากที่สุด
รวม	35	4.43	0.13	มาก

จากตารางที่ 18 ความเหมาะสมและปฏิบัติในการขับเคลื่อนจิตสำนึกของการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย ตามความเห็นของ ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ตัวแทนชุมชน และประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง (จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดขอนแก่น) พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.43, S.D. = 0.13) โดยเรียงจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การลงโทษประจานผู้กระทำความผิด ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.80, S.D. = 0.72) รองลงมา องค์กรวิชาชีพ/คณะกรรมการ/เครือข่ายสื่อมวลชน ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.74, S.D. = 0.44) และ การใช้หลักการบริหารในองค์การโปร่งใส ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.69, S.D. = 0.47) ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง พุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตภาวการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mixed method) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยพหุกรณีศึกษา (multi-cases study) เป็นแบบดำเนินการคู่ขนานในประเด็นวิจัยเดียวกันทั้งเชิงปริมาณจากแบบสอบถามและเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง รวมถึงศึกษาเอกสารหลักฐานซึ่งเป็นการเชื่อมโยงข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิดเพื่อนำไปใช้วิเคราะห์และอภิปรายผลรวมกับการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประชากร (Population) ประชากร (Population) ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ตัวแทนชุมชน และประชาชน ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง (จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดขอนแก่น) กลุ่มที่ 2 นักเรียน นิสิต นักศึกษา บุคลากรสถาบันการศึกษา และประชาชนทั่วไป ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง (จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดขอนแก่น) โดยใช้วิธีวิธีสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ในการการปลูกจิตสำนึก พฤติกรรม ทศนคติ ค่านิยม ที่ดีให้กับเด็กและเยาวชน ประชาทั่วทั่วไป โดยใช้เกณฑ์พิจารณาจากความสมัครใจของผู้บริหาร นักเรียน นิสิต นักศึกษา บุคลากรสถาบันการศึกษา และประชาชนทั่วไป ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลางที่เข้าร่วมโครงการ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 130 รูป/คน และจังหวัดขอนแก่น จำนวน 130 รูป/คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 260 คน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบ และทดลองใช้เครื่องมือ จากกลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหาร นักเรียน นิสิต นักศึกษา บุคลากรสถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ชุมชน และประชาชนทั่วไป จังหวัดร้อยเอ็ด 85 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) ซึ่งได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิโดยใช้เกณฑ์ค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป และข้อคำถามของแบบสอบถามมีค่าระหว่าง 0.60–1.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 0.50 จึงสามารถตัดสินได้ว่ามีความสอดคล้องและเหมาะสมกับนิยาม ศัพท์เฉพาะหรือวัตถุประสงค์การวิจัยและการหาความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ (มากที่สุดมากปานกลางน้อยและน้อยที่สุด) ได้นำมาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's Alpha Coefficients) ตามวิธีของ Cronbach (1970) มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับอยู่ระหว่าง 0.97 และค่าความเชื่อมั่นที่เชื่อถือได้อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการประมวลผลข้อมูลเชิงปริมาณ ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูลและแบบตรวจสอบรายการโดยการแจกแจงความถี่ (frequency) และร้อยละ 2) การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับโดยการ

หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ จากแบบสอบถามแบบปลายเปิดใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis)

พหุกรณีศึกษา (Multi-cases study) พื้นที่และเป้าหมายที่ใช้สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยลงพื้นที่ศึกษาแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เฉพาะกลุ่มผู้บริหาร บุคลากร สถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ชุมชน และประชาชน ได้คัดเลือกแล้ว ประกอบด้วย ประชากร (Population) ประชากร คือ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยเลือกแบบเจาะจง ซึ่งเกณฑ์ในการเลือกผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 ได้แก่ พระวิทยากรและวิทยากรที่มีประสบการณ์ฝึกอบรม จำนวน 10 รูป/คน กลุ่มที่ 2 ได้แก่ ผู้บริหาร บุคลากร สถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ชุมชน และประชาชนทั่วไป จำนวน 15 คน กลุ่มที่ 3 ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนารูปแบบ จำนวน 5 รูป/คน โดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique)

โดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) เลือกแบบเจาะจง (purposive method) ซึ่งมีคุณสมบัติเป็นผู้มีประสบการณ์ทำงานเกี่ยวข้องกับการป้องกันแก้ไขปัญหาทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทยมากกว่า 10 ปีขึ้นไป

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 พุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตตภาติการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ต้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย ดังนี้ จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับพุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตตภาติการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ต้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับความเหมาะสม/ปฏิบัติและพุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตตภาติการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ต้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย ตามความเห็นของผู้บริหาร บุคลากร สถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ชุมชน และประชาชน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.14) โดยเรียงจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในครอบครัว หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.23) รองลงมาคือ ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การทางการศึกษา หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.23) และ ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การทางศาสนา หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.16) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏดังนี้

1) ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในครอบครัว หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.23) โดยเรียงจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ท่านมีการใช้วัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น เช่น การเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนา ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.47) รองลงมา ท่านมีการประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.49) และท่านมีการสอนด้วยวาจาที่สุภาพ จริงใจ ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.48) ตามลำดับ

2) ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การทางการศึกษา หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.23) โดยเรียงจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ท่านเห็นว่าควรมีการเข้าร่วมกิจกรรม เช่น การอบรม ทัศนศึกษา การสร้างความตระหนักและความเข้าใจในวิธีการปฏิบัติงาน ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.52) รองลงมา ท่านเห็นว่าสิ่งสำคัญ คือ ลัทธิธรรมาภิบาลวิชาชีพครู และระบบประเมินผลการสอนเชื่อมโยงกับคุณธรรม ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.52) และ ท่านมีการใช้หลักการบริหารในองค์การโปร่งใส ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.53) ตามลำดับ

3) ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การทางศาสนา หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.16) โดยเรียงจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ท่านมีการประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดี ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.47) รองลงมา กฎระเบียบต่าง ๆ เช่น พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎมหาเถรสมาคม กติกาของวัด หลักพระธรรมวินัย ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.47) และ ท่านเห็นว่าควรมีการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.52) ตามลำดับ

5.1.2 ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของพุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตตภาวนาการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านพุทธจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยผู้วิจัยได้สำรวจความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 15 รูป/คน เป็นแบบสอบถามรอบที่ 1 จากทั้งหมด 3 รอบในเทคนิคเดลฟาย (Delphi techniques) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นหลังจากได้สำรวจสภาพปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับพุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตตภาวนาการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านพุทธจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย โดยมุ่งสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับพุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตตภาวนาการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านพุทธจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย ในประเด็นหลัก 7 ด้าน คือ 1) ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในครอบครัว หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา 2) ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การทางการศึกษา หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา 3) ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การทางศาสนา หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา 4) ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การชุมชน หลักฆราวาสธรรม 4 5) การปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การธุรกิจ หลักหิริ-โอตตะปะ 6) ด้านการปลูกฝังเจต

คติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การทางการเมืองการปกครอง หลักทิริ-โอตะปะ และ 7) ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การสื่อมวลชน หลักทิริ-โอตะปะ ซึ่งข้อมูลที่ได้ผู้วิจัยได้นำมาจัดหมวดหมู่โดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi techniques) ได้รูปแบบการดำเนินพุทธวิธีการขับเคลื่อนจตุภาคีการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย ดังนี้

1) ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในครอบครัว หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา ที่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ 15 ข้อ ดังนี้

(1) ครอบครัวควรมีการส่งเสริมให้คนในครอบครัวมีความซื่อสัตย์ สุจริต ให้เกิดขึ้นในครอบครัวของแต่ละบุคคล โดยการทำให้เป็นหัวหน้าครอบครัว ซึ่งคนในครอบครัวจะต้องมีการตอบสนองความมีจิตสำนึกที่ดีด้วย

(2) ให้ผู้ปกครองควรทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับคนในครอบครัวของตนเอง โดยใช้ปัญญา

(3) ปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย บุคคลหรือคณะในบุคคลบุคคลนั้นอยู่ในศีลหรือไม่ หากขาดการยึดหลักศีล 5 ย่อมทำให้เป็นปัญหาต่อตนเองและสังคม ดังนั้น บุคคลนั้นควรมีการยึดถือหลักศีล 5 เป็นสำคัญต่อการปฏิบัติในศีลแต่ละข้อไม่ขาดย่อมสามารถแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันก็เกิดจากการอยากได้ อยากมี โลภะ มีโทสะ โมหะ เป็นมูลเหตุที่จะเกิดปัญหาต่อมา ทิริโอตะปะไม่มี ไม่มีความละอาย ไม่มีความเกรงกลัวต่อบาปหรือกฎหมายบ้านเมืองได้

(4) ให้ผู้ปกครองเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับบุตรหลานของตนเอง

(5) ผู้นำครอบครัวควรทำเป็นแบบอย่างที่ดี โดยใช้ปัญญา พร้อมให้คำแนะนำกับคนในครอบครัว

(6) ให้ผู้ปกครองทำเป็นแบบอย่าง โดยใช้ปัญญา

(7) การปลูกฝังจิตสำนึกให้กับเยาวชนในสังคมได้ ครอบครัวเองจึงเป็นพลังที่สำคัญในการขับเคลื่อน หรือส่งเสริมให้ครอบครัวสร้าง หรือปลูกฝังลูกหลานของท่านให้เป็นแบบอย่างที่ดีในสังคม

(8) ควรปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในครอบครัวให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพราะสถาบันครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่เราต้องสร้างเสริมและปลูกฝังคุณธรรม ให้เกิดสูงสุดเพื่อจะได้ส่งต่อไปสถาบันอื่นอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

(9) ควรปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมที่สุจริตในครอบครัวให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพราะสถาบันครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่เราต้องสร้างเสริมและปลูกฝังคุณธรรม ให้เกิดสูงสุดเพื่อจะได้ส่งต่อไปสถาบันอื่นอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

(10) ควรปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมที่สุจริตในครอบครัวให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพราะสถาบันครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่เราต้องสร้างเสริมและปลูกฝังคุณธรรม ให้เกิดสูงสุดเพื่อจะได้ส่งต่อไปสถาบันอื่นอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

(11) ครอบครัวเป็นสิ่งที่สำคัญในการที่จะสนับสนุนให้บุตรหลานของตนเองมีความเป็นระเบียบวินัยต่อตนเอง มีความซื่อสัตย์สุจริตทั้งในปัจจุบันและอนาคตได้ ทั้งหมดนี้ก็ขึ้นอยู่กับพื้นฐานของครอบครัว

(12) ผู้นำครอบครัวควรทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีให้ครอบครัว ด้วยปัญญา

(13) ในสังคมสมัยปัจจุบันนี้ มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด การที่จะปลูกฝังข้อคิดข้อปฏิบัติหรือการดำรงชีวิตในครอบครัวนั้น อันดับแรกต้องยังเยาวชนให้อยู่ในศีลก่อน เพราะศีลจะทำให้ควบคุมอารมณ์อื่น ๆ ได้ และต่อมาก็คือสมาธิจะทำให้ปัญญาในการพิจารณาถึงสิ่งชั่วได้ และปัญญาทำให้ควบคุมพฤติกรรมที่จะทำให้ไม่หลงผิดได้

(14) ในการปลูกฝังเจตคติ และวัฒนธรรมสุจริต โดยการทำเป็นแบบอย่าง มาแต่บิดามารดาถึงลูกหลาน ในการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว การอบรมด้วยวาจาและทำเป็นแบบอย่างที่เหมาะสม

(15) ปัจจุบันสังคมไทย ประสบปัญหาคนในสังคมเสื่อมถอยจริยธรรม จึงเป็นปัญหาเร่งด่วนที่สังคมทุกภาคส่วนจะต้องมีส่วนร่วมมือกันแก้ไข โดยเริ่มจากครอบครัว พ่อ แม่ ครู เป็นต้น ถึงผู้นำชุมชนสังคม ผู้นำประเทศต้องเป็นแบบอย่างที่ดีเพราะการเป็นแบบอย่างที่ดีนั้นหรือเป็นการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่ดีที่สุด

2) ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การทางการศึกษา หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา พบว่า พุทธวิธีการขับเคลื่อนจตุภาคีการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านพุทธจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ จำนวน 15 ข้อ ดังนี้

(1) ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นสิ่งที่ดีงาม ที่ควรทำให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน สำหรับองค์การทางการศึกษาควรปลูกฝังความมีระเบียบวินัย เพื่อลดความเลื่อมล้ำที่อาจจะเกิดขึ้น

(2) ครูและข้าราชการในโรงเรียน ทำเป็นแบบอย่างให้นักเรียน

(3) ปลูกฝังในสุจริตธรรมในองค์การทางการศึกษา เราจะไม่ทุจริตในการไม่เรียนแบบคนอื่นเข้า เช่น ลอกแบบคนอื่น มองดูคนอื่น หรือลอกตามตำรา เป็นต้น

(4) พระสงฆ์ทำเป็นแบบอย่างของพุทธศาสนิกชน และมีการแนะนำให้พุทธศาสนิกชนเกี่ยวกับการมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น เพื่อป้องกันการคอร์รัปชันที่เกิดขึ้นกับสังคม ในวันสำคัญต่าง ๆ ทางศาสนา

(5) ครูเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียน

(6) ครูเป็นแบบอย่างที่ดีและให้คำแนะนำนักเรียน ในการทำกิจกรรมที่สร้างสรรค์ที่เป็นประโยชน์แก่ตัวนักเรียนและ

(7) สำหรับองค์การทางการศึกษานั้นก็เป็นพลังในการขับเคลื่อนจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ ให้ห่างจากคำว่าทุจริต ที่อาจจะมีผลต่อสังคมระยะยาว สถานศึกษาควรมีการส่งเสริมให้เยาวชนมีจิตสำนึกตามวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นตนเอง

(8) สถาบันทางการศึกษาเป็นสถาบันที่สำคัญอีกสถาบันหนึ่งที่ทุกคน ไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่ ครูอาจารย์ ต้องปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ให้เกิดกับตัวเอง และส่งต่อไปยังบุตร ครูอาจารย์ปลูกฝังบุตร แล้วส่งต่อไปยังสถาบันการศึกษา เช่น มหาวิทยาลัย เป็นต้น

(9) สถาบันทางการศึกษาเป็นสถาบันที่สำคัญอีกสถาบันหนึ่งที่ทุกคน ไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่ ครูอาจารย์ ต้องปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ให้เกิดกับตัวเอง และส่งต่อไปยังบุตร ครูอาจารย์ปลูกฝังบุตร แล้วส่งต่อไปยังสถาบันการศึกษา เช่น มหาวิทยาลัย เป็นต้น

(10) สถาบันทางการศึกษาเป็นสถาบันที่สำคัญอีกสถาบันหนึ่งที่ทุกคน ไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่ ครูอาจารย์ ต้องปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ให้เกิดกับตัวเอง และส่งต่อไปยังบุตร ครูอาจารย์ปลูกฝังบุตร แล้วส่งต่อไปยังสถาบันการศึกษา เช่น โรงเรียนมหาวิทยาลัย เป็นต้น

(11) สถาบันทางการศึกษาถือว่ามีความสำคัญ ในการอบรมสั่งสอน เด็ก และเยาวชน ที่เป็นเหมือนอนาคตของชาติ ให้เป็นผู้ที่มีคุณธรรมและจริยธรรมในตนเอง

(12) ครูและข้าราชการในโรงเรียนทำเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียน

(13) ในองค์กรของการศึกษานั้น เราต้องเริ่มปลูกฝังเยาวชนตั้งแต่ตอนเป็นเด็ก ๆ เลย โดยการใช้หลักของไตรสิกขาเข้ามา เพื่อใช้ธรรมะของพระพุทธเจ้าเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ให้แนวคิดในการศึกษา เช่นให้ความรู้ใหม่ๆ ที่ทันสมัยคู่กับคุณธรรม แล้วกลุ่มของเยาวชนเหล่านั้นจะมีปัญหาที่จะพัฒนาแล้ว จะทำให้เกิดพฤติกรรมที่ดีและมีคุณธรรม ที่เป็นสุจริตในองค์กรของการศึกษา และจะทำให้องค์กรของการศึกษานั้น เป็นวัฒนธรรมที่มีแต่ความสุจริตและดีงามต่อไป

(14) อันดับแรกคือ ผู้บริหารควรคัดเลือกบุคลากร ที่มีความสุจริตมีคุณธรรม มีความสามารถ และผู้บริหารมีความสามารถสร้างความเชื่อมั่นความศรัทธาแก่บุคลากร มีนโยบายที่ส่งเสริมความสุจริต บริษัทควรตรวจสอบได้เป็นที่ชัดเจนในหลักการใช้จริยธรรมวิชาชีพ

(15) เนื่องจากปัจจุบันสังคมไทย ทีวีความรุนแรงและมีความหลากหลายมากขึ้น ดังเป็นข่าวในทุกวันนี้ การสื่อมวลชน ที่สะท้อนให้เห็นถึงความเสื่อมถอยทางคุณธรรมของ เยาวชน เนื่องจากเด็กไทยต้องเผชิญกับความอ่อนแอ และปัญหาของครอบครัว เช่น ปัญหายาเสพติด การใช้ความรุนแรง เป็นต้น สังเกตจากโครงการ ครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ทุกวันนี้ นักเรียนขาดจริยธรรมมากถึงแม้ครูสอนจะปลูกฝังมากเพียงใด ก็ยังไม่พอกับนักเรียน ที่ต้องศึกษา เพราะเกิดจากยุคสมัยเปลี่ยนแปลงไป สิ่งแวดล้อมเปลี่ยนไป ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษา ผู้สอนผู้ปกครอง

นักเรียน และนักเรียนเองต้องมีความเข้าใจหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา แล้วนำแนวทางพัฒนาการเรียนรู้ ตามหลักไตรสิกขา มาใช้ในชีวิตประจำวัน

3) การปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การทางศาสนา หลักไตรสิกขา ศีลสมาธิ ปัญญา

(1) ผู้นำทางศาสนาเอง ก็เป็นพลังขับเคลื่อนที่สำคัญในการแนะนำให้กับเยาวชนที่เป็นกำลังสำคัญในการต่อต้านการทุจริต

(2) พระสงฆ์ทำเป็นแบบอย่าง และคอยสอนพุทธศาสนิกชนในวันพระและวันสำคัญทางศาสนา

(3) ปลูกฝังในองค์การทางศาสนา ให้ความเพียร ให้ความซื่อสัตย์สุจริต ไม่มีความประมาท มีสติ มีปัญญา มีศีล หรือสิ่งต่าง ๆ ที่เราไม่ประมาท เหล่านี้

(4) โรงเรียนต้องฝึกนักเรียนเกี่ยวกับการทุจริต วัดความฝึกอบรมณ์ศาสนิกชน เรื่องความซื่อสัตย์ สุจริต

(5) พระสงฆ์เป็นแบบอย่างที่ดี สอนพุทธศาสนา ในวันพระ และวันสำคัญทางศาสนา

(6) พระสงฆ์เป็นแบบอย่างที่ดี สอนพุทธศาสนา ในวันพระ และวันสำคัญทางศาสนา

(7) องค์การทางศาสนาก็เป็นพลังสำคัญในการให้ความรู้ ให้แนวทางต่าง ๆ กับเยาวชนที่จะนำไปใช้ในการป้องกันตนเองให้เกิดพลังป้องกันในตนเอง แล้วมาช่วยประโยชน์ต่อสังคมต่อไป

(8) องค์การทางศาสนา เป็นองค์ที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจมนุษย์ ทุกชนชั้นให้ประพฤติปฏิบัติในทางที่ถูกที่ควร เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ และเป็นที่พึ่งทางใจให้กับพุทธศาสนิกชนทุกหมู่เหล่า

(9) องค์การทางศาสนา เป็นองค์ที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจมนุษย์ทุกชนชั้นให้ประพฤติปฏิบัติในทางที่ถูกที่ควร เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ และเป็นที่พึ่งทางใจให้กับพุทธศาสนิกชนทุกหมู่เหล่า

(10) องค์การทางศาสนา เป็นองค์ที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจมนุษย์ ทุกชนชั้นให้ประพฤติปฏิบัติในทางที่ถูกที่ควร เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ และเป็นที่พึ่งทางใจให้กับพุทธศาสนิกชนทุกหมู่เหล่า

(11) ศาสนาล้วนแล้วแต่สอนให้ทุกคนเป็นดีมีศีลธรรมให้เป็นแบบอย่างที่ดีต่อสังคม แต่ในปัจจุบันปัญหาการคอร์รัปชันที่เกิดขึ้นในสังคมของผู้ที่ไม่หวังดีที่เห็นแก่ประโยชน์ของตนเอง ด้วยเหตุนี้เององค์การทางศาสนาจึงต้องมีนโยบายต่าง ๆ ที่จะทำให้ทุกคนในสังคมไทยมีจิตใจที่มั่นคง ไม่เห็นแก่ประโยชน์ของตนเอง ให้เห็นประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าส่วนตน

(12) พระสงฆ์ทำเป็นแบบอย่างและคอยสอนพุทธศาสนิกชนในวันสำคัญทางศาสนา

(13) ในองค์กรของศาสนาในทุกวันนี้มีแค่ชื่อไว้เรียกกันเฉยๆ เพราะในตัวของบุคลากรนั้นมิได้ประพฤติปฏิบัติตาม เลยทำให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชันมากมายตามที่มิในข่าว ฉะนั้นเราต้องเริ่มปลูกฝังให้เยาวชนได้เรียนรู้หลักธรรมะที่แท้จริง โดยเริ่มจากหลักธรรมะของไตรสิกขา ก่อน คือ ศีลถ้ามีศีลแล้วจะมีการสำรวมในตัวเอง สมาธิ คือ ไม่ว่าจะทำอะไรที่เป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย ก็จะระลึกได้เสมอว่ามันผิด เป็นสิ่งที่ไม่ควรทำ ปัญญา จะทำให้รู้แล้วในสิ่งทั้งหลายทั้งปวงและจะทำให้เห็นสิ่งที่ไม่ควรทำในองค์กรของศาสนา เพราะว่ามันเป็นกรรมหนักสามารถนำไปในนรกได้

(14) อันดับแรกคือการปฏิบัติตามธรรมวินัย มีการประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี โดยมีหลักธรรมของศาสนาเป็นข้อแบ่งใช้ สร้างความเชื่อมั่นให้กับศาสนิกชน ในศาสนานั้น ๆ เริ่มแต่กรรมศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนา มหาเถรสมาคมหน่วยงานในการปกครองมหาเถรสมาคม เป็นต้น โดยการใช้หลักปรีชา ความรู้ให้แตกฉาน รู้ดีรู้ชั่วรู้ลึกซึ้ง ปฏิบัติให้ถูกที่ถูกทางถูกสถานะถูกธรรมวินัยแล้วปฏิเสธ จะค่อยๆ เห็นผลเป็นรูปธรรมหรือนามธรรม

(15) การปลูกฝังเจตคติ และวัฒนธรรมขององค์กรทางศาสนา ด้วยความสุจริตนั้น ต้องฝึกอบรมตามหลักไตรสิกขา วางฐานที่การฝึกฝนด้วยตนเองสร้างพฤติกรรมที่ดีงามด้วยตนเอง

4) ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรชุมชน หลักฆราวาสธรรม 4

(1) ผู้นำชุมชน คือพลังที่สำคัญที่จะขับเคลื่อนให้ชุมชน ลดความเลื่อมล้ำที่อาจจะเกิดขึ้นได้

(2) โรงเรียนต้องฝึกนักเรียนเกี่ยวกับการทุจริต วัดต้องคอยฝึกศาสนิกชนเรื่องความซื่อสัตย์ ชุมชนต้องมีผู้นำชุมชนมีเป็นแบบอย่างที่ดีในการป้องกันการทุจริตที่จะเกิดขึ้นในชุมชน

(3) ปลูกฝังในองค์กรชุมชน หลักฆราวาสธรรมให้มีความซื่อสัตย์ ให้มีจิตสาธารณะ บริจาคทรัพย์ มีสามัคคีในหมู่ชุมชนหรือคณะ

(4) ผู้นำควรมีความซื่อสัตย์สุจริตตามหลักฆราวาสธรรม 4 ที่ไม่เป็นการเห็นแก่ประโยชน์ของตนเอง

(5) โรงเรียนต้องฝึกนักเรียนเกี่ยวกับการสุจริต วัดต้องเป็นต้นคอยฝึกศาสนิกชนเรื่องความซื่อสัตย์ บ้านผู้นำชุมชน มีเป็นแบบอย่างสุจริต

(6) โรงเรียนต้องฝึกนักเรียนเกี่ยวกับการสุจริต วัดต้องเป็นต้นคอยฝึกศาสนิกชนเรื่องความซื่อสัตย์ บ้านผู้นำชุมชน มีเป็นแบบอย่างสุจริต

(7) การปลูกฝังจิตสำนึกให้กับชุมชน หรือการให้ความรู้กับชุมชน ก็ถือเป็นการส่งเสริม การปลูกจิตสำนึกที่ได้ผู้นำชุมชนก็มีส่วนสำคัญในการสร้าง หรือให้แนวคิดกับชุมชน ให้ชุมชนนั้นเป็นชุมชนที่ปลอดการทุจริต

(8) ประชาชนควรให้ความเคารพความคิดเห็นส่วนมากมีจิตสาธารณะ มีความรับผิดชอบต่อชุมชน

(9) ประชาชนควรให้ความเคารพความคิดเห็นส่วนมากมีจิตสาธารณะ มีความรับผิดชอบต่อชุมชน

(10) ประชาชนควรให้ความเคารพความคิดเห็นส่วนมากมีจิตสาธารณะ มีความรับผิดชอบต่อชุมชน

(11) ผู้นำชุมชนเป็นบุคคลที่สำคัญต่อการชักนำหรือชักชวนให้สมาชิกในชุมชนปฏิบัติตาม ด้วยเหตุนี้ผู้นำชุมชนจึงต้องทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่สมาชิกในชุมชน และคอยส่งเสริมหรือแนะนำให้สมาชิกในชุมชนเพื่อต่อต้านการทุจริตทุกประเภท

(12) โรงเรียนต้องฝึกนักเรียนเกี่ยวกับการทุจริต วัดต้องคอยฝึกศาสนิกชน เรื่องความซื่อสัตย์ ผู้นำชุมชนต้องเป็นแบบอย่างให้สมาชิกในชุมชน ในการต่อต้านการทุจริต

(13) ในองค์กรของชุมชนนั้น มีคนมากมายหลายแบบ และในคนเหล่านั้นบางคนเป็นคนดีมีคุณธรรม บางคนเป็นคนชื้อไม่มีคุณธรรม ฉะนั้นการจะอยู่ด้วยกันต้องมีหลักธรรมในการประพฤติปฏิบัติ คือ ขวราสธรรม 4 ประการ ได้แก่ สัจจะ หมายถึง ความซื่อตรง ความจริงใจ ทมะ หมายถึง การฝึกตน ในหน้าที่การงานต่าง ๆ ขันติ หมายถึง การอดทนต่อทุกสิ่งทุกอย่าง จาคะ หมายถึง การบริจาคในสิ่งของที่ตนของมิได้ใช้ ในบางชุมชนนั้นเจตคติเป็นสิ่งที่ต้องมี เพราะว่ามีความรู้สึกรังเกียจอาณานิยม ปัญญาและองค์ประกอบของพฤติกรรมถ้ามีพฤติกรรมหลักธรรมหรือหลักของเจตคตินาน ๆ ก็จะกลายเป็นวัฒนธรรมที่สุจริตในชุมชนได้

(14) รูปแบบการปลูกฝัง คือ การใช้ทุนทางสังคม ที่มีในชุมชนนั้น ระดมความคิดรวมไปถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นประเพณี จารีตของชุมชน ก่อนอื่นก็ผู้นำชุมชน คณะกรรมการควรซื่อสัตย์สุจริตโปร่งใส ทำต่อให้เป็นภาวะผู้นำที่ดีมีความสามารถเชื่อถือได้ และเป็นที่ยอมรับโดยทั่วกัน

(15) การปลูกฝังเจตคติ และวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรชุมชน ใช้รูปแบบของสโมสร เพราะเป็นการปลูกฝังที่ดีใช้ทุนในสังคมมาใช้ เช่น ภูมิปัญญา จารีตประเพณี ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ด้วยความร่วมมือของคนในชุมชน

5) ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรธุรกิจ หลักทริ-โอตะปะ

(1) การปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีในองค์กรภาคธุรกิจควรมีความเที่ยงธรรมไม่เห็นแก่ประโยชน์ของตนเองมากเกินไป

(2) ร้านค้าต้องมีความซื่อสัตย์ มีความไม่เห็นผลประโยชน์ของตัวเอง

(3) ปลูกฝังในองค์กรธุรกิจ ตามหลักทริโอตัตปะให้มีความละเอียด ให้มีความเกรงกลัว มีความซื่อสัตย์ต่ออาชีพของตนและคนอื่น ๆ เพื่อนร่วมงานหรือลูกค้าด้วย

(4) ไม่เห็นประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าประโยชน์ส่วนตน

(5) ร้านค้าต้องมีความซื่อสัตย์ มีความไม่เห็นผลประโยชน์ของตนเอง

(6) ร้านค้าต้องมีความซื่อสัตย์ มีความไม่เห็นผลประโยชน์ของตนเอง

(7) องค์การธุรกิจ ทั้งขนาดใหญ่ ขนาดเล็กแม้แต่นขนาดกลาง ก็มีส่วนร่วมที่จะเป็นพลังขับเคลื่อน ในการป้องกันทุจริตได้ เพราะภาคเอกชนมีความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นอย่างมาก อีกทั้งยังเป็นบริษัทที่มีพนักงานมากดังนั้นการเกิดคอร์รัปชันในองค์กร จึงอาจเกิดขึ้นได้ ภาคธุรกิจจึงควรมีการป้องกันที่รัดกุม

(8) การบริหารธุรกิจทำให้เกิดความเจริญ ต้องยึดหลัก หิริ-โอตตปปะ ในการบริหาร เพื่อให้องค์กรมีคุณธรรมจริยธรรม ควบคู่การบริหารคน

(9) การบริหารธุรกิจทำให้เกิดความเจริญ ต้องยึดหลัก หิริ-โอตตปปะ ในการบริหาร เพื่อให้องค์กรมีคุณธรรมจริยธรรม ควบคู่การบริหารคน

(10) การบริหารธุรกิจทำให้เกิดความเจริญ ต้องยึดหลัก หิริ-โอตตปปะ ในการบริหาร เพื่อให้องค์กรมีคุณธรรมจริยธรรม ควบคู่การบริหารคน

(11) องค์การธุรกิจเป็นองค์การที่มีขนาดใหญ่ทำให้เสี่ยงต่อการคอร์รัปชันขึ้นในองค์กร เพื่อป้องกันปัญหาการคอร์รัปชันในองค์กรแล้วนั้น ดังนั้นผู้นำองค์กรควรมีนโยบายเพื่อป้องกันการคอร์รัปชันที่อาจจะเกิดขึ้นในองค์กรได้

(12) ร้านค้าต้องมีความซื่อสัตย์มีความไม่เห็นแต่ประโยชน์ส่วนตนเอง

(13) ในองค์กรของธุรกิจก็มีคนหลายประเภทอยู่เหมือนกัน และมีการทุจริตคดโกงในรูปแบบต่าง ๆ แต่ว่าถ้าเราได้ว่าถ้าปลูกฝังเจตคติ ให้กับพนักงานในบริษัทหรือใช้หลักธรรมะทางพระพุทธศาสนา คือ หิริ-โอตตปปะ ถ้าใช้หลักธรรมนี้ไปอบรมพนักงานทำให้เขาได้รู้ถึงความหมายของหลักธรรมหรือโทษที่จะได้รับ ในการประพฤติล่วงเกิน หลักธรรม คือ หิริ ได้แก่ ความละอายใจ โอตตปปะ ได้แก่ ความเกรงกลัวต่อบาปกรรมที่จะเกิดขึ้น และในท้ายที่สุดวัฒนธรรมที่เป็นสุจริตจะเกิดขึ้นในองค์กรบริษัท หรือการทำธุรกิจต่าง ๆ

(14) รูปแบบคือ การให้ความรู้ เรื่องความสุจริต คือบุคลากรมีความสัมพันธ์เหมือนเครือญาติมากกว่าธุรกิจส่วนใหญ่ โดยเน้นย้ำพูดคุยด้วยวาจา หมั่นประชุมภายใน ก็จะทำให้บุคลากรเกิดความรู้ความเข้าใจ สิ่งที่เขาไม่ได้คือ ผู้นำจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดี แสดงออกถึงความเอาใจจริงในการส่งเสริมความสุจริตโปร่งใส แก่พนักงานและตนเอง

(15) กำหนดนโยบายสร้างความโปร่งใส เป็นการสร้างนโยบายด้านจริยธรรมเพื่อสร้างคุณธรรมให้แก่พนักงาน เป็นยุทธศาสตร์การส่งเสริมความสุจริตให้กับองค์กร

6) ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การทางการเมืองการปกครองหลักหิริ-โอตตะปะ

(1) หน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องทางการเมืองควรเป็นแบบอย่างในการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันในหน่วยที่ปฏิบัติงาน

(2) ต้องมีประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ของตนเอง

(3) ปลุกฝังในองค์การทางการเมืองและการปกครองตามหิริโอตตปปะ ไม่ผิดในศีลธรรมหรือกฎหมายบ้านเมืองกฎกติกาบ้านเมืองนั้น ๆ

(4) องค์การทางการเมืองการปกครองต้องมีความเป็นกลางในการนำเสนอการปฏิบัติงานอย่างเป็นธรรมแก่ประชาชน

(5) ต้องเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน

(6) ต้องเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน

(7) ในส่วนขององค์การการปกครองเองจะมีผู้นำทางการเมืองในหน่วยงานต่าง ๆ มีส่วนในการขับเคลื่อนจิตสำนึกที่ดีให้กับเยาวชนเป็นอย่างมาก เพราะผู้นำองค์กรควรมโนนโยบายในการส่งเสริมเด็ก เยาวชน และผู้ใหญ่ หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้ช่วยกันป้องกันการทุจริต ที่จะขึ้นกับสังคมไทย

(8) การปกครองเป็นองค์กรที่สำคัญยิ่ง ที่การบริหารซึ่งเป็นองค์สูงสุดในการบริหารที่จะส่งต่อไปยังองค์กรอื่น ๆ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด ผู้ปกครองควรมีจิตสำนึกหยั่งรู้ หยิ่งคิดในทางคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งควรใช้หลัก หิริ-โอตตปปะ

(9) การปกครองเป็นองค์กรที่สำคัญยิ่ง ที่การบริหารซึ่งเป็นองค์สูงสุดในการบริหารที่จะส่งต่อไปยังองค์กรอื่น ๆ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด ผู้ปกครองควรมีจิตสำนึกหยั่งรู้ หยิ่งคิดในทางคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งควรใช้หลัก หิริ-โอตตปปะ

(10) การปกครองเป็นองค์กรที่สำคัญยิ่ง ที่การบริหารซึ่งเป็นองค์สูงสุดในการบริหารที่จะส่งต่อไปยังองค์กรอื่น ๆ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด ผู้ปกครองควรมีจิตสำนึกหยั่งรู้ หยิ่งคิดในทางคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งควรใช้หลัก หิริ-โอตตปปะ

(11) องค์การทางการเมืองที่ใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่ เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบล และองค์การทางการเมืองที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรมโนนโยบายส่งเสริมป้องกันการทุจริตในท้องถิ่นนั้น ๆ

(12) ต้องเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน

(13) คณะกรรมการป้องกันการทุจริตขององค์การ ควรปลุกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การทางการเมืองการปกครองอย่างต่อเนื่อง เช่น การกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนงานที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในภาครัฐ การบังคับใช้กฎหมาย ประมวลจริยธรรม มาตรการทางวินัย สอดคล้องกับแนวทางขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา จัดกิจกรรมปลุกฝังความสุจริต จัดทำแบบการศึกษาด้วยตนเองโดยการเรียนรู้ผ่านสื่อเทคโนโลยี การยกย่องบุคคลต้นแบบแห่งความสุจริต เพื่อรักษาศรัทธาของประชาชน ต้องมีประวัติที่โปร่งใส ไม่มีการคอร์รัปชัน แม้จะมีโอกาสโกงกินก็จะไม่ทำ มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อบาป ช่วยแก้ปัญหาบ้านเมืองได้ สามารถเข้าถึงประชาชนแก้ปัญหาปากท้องให้ประชาชน เป็นผู้มีคุณธรรม และมีศีลธรรม

(14) รูปแบบการปลูกฝัง คือ การบังคับใช้กฎหมายประมวลจริยธรรม และมาตรการทางวินัย รวมถึงการให้ความรู้เรื่องความสุจริต และมีจิตสำนึกความพอเพียง เพราะใช้ในการบริหารจัดการ ด้านจริยธรรมในภาครัฐ ต้องทำเป็นแบบอย่างที่ดี เช่น การประกาศเจตนารมณ์ต่อต้านการทุจริตในองค์กรอย่างต่อเนื่อง

(15) สร้างกระบวนการให้กับองค์กร คือการกำหนดค่านิยม ร่วมกันของคนทั้งองค์กร เพื่อที่จะเข้าไปสู่การสร้างองค์กรที่มีคุณภาพ มีค่านิยมสุจริต ร่วมกันมีส่วนร่วมในการช่วยต่อต้านทุจริต เช่น มีความรับผิดชอบต่อน้ำที่ ความซื่อสัตย์สุจริต

7) ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรสื่อมวลชน หลักหิริ-โอตตะปะ

(1) มีการรณรงค์การปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตผ่านสื่อต่าง ๆ

(2) ให้สื่อสารมวลชนมีความเป็นกลางไม่เอนเอียง

(3) ปลูกฝังในองค์กรสื่อมวลชน ให้เข้าไปเป็นตามความเป็นจริง มองแต่ละเรื่อง ถ้าข่าวเรื่องนั้นไม่เป็นเรื่องจริง ประชาชนก็จะหลงไปตามข่าวนั้นด้วย ให้ถือหลักที่ว่า ให้เชื่อกรรมอย่าเชื่อมงคล ตามหลักพระพุทธศาสนาของพุทธ

(4) ให้สื่อสารมวลชนมีความเป็นกลางหรือหน่วยงานที่เกี่ยวกับการสื่อสารนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริง

(5) ให้สื่อสารมวลชนมีความเป็นกลางไม่ออกซ้าย-ขวา

(6) ให้สื่อสารมวลชนมีความเป็นกลางไม่ออกซ้าย-ขวา

(7) สื่อมวลชนควรเสนอข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่เยาวชนเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชั่น

(8) องค์กรสื่อมวลชนต้องใช้หลัก หิริ-โอตตปะ ในการบริหารจัดการองค์กร เพื่อการทำงานเกิดผลที่ดียิ่ง

(9) องค์กรสื่อมวลชนต้องใช้หลัก หิริ-โอตตปะ ในการบริหารจัดการองค์กร เพื่อการทำงานเกิดผลที่ดียิ่ง

(10) องค์กรสื่อมวลชนต้องใช้หลัก หิริ-โอตตปะ ในการบริหารจัดการองค์กร เพื่อการทำงานเกิดผลที่ดียิ่ง

(11) องค์กรสื่อมวลชนจะต้องมีความเป็นกลางโดยให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริงแก่ประชาชน

(12) หน่วยงานที่ทำการสื่อสารควรให้ข่าวสารที่เป็นกลางไม่เอนเอียง

(13) องค์กรสื่อสารมวลชนเป็นองค์กรหนึ่ง ที่ต้องมีหลักธรรม คือหิริและโอตตปะ เพราะว่าการเผยแพร่ข่าวสารต่าง ๆ ต้องมูลของความจริงตรงไปตรงมา มิใช่จะทำแต่ข่าวที่เป็นกระแสอย่างเดียวการที่จะปลูกฝังเจตคติ คือ ความรับรู้ถึงอารมณ์ความรู้สึก ปัญญา ในการพิจารณาข่าว

ต่าง ๆ หรือการประพฤติปฏิบัติ ให้เกิดความเป็นจริงของชาวนั้นต้องประกอบด้วย อีกอย่างหนึ่ง คือ ความสุจริต คือการประพฤติดี ไม่มีโทษภายหลัง

(14) รูปแบบการปลูกฝัง คือ การใช้หลักการบริหารในองค์การ โปร่งใสโดยการกำหนด นโยบายการรับค่าตอบแทนหรือผลประโยชน์อื่น ๆ เป็นต้น การใช้จริยธรรมวิชาชีพ สื่อสารมวลชนมีการตรวจสอบ การทำงานของบุคลากร โดยเฉพาะผู้นำ ต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับลูกน้อง

(15) สภาพสื่อมวลชน ควรปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การสื่อมวลชนอย่างต่อเนื่อง เช่น กำหนดนโยบาย ประกาศเจตจำนงสุจริต กำหนดระเบียบ จรรยาบรรณวิชาชีพ และทำกิจกรรมปลูกฝังความสุจริต การใช้หลักจรรยาบรรณวิชาชีพ เพื่อให้ผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่รับสินบน หรือปกปิดข้อมูลข่าวสารมีความรับผิดชอบต่อสังคม ต่อยึดมั่นในหลักการที่ถูกต้อง การนำเสนอความถูกต้องและข้อเท็จจริงเพื่อประโยชน์สาธารณะ การเคารพลิทธิส่วนบุคคลและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การเรียนรู้ปัญหาจากการทำข่าว การศึกษาปัญหาจริยธรรม กฎหมาย สื่อและกระบวนการยุติธรรม การทำสื่อคุณธรรม การให้ความรู้และการอบรมกระตุ้นเตือน สร้างจิตสำนึกที่ดี รู้ผิดชอบชั่วดี ให้ละอายกลัวต่อความประพฤติผิดจริยธรรมทางกายวาจาใจ ที่จะส่งผลกระทบเสียหายต่อผู้อื่น

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

5.2.1 พุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตตภาติการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกออกเป็นรายด้าน พบประเด็นที่น่าสนใจและสามารถนำมาอภิปรายผลเพิ่มเติมได้ดังนี้

1) ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในครอบครัว หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา พบว่า พุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตตภาติการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับระดับความเหมาะสม/ปฏิบัติ ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในครอบครัว หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา ตามความเห็นของผู้บริหาร บุคลากร สถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ชุมชน แลประชาชน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า การปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในครอบครัว มีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนจิตตภาติการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย เพราะสถาบันครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่เราต้องสร้างเสริมและปลูกฝังคุณธรรมให้เกิดสูงสุด ที่จะส่งเสริมให้คนในครอบครัวมีความซื่อสัตย์ สุจริต ให้เกิดขึ้นในครอบครัวของแต่ละบุคคล โดยการทำให้เป็นหัวหน้าครอบครัว ซึ่งคนในครอบครัวจะต้องมีการตอบสนองความมีจิตสำนึกที่ดีด้วย สอดคล้องกับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญรัตน์ พิมลศรี และคณะ (2563)

ได้วิจัยเกี่ยวกับ การสังเคราะห์รูปแบบ กลไกและแนวทางการปลูก ฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตเพื่อ การป้องกันและปราบปรามการทุจริต พบว่า ครอบครัวต้องเป็นต้นแบบที่ดี การสร้างปฏิสัมพันธ์โดยมี กลไกบุคคลคือพ่อแม่ผู้ปกครอง และใช้แนวทางการทำกิจกรรมในครอบครัวและกิจกรรมทางศาสนา

2) ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การทางการศึกษา หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญาพบว่า พุทธวิธีการขับเคลื่อนจตุภาคีการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อ ลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับระดับความเหมาะสม/ปฏิบัติ ตามความเห็นของผู้บริหาร บุคลากร สถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ชุมชน แลประชาชน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า องค์การทางการ ศึกษาเป็นวัฒนธรรมต้นแบบที่เน้นบทบาทและรูปแบบการปลูกฝังวัฒนธรรมสุจริต คือ การกำหนด นโยบายป้องกันการทุจริต และการใช้จรรยาบรรณวิชาชีพ ประมวลจริยธรรมอย่างเคร่งครัด การส่งเสริมคุณธรรมในโรงเรียนต้อง กำหนดเป็นนโยบายการส่งเสริมคุณธรรม ครูต้องยึดหลักจรรยา บรรณวิชาชีพ หลักจริยธรรมในการปฏิบัติงาน การสร้างคุณธรรม ให้กับครูต้องประเมินจากการ สอน และพฤติกรรมด้านจริยธรรม การสร้างการมีส่วนร่วมกับเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อสร้างวัฒนธรรม สุจริต การสร้างคุณธรรมให้กับครูต้องทำงานร่วมกับองค์กร ต่าง ๆ เพื่อสร้างวัฒนธรรมคุณธรรม สำหรับแนวทางการปลูกฝังวัฒนธรรมสุจริต สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรียานุช วัฒนกุล, อีรภัทร์ ลอยวิรัตน์ (2563) ได้วิจัยเกี่ยวกับ การศึกษารูปแบบการสร้างเครือข่ายเยาวชนเพื่อส่งเสริมค่านิยม สุจริตและการต่อต้านการคอร์รัปชัน จังหวัดมหาสารคาม พบว่า 1) รูปแบบของกระบวนการสร้าง ค่านิยมสุจริตและการต่อต้านคอร์รัปชันได้แก่ รูปแบบของการกระตุ้นความสนใจในเรื่องของความ ซื่อสัตย์สุจริต โดยมีสถาบันการศึกษาเป็นสถาบันที่ทำหน้าที่ในการให้การศึกษา อบรมบ่มสร้างนิสัย ให้ความรู้ ควบคู่กับการพัฒนาทักษะด้านปัญญา ประกอบกับมีองค์กรทางสังคมอื่น ๆ ทำหน้าที่ ส่งเสริมสนับสนุนการสร้างนิสัยความซื่อสัตย์สุจริต 2) ต้นแบบกิจกรรมการส่งเสริมค่านิยมสุจริตและ การต่อต้านคอร์รัปชันนี้เป็นรูปแบบของกิจกรรมเชิงวิชาการพร้อมทั้งกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสังคมและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างชุมชน โดยเริ่มจากชุมชนโดยรอบ มหาวิทยาลัย และแสวงหาโอกาสในการขยายไปสู่ชุมชนรอบข้างที่กว้างขึ้นในระดับตำบล ระดับ อำเภอ ระดับจังหวัด ตามที่มีปัจจัยเอื้ออำนวย

3) ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การทางศาสนา หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา พบว่า พุทธวิธีการขับเคลื่อนจตุภาคีการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลด ปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับระดับความเหมาะสม/ปฏิบัติ ตามความเห็นของผู้บริหาร บุคลากร สถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ชุมชน แลประชาชน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นเพราะว่า องค์การศาสนาที่มีรูปแบบ วัฒนธรรมแบบเน้นบทบาท มีรูปแบบการปลูกฝังวัฒนธรรมสุจริต คือ การใช้หลัก พระธรรมวินัย

หลักธรรม และการมีแบบอย่างที่ดี เช่น การนำหลักพระธรรมวินัย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎมหาเถรสมาคมมาใช้ในการปกครองคณะสงฆ์ โดยเริ่มจากการเป็นแบบอย่างที่ดี คู่มือคณะสงฆ์ให้ประพฤติดีตามหลักพระธรรมวินัย และสามารถเป็นพระวิทยากรจัดอบรม อบรม ส่งเสริมคุณธรรม และพัฒนาสมาชิกในองค์กรศาสนาให้มีความรู้ที่ทันต่อสถานการณ์ นำคณะสงฆ์เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา ส่งเสริมคุณธรรมให้ความรู้แก่ประชาชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญรัตน์ พิมลศรี และคณะ (2563) ได้วิจัยเกี่ยวกับ การสังเคราะห์รูปแบบ กลไกและแนวทางการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตเพื่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พบว่า องค์การทางศาสนามีรูปแบบการปลูกฝังวัฒนธรรมสุจริตด้วยพระธรรมวินัย และหลักธรรมทางศาสนา มีกลไกระดับบุคคล คือ เจ้าอาวาส กลไกการควบคุม ใช้การรักษาและบังคับใช้หลักพระธรรมวินัยและกลไกในการผลักดันใช้การอบรมสั่งสอนหลักธรรม แนวทางการปลูกฝังใช้การจัดกิจกรรมส่งเสริมความสุจริตและกิจกรรมทางศาสนา

4) การปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การชุมชน หลักทวารวาสธรรม 4 พบว่า พุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตตภาวคือการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับระดับความเหมาะสม/ปฏิบัติ ตามความเห็นของผู้บริหาร บุคลากร สถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ชุมชน แลประชาชน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เป็นเพราะว่า ผู้ทำหน้าที่เป็นผู้นำชุมชน คณะกรรมการชุมชน ควรปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การชุมชนอย่างต่อเนื่อง เช่น เป็นต้นแบบที่ดีให้สมาชิกชุมชนมีความเชื่อมั่นการจัดทำข้อตกลงร่วมกันในชุมชน การสื่อสารกับสมาชิกชุมชนเพื่อปลูกฝังความสุจริต ใช้หลักความเชื่อ หลักศาสนา ทำกิจกรรมทางศาสนา ร่วมกัน สร้างความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน ปลูกฝังคุณธรรม สร้างจิตสำนึกที่ดีในชุมชน ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้กับเด็กและเยาวชน จัดกิจกรรมป้องกันการทุจริต กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น ร่วมกัน การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสร้างบุคคลต้นแบบหรือปราชญ์ชาวบ้าน พัฒนาชุมชนให้เป็นศูนย์กลางการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญรัตน์ พิมลศรี และคณะ (2563) ได้วิจัยเกี่ยวกับการสังเคราะห์รูปแบบ กลไกและแนวทางการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตเพื่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พบว่า องค์การชุมชนมีรูปแบบการปลูกฝังผ่านผู้นำชุมชนให้เป็นแบบอย่างให้สมาชิกชุมชน และใช้ทุนทางสังคม มีกลไกผู้นำและคณะกรรมการชุมชน กลไกการควบคุม ใช้การจัดทำธรรมนูญชุมชน และแนวทางการสื่อสารกับสมาชิกชุมชนอย่างทั่วถึง รวมถึงการใช้หลักธรรมทางศาสนาการยกย่องเชิดชูบุคคลต้นแบบ

5) การปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การธุรกิจ หลักhiri-โอตะปะ พบว่า พุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตตภาวคือการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับระดับความเหมาะสม/ปฏิบัติ ตามความเห็นของ

ผู้บริหาร บุคลากร สถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ชุมชน แลประชาชน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เป็นเพราะว่า ผู้บริหารองค์การ ควรปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรม สุจริตในองค์การธุรกิจอย่างต่อเนื่อง เช่น ผู้บริหารองค์การต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ปฏิบัติงานอย่างมีจริยธรรมเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีกับพนักงาน และสร้างภาพลักษณ์ที่ดีในองค์การ กำหนดนโยบายการบริหารองค์การอย่างโปร่งใส จัดทำคู่มือให้ความรู้ความสุจริตกับสมาชิกใน องค์การ การไม่รับสินบน การยกย่องชมเชยพนักงานที่ประพฤติสุจริตการให้ความรู้การป้องกันการ ททุจริต เช่น กฎหมาย กฎระเบียบ การฝึกอบรมพนักงาน ปลูกฝังให้พนักงานปฏิบัติงานอย่างโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อธิวิรัตน์ พิมลศรี และคณะ (2563) ได้วิจัยเกี่ยวกับ การสังเคราะห์รูปแบบ กลไกและแนวทางการปลูก ฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตเพื่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พบว่า องค์การธุรกิจมีรูปแบบการใช้หลักการบริหารองค์การอย่างโปร่งใส ใช้หลักจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ การประพฤติตนให้เป็นแบบอย่าง ใช้บทลงโทษ และการให้ ความรู้เรื่องความสุจริตโดยมีกลไก คือหลักจรรยาบรรณวิชาชีพ นโยบายขององค์การ ระบบการ สื่อสารภายในองค์การ ระบบการบริหารทรัพยากรมนุษย์และการกำกับดูแล ระบบการปลูกฝัง พฤติกรรมสุจริต และการสื่อสารถ่ายทอดองค์ความรู้ทั้งภายในและภายนอกองค์การ การมีส่วนร่วม การใช้กิจกรรมสร้างแรงจูงใจและการยกย่องเชิดชู รวมถึงการจัดทำคู่มือพนักงานเพื่อเป็นแนวทางการ ปฏิบัติ การเข้าร่วมกิจกรรมอบรม การทบทวนที่กข้อตกลง การใช้พันธสัญญาทางใจกับพนักงานในการ ลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ และการปฏิบัติงานประจำที่ส่งเสริมความสุจริต

6) ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การทางการเมืองการปกครอง หลักทริ-โอตะปะ พบว่า พุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตภาสติการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อ ลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับระดับความเหมาะสม/ปฏิบัติ ตามความเห็นของผู้บริหาร บุคลากร สถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ชุมชน แลประชาชน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เป็นเพราะว่า การปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรม สุจริตในองค์การทางการเมืองการปกครองอย่างต่อเนื่อง เช่น การกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนงานที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในภาครัฐ การบังคับใช้กฎหมาย ประมวลจริยธรรม มาตรการ ทางวินัย เพื่อปลูกฝังความสุจริต จัดทำแบบการศึกษาด้วยตนเองโดยการเรียนรู้ผ่านสื่อเทคโนโลยี การ ยกย่องบุคคลต้นแบบแห่งความสุจริต เพื่อรักษาศรัทธาของประชาชน ต้องมีประวัติที่โปร่งใส ไม่มีการ คอรัปชัน แม้จะมีโอกาสโกงกินก็จะไม่ทำ มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อบาป ช่วยแก้ปัญหาบ้านเมือง ได้ สามารถเข้าถึงประชาชนแก้ปัญหาปากท้องให้ประชาชน เป็นผู้มีคุณธรรม และมีศีลธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ อธิวิรัตน์ พิมลศรี และคณะ (2563) ได้วิจัยเกี่ยวกับ การสังเคราะห์รูปแบบ กลไกและแนวทางการปลูก ฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตเพื่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

พบว่า องค์การทางการเมืองการปกครองมีรูปแบบการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนงานด้านการประพัตินเป็นแบบอย่างที่ดี รวมถึงการใช้กลไกคณะกรรมการและแผนป้องกันการทุจริต และใช้แนวทางเน้นการสร้างการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการปฏิบัติงาน การทำกิจกรรม การยกย่องบุคคลต้นแบบประพัตินสุจริตและจัดหาสื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร

7) ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การสื่อมวลชน หลักทริ-โอตะปะพบว่า พุทธวิธีการขับเคลื่อนจตุภาธิการปลูกจิตสำนึกของคณรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับระดับความเหมาะสม/ปฏิบัติ ตามความเห็นของผู้บริหาร บุคลากร สถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ชุมชน และประชาชน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เป็นเพราะว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ อธิวัฒน์ พิมลศรี และคณะ (2563) ได้วิจัยเกี่ยวกับ การสังเคราะห์รูปแบบ กลไกและแนวทางการปลูก ฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตเพื่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พบว่า องค์การสื่อมวลชนใช้รูปแบบการปลูกฝังด้วยจรรยาบรรณวิชาชีพและกำหนดกฎระเบียบ บทลงโทษเป็นลายลักษณ์อักษรโดยมีกลไกหน่วยงาน เช่น เครือข่าย สมาคม และสภาสื่อมวลชนกำกับดูแลการนำเสนอข้อมูล และใช้แนวทางการกำหนดนโยบายองค์การโปร่งใส การประกาศเจตจางสุจริต การจัดกิจกรรมปลูกฝังความสุจริตอย่างต่อเนื่อง

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในครอบครัว หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา

1) ควรมีการส่งเสริมให้สถาบันครอบครัวมีความซื่อสัตย์ สุจริต ให้เกิดขึ้นในครอบครัวของแต่ละบุคคล โดยการทำให้เป็นหัวหน้าครอบครัว ซึ่งคนในครอบครัวจะต้องมีการตอบสนองความมีจิตสำนึกที่ดีด้วย และผู้นำครอบครัวควรทำเป็นแบบอย่างที่ดี โดยใช้หลักไตรสิกขา พร้อมให้คำแนะนำกับคนในครอบครัว เพราะครอบครัวเป็นพลังที่สำคัญในการขับเคลื่อน หรือส่งเสริมให้ครอบครัวสร้าง หรือปลูกฝังลูกหลานของท่านให้เป็นแบบอย่างที่ดีในสังคม

2) ควรมีการปลูกฝังจิตสำนึกโดยยึดหลักศีล 5 ย่อมทำให้เป็นปัญหาต่อตนเองและสังคมต่อการปฏิบัติในศีลแต่ละข้อไม่ขาด สามารถแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันที่เกิดจากการอยากได้ อยากมี โลภะ มีโทสะ โมหะ เป็นมูลเหตุที่จะเกิดปัญหาต่อมา หิริโอตตปปะไม่มี ไม่มีความละอาย ไม่มีความเกรงกลัวต่อบาปหรือกฎหมายบ้านเมืองได้

3) ควรปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในครอบครัวให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพราะสถาบันครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่เราต้องสร้างเสริมและปลูกฝังคุณธรรม ให้เกิดสูงสุดเพื่อจะได้ส่งต่อไปสถาบันอื่นอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

4) ควรปลูกฝังเจตคติในสังคมสมัยเพราะในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด การที่จะปลูกฝังข้อคิดข้อปฏิบัติหรือการดำรงชีวิตในครอบครัวนั้น อันดับแรกต้องยังเยาวชนให้อยู่ในศีลก่อน เพราะศีลจะทำให้ควบคุมอารมณ์อื่น ๆ ได้ และต่อมาก็คือสมาธิจะทำให้ปัญญาในการพิจารณาถึงสิ่งชั่วได้และปัญญาทำให้ควบคุมพฤติกรรมที่จะทำให้ไม่หลงผิดได้

5) ควรปลูกฝังเจตคติเพราะปัจจุบันสังคมไทยประสบปัญหาคนในสังคมเสื่อมถอยจริยธรรม จึงเป็นปัญหา เร่งด่วนที่สังคมทุกภาคส่วนจะต้องมีส่วนร่วมมือกันแก้ไข โดยเริ่มจากครอบครัว พ่อ แม่ ครู เป็นต้น ถึงผู้นำชุมชนสังคม ผู้นำประเทศต้องเป็นแบบอย่างที่ดีเพราะการเป็นแบบอย่างที่ดีนั้นหรือเป็นการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่ดีที่สุด

6) ควรปลูกฝังเจตคติ และวัฒนธรรมสุจริต โดยการทำเป็นแบบอย่าง มาแต่บิดามารดาถึงลูกหลาน ในการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว การอบรมด้วยวาจาและทำเป็นแบบอย่างที่เหมาะสม

2. ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การทางการศึกษา หลักไตรสิกขา ศีลสมาธิ ปัญญา

1) องค์การทางการศึกษาควรจะต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตที่เป็นสิ่งที่ตั้งงาม ซึ่งควรทำให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน สำหรับองค์การทางการศึกษาควรปลูกฝังความมีระเบียบวินัย เพื่อลดความเลื่อมล้ำที่อาจจะเกิดขึ้นในสังคมไทยได้

2) ควรปลูกฝังในสุจริตธรรมในองค์การทางการศึกษา ที่ไม่ควรเรียนแบบคนอื่นเข้า เช่นลอกแบบคนอื่น หรือทำตามผู้อื่นในสิ่งที่จะทำให้เกิดการทุจริตในองค์การทางการศึกษา ซึ่งครูและบุคลากรในโรงเรียน ควรทำเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กเรียน

3) ควรส่งเสริมองค์การทางการศึกษาที่เป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนอนาคต จิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ ให้ห่างจากคำว่าทุจริต ที่อาจจะมีผลต่อสังคมระยะยาว ให้เยาวชนมีจิตสำนึกตามวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นตนเอง

4) ควรส่งเสริมสถาบันทางการศึกษาเพราะเป็นสถาบันที่สำคัญอีกสถาบันหนึ่งที่ทุกคนไม่ว่าจะเป็น พ่อแม่ ครูอาจารย์ ต้องปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ให้เกิดกับตัวเอง และส่งต่อไปยังบุตร ครูอาจารย์ปลูกฝังบุตร แล้วส่งต่อไปยังสถาบันการศึกษา เช่น มหาวิทยาลัย เป็นต้น

5) ควรมีการปลูกฝังเยาวชนตั้งแต่ตอนเป็นเด็ก ๆ เลย โดยการใช้หลักของไตรสิกขาเข้ามาเพื่อใช้ธรรมะของพระพุทธเจ้านั้นเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ให้แนวคิดในการศึกษา เช่น การให้ความรู้ใหม่ๆ ที่ทันสมัยคู่กับคุณธรรม แล้วกลุ่มของเยาวชนเหล่านั้นจะมีปัญญาที่จะพัฒนาแล้ว จะทำให้เกิดพฤติกรรมที่ดีและมีคุณธรรม ที่เป็นสุจริตในองค์กรของการศึกษาและจะทำให้องค์กรของการศึกษานั้นเป็นวัฒนธรรมที่มีแต่ความสุจริตและดีงามต่อไป

6) ผู้บริหารควรคัดเลือกบุคลากร ที่มีความสุจริตมีคุณธรรม มีความสามารถ และผู้บริหารมีความสามารถสร้างความเชื่อมั่นความศรัทธาแก่บุคลากร มีนโยบายที่ส่งเสริมความสุจริต บริษัทควรตรวจสอบได้เป็นที่ชัดเจนในหลักการใช้จริยธรรมวิชาชีพ

7) ควรมีวัฒนธรรมองค์การขององค์การทางการศึกษาเป็นวัฒนธรรม แบบเน้นบทบาท มีรูปแบบการปลูกฝังวัฒนธรรมสุจริต คือ การกำหนด นโยบายป้องกันการทุจริต และการใช้จรรยาบรรณวิชาชีพ ประมวลจริยธรรมอย่างเคร่งครัด การส่งเสริมคุณธรรมในโรงเรียนต้อง กำหนดเป็นนโยบายการส่งเสริมคุณธรรม ครูต้องยึดหลักจรรยาบรรณวิชาชีพ หลักจริยธรรมในการปฏิบัติงาน การสร้างคุณธรรม ให้กับครูต้องประเมินจากการสอน และพฤติกรรมด้านจริยธรรม การสร้างการมีส่วนร่วมกับเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อสร้างวัฒนธรรมสุจริต การสร้างคุณธรรมให้กับครูต้องทำงานร่วมกับองค์กร ต่าง ๆ เพื่อสร้างวัฒนธรรมคุณธรรม

8) ควรปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เช่น วางแผนกำหนดนโยบายความสุจริต นโยบายส่งเสริมคุณธรรมในสถานศึกษาลงในแผนพัฒนาสถานศึกษา แผนปฏิบัติงานบุคลากรโดยใช้หลักจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ สนับสนุนส่งเสริมโครงการ กิจกรรมคุณธรรม ในโรงเรียน กิจกรรมร่วมกับผู้ปกครอง และเครือข่ายชุมชน

3. การปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การทางศาสนา หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา

1) ปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริต เพราะผู้นำทางศาสนาเองก็เป็นพลังขับเคลื่อนที่สำคัญในการแนะนำให้กับเยาวชน ที่เป็นกำลังสำคัญในการต่อต้านการทุจริต

2) องค์การทางศาสนาเป็นพลังสำคัญในการให้ความรู้ ให้แนวทางต่าง ๆ กับเยาวชนที่จะนำไปใช้ในการป้องกันตนเองให้เกิดพลังป้องกันในตนเอง เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ในการประพฤติปฏิบัติในทางที่ถูกที่ควร เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ และเป็นที่ยึดเหนี่ยวใจให้กับพุทธศาสนิกชนทุกหมู่เหล่า

3) ควรมีการส่งเสริมหรือปลูกฝังในองค์การทางศาสนา ให้มีความเพียร มีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่มีความประมาท มีสติ มีปัญญา มีศีล หรือสิ่งต่าง ๆ ที่เราไม่ประมาท เป็นต้น

4) ควรมีวัฒนธรรมองค์การขององค์การศาสนาที่มีรูปแบบวัฒนธรรมแบบเน้นบทบาท มีรูปแบบการปลูกฝังวัฒนธรรมสุจริต คือ การใช้หลัก พระธรรมวินัย หลักธรรม และการมีแบบอย่างที่ดี การปกครองคณะสงฆ์ต้องใช้หลักพระธรรมวินัย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎมหาเถรสมาคม สำหรับกลไกการปลูกฝังวัฒนธรรมสุจริต โดยหลักธรรมทาง ศาสนา พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎมหาเถรสมาคม หลักพระธรรมวินัย การปกครองของสงฆ์ต้องดูแลคณะสงฆ์ให้ประพฤติตาม หลักพระธรรมวินัย เจ้าอาวาส และคณะกรรมการสงฆ์ พระสังฆาธิการเป็นผู้นำในการบริหารกิจการ คณะสงฆ์ และมีหน้าที่ส่งเสริมคุณธรรม สำหรับแนวทางการปลูกฝังวัฒนธรรมสุจริต การทำกิจกรรมทางศาสนาอย่างต่อเนื่อง กิจกรรมทางศาสนาต้องปรับเปลี่ยนให้เหมาะสม สัมกับยุคสมัย เช่น การมีหัวข้อธรรม เทศนาที่ทันสมัยการจัดอบรมและพัฒนาสมาชิกในองค์การ ศาสนาให้มีความรู้ที่ทันต่อสถานการณ์ และสามารถสร้างพระวิทยากรส่งเสริมคุณธรรมให้ความรู้ แก่ประชาชนได้

5) องค์การทางศาสนาจึงต้องมีนโยบายต่าง ๆ ที่จะทำให้ทุกคนในสังคมไทยมีจิตใจที่มั่นคงไม่เห็นแก่ประโยชน์ของตนเอง ให้เห็นประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าส่วนตน

6) พระสงฆ์ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี โดยมีหลักธรรมของศาสนาเป็นข้อแบ่งใช้ สร้างความเชื่อมั่นให้กับศาสนิกชน ในศาสนานั้น ๆ เริ่มแต่กรรมทางศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนา มหาเถรสมาคมหน่วยงานในการปกครองมหาเถรสมาคมเป็นต้น โดยการใช้หลัก ปรีชาญาณ ภูมิปัญญา ธรรมะ รู้ดี รู้ชั่ว รู้ดี รู้ชั่ว ปฏิบัติ ให้ถูกที่ถูกทางถูกสถานะถูกธรรมวินัย แล้วปฏิบัติ จะค่อยๆ เห็นผล เป็นรูปธรรม นามธรรม

7) ควรเริ่มปลูกฝังให้เยาวชนได้เรียนรู้หลักธรรมะที่แท้จริง โดยเริ่มจากหลักธรรมะของ ไตรสิกขาก่อน คือ ศีลถ้ามีศีลแล้วจะมีการสำรวมในตัวเอง สมาธิ คือ ไม่ว่าจะทำอะไรที่เป็นสิ่งที่ผิด กฎหมาย ก็จะระลึกได้เสมอว่ามันผิด เป็นสิ่งที่ไม่ควรทำ ปัญญา จะทำให้รู้แล้วในสิ่งทั้งหลายทั้งปวง และจะทำให้เห็นสิ่งที่ไม่ควรทำในองค์กรของศาสนา เพราะว่ามันเป็นกรรมหนักสามารถนำในนรกได้

8) ผู้แทนคณะสงฆ์หรือเจ้าอาวาส ควรปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การทางศาสนาอย่างต่อเนื่อง เช่น การนำหลักพระธรรมวินัย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎมหาเถรสมาคม มาใช้ในการปกครองคณะสงฆ์ โดยเริ่มจากการเป็นแบบอย่างที่ดี ดูแลคณะสงฆ์ให้ประพฤติดีตามหลักพระธรรมวินัย และสามารถเป็นพระวิทยากรจัดอบรม อบรม ส่งเสริมคุณธรรม และพัฒนาสมาชิกในองค์การศาสนาให้มีความรู้ที่ทันต่อสถานการณ์ นำคณะสงฆ์เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา ส่งเสริมคุณธรรมให้ความรู้แก่ประชาชน

4. การปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การชุมชน หลักขรวาสธรรม 4

1) ผู้นำควรมีความซื่อสัตย์สุจริตตามหลักขรวาสธรรม 4 ที่ไม่เป็นการเห็นแก่ประโยชน์ของตนเอง เพราะผู้นำชุมชนก็มีส่วนสำคัญในการสร้าง หรือให้แนวคิดกับชุมชน ให้ชุมชนนั้นเป็นชุมชนที่ปลอดการทุจริต และพลังที่สำคัญที่จะขับเคลื่อนให้ชุมชน ลดความเลื่อมล้ำที่อาจจะเกิดขึ้นได้

2) ประชาชนควรให้ความเคารพความคิดเห็นส่วนมากมีจิตสาธารณะ มีความรับผิดชอบ ต่อชุมชน

3) ควรมีรูปแบบวัฒนธรรมองค์การแบบสโมสร รูปแบบการปลูกฝังวัฒนธรรมสุจริต คือ การใช้ทุนทางสังคม เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น จารีตประเพณี การอุปมาอุปไมย การมีบุคคลต้นแบบ การใช้บทเพลงพื้นบ้าน เพื่อขับเคลื่อนคุณธรรม การปลูกฝังคุณธรรมชุมชนให้คงอยู่ต้องใช้หลักความ เชื่อ หลักศาสนา และประเพณี สำหรับกลไกการปลูกฝังวัฒนธรรมสุจริต

4) ควรมีการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การชุมชน ใช้รูปแบบของสโมสร เพราะเป็นการปลูกฝังที่ดีใช้ทุนในสังคมมาใช้ เช่น ภูมิปัญญา จารีตประเพณี ส่งเสริมการอยู่ร่วมกัน อย่างสันติสุข ด้วยความร่วมมือของคนในชุมชน

5) ควรมีการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การชุมชน เพราะผู้นำชุมชนเป็นบุคคลที่สำคัญต่อการชักนำหรือชักชวนให้สมาชิกในชุมชนปฏิบัติตาม ด้วยเหตุนี้ผู้นำชุมชนจึงต้องทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่สมาชิกในชุมชน และคอยส่งเสริมหรือแนะนำให้สมาชิกในชุมชนเพื่อต่อต้านการทุจริตทุกประเภท

6) โรงเรียนควรฝึกนักเรียนเกี่ยวกับการสุจริต วัดต้องเป็นต้นคอยฝึกศาสนิกชน เรื่องความซื่อสัตย์ บ้านผู้นำชุมชน มีเป็นแบบอย่างสุจริต

7) ผู้ทำหน้าที่เป็นผู้นำชุมชน คณะกรรมการชุมชน ควรปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การชุมชนอย่างต่อเนื่อง เช่น เป็นต้นแบบที่ดีให้สมาชิกชุมชนมีความเชื่อมั่นการจัดทำข้อตกลงร่วมกันในชุมชน การสื่อสารกับสมาชิกชุมชนเพื่อปลูกฝังความสุจริต ใช้หลักความเชื่อ หลักศาสนา ทำกิจกรรมทางศาสนาร่วมกัน สร้างความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน ปลูกฝังคุณธรรม สร้างจิตสำนึกที่ดีในชุมชน ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้กับเด็กและเยาวชน จัดกิจกรรมป้องกันการทุจริต กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นร่วมกัน การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสร้างบุคคลต้นแบบหรือปราชญ์ชาวบ้าน พัฒนาชุมชนให้เป็นศูนย์กลางการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

5. การปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การธุรกิจ (หลักหิริ-โอตตะปะ)

1) ควรปลูกฝังในองค์การธุรกิจ ตามหลักหิริโอตตะปะให้มีความละอาย ให้มีความเกรงกลัว มีความซื่อสัตย์ต่ออาชีพของตนและคนอื่น ๆ เพื่อนร่วมงานหรือลูกค้าด้วย

2) องค์การธุรกิจ ทั้งขนาดใหญ่ ขนาดเล็กแม้แต่นขนาดกลาง ควรมีความเที่ยงธรรมไม่ เห็นแก่ประโยชน์ของตนเองมากเกินไป เพราะจะเป็นพลังขับเคลื่อนในการป้องกันทุจริตได้ ซึ่ง ภาคเอกชนมีความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นอย่างมาก อีกทั้งยังเป็นบริษัทที่มีพนักงานมากดังนั้นการเกิด คอรัปชันในองค์กร จึงอาจเกิดขึ้นได้ ภาคธุรกิจจึงควรมีการป้องกันที่รัดกุม

3) การบริหารธุรกิจทำให้เกิดความเจริญ ควรยึดหลักหิริ-โอตตปปะ ในการบริหาร เพื่อให้องค์กรมีคุณธรรมจริยธรรม ควบคู่การบริหารคน

4) องค์การธุรกิจเป็นองค์กรที่มีขนาดใหญ่ทำให้เสี่ยงต่อการคอรัปชันขึ้นในองค์กร เพื่อป้องกันปัญหาการคอรัปชันในองค์กรแล้วนั้น ดังนั้นผู้นำองค์กรควรมีนโยบายเพื่อป้องกันการ คอรัปชันที่อาจจะเกิดขึ้นในองค์กรได้

5) ควรปลูกฝังเจตคติ ให้กับพนักงานในบริษัทหรือใช้หลักธรรมะทางพระพุทธศาสนา คือ หิริ-โอตตปปะ ถ้าใช้หลักธรรมนี้ไปอบรมพนักงานทำให้เขาได้รู้ถึงความหมายของหลักธรรมหรือ โทษที่จะได้รับ ในการประพฤติส่วนเกิน หลักธรรม คือ หิริ ได้แก่ ความละอายใจ โอตตปปะ ได้แก่ ความเกรงกลัวต่อบาปกรรมที่จะเกิดขึ้น และในท้ายที่สุดวัฒนธรรมที่เป็นสุจริต จะเกิดขึ้นในองค์กร บริษัท หรือการทำธุรกิจต่าง ๆ

6) ควรให้ความรู้ เรื่องความสุจริต คือบุคลากรมีความสัมพันธ์เหมือนเครือญาติมากกว่า ธุรกิจส่วนใหญ่ โดยเน้นย้ำพูดคุยด้วยวาจา หมั่นประชุมภายใน ก็จะทำให้บุคลากร เกิดความรู้ความ เข้าใจ สิ่งที่เขาไม่ได้คือ ผู้นำจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดี แสดงออกถึงความเอาใจจริงในการส่งเสริมความ สุจริตโปร่งใส แก่พนักงานและตนเอง

7) ควรมีการกำหนดนโยบายสร้างความโปร่งใส โดยเป็นการสร้างนโยบายด้านจริยธรรม เพื่อสร้างคุณธรรมให้แก่พนักงาน เป็นยุทธศาสตร์การส่งเสริมความสุจริตให้กับองค์กร

8) ผู้บริหารองค์กร ควรปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การธุรกิจอย่าง ต่อเนื่อง เช่น ผู้บริหารองค์กรต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ปฏิบัติงานอย่างมีจริยธรรมเพื่อเป็น แบบอย่างที่ดีกับพนักงาน และสร้างภาพลักษณ์ที่ดีในองค์การ กำหนดนโยบายการบริหารองค์กร อย่างโปร่งใส จัดทำคู่มือให้ความรู้ความสุจริตกับสมาชิกในองค์การ การไม่รับสินบน การยกย่อง ชมเชยพนักงานที่ประพฤติสุจริตการให้ความรู้การป้องกันการทุจริต เช่น กฎหมาย กฎระเบียบ การ ฝึกอบรมพนักงาน ปลูกฝังให้พนักงานปฏิบัติงานอย่างโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้

6. ควรปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การทางการเมืองการปกครอง หลักหิริ-โอตตะปะ

1) หน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องทางการเมืองควรเป็นแบบอย่างในการต่อต้านการทุจริต คอรัปชันในหน่วยที่ปฏิบัติงาน

2) องค์การปกครองตนเองจะมีผู้นำทางการเมืองในหน่วยงานต่าง ๆ ควรมีส่วนในการขับเคลื่อนจุฬาราชมนตรี เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีให้กับเยาวชนเป็นอย่างมาก เพราะผู้นำองค์กรควรมีนโยบายในการส่งเสริมเด็ก เยาวชน และผู้ใหญ่ หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้ช่วยกันป้องกันการทุจริต ที่จะขึ้นกับสังคมไทย

3) ควรปลูกฝังเจตคติเพราะองค์การทางการเมืองการปกครองควรมีความเป็นกลางในการนำเสนอการปฏิบัติงานอย่างเป็นธรรมแก่ประชาชนและสามารถตรวจสอบได้

4) ควรปลูกฝังเจตคติ เพราะองค์การปกครองเป็นองค์กรที่สำคัญยิ่ง ที่การบริหารซึ่งเป็นองค์สูงสุดในการบริหาร ที่จะส่งต่อไปยังองค์กรอื่น ๆ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด ผู้ปกครองควรมีจิตสำนึกหยิ่งรู้ หยิ่งคิด ในทางคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งควรใช้หลัก หิริ-โอตตปละ

5) ควรปลูกฝังเจตคติ เพราะองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่มากที่สุด เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบล และองค์การทางการเมืองที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ดังนั้นควรมีนโยบายส่งเสริมป้องกันการทุจริตในท้องถิ่นนั้น ๆ

6) ควรมีการบังคับใช้กฎหมายประมวลจริยธรรม และมาตรการทางวินัย รวมถึงการให้ความรู้เรื่องความสุจริต และมีจิตสำนึกความพอเพียง เพราะใช้ในการบริหารจัดการ ด้านจริยธรรมในภาครัฐ ต้องทำเป็นแบบอย่างที่ดี เช่น การประกาศเจตนารมณ์ต่อต้านการทุจริตในองค์กรอย่างต่อเนื่อง

7) ควรสร้างกระบวนการให้กับองค์กร คือการกำหนดค่านิยม ร่วมกันของคนทั้งองค์กร เพื่อที่จะเข้าไปสู่การสร้างองค์กรที่มีคุณภาพ มีค่านิยมสุจริต ร่วมกันมีส่วนร่วมในการช่วยต่อต้านทุจริต เช่น มีความรับผิดชอบต่อนานาชาติ ความซื่อสัตย์สุจริต

7. การปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรสื่อสารมวลชน (หลักหิริ-โอตตปละ หิริ)

1) ควรมีการรณรงค์การปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตผ่านสื่อต่าง ๆ สื่อสารมวลชนต้องมีความเป็นกลางไม่เอนเอียง

2) ควรปลูกฝังเจตคติในองค์กรสื่อสารมวลชน ให้เข้าไปเป็นตามความเป็นจริง มองแต่ละเรื่อง ถ้าข่าวเรื่องนั้นไม่เป็นเรื่องจริง ประชาชนก็จะหลงไปตามข่าวนั้นด้วย ให้ถือหลักที่ว่า ให้เชื่อกรรมอย่าเชื่อมงคล ตามหลักพระพุทธศาสนาของพุทธ

3) สื่อมวลชนควรเสนอข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่เยาวชนเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชัน

4) ควรปลูกฝังเจตคติในองค์กรสื่อสารมวลชน เพราะเป็นองค์กรหนึ่งที่ต้องมีหลักธรรมคือหิริและโอตตปละ เพราะว่าการเผยแพร่ข่าวสารต่าง ๆ ต้องมูลของความจริงตรงไปตรงมา มิใช่จะทำแต่ข่าวที่เป็นกระแสอย่างเดียว การที่จะปลูกฝังเจตคติ คือ ความรับรู้ถึงอารมณ์ความรู้สึก ปัญญา

ในการพิจารณาข่าวต่าง ๆ หรือการประพฤติปฏิบัติ ให้เกิดความเป็นจริงของข่าวนั้นต้องประกอบด้วย อีกอย่างหนึ่ง คือความสุจริต คือการประพฤติดี ไม่มีโทษภายหลัง

5) ควรปลูกฝังเจตคติในการใช้หลักการบริหารในองค์การ โปร่งใสโดยการกำหนด นโยบายการรับคำตอบแทนหรือผลประโยชน์อื่น ๆ เป็นต้น การใช้จริยธรรมวิชาชีพสื่อสารมวลชนมี การตรวจสอบ การทำงานของบุคลากร โดยเฉพาะผู้นำ ต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับ ลูกน้อง

6) สื่อมวลชนควรปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การสื่อมวลชน อย่าง ต่อเนื่อง เช่น กำหนดนโยบาย ประกาศเจตจำนงสุจริต กำหนดระเบียบ จรรยาบรรณวิชาชีพ และทำ กิจกรรมปลูกฝังความสุจริต การใช้หลักจรรยาบรรณวิชาชีพ เพื่อให้ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมีความ ซื่อสัตย์สุจริต ไม่รับสินบน หรือปกปิดข้อมูลข่าวสารมีความรับผิดชอบต่อสังคม ต้องยึดมั่นในหลักการ ที่ถูกต้อง การนำเสนอความถูกต้องและข้อเท็จจริงเพื่อประโยชน์สาธารณะ การเคารพสิทธิส่วนบุคคล และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การเรียนรู้ปัญหาจากการทำข่าว การศึกษาปัญหาจริยธรรม กฎหมาย สื่อ และกระบวนการยุติธรรม การทำสื่อคุณธรรม การให้ความรู้และการอบรมกระตุ้นเตือนสร้าง จิตสำนึกที่ดี รู้ผิดชอบชั่วดี ให้ละอายกลัวต่อความประพฤติผิดจริยธรรมทางกายวาจาใจ ที่จะส่งผล กระทบเสียหายต่อผู้อื่น

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1) ควรจัดตั้งคณะทำงานส่งเสริมความสุจริต เพื่อกำหนดนโยบายและแผนปฏิบัติขับเคลื่อน จตุภาติ ในการสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และบูรณาการงานปลูกฝังวัฒนธรรม สุจริตใน องค์การต่าง ๆ ให้เกิดประสิทธิภาพ เพื่อเป้าหมายความสำเร็จร่วมกันคือ การปลูกฝังวัฒนธรรมสุจริต สร้างจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ต่อต้านการทุจริต ลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย

2) ทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็น สถาบันครอบครัว องค์การทางการศึกษา องค์การทางศาสนา องค์การชุมชน องค์การธุรกิจ องค์การทางการเมือง องค์การสื่อมวลชน ล้วนแล้วเป็นกำลังสำคัญที่จะ ขับเคลื่อนการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านการต่อต้านการทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันใน สังคมไทยให้น้อยลงและหมดไปจากสังคม

3) การที่เราจะปลูกฝังสิ่งต่าง ๆ เข้าไปในองค์กรต่าง ๆ นั้นต้องพิจารณาด้วย ว่าองค์กรนั้น เป็นอย่างไร จะได้นำเอาหลักธรรมในพระพุทธศาสนา เข้าไปเผยแผ่ได้ถูกจุด และต้องริบทำเลยก่อนที่ สถานการณ์ขององค์กรต่าง ๆ จะแย่ลงไปและตกต่ำลง แต่ว่าการนำหลักธรรมะไปใช้ในองค์กรนั้นจะ เป็นการแก้ปัญหา ปลายเหตุ ถ้าจะแก้ต้นเหตุคือนำเอาธรรมะเข้าไปใช้ในโรงเรียนเลยเพราะว่าจะได้ ปลูกฝังตั้งแต่ตอนเป็นเด็ก

4) ควรมีการปลูกฝังจิตสำนึกของเยาวชนโดยเริ่มต้นที่ครอบครัว อีกทั้งทั้งหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องควรมีการส่งเสริมและสนับสนุน ในการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย

5.3.3 ข้อเสนอแนะเพื่อการทำการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาพฤติกรรมการขับเคลื่อนจตุภาคีการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริต เพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย เพื่อขับเคลื่อนให้องค์กรต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการปลูกฝัง หรือสร้างจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ต่อต้านการทุจริต ลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทยอย่างจริงจัง

2) ควรมีขับเคลื่อนจตุภาคีการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของเยาวชนไทย

บรรณานุกรม

1) หนังสือทั่วไป

- กรมศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. (2525). *แนวการใช้หลักสูตรประณตศึกษา พุทธศักราช 2521* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ครุสภาลาดพร้าว.
- คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.). (2563). *เปิดประตูสู่ความโปร่งใส. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563*. นนทบุรี: สำนักงาน ป.ป.ช.
- ชม ภูมิภาค. (2525). *การศึกษาเพื่อคุณธรรม*. กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์.
- บุญ แสงฉาย. (2551). *พระไตรปิฎกไตรมาส ฉบับประชาชน*. กรุงเทพฯ: ส.ธรรมภักดี.
- พระภิกษุญาณ. (2502). *วิชาศาสนา*. กรุงเทพฯ: สำนัก ส.ธรรมภักดี.
- พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). (2548). *พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสนา*. กรุงเทพฯ: วัดราชโอรสาราม.
- พระธรรมกิตติวงศ์. (2536). *สรรพาสธรรม*. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2539). *ลักษณะแห่งพระพุทธศาสนา* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2542). *พุทธธรรมฉบับปรับปรุงและขยายความ* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2556). *พุทธวิธีในการสอน* (พิมพ์ครั้งที่ 18). กรุงเทพฯ: บริษัทพิมพ์สวย จำกัด.
- พุทธทาสภิกขุ. (2549). *คู่มือมนุษย์*. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.
- มูลนิธิยุวพัฒน์. (2563). *รายงานประจำปี 2563*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิยุวพัฒน์.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- วินัย วีระพัฒนานนท์. (2538). *สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และชีวิต* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ส่องสยาม.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2550). *การวิเคราะห์พุทธระดับ* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย.
- สารี อินสอน. (2550). *สรรพาสธรรม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2564). *ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2564). ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564). กรุงเทพฯ: คณะกรรมการ ป.ป.ช.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564*. กรุงเทพฯ: สำนักงาน

สำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารราชการจังหวัด สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย. (2563). *แผนปฏิบัติการราชการสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย (พ.ศ. 2563 - 2565)*. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและแผนสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย

สุพัตรา สุภาพ. (2536). *เทคนิคการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพยุคใหม่ เน้นพฤติกรรมมนุษย์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ธรรมนิมิต.

Lawrence, G. Hrebiniak. (2005). *Making Strategy Work: Leading Execution and Change*. Upper Saddle River, NJ: Wharton School Publishing/Pearson Education, Inc.

2) ดุษฎีนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ และสารนิพนธ์

ไชยการ ทองแก้ว. (2520). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทิริ-โอตตัมปะกับสัปปุริสธรรมเพื่อเป็นแนวทาง ในการค้นหาบุคลิกภาพธรรมาธิปไตย*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ดวงกมล สังสกุลณีย์. (2552). *อัตมโนทัศน์ของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารงานยุติธรรม, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ฉิฐรัตน์ พิมลศรี และคณะ. (2563). *การสังเคราะห์รูปแบบ กลไกและแนวทางการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตเพื่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริต*. รายงานการวิจัย, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ปริญญช วัฒนกุล, ธีรภัทร์ ลอยวิรัตน์. (2563). *การศึกษารูปแบบการสร้างเครือข่ายเยาวชนเพื่อส่งเสริมค่านิยมสุจริตและการต่อต้านการคอร์รัปชัน จังหวัดมหาสารคาม*. รายงานการวิจัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

สมควร บุตรตาน้อย. (2538). *การสร้างแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านทิริ-โอตตัมปะ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สุวรรณี กิจสมโภชน์ (2535). *การศึกษาทัศนคติเชิงจริยธรรมด้านทิริ-โอตตัมปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สมุทรปราการ*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาจิตวิทยาการแนะแนว, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

3) สิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง

3.1) บทความในวารสาร

พระมหาจักรพันธ์ จุกวโร. (2563). การพัฒนาศักยภาพและโอกาสทางการศึกษาของเยาวชนบนพื้นที่ราบสูงในจังหวัดตาก. *วารสารปัญญาปณิธาน*, 5(1), 119-131.

พัชรารวลัย สังข์ศร. (2561). พุทธวิธีกับการบริหารการศึกษา. *วารสารฉบับภาษาไทย มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*, 11(1), 1260-1270.

เยาวนุช ทานาม. (2565). การพัฒนาชุดหนังสือนิทานปลูกจิตสำนึกในใจเด็กปฐมวัยต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 7(4), 314-328.

วิไลวัจส์ กฤษณะภูติ, ภูวนิดา คุณผลิน และสมศักดิ์ พรพันธุ์. (2560). แนวทางการป้องกันและการแก้ไขการทุจริตคอร์รัปชันตามทัศนะของประชาชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารราชนครินทร์*, 1(1), 43 – 51.

อมรรัตน์ เชิงหอม. (2557). การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียน. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 38(3), 193-202.

4) เอกสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์

ดร.ณัฐวัฒน์ สุทธิโยธิน. (2559). *ทฤษฎีเกี่ยวกับจิตสำนึก (Consciousness) การสร้างจิตสำนึก และการปลูกฝังจิตสำนึก*. สืบค้นเมื่อ 12 สิงหาคม พ.ศ. 2566 จาก <https://nattawatt.blogspot.com/2016/12/consciousness.html>.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

เอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการทำวิจัยในคน

ที่ จว. ๓๖๗/๒๕๖๖

เอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการทำวิจัยในคน
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๑. ชื่อโครงการวิจัย

ชื่อเรื่อง : พุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตตภาวดีและการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอรัปชั่น
ในสังคมไทย

TITLE : BUDDHIST METHODS SET THE CRITERIA FOR THE INDOCTRINATION OF THESE YOUTHS
TO INCLUDE THE PROBLEM OF CORRUPTION IN THAI SOCIETY

๒. ชื่อหัวหน้าโครงการวิจัย

พระครูกิตติวรารพร

๓. ผลการพิจารณาของคณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคน

คณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคน สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ในการประชุมครั้งที่ ๗/๒๕๖๖ วันที่ ๑๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๖ มติที่ ๕๒๐/๒๕๖๖ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า
โครงการวิจัยดังกล่าวเป็นไปตามหลักการของจริยธรรมการทำวิจัยในคน โดยที่ผู้วิจัยเคารพสิทธิและศักดิ์ศรี
ในความเป็นมนุษย์ ไม่มีการล่วงละเมิดสิทธิ และไม่ก่อให้เกิดอันตรายแก่ตัวอย่างการวิจัย กลุ่มตัวอย่าง
และผู้เข้าร่วมในโครงการวิจัย

จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยในขอบข่ายของโครงการวิจัยที่เสนอได้ ตั้งแต่วันที่ออกเอกสารรับรองผล
การพิจารณาการทำวิจัยในคนฉบับนี้ จนถึงวันที่ ๑๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๗

ออกให้ ณ วันที่ ๑๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๖

ลงนาม

(พระมหามหวินทร์ ปุริสุตตโม, ผศ.ดร.)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคน
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ข
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เรื่อง พุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตภาวการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ต้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชัน
ในสังคมไทย

1. พระเทพวชิรวิมล, ดร. ตำแหน่ง: อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรศิลปศาสตรมหา
บัณฑิต มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา และเจ้าคณะจังหวัด
ร้อยเอ็ด (ธ)
2. พระครูสมุห์ ศิลาศักดิ์ สุเมโธ, ดร. ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตร์ สาขาวิชา
การปกครอง มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต
ร้อยเอ็ด
3. ดร.เวชสุวรรณ อัจฉริยะ ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
การปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ มหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ภาคผนวก ค

หนังสือความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน วิทยาเขตร้อยเอ็ด โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๕ ต่อ ๑๒๕

ที่ อว ๗๔๑๗/๖๐๐๖๗

วันที่ ๒๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตและเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

กราบเรียน พระเดชพระคุณพระเทพวชิรวิมล, ดร.

ตามที่ พระครูกิตติวราทร, ผศ.ดร. อาจารย์ประจำ สังกัดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการโครงการวิจัย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๖ เรื่อง “พุทธวิถีการขับเคลื่อนจิตตภาวนาการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย” มีความประสงค์ขอให้ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการเขียนงานวิจัย

ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงกราบเรียนมายังพระเดชพระคุณ ได้ให้ความอนุเคราะห์ ดังรายละเอียดที่แนบมาพร้อมนี้

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(พระครูวิจิตรปัญญากรณ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี วิทยาเขตร้อยเอ็ด

รับทราบ
ขอรับ มีผู้ให้คำปรึกษา
กลุ่มวิจัย มี การวิจัย
มี ด้วย ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๖
พระเทพวชิรวิมล
(พระเทพวชิรวิมล ดร.)
เจ้าอาวาส วัดระฆังโฆสิตาราม (ร.)

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน วิทยาเขตร้อยเอ็ด โทร. ๐-๔๓๕๓-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔

ที่ อว ๗๔๑๗/๑๐๐๖๗

วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน พระครูสมุทรศีลาคักดี สุเมโธ, คร.

ตามที่ พระครูกิตติวราพร, ผศ.ดร. อาจารย์ประจำ สังกัดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการโครงการวิจัย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๖ เรื่อง “พุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตตภาวนาการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย” มีความประสงค์ขอให้ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการเขียนงานวิจัย

ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเรียนมาซึ่งท่านได้ให้ความอนุเคราะห์ดังรายละเอียดที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณา

(พระครูวิจิตรปัญญารักษ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี วิทยาเขตร้อยเอ็ด

- อธิบดีกรมการศาสนา

พระครูสมุทรศีลาคักดี สุเมโธ, คร.

12 ก.ย. ๕๕

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน วิทยาเขตร้อยเอ็ด โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔

ที่ อว ๗๔๑๗/๗๐๐๖๗ วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เจริญพร คร.เวชสุวรรณ อาจารย์ชัย

ตามที่ พระครูกิตติวราทร, มศ.ดร. อาจารย์ประจำ สังกัดมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการโครงการวิจัย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๖ เรื่อง "พุทธวิถีการขับเคลื่อนจตุภาคการศึกษาปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย" มีความประสงค์ขอให้ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการเขียนงานวิจัย

ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่านได้ให้ความอนุเคราะห์ ดังรายละเอียดที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อพิจารณา

(พระครูวิจิตรปัญญารักษ์, มศ.ดร.)
รองอธิการบดี วิทยาเขตร้อยเอ็ด

1, - กงทุนหนังสือ ทอมป์สัน เป็น
ผู้วิจัยวิทย์ฯ อว.ส
2, ได้ปรึกษากับ ป.วิทย์-ท.วิ
ท.ละอองแก้ว/สสว
๒๐๖๖

ภาคผนวก ง
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ พุทธวิธีการขับเคลื่อนจตุภาคีการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ต้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย

ที่	รายชื่อผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ	ตำแหน่ง	ประสบการณ์ (ปี)
1	พระครูอิสรธรรมานุวัฒน์	เจ้าคณะตำบลบ่อพันขันเขต 2	30
2	พระครูอุดมจันทรรสาร	เจ้าคณะตำบลหัวช้าง	28
3	พระครูวิบูลย์เจติยานุรักษ์	เจ้าคณะตำบลจำปาขัน	28
4	นายอำนาจโชติ มาหินกอง	ปลัดอาวุโสอำเภอเมืองสรวง	25
5	นางรัตปรานี บัวลอง	ผอ.ร.ร.บ้านหนองพลับ	18
6	นายไชยวัฒน์ ไชยงค์	ผอ.ร.ร.ดอนโมงสัมพันธ์ปลาคุณม่วงน้อย	19
7	ว่าที่ร้อยโทกล้านรงค์ อารีเอื้อ	ปลัดอาวุโสอำเภอเมืองสุวรรณภูมิ	23
8	นายนิยม สุภาโกชน	กำนันตำบลท่าหาดยาว	15
9	นายประจวบ ไชยงค์	ผู้ใหญ่บ้านบ้านปลาคุณ หมู่ 1 ตำบลท่าหาดยาว	14
10	นายเฉลา บุญสว่าง	ผู้ใหญ่บ้านบ้านดอนสัมพันธ์ หมู่ 3 ตำบลท่าหาดยาว	14
11	ดาบตำรวจสมศักดิ์ หนองหวา	เจ้าพนักงาน สภ.โพนทราย	15
12	ร้อยตำรวจเอกสุพรรณ บุญจวง	สภ.โพนทราย	19
13	จำليبเอกสมบูรณ์ จรทอง	เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย อบต. หัวโตน	18
14	จำเอกจรรย์ พุชฎิตอน	เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยชำนาญงาน เทศบาลตำบล พรสวรรค์ อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด	15
15	นายสมชาย สีเหลือง	นายกเทศบาลตำบลจำปาขัน	15

ภาคผนวก จ
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง “พุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตภาติการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหา
คอร์รัปชันในสังคมไทย”

.....

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยเรื่อง เรื่อง “พุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตภาติการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย” ผู้วิจัยใครขอความร่วมมือจากท่านได้กรุณาตอบแบบสอบถามและแสดงความคิดเห็นที่ตรงความเป็นจริงทุกข้อ ข้อมูลต่างๆ ที่ได้จากท่านในครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์และมีคุณค่าอย่างสูง ต่อการวิจัยครั้งนี้ และคำตอบของท่านจะไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่ประการใด

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับ พุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตภาติการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่
ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องคำตอบทางขวามือ ของแต่ละข้อเพียงช่องเดียว ที่ตรงกับ
 ความคิดเห็นของท่าน

พุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตภาติการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย		ความเหมาะสม				
		5	4	3	2	1
ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในครอบครัว หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา						
1	ท่านมีการประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี					
2	ท่านมีการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีภายในครอบครัว					
3	ท่านมีการใช้เหตุผลกับสมาชิกในครอบครัวด้วยการ สนทนาแลกเปลี่ยนระหว่างสมาชิกในครอบครัว					
4	ท่านมีการเลี้ยงดูคนในครอบครัวด้วยความเหมาะสม					
5	ท่านมีการสอนด้วยวาจาที่สุภาพ จริงใจ					
6	ท่านมีการใช้วัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น เช่น การ เข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนา					

พุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตภาวการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ ด้านพุทธเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย		ระดับความเหมาะสม				
		5	4	3	2	1
7	ท่านมีการให้ความรักกับคนในครอบครัว เช่น การใช้กิจกรรมภายในครอบครัว การสนทนาแลกเปลี่ยนระหว่างสมาชิกในครอบครัว					
8	ท่านมีการลงโทษตามความเหมาะสม สมเหตุสมผล					
9	ท่านมีการควบคุมในครอบครัวด้วยความเหมาะสม					
ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การทางการศึกษา หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา						
10	ท่านมีการให้ความรู้แก่บุคลากร					
11	ท่านมีการใช้จรรยาบรรณวิชาชีพหรือกฎการบังคับใช้เรื่องจริยธรรม					
12	ท่านมีการใช้หลักการบริหารในองค์การโปร่งใส					
13	ท่านมีการสร้างสภาพแวดล้อมหรือบรรยากาศที่เอื้อต่อการส่งเสริมคุณธรรม					
14	ท่านมีการประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดี					
15	ท่านเห็นว่าสิ่งสำคัญ คือ ลัทธิจรรยาบรรณวิชาชีพครู และระบบประเมินผลการสอนเชื่อมโยงกับคุณธรรม					
16	ท่านเห็นว่าสิ่งสำคัญ คือ เครือข่ายทางสังคม เช่น เครือข่ายผู้ปกครองที่เข้มแข็ง					
17	ท่านเห็นว่าควรมีการเข้าร่วมกิจกรรม เช่น การอบรมทัศนศึกษา การสร้างความตระหนักและความเข้าใจในวิธีการปฏิบัติงาน					
18	ท่านเห็นว่าควรมีการสร้างการมีส่วนร่วมกับผู้เกี่ยวข้องทางสังคม เช่น วัด ชุมชน					
ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การทางศาสนา หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา						
19	ท่านมีการใช้หลักพระธรรมวินัย หลักธรรมทางศาสนา					
20	ท่านมีการการจัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์					
21	ท่านมีการประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดี					
22	ท่านมีการกำหนดโทษผู้ที่ละเมิดกฎระเบียบที่วางไว้					
23	กฎระเบียบต่างๆ เช่น พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎมหาเถรสมาคม กติกาของวัด หลักพระธรรมวินัย					

พุทธวิธีการขับเคลื่อนจิตภาติการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ ด้านพุทธเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย		ระดับความเหมาะสม				
		5	4	3	2	1
24	ท่านเห็นว่าสิ่งสำคัญ คือ หลักธรรมศาสนา และผู้นำศาสนา					
25	ท่านเห็นว่าควรมีการปฏิบัติตามกฎระเบียบ					
26	การเข้าร่วมกิจกรรมหรือพิธีกรรมทางศาสนา เช่น การมีหัวข้อธรรมเทศนาที่ทันสมัย					
27	การสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกเพื่อสนับสนุนงานขององค์การทางศาสนา					
ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การชุมชน หลักทวารวาสธรรม 4						
28	ท่านมีการใช้ทุนทางสังคมภูมิปัญญาท้องถิ่น ประวัติศาสตร์ จารีตประเพณี การใช้พิธีกรรม การอุปมาอุปไมย การยกตัวอย่างคนดี บทเพลง					
29	ท่านมีการประพุดิตนเป็นแบบอย่างที่ดี					
30	ท่านมีการถ่ายทอดประสบการณ์ของสมาชิกในชุมชนจากรุ่นสู่รุ่น					
31	ท่านมีการใช้หลักธรรมคำสอนทางศาสนา					
32	ท่านเห็นว่าสิ่งสำคัญ คือ ผู้นำและคณะกรรมการชุมชน					
33	ท่านเห็นว่าสิ่งสำคัญ คือ ธรรมานุญชุมชน					
34	ท่านมีการทำกิจกรรมภายในชุมชน และกิจกรรมร่วมกับเครือข่าย					
35	ท่านเห็นว่าควรมีการสร้างการเรียนรู้ในชุมชน การสื่อสารภายในชุมชน การใช้กิจกรรมเสริมแรงจูงใจ และการใช้มาตรการทางสังคม					
36	ท่านเห็นว่าควรมีการใช้พิธีกรรมทางศาสนา ความเชื่อ					
ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การธุรกิจ หลักทริ-โอตะปะ						
37	ท่านมีการใช้จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ					
38	ท่านมีการประพุดิตนเป็นแบบอย่างที่ดี					
39	ท่านมีการใช้หลักการบริหารในองค์การโปร่งใส					
40	ท่านมีการปลูกฝังด้วยวาจา					

พุทธวิธีการขับเคลื่อนจตุภาคีการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย		ระดับความเหมาะสม				
		5	4	3	2	1
41	ท่านมีการให้ความรู้และการอบรมอย่างต่อเนื่อง					
42	ท่านมีการมีส่วนร่วมของสมาชิกในองค์กร					
43	ท่านเห็นว่าสิ่งสำคัญ คือ นโยบายองค์กร					
44	ท่านเห็นว่าควรมีการจัดทำคู่มือพนักงานเพื่อใช้เป็น แนวทางปฏิบัติงาน					
45	ท่านเห็นว่าควรมีการสื่อสารทั้งภายในและภายนอก องค์กร					
ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การทางการเมืองการปกครอง หลักทิริ-โอตะปะ						
46	ท่านมีการการบังคับใช้กฎหมาย ประมวลจริยธรรม					
47	ท่านมีการใช้การบริหารจัดการด้านจริยธรรมในภาครัฐ					
48	ท่านเห็นว่าสิ่งสำคัญคือ ระบบตรวจสอบการทุจริต ระบบการบริหารบุคคล ระบบการสื่อสาร และระบบ การประเมินผล					
49	ท่านเห็นว่าควรมีการสร้างการมีส่วนร่วมกับภาค ประชาชน และภาคีเครือข่าย					
50	ท่านเห็นว่าควรมีการใช้กิจกรรมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ และค่านิยมความสุจริต					
51	ท่านเห็นว่าควรมีการใช้กิจกรรมเสริมแรงจูงใจ การ รางวัล การยกย่องบุคคลประพฤติสุจริต					
52	ท่านเห็นว่าควรมีการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ ในการ ประกาศเจตนารมณ์ต่อต้านทุจริต และการเปิดเผย ข้อมูลสู่สาธารณะ					
53	ท่านเห็นว่าควรมีการจัดกิจกรรมประกวดแข่งขัน					
54	ท่านเห็นว่าควรมีการศึกษาดูงานหน่วยงานที่ประสบ ความสำเร็จ					
ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การสื่อมวลชน หลักทิริ-โอตะปะ						
55	การใช้หลักจรรยาบรรณวิชาชีพสื่อมวลชน					
56	การให้ความรู้การอบรมอย่างต่อเนื่อง					
57	การใช้หลักการบริหารในองค์การโปร่งใส					

.....

1. ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในครอบครัว หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา

ขอเสนอแนะ.....

This image shows a full page of handwriting practice paper. It features multiple sets of horizontal dashed lines spaced evenly down the page, providing a guide for letter height and placement. The background is plain white, and there are no margins or additional markings.

5. ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรธุรกิจ หลักทริ-โอตะปะ

๒
ขอเสนอแนะ.

[illegible]

7. ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรสื่อมวลชน หลักหิริ-โอตตะปะ หิริ

๒
ขอเสนอแนะ.

[illegible]

8. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ขอเสนอแนะ.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ฉ

ค่าดัชนีความสอดคล้องแบบสอบถาม (IOC) ของเครื่องมือเพื่อการวิจัย

แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม

โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Item-objective Congruence Index) มีเกณฑ์ ดังนี้

- +1 หมายถึง เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามหรือข้อความนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์
 - 0 หมายถึง ไม่แน่ใจ
 - 1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นหรือข้อความนั้นว่าไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์
- ผลการตรวจสอบค่าความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ลำดับ	การมีส่วนร่วม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				
		+1	0	-1	รวม	ค่า IOC
ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในครอบครัว หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา						
1	ท่านมีการประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี	+1	+1	+1	3	1.00
2	ท่านมีการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีภายในครอบครัว	+1	+1	+1	3	1.00
3	ท่านมีการใช้เหตุผลกับสมาชิกในครอบครัวด้วยการสนทนาแลกเปลี่ยนระหว่างสมาชิกในครอบครัว	+1	+1	+1	3	1.00
4	ท่านมีการเลี้ยงดูคนในครอบครัวด้วยความเหมาะสม	+1	0	+1	2	0.67
5	ท่านมีการสอนด้วยวาจาที่สุภาพ จริงใจ	+1	+1	+1	3	1.00
6	ท่านมีการใช้วัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น เช่น การเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนา	+1	+1	+1	3	1.00
7	ท่านมีการให้ความรักกับคนในครอบครัว เช่น การใช้กิจกรรมภายในครอบครัว การสนทนาแลกเปลี่ยนระหว่างสมาชิกในครอบครัว	+1	+1	+1	3	1.00
8	ท่านมีการลงโทษตามความเหมาะสม สมเหตุสมผล	+1	+1	+1	3	1.00
9	ท่านมีการควบคุมในครอบครัวด้วยความเหมาะสม	+1	+1	+1	3	1.00
ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรทางการศึกษา หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา						
10	ท่านมีการให้ความรู้แก่บุคลากร	+1	+1	+1	3	1.00

ลำดับ	การมีส่วนร่วม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				
		+1	0	-1	รวม	ค่า IOC
11	ท่านมีการใช้จรรยาบรรณวิชาชีพหรือกฎการบังคับใช้เรื่องจริยธรรม	0	+1	+1	2	0.67
12	ท่านมีการใช้หลักการบริหารในองค์กรโปร่งใส	+1	+1	+1	3	1.00
13	ท่านมีการสร้างสภาพแวดล้อมหรือบรรยากาศที่เอื้อต่อการส่งเสริมคุณธรรม	+1	+1	+1	3	1.00
14	ท่านมีการประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดี	+1	+1	+1	3	1.00
15	ท่านเห็นว่าสิ่งสำคัญ คือ ลักจรรยาบรรณวิชาชีพครู และระบบประเมินผลการสอนเชื่อมโยงกับคุณธรรม	+1	+1	+1	3	1.00
16	ท่านเห็นว่าสิ่งสำคัญ คือ เครือข่ายทางสังคม เช่น เครือข่ายผู้ปกครองที่เข้มแข็ง	+1	+1	+1	3	1.00
17	ท่านเห็นว่าควรมีการเข้าร่วมกิจกรรม เช่น การอบรม ทักษะศึกษา การสร้างความตระหนักและความเข้าใจในวิธีการปฏิบัติงาน	+1	+1	+1	3	1.00
18	ท่านเห็นว่าควรมีการสร้างการมีส่วนร่วมกับเครือข่ายทางสังคม เช่น วัด ชุมชน	+1	+1	0	2	0.67
ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การทางศาสนา หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา						
19	ท่านมีการใช้หลักพระธรรมวินัย หลักธรรมทางศาสนา	+1	+1	+1	3	
20	ท่านมีการการจัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์	+1	+1	+1	3	
21	ท่านมีการประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดี	+1	+1	+1	3	
22	ท่านมีการกำหนดโทษผู้ที่ละเมิดกฎระเบียบที่วางไว้	0	+1	+1	2	
23	กฎระเบียบต่าง ๆ เช่น พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎมหาเถรสมาคม กติกาของวัด หลักพระธรรมวินัย	+1	+1	+1	3	
24	ท่านเห็นว่าสิ่งสำคัญ คือ หลักธรรมศาสนา และผู้นำศาสนา	+1	+1	+1	3	1.00

ลำดับ	การมีส่วนร่วม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				
		+1	0	-1	รวม	ค่า IOC
25	ท่านเห็นว่าควรมีการปฏิบัติตามกฎระเบียบ	+1	+1	+1	3	1.00
26	การเข้าร่วมกิจกรรมหรือพิธีกรรมทางศาสนา เช่น การมีหัวข้อธรรมเทศนาที่ทันสมัย	0	+1	+1	2	0.67
27	การสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกเพื่อสนับสนุนงานขององค์การทางศาสนา	+1	+1	+1	3	1.00
ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การชุมชน หลักฆราวาสธรรม 4						
28	ท่านมีการใช้ทุนทางสังคมภูมิปัญญาท้องถิ่น ประวัติศาสตร์ จารีตประเพณี การใช้พิธีกรรม การอุปมาอุปไมย การยกตัวอย่างคนดี บทเพลง	+1	+1	+1	3	1.00
29	ท่านมีการประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี	0	+1	+1	2	0.67
30	ท่านมีการถ่ายทอดประสบการณ์ของสมาชิกในชุมชนจากรุ่นสู่รุ่น	+1	+1	+1	3	1.00
31	ท่านมีการใช้หลักธรรมคำสอนทางศาสนา	+1	+1	+1	3	1.00
32	ท่านเห็นว่าสิ่งสำคัญ คือ ผู้นำและคณะกรรมการชุมชน	+1	+1	+1	3	1.00
33	ท่านเห็นว่าสิ่งสำคัญ คือ ธรรมานุชุมชน	+1	+1	+1	3	1.00
34	ท่านมีการทำกิจกรรมภายในชุมชน และกิจกรรมร่วมกับเครือข่าย	+1	+1	+1	3	1.00
35	ท่านเห็นว่าควรมีการสร้างการเรียนรู้ในชุมชน การสื่อสารภายในชุมชน การใช้กิจกรรมเสริมแรงจิตใจ และการใช้มาตรการทางสังคม	+1	+1	+1	3	1.00
36	ท่านเห็นว่าควรมีการใช้พิธีกรรมทางศาสนา ความเชื่อ	+1	+1	+1	3	1.00
ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์การธุรกิจ หลักทริ-โอตะปะ						
37	ท่านมีการใช้จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ	+1	+1	+1	3	1.00
38	ท่านมีการประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี	+1	+1	+1	3	1.00
39	ท่านมีการใช้หลักการบริหารในองค์การโปร่งใส	+1	+1	+1	3	1.00
40	ท่านมีการปลูกฝังด้วยวาจา	+1	+1	+1	3	1.00

ลำดับ	การมีส่วนร่วม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				
		+1	0	-1	รวม	ค่า IOC
41	ท่านมีการให้ความรู้และการอบรมอย่างต่อเนื่อง	+1	+1	+1	3	1.00
42	ท่านมีการมีส่วนร่วมของสมาชิกในองค์กร	+1	+1	+1	3	1.00
43	ท่านเห็นว่าสิ่งสำคัญ คือ นโยบายองค์กร	+1	+1	+1	3	1.00
44	ท่านเห็นว่าควรมีการจัดทำคู่มือพนักงานเพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติงาน	+1	+1	+1	3	1.00
45	ท่านเห็นว่าควรมีการสื่อสารทั้งภายในและภายนอกองค์กร	+1	+1	+1	3	1.00
ด้านการปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรทางการเมืองการปกครองหลักทรี-โอตะปะ						
46	ท่านมีการการบังคับใช้กฎหมาย ประมวลจริยธรรม	+1	+1	+1	3	1.00
47	ท่านมีการใช้การบริหารจัดการด้านจริยธรรมในภาครัฐ	+1	+1	+1	3	1.00
48	ท่านเห็นว่าสิ่งสำคัญคือ ระบบตรวจสอบการทุจริต ระบบการบริหารบุคคล ระบบการสื่อสาร และระบบการประเมินผล	+1	+1	+1	3	1.00
49	ท่านเห็นว่าควรมีการสร้างการมีส่วนร่วมกับภาคประชาชน และภาคีเครือข่าย	+1	+1	+1	3	1.00
50	ท่านเห็นว่าควรมีการใช้กิจกรรมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ และค่านิยมความสุจริต	+1	+1	+1	3	1.00
51	ท่านเห็นว่าควรมีการใช้กิจกรรมเสริมแรงจูงใจ การรางวัล การยกย่องบุคคลประพฤติสุจริต	+1	+1	+1	3	1.00
52	ท่านเห็นว่าควรมีการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ ในการประกาศเจตนารมณ์ต่อต้านทุจริต และการเปิดเผยข้อมูลสู่สาธารณะ	+1	+1	+1	3	1.00
53	ท่านเห็นว่าควรมีการจัดกิจกรรมประกวดแข่งขัน	+1	+1	+1	3	1.00
54	ท่านเห็นว่าควรมีการศึกษาดูงานหน่วยงานที่ประสบความสำเร็จ	+1	+1	+1	3	1.00
7. การปลูกฝังเจตคติและวัฒนธรรมสุจริตในองค์กรสื่อมวลชน (หลักทรี-โอตะปะ ทรี)						
55	การใช้หลักจรรยาบรรณวิชาชีพสื่อมวลชน	+1	+1	+1	3	1.00

ลำดับ	การมีส่วนร่วม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				
		+1	0	-1	รวม	ค่า IOC
56	การให้ความรู้การอบรมอย่างต่อเนื่อง	+1	+1	+1	3	1.00
57	การใช้หลักการบริหารในองค์การโปร่งใส	+1	+1	+1	3	1.00
58	การลงโทษประจานผู้กระทำความผิด	+1	+1	+1	3	1.00
59	องค์กรวิชาชีพ/คณะกรรมการ/เครือข่ายสื่อมวลชน	0	+1	+1	2	0.67
60	การจัดรายการที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม	+1	+1	+1	3	1.00
61	การนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม	+1	+1	+1	3	1.00
62	กิจกรรมส่งเสริมความซื่อสัตย์สุจริต	+1	+1	+1	3	1.00

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's	
Alpha	N of Items
.977	62

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

ที่ อว ๗๔๑๓/๖๐๔๖

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ถนนเอกราช ตำบลตลาด
สำนักงานร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๕๕๐๐๐
โทร. ๐๔๖๕๓-๔๖๖๖๕ โทรสาร ๐๔๖๕๓-๔๖๖๖๘
www.mru.ac.th

๙ สิงหาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล
เจริญพร

ด้วย พระครูกิตติวราทร, ผศ.ดร. อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้ทำโครงการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจิตภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ ๒๑ ด้วยหลักพุทธวิธี โดยมีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจิตภาคี ในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ ๒๑ ด้วยหลักพุทธวิธี ๒) เพื่อประเมินประสิทธิภาพ และทดสอบความสอดคล้องการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจิตภาคี ในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ ๒๑ ด้วยหลักพุทธวิธี มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์เข้าเก็บรวบรวมข้อมูล ในหน่วยงานภายใต้บังคับบัญชาของท่าน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือประกอบการเขียนงานวิจัย

ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่าน ได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น หัวหน้าโครงการวิจัยจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมมาเพื่อพิจารณาอนุเคราะห์และขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูวิจิตรปัญญารัตน์, ผศ.ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
โทร. ๐-๔๓๕๓-๔๓๖๔ ต่อ ๑๒๔, โทรสาร ๐-๔๓๕๓-๔๖๓๘
ผู้ประสานงาน พระครูกิตติวราทร, ผศ.ดร. โทร ๐๔๓-๒๒๓๔๑๒๔

ประวัติผู้วิจัย

พระครูกิตติวรารท,ผศ,ดร. (พระอุดมเกียรติ วิสุทธาจาโร(ทองปิ่น)

PHRAKHRUKITTIWARATHOM (PHRAUDOMKIAT WISUTHAJARO
(THONGPAN)

ตำแหน่งปัจจุบัน

- อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์

ประวัติการศึกษา

- ระดับปริญญาตรี : ศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอโยธยา
- ระดับปริญญาโท : ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอโยธยา
- ระดับปริญญาเอก : รัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต
มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น

ประวัติการทำงาน

- นักวิชาการการศึกษา ฝ่ายฝึกอบรมและพัฒนา ปี 2547-2551
- เป็นพระวิทยากร ฝึกอบรมฐานกรรม คุณธรรม และจริยธรรม เด็กและเยาวชน ปี 2547-

ปัจจุบัน

- อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตร์การปกครอง ปี 2551
- อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ ปี 2553 -ปัจจุบัน
- ผู้อำนวยการสำนักงานวิทยาเขตอโยธยา ปี 2558
- รองอธิการบดี วิทยาเขตอโยธยา ปี 2558-2561

ตำแหน่งปัจจุบัน

- อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์
- อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต วิทยาเขตอโยธยา

ผลงานทางวิชาการ

ผลงานวิจัย

1. รายงานผลการวิจัยเรื่อง “การประเมินผลโครงการบริการแก่สังคมของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด” งบประมาณประจำปี 2555
2. รายงานผลการวิจัยเรื่อง “การประเมินผลโครงการถวายความรู้แด่พระสังฆาธิการตามโครงการบริการวิชาการพระสังฆาธิการ(พระผู้นำชุมชน) และอุดหนุนพระธรรมทูต” งบประมาณประจำปี 2555
3. รายงานผลการวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของสถานศึกษาที่มีต่อครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน สังกัด มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด” งบประมาณประจำปี 2555
4. รายงานผลการวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจที่มีต่อการดำเนินโครงการพัฒนาวิชาการพระพุทธศาสนา สำหรับทายาททายิกา” งบประมาณประจำปี 2556
5. รายงานผลการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ระดับประถมศึกษา สังกัดมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขต ร้อยเอ็ด” งบประมาณประจำปี 2556
6. รายงานผลการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนา ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม สำหรับเด็กและเยาวชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย” วช. งบประมาณประจำปี 2556
7. รายงานผลการวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองท้องถิ่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” งบประมาณประจำปี 2558
8. รายงานผลการวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบวิธีการป้องกัน แก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” งบประมาณประจำปี 2558 วช. (รหัสโครงการ: 171663)
9. รายงานผลการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาแนวทางการปฏิบัติงานในรายวิชาฝึกประสบการณ์ วิชาทางรัฐศาสตร์ที่เน้นทักษะการปฏิบัติสำหรับนักศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง” งบประมาณประจำปี 2561
10. รายงานผลการวิจัยเรื่อง “การสร้างค่านิยมพฤติกรรมเพื่อลดปัญหาความก้าวร้าวของคนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยพุทธวิธี” งบประมาณประจำปี 2562 อว.
11. รายงานผลการวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการป้องกันแก้ไขปัญหามหาการทะเลาะวิวาทของเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยพุทธวิธี” งบประมาณประจำปี 2562 อว.
12. การบูรณาการจตุภาคีเพื่อลดปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจคนวัยนอรัมอลของคนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธธรรม. งบประมาณ ประจำปี 2565 อว.

13. รายงานผลการวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจัดหาที่ดินในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี” งบประมาณประจำปี 2565 อว.

14. รายงานผลการวิจัยเรื่อง “การสร้างนวัตกรรมพุทธวิถีการพัฒนาจิตผู้สูงอายุในศตวรรษที่ 21 งบประมาณประจำปี 2565 อว.

15. รายงานผลการวิจัยเรื่อง “พุทธวิถีการขับเคลื่อนจิตภาวการปลูกจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ด้านทุจริตเพื่อลดปัญหาการรับขึ้นในสังคมไทย” งบประมาณประจำปี 2566 อว.

16. กำลังดำเนินการวิจัย “การพัฒนาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิตสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาอัตลักษณ์ของบัณฑิตสาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย” งบประมาณประจำปี 2566 สถาบันวิจัยญาณสังวร

ผู้ร่วมวิจัย

1. รายงานผลการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติ: กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” สกอ. งบประมาณประจำปี 2557

2. รายงานผลการวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมการเรียนรู้ประชาธิปไตยของเยาวชนในสถานศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง โดยใช้การวชิรธรรม สามัคคีธรรม ปัญญาธรรม” วช. งบประมาณประจำปี 2557

3. การวิจัยเรื่อง “กระบวนการเสริมสร้างความเป็นธรรมทางสังคม กรณีศึกษา ชุมชนเมืองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” วช. งบประมาณประจำปี 2559

4. การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิผล โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ภาคอีสาน เขต” วช. งบประมาณประจำปี 2559

5. การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาผู้บริหารเทศบาลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารในสำนักงาน เทศบาลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2” วช. งบประมาณประจำปี 2559

6. การวิจัยเรื่อง “การส่งเสริม อนุรักษ์และพัฒนาคุณค่าของประเพณี แห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี” วช. งบประมาณประจำปี 2560

7. การวิจัยเรื่อง “การลดความเหลื่อมล้ำของสังคม และการสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” วช. งบประมาณประจำปี 2560

8. การวิจัยเรื่อง “การนำหลักธรรมคำสอนโยนิโสมนสิการมากำหนดรูปแบบการส่งเสริมพฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์เพื่อลดปัญหาการเกิดอุบัติเหตุของเยาวชนจังหวัดร้อยเอ็ด” วช. งบประมาณประจำปี 2560

9.การวิจัยเรื่อง “การนำหลักธรรมคัมภีร์คองโลกมาแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ” วช. งบประมาณประจำปี 2560

10.การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาองค์การกิจกรรมนักศึกษา ระดับอุดมศึกษาตามหลักอภิธานิธรรม เพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันการศึกษา ภาคอีสานตอนกลาง ” วช. งบประมาณประจำปี 2560

12.การวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพของผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง โดยใช้หลักจักร 4” วช. งบประมาณประจำปี 2560

13.การวิจัยเรื่อง “การนำหลักธรรมคำสอนโยนิโสมนสิการมากำหนดรูปแบบการส่งเสริมพฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์เพื่อลดปัญหาการเกิดอุบัติเหตุของเยาวชนจังหวัดร้อยเอ็ด ” วช. งบประมาณประจำปี 2560

14.การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาการสอนภาษาไทยอ้างอัตลักษณ์ความเป็นไทยรับความปกติใหม่ระดับอุดมศึกษาศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี” งบประมาณประจำปี 2565

15. การวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบค่านิยมของคนไทยอุดมการณ์ประชาธิปไตยเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี” งบประมาณประจำปี 2565

16.การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยรับความปกติใหม่ของเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี” งบประมาณประจำปี 2565

17. การวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจยุคนิวนอร์ มอลของคนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี” งบประมาณประจำปี 2565

18. กำลังดำเนินการวิจัยเรื่อง “พุทธบูรณาการสหภาคีการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทยวิถีใหม่เพื่อแก้ปัญหาภาษาวิบัติของคนรุ่นใหม่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย ” งบประมาณประจำปี 2566

19. กำลังดำเนินการวิจัยเรื่อง” รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันและแก้ไขการทะเลาะวิวาทอย่างสร้างสรรค์โดยใช้หลักอริยสัจสี่ของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ” งบประมาณประจำปี 2566

บทความวิจัยและบทความทางวิชาการ

1.บทความวิจัยเรื่อง “ความพึงใจของสถานศึกษาที่มีต่อครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนสังกัดมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด”

2. บทความวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนา ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม สำหรับเด็กและเยาวชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย”

3. บทความวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ระดับประถมศึกษา สังกัดมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขต ร้อยเอ็ด”

4. บทความวิชาการเรื่อง “พระพุทธศาสนากับบทบาททางการเมือง”

5. บทความวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองท้องถิ่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”

6. บทความวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบวิธีการป้องกัน แก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”

9. บทความวิจัยเรื่อง “การพัฒนาแนวทางการปฏิบัติงานในรายวิชาฝึกประสบการณ์วิชาทางรัฐศาสตร์ที่เน้นทักษะการปฏิบัติสำหรับนักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง” งบประมาณประจำปี 2561

10. บทความวิจัยเรื่อง “การสร้างค่านิยมพฤติกรรมเพื่อลดปัญหาความก้าวร้าวของคนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยพุทธวิธี” งบประมาณประจำปี 2562 อว.

11. บทความการวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการป้องกันแก้ไขปัญหาการทะเลาะวิวาทของเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยพุทธวิธี” งบประมาณประจำปี 2562 อว.

12. บทความวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจิตพิทักษ์ในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี” งบประมาณประจำปี 2565 อว.

13. บทความวิจัยเรื่อง “การสร้างนวัตกรรมพุทธวิถีการพัฒนาจิตผู้สูงอายุในศตวรรษที่ 21 งบประมาณประจำปี 2565 อว.

เอกสารประกอบการสอน

1. เอกสารประกอบการสอนวิชา “ระเบียบวิธีวิจัยสังคมและมนุษยศาสตร์”
2. เอกสารประกอบการสอนวิชา “รัฐศาสตร์ตามแนวพุทธศาสตร์” พิมพ์ครั้งที่ 2
3. เอกสารประกอบการสอนวิชา “พรรคการเมืองกลุ่มผลประโยชน์และการเลือกตั้ง” พิมพ์ครั้งที่ 2
4. เอกสารประกอบการสอนวิชา “เศรษฐกิจและสังคมชุมชนท้องถิ่นตามแนวพระราชดำริ”
5. เอกสารประกอบการสอนวิชา “ภาวะผู้นำท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์”
6. เอกสารประกอบการสอนวิชา “การปฏิบัติกรรมฐาน”